

โครงการวิจัย

“รูปแบบการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
กลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์”

Models of establishing a warning and surveillance center for social situations
Mechanism of the Ministry of Social Development and Human Security

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11

คำนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ทางสังคมในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อวิถีในการดำรงชีวิตของประชาชนทั่วไป ทำให้วิถีการดำรงชีวิตของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป รวมถึงสถานการณ์ภัยทางสังคม ที่มีความหลากหลาย มีรูปแบบใหม่ๆ เช่น แก๊งคอลเซ็นเตอร์ การหลอกลวงในรูปแบบออนไลน์ การหลอกลวงโอนเงิน เป็นต้น ซึ่งสถานการณ์ภัยทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันนั้นส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชาชน ทำให้เกิดการสูญเสียทรัพย์สิน เงินทอง ประชาชนจึงต้องมีการตั้งรับเพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อ จากภัยทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกระทรวงหลักที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรม ความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต การสร้างความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัว ชุมชน ซึ่งจากสถานการณ์ภัยทางสังคมที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนเป็นจำนวนมาก กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงเป็นกระทรวงหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน เพื่อแก้ไขปัญหาภัยทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สร้างความปลอดภัย และส่งเสริมให้ประชาชนดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง

ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม จึงเป็นกลไกที่สำคัญในการให้ความช่วยเหลือประชาชน ลดการสูญเสีย ทั้งทรัพย์สินและชีวิต มีระบบการเฝ้าระวัง การแจ้งเตือนภัยทางสังคมรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลภัยทางสังคมที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ เกิดการตั้งรับ การเตรียมพร้อมรับมือกับภัยทางสังคมที่เกิดขึ้น การศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมที่ดี ศึกษากระบวนการบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมและค้นหารูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 ให้เกิดเป็นรูปธรรมเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนให้กับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กลุ่มการวิจัยและการพัฒนาระบบเครือข่าย

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นการศึกษาองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมและระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม เพื่อค้นหารูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ในสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 ให้เกิดเป็นรูปธรรม และจัดทำข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ให้กับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In -depth Interview) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไคสแควร์ โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การศึกษาครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ รหัสโครงการที่ COA No.55, RMUTT_REC No. Exp 55/64 ผลการศึกษามี ดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูลการเตือนภัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เฝ้าระวังภัยทางสังคม ผู้แจ้งเหตุ และเป็นผู้ช่วยเหลือเบื้องต้น เมื่อเกิดภัยทางสังคมกลุ่มตัวอย่างแจ้งเจ้าหน้าที่ที่ใกล้ที่สุดได้แก่ผู้นำชุมชน และสถานีตำรวจ โดยหน่วยงานเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมมีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน แต่ทำได้น้อย มีนโยบายระดับพื้นที่แต่ไม่ชัดเจน ขาดการบริหารจัดการข้อมูลภัยทางสังคม

ผลการศึกษาการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้บทบาทหน้าที่และองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม มีการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะภัยทางสังคมที่เป็นรูปธรรมและภัยทางสังคมถือเป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ ช่องทางการเตือนภัยทางชุมชนประกอบด้วย ศูนย์ยุติธรรมชุมชน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนและเสียงตามสาย และประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ด้านระบบการแจ้งเตือนภัยทางสังคมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่าจะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการให้ชัดเจน และควรมีระบบควบคุมกำกับอยู่ที่ระดับจังหวัด

ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ภาพรวมพบว่า ควรกำหนดกลไก บทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ กระบวนการดำเนินงาน ที่มีความชัดเจน รวดเร็ว ทันท่วงทีต่อสถานการณ์ ข้อมูลการเตือนภัยควรเข้าถึงง่าย สะดวก และรวดเร็ว มีบทบาทหน้าที่ในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้เสียหายหรือได้รับผลกระทบจากภัยทางสังคม

การบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมควรมีแผนกลยุทธ์ในระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว กลไกการสนับสนุนศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เป็นกลไกระดับพื้นที่ในการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม มีหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงานที่ปฏิบัติงานอย่างเฉพาะเจาะจง มีความเชี่ยวชาญในงานที่เกี่ยวกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการสังคมสงเคราะห์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข เป็นต้น โดยมีการศึกษารูปแบบและวิธีการทำงานของหน่วยงานที่มีลักษณะการดำเนินการเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ทั้งศูนย์เตือนภัยภายในประเทศและศูนย์เตือนภัยในต่างประเทศ โดยรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม คือต้องถือเป็นหลักร่วมกับชุมชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาครัฐ เป็นภาคีเครือข่ายในการทำงานร่วมกันรวมถึงอาสาสมัครเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม สำหรับช่องทางในการสื่อสารควรมีการสื่อสารแบบ Two - way communication ในกรณีเร่งด่วนสามารถประสานงานและให้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว รับแจ้งเรื่องแล้วสามารถมีระบบที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ ภายในเวลาที่กำหนดเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่ควรนำมาใช้รวบรวมข้อมูล เป็นระบบ AI และระบบสารสนเทศ เพื่อใช้ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Real Time ในส่วนของการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ไปสู่การแจ้งเตือนภัยทางสังคม ควรมีช่องทางการได้มาซึ่งข้อมูลทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน ภาคประชาสังคม รวมถึงข้อมูลที่มาจากประชาชนทั่วไป

กลไกการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมพบว่า เป็นกลไกการคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) ให้กับประชาชน มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) กลไกระดับท้องที่ ควรมีศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมระดับตำบล ที่มีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด, สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด, อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ในชุมชน, ตำบล 2) กลไกระดับจังหวัด ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมควรมีทีมงานสนับสนุนที่ประกอบด้วย สำนักงานสถิติจังหวัด สถานีตำรวจ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สภาก่อการคำ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ศูนย์ดำรงธรรม ศูนย์ยุติธรรมจังหวัด และหน่วยงานอื่นๆ 3) กลไกระดับเขต โดยมีสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 ทำหน้าที่รับ - ส่งต่อข้อมูลข่าวสาร คัดกรอง ตรวจสอบข้อมูลภัยทางสังคม ประสานหน่วยงานระดับจังหวัด

คำสำคัญ การเตือนภัยทางสังคม, การเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม, ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

Abstract

The research on Forms of the Establishment of a Social Situation Warning and Surveillance Center on the Mechanism of Ministry of Social Development and Human Security was to study the key components and management systems of a Social Situation Warning and Surveillance Center, to find out the best way to establish a Social Situation Warning and Surveillance Center on Technical Promotion and Support Office, Region 1-11. And also, to make a research report to Ministry of Social Development and Human Security by using a Mixed-Method between quantitative research by questionnaires, and qualitative research by Focus Group meeting and In-dept Interview. The researchers used the data analysis methods of percentages, average values, standard deviations, chi-square tests with a statistical significance level of 0.05. This research had been passed the Ethical Guidelines for Research Involving Human, ID: COA No.55, RMUTT_REC No. Exp 55/64. The results are as stated below;

The result on warning and surveillance related information found out that the sample groups are more likely to be watchers, whistleblowers and primary helpers. In case of any incidents happened, they are most likely to report to the police or their community leaders (village chief, district chief or mayor). There were warning and surveillance centers in each area but lacked integration, solid policies and information management on social situations.

The result on awareness of social situations warning and surveillance center components found out that the sample groups were aware of duties and components of social situations warning and surveillance centers. They were aware of types of social danger that was considered a disaster that was caused by human actions. The most common ways for them to warn of any incidents were; local justice center, family development center and on village speaker lines. The most warned topic on social situations were juvenile delinquency and family violence. In the warning and surveillance system topic found out that the sample groups were aware of the need of promoting a staff and provincial level control system.

The result on the general opinion of social situation warning and surveillance center's system found out that there needed to have a clear mechanism on roles, responsibilities and working processes to response to any possibilities. Also, the information

about warning and surveillance needed to be easy to access for anyone. As well as the coordination between departments and offices to help any civilians or victims from social situations. To manage social situation warning and surveillance center there needed to have short-term, mid-term and long-term strategies. Village Health Volunteer (VHV) and Social Development and Human Security Volunteer (SHV) were also needed for supporting the system in the local area level.

The result on establishment of social situation warning and surveillance center found out that, the subject groups wanted the center to be established with solid operational processes and having enough staff working on specific tasks in each field such as social aids or health expert. To learn the operation and working process of the relevant fields such as Thai Disaster Warning Center and national level outside Thailand. To work seamlessly with local community with the help of social situation warning and surveillance volunteers. The subject groups also suggested the most effective way to communicate between departments. There must be a two-way communication in case of emergency to be able to quickly response, coordinate and fact check with each other. The cutting-edge technology is also needed such as AI to aid gathering and processing data in real-time speed. The data should be gathered from all aspects; government, private organizations, civil societies and civilians.

The result on social situation warning and surveillance center's operating mechanism found out that the center needed to have Social Protection Mechanism for social situation victims by having; 1) Local Level Mechanism – There should be a Warning and Surveillance Center of each sub-districts inside Social Development and Human Security Office of every province. Also, the Social Development and Human Security Volunteer (SHV) in each village, community and district. 2) Provincial Level Mechanism – There should be a supporting team such as provincial statistic, police, provincial education, provincial commercial officer, Chamber of Commerce, provincial agricultural officer, Disaster Prevention and Mitigation officer, Damrongtham provincial justice provision center, provincial justice center and others.

Keywords: social warning, social situation surveillance, social situation warning and surveillance center

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของ ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมที่ดี ศึกษากระบวนการจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวัง สถานการณ์ทางสังคม และค้นหารูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ ทางสังคม ในสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 ให้เกิดเป็นรูปธรรม เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะ ในการขับเคลื่อนให้กับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการศึกษา แบบผสมวิธี (Mixed-method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยมีตัวอย่างจังหวัดทั้งหมด 33 จังหวัด สุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,100 คริวเรือน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 165 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 15 คน รวมทั้งทั้งหมด 180 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน ค่าไคสแควร์ โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การศึกษาครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณา จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์รหัสโครงการที่ COA No.55, RMUTT_REC No. Exp 55/64 ผลการศึกษามี ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของคริวเรือนพบว่า กลุ่มตัวอย่างด้านเพศ เป็นเพศหญิงมากกว่า เพศชาย ด้านอายุพบว่าอายุสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างคืออายุ 88 ปี อายุต่ำสุดของกลุ่มตัวอย่างคือ อายุ 13 ปี และอายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 40.09 ปี ด้านสถานภาพการสมรสพบว่าสมรสแล้ว ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จบการศึกษาปริญญาตรี ด้านอาชีพพบว่า กลุ่มตัวอย่างมี อาชีพรับจ้างทั่วไป

ผลการศึกษาข้อมูลการเตือนภัย

ผลการศึกษาข้อมูลการเตือนภัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เฝ้าระวังภัยทางสังคม เป็นผู้แจ้งเหตุ และเป็นผู้ช่วยเหลือเบื้องต้น การเคยประสบภัยทางสังคมพบว่า ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างไม่เคยประสบภัย ทางสังคม ผลการศึกษาการดำเนินการเมื่อเกิดภัยทางสังคมพบว่า กลุ่มตัวอย่างแจ้งเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่ใกล้ที่สุด หน่วยงานเตือนภัยทางสังคมในพื้นที่พบว่า มีหน่วยงานเตือนภัยทางสังคมในพื้นที่ ผลการศึกษาการดำเนินงาน ของหน่วยงานต่อการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมพบว่า มีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน แต่ทำได้น้อย มีนโยบายในระดับพื้นที่แต่ไม่ชัดเจน และขาดการบริหารจัดการข้อมูลภัยทางสังคมในระดับ พื้นที่หน่วยงานหรือบุคคลที่ติดต่อเมื่อเกิดภัยทางสังคมพบว่า กลุ่มตัวอย่างแจ้งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้นำชุมชน และแจ้งสถานีตำรวจ

ผลการศึกษาการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ผลการศึกษาการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กลุ่มพบว่าตัวอย่างรับรู้บทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม โครงสร้าง และองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม การรับรู้ภัยทางสังคม และการรับรู้วิธีการแจ้งเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมน้อยที่สุด

องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

- การรับรู้ภัยทางสังคม พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะภัยทางสังคมที่เป็นรูปธรรม เช่น การหลอกลวง หลอกขายของออนไลน์ หลอกลวงให้กู้เงินออนไลน์ถือเป็นภัยทางสังคมมากที่สุด และภัยทางสังคมถือเป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์

- ช่องทางของการเตือนภัยทางสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้เกี่ยวกับ ช่องทางการเตือนภัยทางชุมชนประกอบด้วย ศูนย์ยุติธรรมชุมชน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เสียงตามสายมากที่สุด

- วิธีการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยทางสังคมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้เกี่ยวกับประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการค้ามนุษย์มากที่สุด และวิธีการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยทางสังคม ผู้แจ้งต้องลงทะเบียนผ่านเข้ามาในระบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม

- ระบบการแจ้งเตือนภัยทางสังคมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่าศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการให้ชัดเจนมากที่สุด และศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีระบบควบคุม กำกับอยู่ที่ระดับจังหวัด และศูนย์เตือนภัยฯ มีระบบการแจ้งเตือนภัยทางสังคมผ่านระบบเครือข่ายออนไลน์

ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดได้แก่ ศูนย์เตือนภัยฯ ควรกำหนดกลไกบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ กระบวนการดำเนินงาน ที่มีความชัดเจนรวดเร็วทันต่อสถานการณ์ ภาพรวมผลการศึกษา บทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะประเด็นที่ศูนย์เตือนภัยมีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้เสียหาย หรือได้รับผลกระทบจากภัยทางสังคม ภาพรวมผลการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยฯพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีแผนกลยุทธ์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว ภาพรวมผลการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อกลไกการสนับสนุน

ศูนย์เตือนภัยฯพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยระดับมากที่สุด ในประเด็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ถือเป็นกลไกระดับพื้นที่ในการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม และภาพรวมผลการศึกษาคำคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อระบบข้อมูลสารสนเทศศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดว่า ข้อมูลการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมควรเข้าถึงง่าย

ผลการศึกษาคำคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ผลการศึกษาภาพรวมคำคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมพบว่ามี 4 รูปแบบ โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทั้งภาพรวมและรายข้อ โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดในรูปแบบท้องถิ่นเป็นหลักร่วมกับชุมชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาครัฐ

ผลการศึกษาภาพรวมแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดว่า ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีภาคีเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ท้องถิ่น ชุมชน รวมถึงอาสาสมัครเตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม รวมทั้งควรมีการพัฒนาความรู้และทักษะดิจิทัลในการทำงานของศูนย์เพื่อตอบสนองการณ์

2. ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ

การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นที่สอดคล้องตรงกันในทิศทางเดียวกันว่า ควรมีการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม เพื่อป้องกัน แก้ไข ภาวะวิกฤติที่บั่นทอนความมั่นคงในชีวิตของประชาชน

การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีการศึกษารูปแบบและวิธีการทำงานของหน่วยงานที่มีลักษณะการดำเนินการเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ทั้งศูนย์เตือนภัยภายในประเทศและศูนย์เตือนภัยในต่างประเทศ ที่มีรูปแบบการดำเนินการที่มีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพเพื่อนำมาศึกษาและวางแนวทางการสร้างต้นแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม มีการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด การดำเนินงานแบบ Real time ข้อมูลมีการเคลื่อนไหวและอัปเดตตลอดเวลา นอกจากนี้ควรมีประเด็นการเตือนภัยหรือการเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ในประเด็นหลักๆ ให้มีความชัดเจน และมีประเด็นเสริมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ในส่วนของการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ไปสู่การแจ้งเตือนภัยทางสังคม ควรมีช่องทางการได้มาซึ่งข้อมูลทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน ภาคประชาสังคม รวมถึงข้อมูลที่มาจากประชาชนทั่วไป

ทัศนคติของผู้บริหารต่อการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม มีหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงานที่ปฏิบัติงานอย่างเฉพาะเจาะจง มีความเชี่ยวชาญในงานที่เกี่ยวกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการสังคมสงเคราะห์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข เป็นต้น และต้องมีการร่วมมือกันกับหน่วยงานในพื้นที่ในระดับท้องถิ่นที่ประสานข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว โดยศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรเป็นศูนย์เตือนภัยฯ ทำหน้าที่ป้องกัน เฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากภัยทางสังคมในรูปแบบต่างๆ

รูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นที่สอดคล้องตรงกันในทิศทางเดียวกันว่าควรมีการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นศูนย์ใหญ่ และมีโครงข่ายศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมคือ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 – 11 เป็นหน่วยงานส่งต่อข้อมูล ทั้งรับ - ส่ง

ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีรูปแบบการดำเนินการที่ชัดเจน มีความรวดเร็วในการแจ้งเตือนภัยทางสังคม การแจ้งเตือนภัยในกรณีเร่งด่วน ควรมีช่องทางการสื่อสารหรือการส่งสารที่รวดเร็ว การดำเนินการประสานงานและลงพื้นที่ให้ความช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที มีหน่วยประสานในพื้นที่ที่ครอบคลุมและทั่วถึง และผู้ประสานงานหรือส่งต่องานควรมีองค์ความรู้และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมืออาชีพ มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน

บทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ

ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ เป็นศูนย์กลางในการทำงานแบบบูรณาการที่ต้องมีข้อมูลและการตัดสินใจ และการสั่งการอย่างชัดเจน ควรมีการรายงานสถานการณ์ทางสังคมได้จริง ควรมีลักษณะของการรวบรวมข้อมูลที่น่าเชื่อถือเป็นปัจจุบัน ทันสมัย หยิบใช้งานได้ทันที ดังนั้นควรมีการบูรณาการข้อมูลด้านสังคมที่เป็นประเด็นเชิงพื้นที่ของแต่ละจังหวัดที่มาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและความปลอดภัยชีวิตในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเฉพาะประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของกระทรวงฯ ซึ่งข้อมูลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในหลายๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ความยากจน ความเจ็บป่วย การศึกษา ความยุติธรรม การคุ้มครองสิทธิ เป็นต้น

กลไกการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

1) กลไกการดำเนินงาน

ผลการสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้ข้อมูล ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันในทิศทางเดียวกันว่า ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ถือเป็นกลไกการคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) ให้กับประชาชนที่ประสบภัยทางสังคมพบว่า กลไกการดำเนินงานควรมีองค์ประกอบดังนี้

- กลไกระดับท้องที่ ควรมีศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมระดับตำบล ที่มีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ท้องถิ่นจังหวัด อาสาสมัครกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ที่มีอยู่ในชุมชน ตำบล ของแต่ละจังหวัด

- กลไกระดับจังหวัด ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีทีมงาน สนับสนุนที่ประกอบด้วย สำนักงานสถิติจังหวัด ตำรวจ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สภาหอการค้า สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด ศูนย์ยุติธรรมจังหวัด และหน่วยงานอื่นๆ

2) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล “ภัยสังคม” ต้องมีความกระชับ เข้าใจง่าย ทันสมัย ทันเวลา และนำระบบดิจิทัลมาใช้ ประชาสัมพันธ์ถึงข้อดีในการมีศูนย์เตือนภัยฯ และข้อเสียของการไม่มีศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการออกแบบข้อมูลที่ต้องการภาพรวมจากส่วนกลาง และนำไปวิพากษ์ร่วมกับกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลแล้วนำมาใช้ร่วมกันได้ จากนั้นอาจนำไปวิพากษ์ระดับภูมิภาคระดับพื้นที่ เพื่อปรับแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่พื้นที่ต้องการนอกเหนือจากส่วนกลาง การสำรวจในรูปแบบ Google Form ให้หน่วยงานในพื้นที่ตอบคำถาม แล้วรวบรวมข้อมูลนำมาวิพากษ์กันอีกครั้ง เพื่อให้เกิดการยอมรับ และประกาศใช้ร่วมกัน ข้อมูลศูนย์เตือนภัย อาจมีที่ทำการในระดับหมู่บ้าน ชุมชน เพื่อให้ประชาชนช่วย แจ้งข้อมูลภัยทางสังคม เช่น เด็กพิกการ ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง คนเร่ร่อน บุคคลสูญหาย เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของข้อมูล รวมถึงเป็นการสอบถามข้อมูลความเป็นจริงไปด้วย เครื่องมือทางเทคโนโลยี ที่ ควรนำมาใช้รวบรวมข้อมูล ใช้งาน สะดวก รวดเร็ว ขั้นตอนน้อย ตอบสนองได้ทันที Google Form ที่ใช้ร่วมกันได้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีระบบวิเคราะห์ประเมินผลออกเป็นสถิติตัวเลข สามารถ นำมาเสนอภาพรวมได้ทันที

ช่องทางในการสื่อสารควรมีการสื่อสารแบบ Two - way communication ในกรณี เร่งด่วน สามารถประสานและให้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว รับแจ้งเรื่องแล้วสามารถมีระบบที่ตรวจสอบ ข้อเท็จจริงได้ภายในเวลาที่กำหนดเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่ควรนำมาใช้รวบรวมข้อมูล เป็นระบบ AI และระบบสารสนเทศ เพื่อใช้ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Real Time

ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีประเด็นหลักที่ชัดเจนว่า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ต้องมุ่งเข้าไปในประเด็นใดบ้าง เพราะหน่วยงาน ภาครัฐต่างๆ มีศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังในหลากหลายประเด็นแล้ว เช่น การเตือนภัยทางสภาพอากาศ การเตือนภัยพิบัติ การเตือนภัยด้านสุขภาพ การเตือนภัยด้านการเกษตรและปศุสัตว์ เป็นต้น ดังนั้นกระทรวงฯ ควรหาประเด็นหลัก หรือหา Position ที่ชัดเจนว่าเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมที่กระทรวงฯ ดำเนินการเป็นไปในแนวทางใด ประเด็นหลักใดบ้าง

3) การบริหารข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศของการเตือนภัยทางสังคม

มีระบบดิจิทัล ที่เข้าถึงได้ง่าย สะดวก ทุกที่ทุกเวลา มีระบบการเตือนภัย ข้อมูลควรมี ความน่าเชื่อถือ มีการอ้างอิงแหล่งที่มา และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ การบริหารข้อมูลเทคโนโลยี สารสนเทศของการเตือนภัยทางสังคม ควรมีระบบของการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ให้มีมาตรฐานกลางในการจัดการข้อมูล กระบวนการในแต่ละขั้นตอนมีความชัดเจน ตั้งแต่การสังเคราะห์/ ตรวจสอบข้อมูล การประมวลผล การสรุปข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

4) โครงสร้างของระบบเทคโนโลยีและดิจิทัล

โครงสร้างของระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ควรมีการวางแผนและเสนอแนะความเห็นจาก หลายๆ ส่วนราชการ และหน่วยงานเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญด้านเครื่องมือแบบดิจิทัล เพื่อให้เห็นเป็น รูปธรรมและนำมาใช้ได้จริง ส่งผลให้เกิดการนำมาใช้แก้ไข และหาแนวทางป้องกันสถานการณ์ทางสังคม ต่าง ๆ โครงสร้างต้องไม่ใหญ่เกินไป มีความคล่องตัว ข้อมูลเป็นปัจจุบัน น่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ ประโยชน์ได้ทุกหน่วยงาน ด้านเทคโนโลยีควรพิจารณาให้ครอบคลุมทั้งความสะดวกในการใช้งาน ปริมาณ ข้อมูลที่ต้องนำเข้าแพลตฟอร์ม การประมวลผลต่อ ระดับชั้นความลับ ด้านงบประมาณควรประมาณการ หรือคำนึงถึงการพัฒนาแพลตฟอร์มในอนาคต เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ทางสังคม

3. ข้อเสนอแนะ

ระดับนโยบาย

1) การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมาจากการจัดเวที รับฟังความคิดเห็นของประชาคมในพื้นที่ระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคท้องถิ่น และภาคประชาชน เพื่อสร้างค่านิยมร่วมกัน

2) รูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรเป็นรูปแบบที่มี ความยืดหยุ่น ความครอบคลุมกับพื้นที่ทั้งประเทศ สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้ง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ.2565 - 2569) การจัดตั้งรูปแบบอาจเป็น 4 รูปแบบได้แก่

- รูปแบบที่ 1 การจัดตั้งโดย 1 ฝ่าย โดยรัฐ โดยใช้กลไกหน่วยงานด้านสังคม ประกอบด้วย กระทรวงมหาดไทย (มท.) กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) กระทรวงแรงงาน (รง.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (อว.) กระทรวงคมนาคม ร่วมกับกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

- รูปแบบที่ 2 การจัดตั้ง 2 ฝ่าย ร่วมกับรัฐกับภาคธุรกิจเอกชน โดยใช้กลไกของรัฐตาม รูปแบบที่ 1 ร่วมกับภาคธุรกิจเอกชนที่มีโครงข่ายการทำงานครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัด ด้วยความสมัครใจ เช่น สภาอุตสาหกรรม สมาคมหอการค้าไทย บริษัทเอกชน (CPF, บริษัทโทรคมนาคม) เป็นต้น

- รูปแบบที่ 3 การจัดตั้ง 3 ฝ่ายร่วมกันระหว่างรัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาสังคม โดยใช้กลไกการทำงานร่วมกันของทั้ง 3 ฝ่ายที่มีความพร้อมด้านศักยภาพทำงานครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัด และเพิ่มภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวัง สถานการณ์ทางสังคม (ศตภ.พม.)

- รูปแบบที่ 4 การจัดตั้ง 4 ฝ่าย ร่วมกันระหว่างรัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคท้องถิ่น โดยใช้กลไกจากรูปแบบที่ 1 ถึงรูปแบบที่ 3 และเพิ่มบทบาทขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบ การดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ภายใต้ภารกิจของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

ระดับปฏิบัติการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1) กองพัฒนานโยบายและนวัตกรรมทางสังคม สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ควรเป็นเจ้าภาพหลักของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม โดยมีการบูรณาการการทำงานภายในระหว่างกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กับสำนักงาน สันับสนุนส่งเสริมวิชาการ 1 - 11 หน่วยงานภายนอก 20 กระทรวง โดยเฉพาะการพัฒนาระบบแพลตฟอร์ม ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2) องค์กรประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรเป็นองค์กรที่มี ระบบการทำงานในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ดังนั้นควรมีการประสานงานตั้งแต่การออกแบบ ระบบ การเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ ระหว่างผู้ใช้งานกับหน่วยงานของรัฐด้านดิจิทัล

3) การบริหารจัดการของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (ศตภ.) ควรยึดหลักการ บริหารแบบมีส่วนร่วม และการบริหารองค์กรแบบ Agile เป็นองค์กรสมัยใหม่ที่สามารถปรับตัวและ ตอบสนองกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว การมีแนวคิดและสร้างทัศนคติใหม่ (New Mindset) เพื่อให้ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (ศตภ.) มีการดำเนินงานที่รวดเร็ว คล่องตัวกว่าเดิม

4) การบริหารจัดการระบบข้อมูลของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (ศตภ.) ควรเป็นข้อมูลที่มีความทันสมัย มีเครื่องมือการจัดเก็บข้อมูลภัยทางสังคม ผ่านระบบดิจิทัล ระบบการประมวลผล และการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในระดบนโยบาย ระดับองค์กร ระดับพื้นที่ และระดับประชาชน

5) ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (ศตภ.) เชิงประเด็นปัญหาสังคมหลัก ๆ ได้แก่ การคุกคามทางเพศ การใช้ความรุนแรงในครอบครัว การล่วงละเมิดทางเพศ การค้ามนุษย์ ภัยสื่อออนไลน์กับกลุ่มเปราะบาง ภัยบูลลี่กับเด็กและเยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ การลดความเหลื่อมล้ำ ฯลฯ ควรมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องเพื่อจัดทำเป็นรายงานเตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม ระดับประเทศต่อรัฐบาลเพื่อนำไปปรับเป็นมาตรการการป้องกันปัญหาทางสังคม

6) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรลงทุนพัฒนาระบบการบริหารภายใน การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การเงินการคลัง เทคโนโลยีและสารสนเทศ ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์

7) ควรมีกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ในแต่ละระดับให้ชัดเจนตั้งแต่ระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับชุมชน ให้มีความครอบคลุมการทำงาน มีเอกภาพในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรสมัยใหม่ (Rebance) ที่ก้าวทันต่อภัยทางสังคมยุคใหม่

8) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรเตรียมบุคลากรของหน่วยงานในการเป็นผู้เฝ้าระวังปัญหาทางสังคม กระบวนการทำงาน

- ต้นน้ำ เช่น การเตรียมคนแจ้งเหตุ การให้ข้อมูลการแจ้งเตือนภัย การให้ความรู้เตือนภัย การเฝ้าระวังทางสังคม พยากรณ์เตือนภัยออนไลน์

- กลางน้ำ เช่น การช่วยเหลือทางสังคม

- ปลายน้ำ เช่น แจ้งเหตุ เตือนภัย เฝ้าระวังทางสังคม

9. สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 - 11 ควรมีการวิจัยและพัฒนาทำพื้นที่ทดลอง (Sandbox) เพื่อให้รูปแบบที่ศึกษานำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ควรมีการสื่อสารสาธารณะในประเด็นการเตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	ก
บทคัดย่อ.....	ข
บทสรุปผู้บริหาร.....	ฉ
สารบัญ.....	๗
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญแผนภูมิ.....	ด
สารบัญแผนภาพ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของการวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	3
1.4 ขอบเขตพื้นที่การศึกษา.....	4
1.5 คำนิยาม.....	4
1.6 ระยะเวลาดำเนินงาน.....	5
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 ความหมายของ การเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม.....	6
2.2 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ การเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม.....	7
2.3 ปัญหาสังคม สถานการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้อง และภัยสังคมที่ควรเฝ้าระวังในปัจจุบัน.....	26
2.4 ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในประเทศไทย.....	55
2.5 นโยบายยุทธศาสตร์แผนที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม.....	70
2.6 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	76
2.7 กรอบแนวคิดการศึกษา.....	80
บทที่ 3 การดำเนินงานวิจัย.....	81
3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	81
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	90
3.3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	93
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
3.5 จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์.....	97

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	98
4.1 ผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ.....	98
4.2 ผลการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group).....	143
4.3 ผลการจัดสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview).....	147
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	154
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	154
5.2 อภิปรายผล.....	162
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	174
บรรณานุกรม.....	176
ภาคผนวก.....	181

สารบัญตาราง

ตารางที่	ชื่อตาราง	หน้า
ตารางที่ 1	จำนวนครัวเรือนในประเทศไทยจำแนกตามพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ	81
ตารางที่ 2	จำนวนจังหวัดจำแนกตามพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ	83
ตารางที่ 3	จำนวนจังหวัดที่ต้องสุ่มจำแนกตามพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ	86
ตารางที่ 4	จำนวนครัวเรือนเฉลี่ยต่อจังหวัดที่สุ่มจำแนกตามพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ	87
ตารางที่ 5	จำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่สุ่มจำแนกตามพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ	87
ตารางที่ 6	จังหวัดที่ถูกสุ่มเป็นตัวอย่างและจำนวนครัวเรือนในแต่ละจังหวัดที่ต้องเก็บรวบรวมข้อมูล	89
ตารางที่ 7	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแต่ละสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการจำแนกตามเพศ	99
ตารางที่ 8	อายุต่ำสุด อายุเฉลี่ยอายุสูงสุดและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอายุ ของผู้ตอบจำแนกตามสสว.	101
ตารางที่ 9	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพสมรส	103
ตารางที่ 10	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา	104
ตารางที่ 11	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ	106
ตารางที่ 12	ความเกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	107
ตารางที่ 13	การประสพภัยทางสังคมในพื้นที่	108
ตารางที่ 14	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยประสพภัยทางสังคม	109
ตารางที่ 15	การดำเนินการเมื่อเกิดภัยทางสังคม	109
ตารางที่ 16	จำนวนและร้อยละของหน่วยงานเตือนภัยทางสังคมในพื้นที่	110
ตารางที่ 17	การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	111
ตารางที่ 18	หน่วยงานหรือบุคคลที่ติดต่อเมื่อเกิดภัยทางสังคม	112
ตารางที่ 19	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบด้านการรับรู้ภัยทางสังคม	113
ตารางที่ 20	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบด้านช่องทางการเตือนภัยทางสังคม	114
ตารางที่ 21	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบด้านวิธีการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยทางสังคม	114
ตารางที่ 22	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบด้านระบบการแจ้งเตือนภัยทางสังคม	115

สารบัญตาราง

ตารางที่	ชื่อตาราง	หน้า
ตารางที่ 23	จำนวนและร้อยละของผู้ต่อบด้านโครงสร้างและองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	115
ตารางที่ 24	จำนวนและร้อยละของผู้ต่อบด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	116
ตารางที่ 25	คะแนนต่ำสุดคะแนนสูงสุดคะแนนเฉลี่ยและร้อยละของคะแนนเต็ม ของความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	117
ตารางที่ 26	ความคิดเห็นต่อการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	118
ตารางที่ 27	ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	120
ตารางที่ 28	ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	121
ตารางที่ 29	ความคิดเห็นต่อกลไกการสนับสนุนศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	122
ตารางที่ 30	ความคิดเห็นต่อระบบข้อมูลสารสนเทศศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	123
ตารางที่ 31	ความคิดเห็นต่อรูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	124
ตารางที่ 32	ความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	125
ตารางที่ 33	จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการประสพภัยทางสังคมจำแนกตามเพศ	126
ตารางที่ 35	จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการประสพภัยทางสังคมจำแนกตามอาชีพ	127
ตารางที่ 36	จำนวนและร้อยละของ ตัวแทนครัวเรือน กับการประสพภัยทางสังคมจำแนกตามระดับการศึกษา	128
ตารางที่ 37	จำนวน และร้อยละ ของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามกรณีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยในพื้นที่	130
ตารางที่ 38	จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตาม การประสพภัยทางสังคม	131
ตารางที่ 39	จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามอาชีพ	131

สารบัญตาราง

ตารางที่	ชื่อตาราง	หน้า
ตารางที่ 40	จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือน ที่รับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามสสว.	133
ตารางที่ 41	จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่รับรู้องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยจำแนกตามความคิดเห็นต่อการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	135
ตารางที่ 42	จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่รับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัย และเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	136
ตารางที่ 43	จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่รับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	137
ตารางที่ 44	จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่รับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามความคิดเห็นกลไกการสนับสนุนศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	138
ตารางที่ 45	จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่รับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามความเห็นต่อระบบข้อมูลสารสนเทศศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	139
ตารางที่ 46	จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่รับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามความคิดเห็นต่อรูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	140
ตารางที่ 47	สรุปข้อมูลการสนทนากลุ่ม	153

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ		หน้า
แผนภูมิที่ 1	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ	102
แผนภูมิที่ 2	อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	104
แผนภูมิที่ 3	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพสมรส	106
แผนภูมิที่ 4	ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม	108
แผนภูมิที่ 5	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยประสบภัยทางสังคม	112
แผนภูมิที่ 6	ร้อยละของหน่วยงานเตือนภัยทางสังคมในพื้นที่	114
แผนภูมิที่ 7	คะแนนความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	122

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ		หน้า
แผนภาพที่ 1	องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยทางสังคม	13
แผนภาพที่ 2	ระบบการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม	14
แผนภาพที่ 3	วิธีการเตือนภัย	17
แผนภาพที่ 4	ทิศทางการพัฒนาระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม	18
แผนภาพที่ 5	แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564	24
แผนภาพที่ 6	รูปแบบการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ	25
แผนภาพที่ 7	วิวัฒนาการการบริหารจัดการสาธารณภัยของประเทศไทย	94
แผนภาพที่ 8	ผังการสู่มตัวอย่างคร่าวๆโดยวิธีสู่มตัวอย่างแบบ 2 ชั้น โดยแบ่งเป็นชั้น	112
แผนภาพที่ 9	รูปแบบการจัดตั้งศตภ.พม.	170
แผนภาพที่ 10	Machenism การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมประเทศไทย ทั่วโลก กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	170
แผนภาพที่ 11	ระบบแพลตฟอร์มศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	171
แผนภาพที่ 12	การขับเคลื่อนกลไก ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	172
แผนภาพที่ 13	Model ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	173

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบันนี้ ความคาดหวังในลำดับแรกของมนุษย์ เป็นการคาดหวังในการดำรงชีวิตที่มีความสุขปราศจากความทุกข์ มีการดำรงชีวิตที่เป็นปกติ โดยไม่มีปัญหาภัยอันตรายและการคุกคามทั้งจากสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้าง/ประดิษฐ์ขึ้น ซึ่งในปัจจุบันสถานการณ์ทางสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เกิดวิถีการดำรงชีวิตที่มีรูปแบบใหม่ ทั้งนี้ยังรวมไปถึงสถานการณ์ภัยทางสังคมที่มีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของบุคคล ชุมชน และสังคมโดยรวม อาทิเช่น การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ยาเสพติด พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ความพิการทางร่างกายที่เกิดจากอุบัติเหตุจากการขับรถ ภัยทางสังคมที่มาในรูปแบบออนไลน์ การหลอกลวงให้โอนเงิน แกดคอลเซ็นเตอร์ การหลอกลวงให้ซื้อสินค้าออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ ถ้ามีระบบการเฝ้าระวังที่มีประสิทธิภาพ ย่อมนำมาซึ่งการเตือนภัยที่รวดเร็วฉับไวและทั่วถึง ทำให้สามารถลดความสูญเสียทั้งครอบครัว ชุมชน และสังคม รวมถึงสามารถสร้างหลักประกันความผาสุกขึ้นโดยรวมเพิ่มมากขึ้นในที่สุด

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นกระทรวงหลักที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรม ความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัว ชุมชน และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2558 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์,2558)

ในสถานการณ์ปัจจุบันกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้แบ่งการขับเคลื่อนงานเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การบริหารงานในส่วนของกระทรวงฯ ตามยุทธศาสตร์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ที่ 1 ระบบสวัสดิการสังคมที่สมบูรณ์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ประชาชนมีศักยภาพและพึ่งตนเองได้ ยุทธศาสตร์ที่ 3 สังคมแห่งความรับผิดชอบ ยุทธศาสตร์ที่ 4 หุ้นส่วนประชาสังคมและระหว่างประเทศที่เข้มแข็ง และยุทธศาสตร์ที่ 5 ระบบบริหารจัดการทางสังคมที่เป็นเลิศ (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560) ส่วนที่ 2 การบริหารงานส่วนกลาง ซึ่งประกอบด้วยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ มีจำนวน 11 แห่งทั่วประเทศ มีหน้าที่พัฒนางานด้านวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้สอดคล้องกับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวิชาการ องค์ความรู้ ข้อมูลสารสนเทศ ให้คำปรึกษาแนะนำแก่หน่วยงานบริการทุกกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ให้บริการในความรับผิดชอบของกระทรวง รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กร

ภาคเอกชน และประชาชนศึกษา วิเคราะห์สถานการณ์และสภาพแวดล้อมเพื่อคาดการณ์แนวโน้มของสถานการณ์ทางสังคม และผลกระทบรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ การพัฒนาสังคมและจัดทำยุทธศาสตร์ ในพื้นที่กลุ่มจังหวัด สนับสนุนการนิเทศงาน ติดตามประเมินผล การดำเนินงานเชิงวิชาการตามนโยบายและภารกิจของกระทรวง ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดปฏิบัติงาน ร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 133 ตอนที่ 94 ก. หน้า 8, 2559) และส่วนที่ 3 การบริหารงานในส่วนภูมิภาคของหน่วยงานในสังกัด ประกอบด้วยสำนักงานพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ศูนย์ สถาน บ้าน นิคม เป็นส่วนราชการในภูมิภาคที่มีบทบาทและภารกิจในการ บริหารงานภายใต้ยุทธศาสตร์ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รองรับภารกิจต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายภายใต้สถานการณ์ทางสังคมระดับจังหวัด บูรณาการเครือข่าย ภาคส่วนต่างๆ ให้มีส่วนร่วมใน การแก้ไขปัญหาสังคมทั้งที่เป็นปัญหาเชิงประเด็น/เชิงพื้นที่ และเชิงนโยบาย

ในสังคมปัจจุบัน มีปรากฏการณ์รูปแบบใหม่เกิดขึ้นมากมาย ภัยทางสังคมต่างๆที่เกิดขึ้น เกิดปัญหาสังคมที่หลากหลาย สภาพปัญหาที่มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น ซึ่งจากสถิติการให้บริการศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 ในปี พ.ศ. 2561 มีผู้มาใช้บริการขอความช่วยเหลือรวมจำนวนทั้งสิ้น 94,820 ราย เฉลี่ย 266 ราย/วัน ปีพ.ศ. 2562 มีผู้มาใช้บริการขอความช่วยเหลือรวมจำนวนทั้งสิ้น 129,497 ราย เฉลี่ย 355 ราย/วัน และในปี 2563 มีผู้มาใช้บริการขอความช่วยเหลือรวมทั้งสิ้นจำนวน 377,740 ราย เฉลี่ย 1,032 ราย/วัน (ที่มาของ ข้อมูล : สถิติการให้บริการศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี 2561 - 2563) โดยสถานการณ์ปัญหาความเดือดร้อนของผู้มาติดต่อแจ้งเหตุ ขอความช่วยเหลือ สามารถจำแนก ตามกลุ่มเป้าหมาย 5 ประเภท ได้แก่ กลุ่มเด็ก กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ใหญ่ กลุ่มคนพิการ และกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งจะมี ปัญหาหลากหลายไปในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เช่น ปัญหาการยื่นขอรับเงินอุดหนุนเลี้ยงดูเด็ก การเลี้ยงดูเด็ก เด็กถูกทำร้าย เด็กถูกละเมิดทางเพศ ครอบครัวยากจน ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาเบียดเบียนผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุ ถูกทอดทิ้ง/ไม่มีคนดูแล ปัญหาคนเร่ร่อน ขอด่าน ปัญหาจดทะเบียนคนพิการยื่นคำขอรับเบี้ยความพิการ ผู้พิการ ไม่มีคนดูแล และขออุปกรณ์ความพิการ เป็นต้น ซึ่งในบางปัญหาที่เผชิญเราสามารถหลีกเลี่ยงป้องกันและเฝ้าระวัง ตนเอง ครอบครัวและสังคมรอบข้างได้ แต่ในบางปัญหาบางสถานการณ์เป็นเรื่องที่ใกล้ตัว ที่ไม่คาดคิดหรืออยู่นอกเหนือความคาดหมาย ดังนั้นมาตรการในการเฝ้าระวังและเตือนภัยจึงเป็นมาตรการที่สำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิต และนำไปสู่ความสุขของสังคมที่ดีที่สุด ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม จึงเป็นเครื่องมือในการบ่งชี้สถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์และช่วยเร่งให้ผู้มีอำนาจ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการ ดำเนินการป้องกันและร่วมกันแสวงหาทางแก้ไขไม่ให้เกิดผลกระทบ ในวงกว้างหรือลดความถี่ หรือความรุนแรง โดยแจ้ง/ประกาศให้สาธารณะคนในสังคมสามารถรู้เท่าทันปัญหา มีความเสี่ยงน้อยลง หรือไม่ต้องเผชิญกับปัญหา และเกิดความปลอดภัยและมั่นคงในการดำรงชีวิตมากยิ่งขึ้น

จากภัยคุกคามทางสังคมที่กระทบต่อคุณภาพชีวิตประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายของกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปัจจัยและเหตุผลดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น สำนักงานส่งเสริม และสนับสนุนวิชาการ 1 จึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวัง สถานการณ์ทางสังคมที่ดี ศึกษากระบวนการจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม และค้นหา รูปแบบแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 ให้เกิดเป็นรูปธรรม และจัดทำข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมให้กับกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ดังนั้นการสร้างศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม โดยมีสำนักงานส่งเสริม และสนับสนุนวิชาการ 1-11 ร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่มีศักยภาพ นั้นจะประกอบด้วย รูปแบบการรายงานสถานการณ์ทางสังคม และฐานข้อมูลทาง Electronic, Warning Center ที่มีประสิทธิภาพ และมีประโยชน์กับประชาชนมากที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
2. เพื่อศึกษาระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
3. เพื่อค้นหารูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมใน สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 ให้เกิดเป็นรูปธรรม และจัดทำข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนอย่าง เป็นรูปธรรมให้กับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1.3 ขอบเขตการศึกษา

เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี Mixed – Methods ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

1.3.1 ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวัง สถานการณ์ทางสังคม องค์ประกอบ ระบบและกลไกการบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม รวมทั้งค้นหารูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในสำนักงานส่งเสริม และสนับสนุนวิชาการ 1-11 ให้เป็นรูปธรรม และจัดทำข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัย และเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (ศตภ.พม.)

1.3.2 ขอบเขตประชากรที่ศึกษา

การกำหนดตัวอย่างสำหรับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ 1) ผู้บริหารองค์กรที่มีศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม 2) ผู้บริหารในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 3) บุคลากรผู้ปฏิบัติงานศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Specific Sampling) จำนวน 180 คน เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และ 4) ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ประชากร คือ ครั้วเรือนทุกครั้วเรือนในประเทศไทยซึ่งมีจำนวน 21,884,606 ครั้วเรือน โดยใช้หน่วยสังเกตคือ หัวหน้าครั้วเรือนแต่ละครั้วเรือน สุ่มตัวอย่างครั้วเรือนด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ชั้นโดยแบ่งเป็นชั้น (Stratified Two-Stage Sampling) โดยแบ่งครั้วเรือนออกเป็นชั้นภูมิตามสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการที่รับผิดชอบซึ่งมีทั้งหมด 11 ชั้นภูมิ ในแต่ละชั้นภูมิกำหนดหน่วยปฐมภูมิ (Primary Unit) คือ จังหวัดแต่ละจังหวัด และกำหนดหน่วยทุติยภูมิ (Secondary Unit) คือ ครั้วเรือนแต่ละครั้วเรือนสุ่มตัวอย่างจังหวัดทั้งหมด 33 จังหวัด และสุ่มตัวอย่างครั้วเรือนทั้งหมด 1,100 ครั้วเรือน โดยจัดสรรขนาดตัวอย่างครั้วเรือนให้แต่ละจังหวัดด้วยวิธีการจัดสรรแบบได้สัดส่วนกับขนาดของครั้วเรือน

1.4 ขอบเขตพื้นที่การศึกษา

พื้นที่การดำเนินการประกอบด้วย สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11

1.5 คำนิยาม

1. ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคมหมายถึง องค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการรับข้อมูลที่เป็นภัยหรือมีความเสี่ยงต่อความมั่นคงของมนุษย์ ผ่านกระบวนการ กลวิธี ที่เชื่อถือได้ เพื่อนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ เป็นสารสนเทศที่บ่งชี้ถึงอันตราย หรือแนวโน้มการเกิดภาวะอันตรายต่อความมั่นคงของมนุษย์ นำเสนอถ่ายทอดผ่านเครื่องมือ ที่มีประสิทธิภาพ ที่น่าเชื่อถือ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อนำไปปรับตัว ลดความเสี่ยง โอกาสที่เป็นผลกระทบทางลบ และเพิ่มความปลอดภัยให้ชีวิต รวมถึงการนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการป้องกัน ปัญหา การช่วยเหลือ การแก้ไขปัญหา การพัฒนาคุณภาพชีวิต แบบบูรณาการ

2. การเตือนภัย หมายถึง ข้อความสารสนเทศหรือสัญลักษณ์ที่เป็นสาระสำคัญผ่านการวิเคราะห์สังเคราะห์ รับรองคุณภาพข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ตรวจสอบว่าถูกต้องแล้ว ซึ่งเป็นข้อมูลที่บ่งบอกถึงอันตรายต่อความมั่นคงของมนุษย์ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน และคาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ หรือระยะยาว ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เผยแพร่ผ่านช่องทางที่เชื่อถือได้ เพื่อสร้างการรับรู้ และเรียนรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำไปปรับประยุกต์ ป้องกัน แก้ไขปัญหา ทั้งในระยะฉุกเฉิน และระยะยาว

3. ภัย หมายถึง สถานการณ์หรือปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือเกิดจากการกระทำจากมนุษย์ ที่แตกต่างไปจากบรรทัดฐาน ค่านิยมภาพรวมและก่อให้เกิดโอกาสเสี่ยงต่อความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของประชาชน ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน ความสัมพันธ์ ทั้งภายในและภายนอกตัวมนุษย์ รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือการสร้างขึ้น ที่ควรนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อเตือนให้ประชาชนสาธารณะได้รับทราบ เพื่อลดความเสี่ยง สูญเสียต่อทรัพยากรมนุษย์ สังคม ครอบครัว ชุมชน และสภาพแวดล้อม

4. การเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม หมายถึง ระบบและกลไกที่สร้างขึ้น จัดตั้งขึ้น เพื่อติดตามสถานการณ์หนึ่ง เพื่อใช้ในการวางแผน ควบคุม ป้องกันปัญหา ที่อาจจะเกิดขึ้น หรือนำไปใช้เพื่อการทำงานเป็นการลดปัจจัยเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 ระยะเวลาการดำเนินงาน

ระยะเวลา 15 เดือน (เมษายน 2564 – มิถุนายน 2565)

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
2. ได้องค์ประกอบและระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
3. ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ที่จะนำเสนอต่อสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง “รูปแบบการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กลไกกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” เป็นการศึกษาองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมที่ดี ระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม รวมทั้งการ ค้นหารูปแบบและ แนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 ให้เกิดเป็นรูปธรรม และจัดทำข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมให้กับกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 ความหมายของการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
- 2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
- 2.3 ปัญหาสังคม สถานการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้อง และภัยสังคมที่ควรเฝ้าระวังในปัจจุบัน
- 2.4 ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในประเทศไทย
- 2.5 นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
- 2.6 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดการศึกษา

2.1 ความหมายของการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ความหมายของการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ผู้วิจัยได้ประมวลผลสาระน่ารู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม (สังคม คุณคนณากรสกุล, 2548) โดยสรุปได้ ดังนี้

การเฝ้าระวัง คือ ระบบ กลไกที่สร้างขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อติดตามสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ในการวางแผน ควบคุม ป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต หรือเพื่อดำเนินการลดปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ให้มี ประสิทธิภาพ

การเตือนภัย หมายถึง สาระสำคัญ ข้อความ ข่าวสารที่บ่งบอกถึงภัยอันตราย หรือแนวโน้มของภัยอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยการเตือนภัยอาจกระทำโดยผู้มีหน้าที่โดยตรงหรือผู้พบเห็นเหตุการณ์ภัยอันตราย การส่งข้อมูลข่าวสารที่ผ่านการวิเคราะห์หรือตรวจสอบความถูกต้องแล้ว ไปยังผู้มีอำนาจหน้าที่ในการ บรรเทาปัญหาโดยตรงและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนที่ได้รับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น

สรุปได้ว่า การเฝ้าระวังและการเตือนภัย หมายถึง การมีระบบ กลไกที่สร้างขึ้น เพื่อติดตามสถานการณ์ ภัยอันตรายต่างๆ ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลภัยประเภทต่างๆ ผ่านการแจ้งเตือนอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ในรูปแบบ ต่างๆให้กับผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบรรเทาปัญหาโดยตรงและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ที่อาจจะได้รับผลกระทบ จากภัยเหล่านั้น

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม

(สังคม คุณคนภากรสกุล, 2548) ได้สรุปแนวคิดการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมไว้ ดังนี้

องค์ประกอบของการเตือนภัย

1) สารระสำคัญของการเตือนภัย การแจ้งเตือนภัยผ่านข้อความ ข่าวสาร รูปภาพ วิดีโอ แผ่นพับ มีความสำคัญ อาจทำให้เกิดผลกระทบเป็นวงกว้างที่ไม่สามารถควบคุมได้ ถ้าไม่มีการแจ้งเตือนภัยไปยังผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากภัยที่อาจเกิดขึ้น

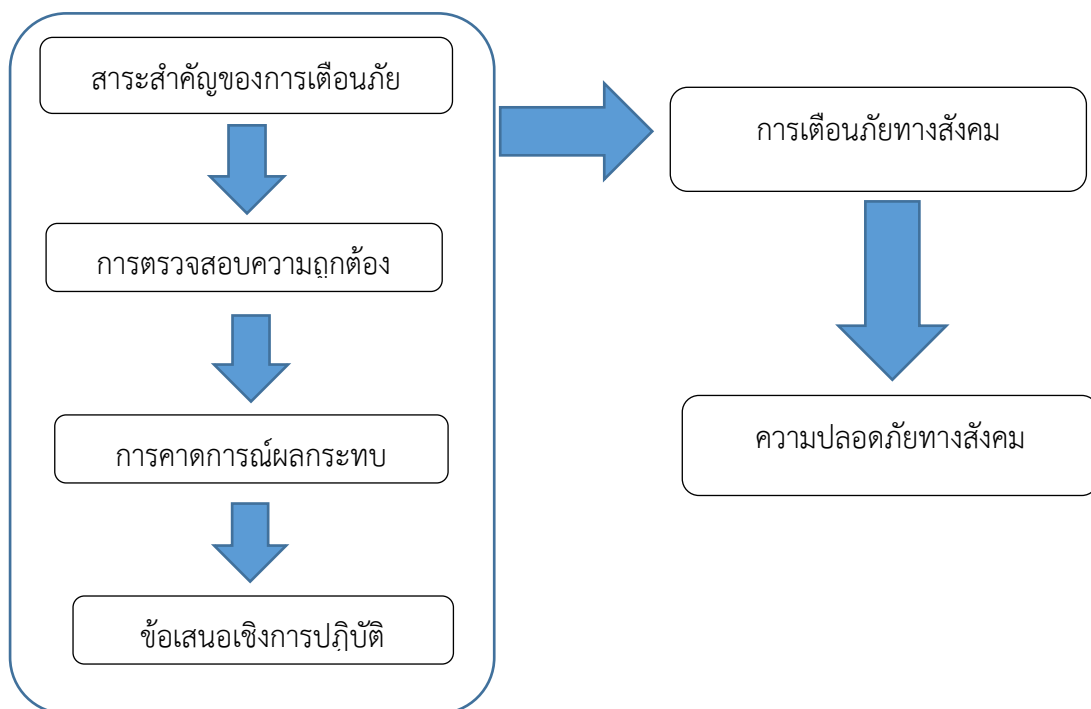
2) การตรวจสอบความถูกต้อง คือ การเผยแพร่สารระสำคัญของการเตือนภัยไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งการตรวจสอบความถูกต้องของสารระสำคัญ ควรทำโดยผู้เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่โดยตรง

3) การคาดการณ์ผลที่อาจเกิดขึ้น คือ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นหรือผลกระทบในระยะยาว ทั้งผลกระทบโดยตรงและผลกระทบทางอ้อม เป็นการคาดการณ์ถึงผลเสียหายอันเนื่องจากการเตือนภัย

4) ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ มีลักษณะที่มีความเป็นรูปธรรม เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน

จากองค์ประกอบของการเตือนภัยที่กล่าวมาในข้างต้น การเตือนภัยทางสังคมและการเฝ้าระวังทางสังคมเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง มีความชัดเจน เพราะอาจส่งผลกระทบต่อประชาชน ทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินได้

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยทางสังคม

บทบาทการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม

ประเทศไทยเริ่มรู้จักโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่เรียกว่า “เอดส์” แต่ด้วยในขณะนั้น สถานการณ์ภายในประเทศไทยยังไม่มีมาตรการรณรงค์ เพื่อสร้างความตระหนักถึงอันตรายของ “เอดส์” และการป้องกันให้กับประชาชน จนทำให้การแพร่ระบาดของ “เอดส์” แพร่กระจายไปในวงกว้าง ทั้งในกลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศ กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มแม่บ้าน ยังรวมไปถึงเด็กและเยาวชน จนกระทั่งหน่วยงานภาครัฐมีการรณรงค์อย่างจริงจัง ซึ่งผลจากการรณรงค์ การเผยแพร่ข้อมูลที่เกิดขึ้น ส่งผลให้อัตราการติดเชื้อ “เอดส์” ลดลง

จากกรณีในช่วงต้นแสดงให้เห็นว่าหากมีการเฝ้าระวังและเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพไปยังประชาชน สามารถลดความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ปัญหาการแพร่ระบาดของ “เอดส์” ถือเป็นกรณีศึกษาในการวางแนวทางการเฝ้าระวังและการเตือนภัย ดังนั้นกลไกการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับประชาชน สังคม ซึ่งการขับเคลื่อนการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม มีปัจจัยที่สำคัญคือบุคลากรด้านการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มด้วยกัน ดังนี้

1) นักเฝ้าระวังและเตือนภัยในระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นบุคลากรในระดับพื้นที่ ซึ่งได้รับการอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สถิติเบื้องต้น การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีบทบาท มีหน้าที่เฝ้าระวังและเตือนภัยตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ เรียนรู้เครื่องมือทางสังคมที่ถูกออกแบบเพื่อการเฝ้าระวัง สามารถทำงานเป็นทีมได้ และเข้าใจถึงภารกิจหน้าที่การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม

2) อาสาสมัครเฝ้าระวังทางสังคม คือบุคคลที่มีจิตสาธารณะ และอาสาทำหน้าที่รวบรวมข้อมูล โดยได้รับการอบรมด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และการทำความเข้าใจในหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

3) คณะทำงานเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม หมายถึง กลุ่มคนที่มีการจัดตั้งในรูปแบบขององค์การ มีขอบเขตการดูแลพื้นที่ในระดับจังหวัด ทำหน้าที่ใช้ความรู้และประสบการณ์ในการกำหนดประเด็นในการเฝ้าระวังทางสังคม

4) ศูนย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม คือ หน่วยงานในกำกับของรัฐทำหน้าที่ประมวลข้อมูลที่ได้รับจากนักเฝ้าระวังและเตือนภัยทั่วประเทศ เพื่อจัดลำดับความสำคัญและเตือนภัยทางสังคม

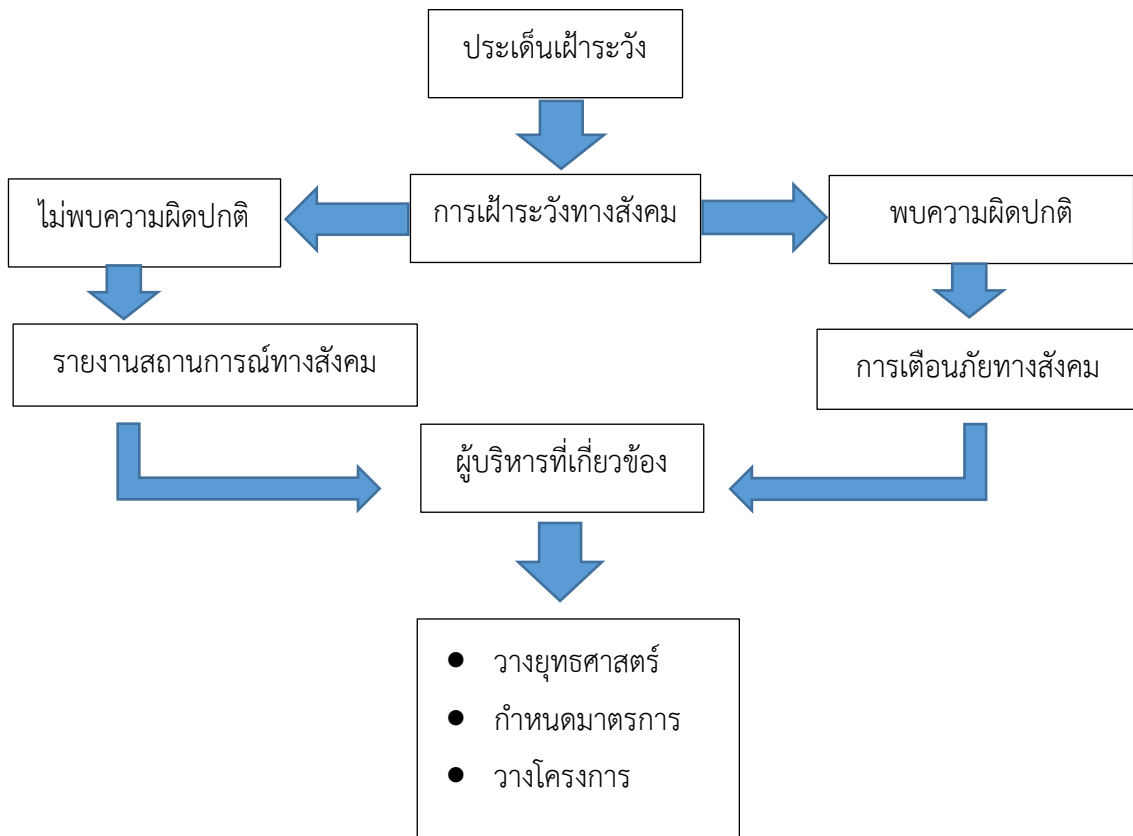
สำหรับการเชื่อมโยงพันธกิจศูนย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมระหว่างบุคลากร มีการส่งและรับข้อมูลจากส่วนกลางและระดับจังหวัด โดยกลไกสำคัญของการเฝ้าระวังทางสังคม คือนักเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมที่ต้องรับรู้เทคโนโลยี เครื่องมือต่างๆ และเชื่อมโยงข้อมูลสู่ส่วนกลาง และถ่ายทอดข้อมูลให้กับคณะทำงานเฝ้าระวังระดับจังหวัดถึงทิศทางการเฝ้าระวังรับฟังประเด็นปัญหาเฉพาะของแต่ละพื้นที่เพื่อสร้างมาตรวัดและเครื่องมือที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ของตนเอง นอกจากนี้ยังต้องทำหน้าที่บริหารการจัดเก็บข้อมูลของอาสาสมัครเฝ้าระวังระดับพื้นที่ เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องตรงกับประเด็น

ระบบการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม

กระบวนการรวบรวมข้อมูลจากประเด็นที่กำหนดไว้ โดยบุคลากรที่ผ่านการอบรมการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมโดยเฉพาะ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูล แปรผล นำเสนอรายงาน และคาดการณ์แนวโน้มว่าอาจจะก่อความไม่ปลอดภัยต่อสาธารณะ และดำเนินการเตือนภัยทางสังคม

แผนภาพที่ 2 ระบบการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม

ประเด็นที่ต้องเฝ้าระวัง

การกำหนดประเด็นต้องครอบคลุมกับปัญหาสังคมไทยทั้งหมด อาจกำหนดตามสถานการณ์และความรุนแรงที่มีอยู่ในปัจจุบัน หรืออาจกำหนดตามสถานการณ์ของต่างประเทศ โดยมีสมมุติฐานว่าหากมีเกิดปัญหาสถานการณ์เช่นเดียวกัน สำหรับสังคมไทยประเด็นทางสังคมที่ต้องมีการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด มีดังนี้

- 1) พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน เช่น พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ การบริโภคสุรา ยาสูบ และสารเสพติด พฤติกรรมการใช้ความรุนแรง
- 2) สถานการณ์สถาบันครอบครัว หมายถึง การทะเลาะวิวาทในครอบครัว การใช้ความรุนแรงในครอบครัว การหย่าร้าง ครอบครัวแหงกลาง
- 3) การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากร เช่น สัดส่วนประชากรเพศชาย-หญิง การเคลื่อนย้ายแรงงาน ผู้สูงอายุ และวัยแรงงาน

4) พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านความปลอดภัยทั้งในการทำงานและการเดินทาง การคมนาคม เช่น การสวมหมวกนิรภัย การคาดเข็มขัดนิรภัย การไม่บริโภคสุราขณะขับขี่ยานพาหนะ การข้ามถนนบนทางม้าลาย การใช้สะพานลอย เป็นต้น

5) การค้ามนุษย์ หมายถึง การจัดหา การล่อลวง ช่มชู้ด้วยวิธีการขู่เข็ญหรือการใช้กำลัง ลักพาบุคคลไปเป็นวัตถุเชิงพาณิชย์ เช่น การค้าแรงงานเด็ก การค้าประเวณี เป็นต้น

การเตือนภัยทางสังคม

เกณฑ์การตัดสินใจในการดำเนินการเตือนภัย มีดังนี้

1) สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากบรรทัดฐานทางสังคม โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต้องมีสถานะเป็นด้านลบ เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อาจส่งผลให้เกิดการไม่พร้อมในการเลี้ยงดูบุตร

2) อัตราเพิ่มของปัญหาที่เพิ่มสูงขึ้น สภาพของปัญหามีมากกว่ากลไกการแก้ปัญหาที่จะรองรับย่อมเกิดปัญหาขึ้นได้ เช่น ในพื้นที่ตามแนวชายแดน ที่มีอัตราการเพิ่มของนักเรียนสูงขึ้น ในขณะที่มีอัตราครูจำกัด เมื่อปริมาณเด็กมากขึ้นสัดส่วนครูต่อนักเรียนก็เพิ่มสูงขึ้น จนครูไม่สามารถดูแลเด็กได้ทั่วถึงทำให้คุณภาพการเรียนของนักเรียนต่ำและส่งผลกระทบต่อคุณภาพของบุคลากรของประเทศโดยรวมด้วย

3) รู้ถึงโครงสร้างและกลไกการดำเนินการตามปกติ ไม่สามารถรองรับปัญหาที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้น เช่น แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุที่ไม่มีครอบครัว ซึ่งผู้สูงอายุเหล่านี้ไม่อาจช่วยเหลือตนเองได้ ถ้าไม่มีการจัดระบบรองรับ

ผู้รับการเตือนภัยทางสังคม

การเตือนภัยทางสังคมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการเตือนภัยที่ผิดวิธีอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมา โดยผู้ที่ต้องได้รับการเตือนภัยมีดังนี้

1) ผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับบริหาร เพราะจะต้องเป็นคนรับรู้ข้อมูลที่เป็นจริง พิจารณาข้อมูลอื่นประกอบ และเป็นผู้ตัดสินใจหรือกำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ไข

2) ผู้ที่เกี่ยวข้องเชิงวิชาชีพ โดยถือว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ และเข้าใจสาเหตุเพื่อคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม ซึ่งมักทำในรูปแบบของการสัมมนา หรือการอภิปรายเชิงวิชาการ

3) สื่อมวลชน โดยถือว่าสามารถสื่อสารได้ในวงกว้าง ซึ่งอาจเป็นในรูปของการแถลงข่าว การพาลงพื้นที่ การส่งรายงานสถานการณ์ทางสังคมให้กับสื่อมวลชน

4) ผู้รับผลกระทบ คือ ประชาชนกลุ่มเป้าหมายนั้นๆ โดยในการนำเสนอ นั้น นอกจากต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แล้วต้องมีข้อเสนอเชิงปฏิบัติที่สามารถกระทำได้โดยง่าย และนำสู่การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมการเฝ้าระวัง

- 1) การรวบรวมข้อมูล โดยการใช้เครื่องมือที่ออกแบบเป็นการเฉพาะ มีมาตรฐาน ได้รับการทดสอบว่าสามารถใช้วัดได้จริง มีค่าความเชื่อถือทางสถิติเป็นที่ยอมรับได้ โดยผู้ที่รวบรวมข้อมูลต้องดำเนินการเก็บแบบสำรวจอย่างแท้จริงจากกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด
- 2) การจัดทำรายละเอียดข้อมูลเป็นการสอบถาม หรือเก็บข้อมูล ทุกตัวแปร ที่กำหนดไว้ด้วยความระมัดระวัง
- 3) การวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง การวิเคราะห์และแปลผลเชิงสถิติ โดยสถิติที่ใช้อาจเป็นสถิติที่ไม่ซับซ้อนมากนัก เช่น ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 4) การสอบสวนสาเหตุ ซึ่งเมื่อพบประเด็นที่มีความรุนแรงต้องมีการเก็บข้อมูลซ้ำ เพื่อยืนยันและค้นหาสาเหตุ
- 5) การประเมินสถานการณ์ โดยกระทำได้เป็นช่วงเวลา บางประเด็นต้องมีความถี่ในการประเมินและบางประเด็นอาจทิ้งช่วงเวลาได้พอสมควร
- 6) การเผยแพร่ข้อมูล ควรเป็นการนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจง่าย เช่น การนำเสนอข้อมูลในลักษณะ ภูมิศาสตร์สารสนเทศ(GIS) เป็นกราฟไม่ควรบรรยายด้วยศัพท์ทางสถิติที่ซับซ้อน ทำให้เข้าใจยาก ไม่เข้าใจข้อมูลที่นำเสนอ ทั้งนี้อาจเผยแพร่ต่อสาธารณชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นการเฉพาะก็ได้

หลักการเตือนภัยทางสังคม

การเตือนภัยทางสังคม มีวิธีการดังนี้

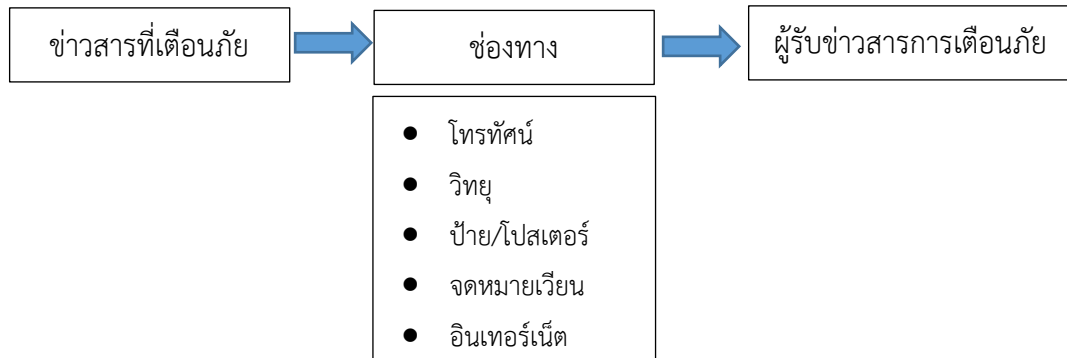
- 1) การเตือนภัยทางสังคมต้องกระทำโดยศูนย์กลางของส่วนที่เกี่ยวข้อง เพราะต้องมีการตรวจสอบข้อมูลอย่างถี่ถ้วนรอบด้าน และคำนึงถึงความปลอดภัยสาธารณะ อาจกล่าวง่ายๆ คือ ต้องมีลักษณะการแถลงอย่างเป็นทางการ
- 2) การเตือนภัย ต้องเข้าใจง่าย ปฏิบัติตามได้ง่าย อาจมีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ เช่น การประกาศว่าพื้นที่เสี่ยงภัยสูงสุดเป็นสีแดง พื้นที่ต้องเฝ้าระวังเป็นสีเหลือง และพื้นที่ปลอดภัยเป็นสีเขียว อย่างไรก็ตามการเตือนภัยนั้นถ้าผู้รับการเตือนภัยไม่เข้าใจก็ย่อมไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ
- 3) การนำเสนอข้อมูล เพื่อการเตือนภัยทางสังคม ควรนำเสนอเฉพาะข้อมูลที่สำคัญมีความจำเป็นต้องรับรู้ และต้องมีการคำนึงถึงสิทธิของเหยื่อหรือผู้ที่เสียหาย ที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องจากการนำเสนอข้อมูล เช่น การเตือนภัยเรื่องผู้ร้ายฉุดคร่าข่มขืนและมีเหยื่อเป็นหญิงสาวหลายราย การเตือนภัยในลักษณะนี้ ไม่ควรเปิดเผยชื่อ หน้าตา ที่อยู่ของเหยื่อ เพราะก่อให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงได้

วิธีการเตือนภัยทางสังคม

สำหรับวิธีการเตือนภัยทางสังคมมีลักษณะเช่นเดียวกับหลักการสื่อสารทั่วไป กล่าวคือจำเป็นต้องมีสาร/ข้อมูล ช่องทางการส่งสาร และผู้รับสาร (สุพรรณณี มังคะลี , 2530)

แผนภาพที่ 3 วิธีการเตือนภัย

จากแผนภาพดังกล่าว เมื่อพิจารณาเฉพาะช่องทางการส่งสาร พบว่า มีรูปแบบที่ค่อนข้างมีความหลากหลาย ทั้งสื่อหลักที่กระจายถึงประชาชน เช่น สื่อมวลชนประเภทต่างๆ สื่อรอง หรือสื่อสนับสนุน ที่เน้นถึงกลุ่มเป้าหมายโดยตรง รวมถึงการผลิตช่องทางสื่อสารด้วยตนเอง ตลอดจนสามารถใช้หลายสื่อผสมกันในลักษณะของชุดสื่อ ดังนี้

- 1) การเตือนภัยทางสังคมผ่านโทรศัพท์ ซึ่งสามารถทำได้ในรูปแบบของสารคดีสั้น สปอตโฆษณา การแถลงข่าว การส่งข่าวที่จัดทำขึ้นให้กับสถานีโทรศัพท์ การขอความร่วมมือจากสถานีโทรศัพท์ในการจัดทำสื่อ ทั้งนี้โทรศัพท์เป็นช่องทางการสื่อสารที่เห็นทั้งภาพและเสียง ต้องใช้ระยะเวลาในการจัดทำสื่อและมีค่าใช้จ่ายในการเผยแพร่ข้อมูลค่อนข้างสูง แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถเผยแพร่ข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง
- 2) การเตือนภัยทางสังคมผ่านวิทยุ เป็นการกระจายเสียง ใช้เวลาในการจัดทำสื่อไม่นานต้นทุนน้อย แต่เผยแพร่ได้บางพื้นที่ค่อนข้างจำกัด
- 3) การเตือนภัยทางสังคมผ่านหนังสือพิมพ์ เช่นหนังสือพิมพ์รายวันแต่มีข้อจำกัดคือต้องใช้เวลาตามรอบของการพิมพ์
- 4) การเตือนภัยทางสังคมผ่านนิตยสาร/วารสาร เป็นการเตือนภัยถึงคนเฉพาะกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน คนในวงการเดียวกัน หรือแวดวงวิชาการเดียวกัน เช่น การตีพิมพ์ผลกระทบของการใช้ยาบางชนิดในวารสารทางการแพทย์เพื่อเตือนให้แพทย์ เภสัชกร ได้รับรู้ถึงผลกระทบข้างเคียงของการใช้ยาดังกล่าว ทำให้สั่งจ่ายยามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 5) การเตือนภัยทางสังคมผ่านเอกสารแผ่นพับ เป็นเอกสารแนะนำวิธีปฏิบัติ ในสถานการณ์ที่เป็นอันตราย เช่น แผ่นพับเตือนภัยเรื่องการใช้ความรุนแรงในสตรี นอกจากอธิบายถึงการหลีกเลี่ยงสถานที่อันตรายแล้วยังแนะนำช่องทางการติดต่อหมายเลขโทรศัพท์ที่สำคัญไว้ใช้ยามฉุกเฉิน เป็นต้น

6) การเตือนภัยทางสังคมผ่านโปสเตอร์/ป้าย ประชาสัมพันธ์ เน้นการสื่อสารด้วยสรุปข้อมูลใจความสำคัญ เข้าใจง่าย และวิธีปฏิบัติที่มีความชัดเจน เน้นรูปแบบที่สวยงามดึงดูดความสนใจ อาทิโปสเตอร์แนะนำความปลอดภัยในการขับรถ ต้องคาดเข็มขัดนิรภัย ไม่ขับรถเร็ว ไม่ใช่โทรศัพท์ เป็นต้น

7) การเตือนภัยทางสังคมผ่านจดหมายเวียน เน้นการสื่อสารระหว่างหน่วยงานภาครัฐตามสายการบังคับบัญชา มักเป็นเอกสารที่กระชับชี้แจงแบบตรงไปตรงมา

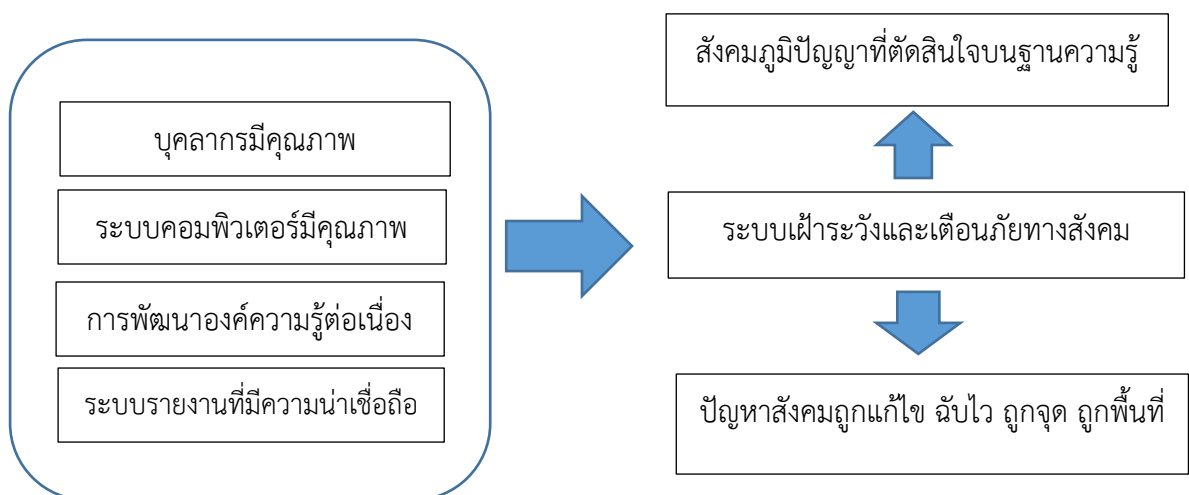
8) การเตือนภัยทางสังคมผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นช่องทางการสื่อสารที่ได้รับความนิยมในช่วงปัจจุบัน สามารถสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายได้เป็นจำนวนมาก เช่น เว็บไซต์ อีเมล แอปพลิเคชันต่างๆ เป็นต้น

9) การเตือนภัยทางสังคมผ่านวิทยุชุมชน หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านเป็นรูปแบบดั้งเดิมที่ยังคงมีประสิทธิภาพถึงปัจจุบัน และในปัจจุบันยังมีระบบการเตือนภัยโดยวิธีดังกล่าวนี้ เช่น การแพร่ระบาดของยูงลาย การอธิบายถึงภัยอันตรายของยาเสพติด เป็นต้น

ทิศทางการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม

ในปัจจุบันการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ภายใต้อิทธิพลของความรับผิดชอบของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งในอนาคตหากผ่านการศึกษาวิจัยมีการทดสอบระบบ การปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานจนสมบูรณ์แล้ว ศูนย์เตือนภัยฯ จะมีระบบที่มีฐานข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางสังคมอย่างรอบด้านและสามารถประมวลข้อมูลดังกล่าว เพื่อใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์หรือแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างถูกต้อง ฉับไว ตรงกับความต้องการ ซึ่งภายใต้แผนภูมิดังกล่าวจำเป็นต้องพัฒนาระบบย่อยเพื่อรองรับและขับเคลื่อนระบบใหญ่อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 4 ทิศทางการพัฒนาระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม

1) ทิศทางด้านบุคลากร

- การพัฒนาบุคลากรด้านการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- มีการจัดตั้งคณะทำงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เฝ้าระวังระดับจังหวัดในรูปแบบขององค์การ มีตัวแทนหน่วยงานราชการเป็นกรรมการและมีบทบาทในการกำหนดพันธกิจการเฝ้าระวังระดับจังหวัด

2) ทิศทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

- เพื่อให้ระบบเฝ้าระวังมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีระบบการสื่อสารที่รวดเร็ว คล่องตัว โดยเฉพาะการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) โดยนักเฝ้าระวังแต่ละคนสามารถเชื่อมโยงกันโดยระบบเครือข่ายทางอินเทอร์เน็ต
- เพื่อให้ระบบเฝ้าระวังมีความปลอดภัย และรองรับการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ จำเป็นต้องมีเซิร์ฟเวอร์ (Server) เป็นของหน่วยงานที่มีหน่วยความจำสูงสามารถประมวลผลฐานข้อมูลขนาดใหญ่
- ทุกโปรแกรมสำเร็จรูปที่มีอยู่ในท้องตลาดอาจไม่สามารถรองรับการใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Software) ที่ออกแบบและพัฒนาสำหรับสังคมไทยขึ้นให้สามารถประมวลผลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และง่าย ต่อการใช้งานโดยคนที่ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะสามารถรายงานในเชิงภูมิศาสตร์สารสนเทศ (GIS) ได้

3) ทิศทางด้านองค์ความรู้

- มีระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลที่รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ และข้อมูลนั้นต้องสามารถอ้างอิงถึงประชากรได้
- มีความยืดหยุ่นคือ สามารถเชื่อมโยงกับประเด็นปัญหาเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น ตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งสามารถออกแบบการเฝ้าระวังทางสังคมเป็นรายจังหวัดได้

4) ทิศทางการรายงานผล

- สามารถนำเสนอข้อมูลรายงานสถานการณ์ทางสังคมได้ทุกปีด้วยข้อมูลใหม่ที่มีความถูกต้องและมีความเชื่อถือได้ และรูปแบบการรายงานสามารถเข้าใจได้ง่าย เช่น การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ (GIS) กราฟ แผนภูมิ เป็นต้น
- เมื่อมีการรวบรวมที่เป็นระบบสามารถวิเคราะห์และประมวลผลได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ ทำให้ผู้บริหารมีฐานข้อมูลสนับสนุนระบบการตัดสินใจ การกำหนดยุทธศาสตร์ แผนการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมที่ผ่านการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล นอกจากประหยัดงบประมาณแผ่นดินแล้วยังสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายถูกพื้นที่ แก้ปัญหาได้ถูกจุด ฉับไว และมีประสิทธิภาพ

2.2.2 ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งในแต่ละปีต้องเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ นานัปการ ในแต่ละปีมีความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินนับไม่ถ้วนจึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่มีภารกิจด้านการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยพิบัติเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ประชาชนและทุกภาคส่วนของประเทศเกิดจิตสำนึกและความตระหนักรู้ เตรียมพร้อมรับมือได้อย่างทันเหตุการณ์ทันต่อเวลา และลดความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติลงได้

“ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ” ก่อกำเนิดขึ้นอันสืบเนื่องจากเหตุการณ์คลื่นสึนามิในภาคใต้ของประเทศไทย เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ซึ่งเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยร้ายแรงที่สุด รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการเตือนภัยล่วงหน้า จึงได้ตั้งคณะกรรมการศึกษาระบบ การเตือนภัยล่วงหน้าขึ้นตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 16/2548 ลงวันที่ 11 มกราคม 2548 และคณะกรรมการศึกษาระบบการเตือนภัยล่วงหน้า ได้มีคำสั่งที่ 17/2548 ลงวันที่ 8 เมษายน 2548 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติขึ้น โดยมีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการระบบการเตือนภัย ออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการเตือนภัย การบริหารและควบคุมการปฏิบัติงานของศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ และได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารระบบการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ พ.ศ.2548 กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารระบบการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กภช” โดยมีรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน กรรมการเป็นหัวหน้าส่วนราชการ ระดับกระทรวง/กรมที่เกี่ยวข้อง พร้อมด้วยผู้อำนวยการศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ เป็นกรรมการ และเลขานุการ และให้มีศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “ศภช.” เป็นหน่วยงานทำหน้าที่ในฐานะเป็นฝ่ายปฏิบัติและเลขานุการของ “กภช” อยู่ภายใต้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นส่วนราชการระดับกรม ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ในระยะแรกมีสำนักงานเดิมตั้งอยู่บนถนนรัตนธิเบศร์ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยจัดให้มีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2548

ต่อมาได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารระบบการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 ให้ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติเป็นหน่วยงานภายในสำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารระบบการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ให้ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารระบบการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ พ.ศ. 2548 และระเบียบฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 ให้ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติเป็นหน่วยงานภายในสำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงฯ พ.ศ. 2551 และสำนักงานปลัดกระทรวงฯ ได้มีคำสั่งที่ 663/2552 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2552 กำหนดการแบ่งส่วนราชการภายใน ศภช. ออกเป็น 4 กลุ่มงาน 1 ศูนย์ และ 1 ฝ่าย และตั้งอยู่ที่ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ ถนนแจ้งวัฒนะ ชั้น 6 อาคารรัฐประศาสนภักดี และมีศูนย์ปฏิบัติการที่บางนาภายในบริเวณเดียวกันกับกรมอุตุนิยมวิทยา และท้ายสุดพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2559 มาตรา 18 และ 19 ให้โอนอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง และมติคณะรัฐมนตรีของสำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งบรรดากิจการ ทรัพย์สิน งบประมาณ สิทธิ

หนี้ ภาวะผูกพัน ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้าง และอัตรากำลัง เฉพาะศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติไปเป็นของ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

ปัจจุบันศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติมีที่ตั้งอยู่ที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ถ.อุทงนอกและมีศูนย์ปฏิบัติการที่บางนาภายในกรมอุตุนิยมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นอาคารสถานที่หน่วยปฏิบัติการโดยเฉพาะมีเจ้าหน้าที่ผลัดเวรกันอยู่ประจำตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อทำหน้าที่เฝ้าระวัง และแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าให้แก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ, กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย)

2.2.3 องค์ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ

UN International Strategy for Disaster Reduction: ISDR ได้ให้คำจำกัดความของภัยพิบัติว่าเป็นสถานะที่ระบบการทำงานของชุมชนหรือสังคมได้รับการกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงเป็นสาเหตุให้เกิดการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เกินกำลังความสามารถของชุมชน หรือสังคมที่ได้รับผลกระทบจะจัดการได้โดยใช้ทรัพยากรของตนเองที่มีอยู่ และภัยพิบัติเป็นกระบวนการของความเสียหายซึ่งเป็นผลมาจากการรวมตัวกันของภัย สภาพความอ่อนแอ และความสามารถหรือมาตรการที่ไม่เพียงพอที่จะลดผลด้านลบของความเสียหายนั้นได้ (Ubalee, 2008)

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ได้ให้นิยามของคำว่า“สาธารณภัย” คือ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชนไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุหรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศและการก่อวินาศกรรมด้วย

แผนการป้องกันภัยพลเรือนแห่งชาติ พ.ศ. 2548 ได้ให้นิยามศัพท์เกี่ยวกับสาธารณภัย คือ ภัยอันมีมา เป็นสาธารณะไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติหรือมีผู้ทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือรัฐ

2.2.4 แนวทางการบริหารและจัดการภัยพิบัติ

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้บ่งชี้ว่ามีความรุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติที่เกิดจากที่มนุษย์เป็นผู้ก่อขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม เช่น กรณีเหตุการณ์เพลิงไหม้ซานติก้าผับ และเสือป่าพลาซ่า เป็นต้น หรือเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติที่ไม่อาจคาดเดาได้หรือไม่ก็ตามเช่น กรณีเหตุการณ์สึนามิ โคลนถล่ม น้ำท่วมและภาวะโลกร้อนในปัจจุบัน เป็นต้น ดังนั้นการบริหารจัดการที่มีความพร้อมและเป็นขั้นตอนอย่างมีระบบจะมีส่วนช่วยเหลือประชาชนก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุเป็นอย่างยิ่ง

Provan และ Milward กล่าวว่า การสร้างความร่วมมือในการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือและสร้างเครือข่ายใน 3 ระดับ ซึ่งได้แก่ การสร้างความร่วมมือในระดับชุมชน ระดับเครือข่าย และระดับหน่วยงานถึงแม้ว่าทั้ง 3 ระดับ จะมีความเชื่อมโยงกัน หากแต่ในการประเมินประสิทธิภาพนั้นในแต่ละระดับก็จะมีเกณฑ์ในการประเมินของตัวเอง โดยเขากล่าวว่าเกณฑ์ที่เหมาะสมในการประเมินประสิทธิภาพของระดับหนึ่งอาจจะเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับอีกระดับหนึ่ง โดยที่เครือข่ายทั้ง 3 ระดับ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เครือข่ายทางสังคมยังหมายรวมถึงการบูรณาการของพลเมืองท้องถิ่นให้อยู่ในรูปแบบขององค์การ เพื่อที่จะทำงานร่วมกันกับหน่วยงานของรัฐบาลเพื่อที่จะลดความเสี่ยงและการจัดการกับภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ (Ubaee, 2008)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติ ได้แก่ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมอุตุนิยมวิทยา กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรธรณี กรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ

2.2.5 การจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย

แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 เป็นการนำแนวคิดหลักในการพัฒนาระบบการป้องกัน การเตรียมความพร้อม และการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาภูมิความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งระดับชุมชนในการเฝ้าระวังและรับมือกับสาธารณภัย การอยู่ร่วมกับธรรมชาติและ การสร้างภูมิต้านทานให้แก่ชุมชนตามแนวทาง “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” รวมทั้งการนำแนวคิดการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเพื่อป้องกันภัยตามหลักสากล คือ “รู้รับ - ปรับตัว - ฟื้นเร็วทั่ว - อย่างยั่งยืน” โดยเสริมสร้างความตระหนักในการลดความเสี่ยงตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย หลังเกิดภัย และกำกับการดำเนินการขับเคลื่อนให้เป็นไปตามกรอบพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และสอดคล้องกับกรอบการดำเนินงานเซนได เพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558 - 2573 สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2564 ประกอบด้วย การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย การบูรณาการการจัดการในภาวะฉุกเฉิน การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย เป็นแนวทางหลักในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของแผน และนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของแผนฉบับนี้ เป็นการตอบสนองต่อเป้าหมายการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศและวัตถุประสงค์ของแผนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอันที่จะยกระดับ ไปสู่มาตรฐานตามหลักสากลเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐ รวมถึงความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืนประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเป็นการลดโอกาสที่จะได้รับผลกระทบจากสาธารณภัยอย่างเป็นระบบ โดยการวิเคราะห์และการจัดการกับปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบของสาธารณภัยเพื่อลดความล่าช้า ลดปัจจัยที่ทำให้เกิดความเปราะบาง และเพิ่มศักยภาพของบุคคล ชุมชน และสังคมให้เข้มแข็งในการจัดการปัญหาในปัจจุบันรวมถึงป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

1) เป้าประสงค์

(1.1) เพื่อหลีกเลี่ยงภัยอันตรายและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยการลดความเปราะบางและความอ่อนแอพร้อมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการเตรียมพร้อมรับสาธารณภัยที่เกิดขึ้น

(1.2) เพื่อให้มีมาตรการ/แนวทางปฏิบัติในการป้องกัน การลดผลกระทบ และการเตรียมความพร้อมที่มีประสิทธิภาพ

2) กลยุทธ์ลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

(2.1) สร้างระบบการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้มีมาตรฐาน

(2.2) พัฒนามาตรการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

(2.3) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนและทุกระดับสร้างแนวปฏิบัติในการลดความเสี่ยง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบูรณาการการจัดการในภาวะฉุกเฉินเป็นการเผชิญเหตุและจัดการสาธารณภัยในภาวะฉุกเฉินให้เป็นไปอย่างมีมาตรฐาน โดยการจักระบบ การจัดการทรัพยากร และภารกิจ ความรับผิดชอบ เพื่อเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้นทุกรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมถึงลดความสูญเสีย ที่จะมิต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ทรัพยากร สภาพแวดล้อมสังคม และประเทศให้มีผลกระทบน้อยที่สุด

1) เป้าประสงค์

(1.1) เพื่อให้การจัดการสาธารณภัยในภาวะฉุกเฉินเป็นไปอย่างมีระบบ มีมาตรฐาน เป็นเอกภาพ และบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(1.2) เพื่อให้ผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์อย่างรวดเร็ว ทัวถึงและทันต่อเหตุการณ์

(1.3) เพื่อลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสาธารณภัยให้มีน้อยที่สุด

2) กลยุทธ์จัดการในภาวะฉุกเฉิน

(2.1) สร้างมาตรฐานการจัดการในภาวะฉุกเฉิน

(2.2) พัฒนาระบบ/เครื่องมือสนับสนุนการเผชิญเหตุ

(2.3) เสริมสร้างระบบและแนวปฏิบัติในการบรรเทาทุกข์

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืนเป็นการปรับสภาพระบบสาธารณสุขปโภค การดำรงชีวิต และสภาวะวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาวะปกติ หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและปลอดภัยกว่าเดิมตามความเหมาะสม โดยการนำปัจจัยในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยมาดำเนินการในการฟื้นฟู ซึ่งหมายรวมถึงการซ่อมสร้างและการฟื้นฟูสภาพ

1) เป้าประสงค์

(1.1) เพื่อฟื้นฟูให้ผู้ประสบภัยได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว ทัวถึงต่อเนื่องเป็นธรรม และสามารถกลับไปดำรงชีวิตได้ตามปกติ

(1.2) เพื่อให้พื้นที่ประสบภัยได้รับการฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาวะปกติ และปลอดภัยกว่าเดิม

2) กลยุทธ์ฟื้นฟูอย่างยั่งยืน

(2.1) พัฒนาระบบการประเมินความต้องการหลังเกิดสาธารณภัย

(2.2) พัฒนาระบบปฏิบัติการและบริหารจัดการด้านการฟื้นฟู

(2.3) เสริมสร้างแนวทางการฟื้นฟูที่ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย เป็นการพัฒนาศักยภาพการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล โดยการจัดระบบและกลไกในการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยคำนึงถึงระเบียบ กฎหมาย แนวทางปฏิบัติ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และประเพณีปฏิบัติให้สอดคล้องกับกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นสำคัญ

1) เป้าประสงค์

(1.1) เพื่อพัฒนาระบบและกลไกงานด้านสาธารณภัยร่วมกับหน่วยงาน และองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศ

(1.2) เพื่อพัฒนาและเชื่อมโยงกับมาตรฐานงานด้านสาธารณภัยระดับภูมิภาค อนุภูมิภาค และระหว่างภูมิภาค

2) กลยุทธ์ร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

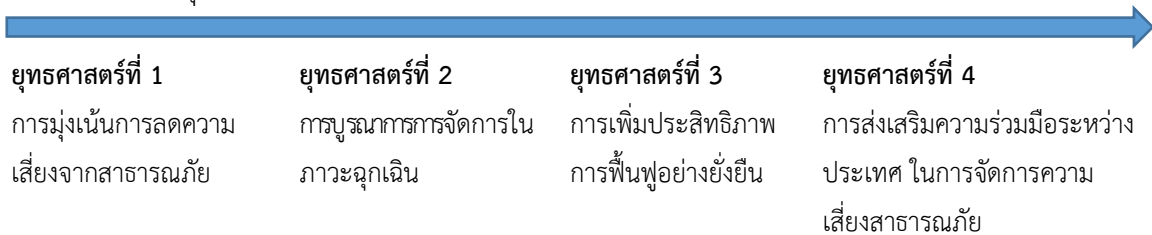
(2.1) พัฒนาระบบการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมที่มีเอกภาพ

(2.2) ยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านมนุษยธรรม

(2.3) เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสาธารณภัยของประเทศ

(2.4) ส่งเสริมบทบาทความเป็นประเทศแกนนำด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

แผนภาพที่ 5 แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564

2.2.6 การจัดการความเสี่ยงในภัยพิบัติ

ภัยพิบัติเป็นเรื่องที่จัดการได้โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ภัยเกิดขึ้นก่อน ในปัจจุบันการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ(Disaster Risk Management: DRM) ประกอบด้วย การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ(Disaster Risk Reduction : DRR) ได้แก่ การป้องกัน(Prevention) การลดผลกระทบ(Mitigation) และการเตรียมความพร้อม(Preparedness) ควบคู่กับการจัดการในภาวะฉุกเฉิน(Emergency Management) ได้แก่ การเผชิญเหตุ(Response) และการบรรเทาทุกข์(Relief) รวมถึงการฟื้นฟู(Recovery) ได้แก่ การฟื้นฟูสภาพและการซ่อมสร้าง(Rehabilitation and Reconstruction) การสร้างให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม(Build Back Better and Safer)

กล่าวโดยสรุปการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติประกอบด้วย (1) การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Reduction) ได้แก่ ป้องกันและลดผลกระทบ(Prevention and Mitigation) และการเตรียมความพร้อม(Preparedness) (2) การจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) ได้แก่ การเผชิญเหตุ(Response) และการบรรเทาทุกข์(Relief) และ (3) การฟื้นฟู(Recovery Build Back Better and Safer) คือ ฟื้นฟูสภาพและการซ่อมสร้าง(Rehabilitation and Reconstruction)

แผนภาพที่ 6 รูปแบบการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Reduction)	การจัดการในภาวะฉุกเฉิน(Disaster Risk Reduction)	การฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ (Recovery and Build Back Better and Safer)
1. ป้องกันและลดผลกระทบ (Prevention and Migration) 2. การเตรียมความพร้อม(Preparedness)	1. การเผชิญเหตุ(Response) 2. การบรรเทาทุกข์ (Relief)	1. ฟื้นฟูสภาพและการซ่อมสร้าง (Rehabilitation and Reconstruction)

2.2.7 มาตรการการบริหารจัดการภัยพิบัติจากภาครัฐ ระดับจังหวัด และระดับชุมชน

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของจังหวัดจะดำเนินการอย่างครบวงจรของสาธารณภัยในแนวทางการปฏิบัติในเชิงรุก ซึ่งจะเป็นการป้องกัน ลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อม การจัดการในภาวะฉุกเฉิน การฟื้นฟูบูรณะ โดยมีแนวทางและกิจกรรมให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2553 แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี พระราชบัญญัติงบประมาณและระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2562 โดยแผนงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นแผนงานระยะ 5 ปี มีการแบ่งกระบวนการออกเป็น 3 ระยะของการจัดการภัยพิบัติ ดังนี้

ระยะก่อนเกิดภัยพิบัติ มาตรการป้องกันและลดผลกระทบเป็นการปรับระบบการบริหารจัดการภัยพิบัติให้มีขีดความสามารถในการเตรียมการเผชิญภัยพิบัติต่างๆ ไว้ก่อนเกิดภัยเป็นการลดความรุนแรงลดความสูญเสียจากภัยพิบัติที่มีต่อประชาชนให้มีความเสี่ยงน้อยที่สุด ได้แก่ การป้องกันภัยพิบัติโดยใช้มาตรการด้านโครงสร้าง การจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ การบริหารจัดการภัยพิบัติ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลด้านภัยพิบัติให้สมบูรณ์ทันสมัย สามารถเชื่อมต่อระบบข้อมูลได้ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับจังหวัดถึงระดับท้องถิ่น การสร้างระบบการเตรียมความพร้อมและแนวทางปฏิบัติในการรับมือกับภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น ได้แก่ การจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกระดับตั้งแต่ระดับจังหวัดถึงระดับชุมชน การพัฒนาระบบการพยากรณ์และการแจ้งเตือนภัยตั้งแต่ระดับจังหวัดถึงระดับท้องถิ่น การพัฒนาศักยภาพของระบบสื่อสาร การฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกระดับ การเตรียมปัจจัยสี่เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย การเตรียมสนับสนุนด้านทรัพยากรและพลังงาน เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การเตรียมบุคลากรเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และการเสริมสร้างความพร้อมของท้องถิ่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ระยะระหว่างเกิดภัยพิบัติ มาตรการการจัดการในภาวะฉุกเฉินเป็นการเตรียมการให้สามารถเผชิญและจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเพื่อให้การปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉินเป็นไปอย่างมีระบบชัดเจนไม่สับสน และลดความสูญเสียจากภัยพิบัติให้น้อยที่สุด ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจระดับจังหวัด การเชื่อมโยงระบบติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานให้ใช้งานได้ขณะเกิดภัยพิบัติ การสนธิกำลังเข้าช่วยเหลือและควบคุมสถานการณ์ โดยเน้นการปฏิบัติการค้นหาและช่วยชีวิต และการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลผู้ประสบภัย รวมทั้งการซ่อมแซมฉุกเฉิน การรักษาพยาบาลผู้ประสบภัย โดยการจัดระบบการแพทย์และการสาธารณสุขฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการศพโดยการจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์เก็บรักษาศพ และการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล การประชาสัมพันธ์ โดยการจัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ และจัดทำข่าวสถานการณ์ภัยพิบัติที่ถูกต้องเผยแพร่ให้สาธารณชนทราบทุกระยะเพื่อลดความตื่นตระหนก

ระยะหลังจากเกิดภัยพิบัติ มาตรการในการจัดการหลังเกิดภัยพิบัติเพื่อบรรเทาทุกข์ขั้นต้นให้แก่ผู้ประสบภัยโดยเร็วต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย และฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็ว ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้ประสบภัย การฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ประสบภัย การฟื้นฟูด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง การบูรณะสิ่งสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ที่เสียหาย การฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานที่เสียหาย การจัดการสภาพแวดล้อมในพื้นที่ประสบภัยให้กลับคืนสู่สภาพปกติปลอดภัยและน่าอยู่ และการรายงานและติดตามประเมินผล โดยการจัดทำรายงานความเสียหายจากภัยพิบัติ และติดตามประเมินผลการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยและการฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ประสบภัยพิบัติ

2.2.8 ระดับความรุนแรงของภัยพิบัติ แบ่งได้ ดังนี้

ความรุนแรงระดับ 1 ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นทั่วไปหรือมีขนาดเล็ก ผู้อำนวยการท้องถิ่น ผู้อำนวยการอำเภอ สามารถควบคุมสถานการณ์และจัดการระงับภัยพิบัติได้โดยลำพัง

ความรุนแรงระดับ 2 ภัยพิบัติขนาดกลาง ผู้อำนวยการในระดับ 1 ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ ผู้อำนวยการจังหวัดเข้าควบคุมสถานการณ์

ความรุนแรงระดับ 3 ภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบรุนแรงกว้างขวาง หรือภัยพิบัติที่จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรืออุปกรณ์พิเศษ เป็นภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่เสียหายเป็นบริเวณกว้างขวางหรือสถานการณ์ของภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรืออุปกรณ์พิเศษต้องระดมความช่วยเหลือจากทุกส่วนราชการ ภาคเอกชนและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผู้อำนวยการจังหวัดไม่สามารถควบคุมและระงับภัยพิบัติได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกพื้นที่ให้ผู้อำนวยการกลางและ/หรือผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติหรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์เข้าควบคุมสถานการณ์

ความรุนแรงระดับ 4 ภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่งเป็นภัยพิบัติขนาดใหญ่มากเป็นพิเศษที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่งต่อชีวิตทรัพย์สินและขวัญกำลังใจของประชาชน ทั้งประเทศหรือเป็นสถานการณ์ฉุกเฉินผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ(รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ได้รับมอบหมาย) ไม่สามารถที่จะควบคุมสถานการณ์และระงับภัยพิบัติได้ นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายจะเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์เข้าควบคุมสถานการณ์

ตารางที่ 5 มาตรการบริหารจัดการภัยพิบัติจากภาครัฐ ระดับจังหวัด และระดับชุมชน

ระยะก่อนเกิด	ระยะระหว่างเกิด	ระยะหลังเกิด
- จัดทำแผน	- การจัดตั้งศูนย์อำนาจการ	- การให้ความช่วยเหลือและ
- พัฒนาระบบการพยากรณ์และ	เฉพาะกิจระดับจังหวัด	สงเคราะห์ผู้ประสบภัย
การแจ้งเตือนภัย	- การเชื่อมโยงระบบติดต่อสื่อสาร	- การฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ประสบภัย
- พัฒนาระบบการสื่อสาร	ระหว่างหน่วยงาน	- การฟื้นฟูด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง
- การฝึกซ้อมแผน	- การสนธิกำลังเข้าช่วยเหลือและ	- การบูรณะสิ่งสาธารณูปโภคและ
- การเตรียมปัจจัยสี่เพื่อช่วยเหลือ	ควบคุมสถานการณ์	สาธารณูปการที่เสียหาย
ผู้ประสบภัย	- การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลผู้ประสบภัย	- การฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานที่
- การเตรียมสนับสนุนด้าน	- การจัดการระบบการแพทย์และ	เสียหาย
ทรัพยากรและพลังงาน	การสาธารณสุข	- การจัดสภาพแวดล้อมให้กลับคืน
- การเตรียมบุคลากรและ	- การจัดการศพ	สู่สภาพปกติ
การเสริมสร้างความพร้อม	- การจัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์	- การรายงานและติดตาม
		ประเมินผล

การจัดการภัยพิบัติ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ สามารถยืดหยุ่นหรือเปลี่ยนแปลงได้ตามเวลาและสถานการณ์ ครอบคลุมการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ช่วยลดผลกระทบจากความรุนแรงของภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นต่อร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สินของผู้ประสบภัย เพื่อให้ผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือตามหลักการสิทธิมนุษยชน ที่พึงได้รับจากรัฐการบริหารจัดการในภาวะภัยพิบัติ จำเป็นต้องมีระบบการดำเนินการที่ถูกต้องรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันท่วงที ในปัจจุบันได้มีสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนเรื่องการจัดการภัยพิบัติ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติได้นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้และช่วยเหลือสังคม ชุมชน (เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และคณะ, 2563, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 8 ฉบับที่ 1)

2.2.10 กรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558 - 2573

ด้วยความตระหนักในผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อชุมชนและสังคมจากเหตุการณ์สาธารณภัย ทำให้ทั่วโลกตื่นตัวในการค้นหาแนวทางเพื่อลดโอกาสในการเกิดผลกระทบจากสาธารณภัยอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น จากการตั้งรับและระดมแก้ไขปัญหาหรือเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสาธารณภัยมาสู่การเตรียมความพร้อมล่วงหน้าเพื่อรับมือภัยที่อาจเกิดขึ้นและดำเนินการเชิงรุกในการลดปัจจัยต่างๆที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงจึงเกิดแนวความคิดในการปฏิบัติการที่รู้จักกันว่า “disaster risk reduction (DRR)” หรือ “การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย” ตามบริบทของประเทศไทย

การจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยในแต่ละประเทศไม่สามารถสำเร็จได้โดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหน่วยงานหนึ่งเพียงลำพังเพราะสาธารณภัยเป็นเรื่องของทุกคน จึงจำเป็นต้องมีการสร้างกรอบความร่วมมือ เพื่อช่วยให้มีแนวทางในการดำเนินการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยร่วมกันทุกระดับภายในประเทศ ทั้งนี้ในระดับสากลและระดับภูมิภาคได้มีการจัดทำกรอบการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางให้แต่ละประเทศสมาชิกสามารถใช้ในการจัดการและลดความเสี่ยงให้เกิดประสิทธิผล ในส่วนนี้จะกล่าวถึงกรอบสากลซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามกรอบการดำเนินงานเซนได เพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติพ.ศ. 2558 - 2573 (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015 - 2030) และกรอบระดับภูมิภาคภายใต้ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response: AADMER) พร้อมทั้งแนวทางการดำเนินงานในด้านการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยในประเทศไทย

กรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558 - 2573 หรือ “กรอบเซนได” (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015 - 2030: The Sendai Framework) คือ กรอบการดำเนินงานชุดใหม่สำหรับการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติกว่า 187 ประเทศ ให้การรับรอง เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2558 ในการประชุมระดับโลกว่าด้วยการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติครั้งที่ 3 ณ เมืองเซนได ประเทศญี่ปุ่น โดยยกให้เป็นพิมพ์เขียวของโลกในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติมีระยะเวลาในการดำเนินงาน 15 ปี เป็นผลจากการทบทวนการดำเนินงานของประเทศสมาชิกภายใต้กรอบการดำเนินงานเฮียวโกะ (Hyogo Framework for Action: HFA) ที่เคยใช้เป็นกรอบสากลในการดำเนินงานด้านภัยพิบัติ ในระหว่างปี พ.ศ. 2548 - 2558 ประกอบกับประสบการณ์และความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียจาก

ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ทำให้ได้เนื้อหาที่เน้น แนวทางปฏิบัติที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ กล่าวคือการป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงใหม่ และลดความเสี่ยงที่มีอยู่เดิม และเน้นมาตรการและวิธีการที่หลากหลายในการป้องกันและลดความเสียหาย เปราะบาง และเพิ่มศักยภาพในการเตรียมความพร้อมในการเผชิญเหตุและการฟื้นฟูให้กลับคืนสภาพได้อย่างรวดเร็วและดีขึ้นกว่าเดิม โดยกำหนดภารกิจสำคัญที่ควรปฏิบัติ(Priorities for Action) ไว้ทั้งสิ้น 4 ประการ ได้แก่

1) เข้าใจความเสี่ยงจากภัยพิบัติ: การบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติจำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจในความเสี่ยงจากภัยพิบัติในทุกมิติทั้งความเปราะบาง ศักยภาพ ความอ่อนแอ และลักษณะของภัยที่อาจเกิดขึ้น

2) เสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ: โครงสร้างและกลไกในการบริหารจัดการความเสี่ยงในระดับชาติระดับภูมิภาค และระดับโลก มีความสำคัญต่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในทุกภาคส่วน และเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความเชื่อมโยงในทางกฎหมายข้อบังคับ นโยบายสาธารณะ ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น ตลอดจนการกำหนดบทบาทหน้าที่การสร้างแรงจูงใจของทั้งภาครัฐและเอกชนในการปฏิบัติงานและแก้ปัญหาด้านความเสี่ยงอย่างตรงประเด็น

3) ลงทุนในด้านการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเพื่อให้พร้อมรับมือและฟื้นคืนกลับได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ: การลงทุนของภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติทั้งในเชิงโครงสร้างและแบบที่ไม่ใช่เชิงโครงสร้าง

4) พัฒนาศักยภาพการเตรียมความพร้อมเผชิญเหตุภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการฟื้นฟูสภาพและซ่อมสร้างให้ดีกว่าเดิมในช่วงของการบูรณะฟื้นฟูภายหลังเกิดภัยพิบัติ: จากประสบการณ์พบว่าการเตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติยังเป็นสิ่งจำเป็นและควรได้รับการสนับสนุน เพื่อให้มีการเตรียมการรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถฟื้นฟูได้อย่างทันที่หากมีการเตรียมพร้อม โดยเฉพาะในการฟื้นฟูฟื้นฟูพื้นที่และซ่อมสร้างอย่างดีแล้วนั้น จะช่วยเพิ่มโอกาสสำหรับการสร้างคืนใหม่ให้ดีกว่าเดิม (build back better) ซึ่งผลานแนวคิดของการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติไว้ด้วยได้ นอกจากนี้กรอบเช่นใด ๆ ยังได้กำหนดตัวชี้วัด เพื่อให้สามารถติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวมไว้ด้วยกัน 7 ข้อ ได้แก่ 1. อัตราการเสียชีวิตจากภัยพิบัติของโลกลดลง 2. จำนวนผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติของโลกลดลง 3. ความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่เกิดจากภัยพิบัติโดยตรงลดลง 4. สาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่สำคัญได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติลดลง 5. จำนวนประเทศที่มียุทธศาสตร์การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเพิ่มขึ้น 6. มีการยกระดับการให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศแก่ประเทศกำลังพัฒนา และ 7. ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าและข้อมูลความเสี่ยงจากภัยพิบัติได้มากขึ้น

ทั้งนี้แต่ละประเทศควรให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานทั้ง 4 ประการ เนื่องจากยุทธศาสตร์แต่ละข้อจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรมีการสร้างร่วมมือระหว่างหน่วยงานระหว่างภาคส่วนทั้งรัฐและเอกชน ตลอดจนภาคการศึกษาและภาคประชาชน โดยรัฐต้องเป็นแกนนำในการวางแผนโครงสร้างนโยบายให้การสนับสนุนในทางกฎหมาย การจัดตั้ง

องค์กรและการประสานงานระหว่างหน่วยงานในขณะที่ยังคงมีองค์ประกอบอื่น ๆ ในประเทศที่มีความจำเป็นที่จะต้องสานต่อ นโยบายไปสู่การปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นจริงร่วมกัน

การดำเนินการตามกรอบเซนไต ยังช่วยให้บรรลุเป้าประสงค์ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน(Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของวาระการพัฒนาภายหลังปีพ.ศ. 2558 ที่มุ่งเน้นการปฏิบัติที่ทำให้ทั่วโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการลดความยากจนและบูรณาการ มิติทางเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยไม่ทิ้งผู้ใดไว้เบื้องหลังภายในปี พ.ศ. 2573 ประกอบด้วย 17 เป้าหมาย 169 เป้าประสงค์ ซึ่งการบริหารจัดการความเสี่ยงและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ เป็นกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงและส่งเสริมการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายSDGs ที่สำคัญหลายประการ โดยเฉพาะเป้าหมายที่11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัยทั่วถึงพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งมีเป้าประสงค์เพื่อยกระดับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน การลดผลกระทบด้านสังคม และเศรษฐกิจที่เกิดจากความเสียหายจากภัยพิบัติการผลักดันนโยบายการสร้างเมืองให้มีความสามารถในการ ด้านทานภัยพิบัติการสร้างสาธารณูปโภค สาธารณูปการ โครงสร้างพื้นฐาน และความพร้อมด้านต่างๆของชุมชน เมืองตลอดจนการพัฒนาเมืองในอนาคตให้มีการคำนึงถึงความเสี่ยง มีความปลอดภัยและมีความสร้างสามารถในการรู้รับปรับตัวได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าประสงค์ของกรอบเซนไตอย่างชัดเจน นอกจากนี้กิจกรรมการบริหารจัดการและลดความเสี่ยงจากภัยพิบัตียังสนับสนุนการดำเนินการของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน อีกหลายประการ เช่น

- การสร้างภูมิคุ้มกันด้านทาน และลดความอ่อนแอเปราะบางต่อเหตุรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับ สภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติให้กับผู้ที่ยากจนและอยู่ในสถานการณ์เปราะบาง ช่วยให้บรรลุเป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจนทุกรูปแบบทุกสถานที่
- การเสริมขีดความสามารถของภาคการผลิตอาหารในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศภาวะอากาศรุนแรงภัยแล้งอุทกภัยและภัยพิบัติอื่น ๆ ตลอดจนการช่วยพัฒนาที่ดินและคุณภาพ ที่ดินอย่างต่อเนื่องช่วยส่งเสริมในการบรรลุเป้าหมายที่ 2 ขจัดความหิวโหยบรรลุความมั่นคงทางอาหารส่งเสริม เกษตรกรรมอย่างยั่งยืน
- การเตรียมความพร้อมทางการแพทย์และสาธารณสุขทั้งในยามปกติและในเหตุการณ์ ฉุกเฉิน ตลอดจนการสร้างสถานพยาบาลที่มีความพร้อมด้านทานภัยทุกรูปแบบ
- การยกระดับมาตรฐานการก่อสร้างสถานศึกษาให้มีความแข็งแรงและส่งเสริม ให้มีการ เรียนการสอนที่มุ่งเน้นการสร้างความสามารถในการรับมือกับผลกระทบจากภัยพิบัติช่วยส่งเสริมเป้าหมายที่ 4 รับรองการศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน
- การเสริมภูมิคุ้มกันด้านทานและขีดความสามารถในการปรับตัวต่ออันตรายและภัยพิบัติทาง ธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศในทุกประเทศ ส่งเสริมการบรรลุเป้าหมายที่ 13 ดำเนินมาตรการเร่งด่วนเพื่อ รับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบ(การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย, กรมป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย, 2559: 23-28)

2.3 ปัญหาสังคม สถานการณ์ทางสังคม และภัยสังคมที่ควรเฝ้าระวังในปัจจุบัน

2.3.1 ภัยทั่วไป

1) ปัญหายาเสพติด

ยาเสพติดมีหลายชนิด ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟิน เฮโรอีน กระท่อม แอมเฟตามีน บาร์บิท-เรต แอล.เอส.ดี. และสารระเหย ปัญหาสิ่งเสพติดส่วนใหญ่มักพบในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้น ปัญหายาเสพติดนับเป็นปัญหาแก่สังคมไทยอย่างร้ายแรง โทษของสารเสพติดที่เกิดแก่ผู้เสพสารเหล่านี้ เป็นโทษที่เปรียบเสมือนฆาตกรเงียบที่ทำลายชีวิตบุคคลเหล่านั้นลงไปทุกวัน ปัญหาสุขภาพ และส่งผลกระทบต่อสังคม ก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ปัญหาอาชญากรรม ความเสื่อมโทรมให้แก่สังคมอย่างร้ายแรง เพราะสารเสพติดทุกประเภทมีฤทธิ์ เป็นอันตรายต่อร่างกายในระบบประสาท สมอง ซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญของร่างกายและชีวิตมนุษย์ การติดยาเสพติด จึงไม่มีประโยชน์แก่ร่างกาย แต่ส่งผลให้เกิดโรคต่างๆ จนอาจทำให้เสียชีวิต หรือเกิดโทษและอันตรายต่อครอบครัว สังคม และชุมชน

โทษทางร่างกาย และจิตใจ

- สารเสพติดให้โทษ โดยทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย เสื่อมโทรม พิษภัยของสารเสพติดทำลายระบบประสาท สมอง ทำให้เสื่อมสมรรถภาพ มีอารมณ์และจิตใจที่ไม่ปกติ เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย เช่น การวิตกกังวล เลื่อนลอย ฟุ้งซ่าน อยู่ในภาวะมึนเมาตลอดเวลา

- ด้านบุคลิกภาพ ขาดความใส่ใจในตนเอง ทั้งความประพฤติ สติสัมปชัญญะ มีพฤติกรรม เปลี่ยนไปจากเดิม

- สภาพร่างกายของผู้เสพสารเสพติด จะมีอาการอ่อนเพลีย ไม่มีแรง ไม่กระปรี้กระเปร่า เกียจคร้าน เฉื่อยชา กินไม่ได้นอนไม่หลับ ปล่อยเนื้อปล่อยตัวสกปรก ความเคลื่อนไหวของร่างกายและกล้ามเนื้อต่างๆ เกิดความผิดปกติ

- ทำลายสุขภาพของผู้ติดยาเสพติดให้ทรุดโทรม เพราะระบบอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย เสื่อมลง น้ำหนักตัวลด ผิวคล้ำซีด เลือดจาง และร่างกายซูบผอมลง

- เกิดโทษที่รุนแรงมากต่อร่างกาย คือ เกิดอาการคลุ้มคลั่ง ถึงขั้นอาละวาด เมื่อขาดยาเสพติด เริ่มด้วยอาการนอนไม่หลับ น้ำตาไหล เหงื่อออก ท้องเดิน อาเจียน กล้ามเนื้อกระตุก กระวนกระวาย และในที่สุด จะมีอาการเหมือนคนวิกลจริต จนอาจก่อให้เกิดอาชญากรรม

พิษของยาเสพติด จะแตกต่างกัน ดังนี้

พิษของยาบ้าและยาอี จะลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ส่วนยาเคจะมีลักษณะที่แตกต่างออกไป อย่างไรก็ตามข้อมูลเรื่องของยาอีและยาเคยังมีจำกัด กรณีที่ใช้อย่างมาก ในระยะเฉียบพลันจะทำให้เกิดอาการตัวร้อนคล้ายกับการเป็นไข้ มีอาการเหงื่อออก ปากแห้ง ปวดศีรษะ ผิวน้ำซีด ตาพร่า มึนงง หัวใจเต้นผิดจังหวะ ความดันเลือดสูงฉับพลัน ตัวสั่น ควบคุมร่างกายไม่ได้ ชัก หมดสติ ในบางรายอาจถึงขั้นเสียชีวิตจากเส้นเลือด ในสมองแตก หัวใจวาย การชัก หรือตัวร้อนจัด ถ้าหากใช้ยาต่อเนื่องเป็นเวลานาน ยาบ้าทำให้เกิดความ

ผิดปกติทางจิตคล้ายกับคนวิกลจริต หวาดระแวง(Paranoid) และอาจก่อความรุนแรงหรืออาชญากรรมได้ ร่างกายทรุดโทรม อ่อนแอ เนื่องจากขาดอาหารและขาดการพักผ่อน ทำให้เกิดโรคต่างๆได้ง่าย เช่น โรคติดเชื้อ ซึ่งในบางครั้ง ผู้ที่เข้ายาบ้า อาจจะทำงานหนักเกินจนร่างกายรับไม่ไหวเกิดการบาดเจ็บหรือทุพพลภาพได้

ยาอีมีพิษเฉียบพลันคล้ายยาบ้ารวม ได้แก่ เกิดความแปรปรวนทางจิตอารมณ์ เช่น วิดกกังวล ซึมเศร้า ความคิดหวาดระแวง และที่สำคัญคือ ประสาทหลอน อาการพิษ ทางกาย ได้แก่ กล้ามเนื้อเกร็งตัว คลื่นไส้ ตาพร่า เป็นลม หนาวสั่น เหงื่อแตก จากผลการทดลองกับสัตว์ ปรากฏว่าทั้งยาบ้าและยาอีทำลายเซลล์ประสาทบางชนิด ทำให้สมองเสื่อมอย่างถาวร และเกิดความบกพร่องในการทำงานของร่างกายส่วนที่สมองบริเวณนั้น เช่น การควบคุมอารมณ์ การนอนหลับ การหลับนอน ความสามารถทางเพศ การรับรู้ความเจ็บปวด เป็นต้น (เทศบาลเมืองคลองแห จังหวัดสงขลา, ภัยคุกคาม/ความเสียหายจากยาเสพติด [ออนไลน์], 2562, แหล่งที่มา: <http://klonghaecity.go.th/networknews/detail/141138/data.html>, [10 ตุลาคม 2564])

2) ความรุนแรงในครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัว(domestic violence) คือ การทำร้ายร่างกาย จิตใจ การบังคับข่มเหงจากบุคคลในครอบครัวจากหลายสาเหตุไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อม การติดการพนัน สุรา ยาเสพติด หรือความเครียดจากเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความรุนแรง สร้างความเจ็บปวดทุกข์ทรมานต่อร่างกาย จิตใจของผู้ที่ถูกกระทำ

ปัญหาความรุนแรงในประเทศไทย เป็นปัญหาที่มีมานาน คนในสังคมอาจจะเพิกเฉยต่อความรุนแรงเหล่านี้ โดยมองว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว

จากข้อมูลของศูนย์ปฏิบัติการสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว เปิดเผยสถิติความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวตั้งแต่ปี 2559 - 2563 มีแนวโน้มสูงขึ้นคิดเป็น 1,400 ราย/ปี และความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นกับเด็กและสตรี จากผลการสำรวจในช่วงเดือนตุลาคม 2562 - เมษายน 2563 พบว่า 87 % เป็นความรุนแรงทางร่างกาย 9 % เป็นความรุนแรงทางเพศ และ 4 % เป็นความรุนแรงทางจิตใจ นอกจากนี้ในช่วงที่มีการระบาดของโควิด - 19 ความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นถึง 66 % ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากเรื่องความเครียดทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ในครอบครัว และการใช้สารเสพติดยังมีข้อมูลจากองค์การสหประชาชาติที่ระบุอีกว่าประเทศไทยติด 1 ใน 10 ของประเทศที่มีสถิติความรุนแรงต่อเด็กและสตรีมาอย่างต่อเนื่อง

ขณะที่การใช้ความรุนแรงในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ในต่างประเทศเองก็พบการใช้ความรุนแรงเพิ่มสูงขึ้น โดย Wan Fei ผู้ก่อตั้งองค์กรต่อต้านความรุนแรงในเมืองจิงโจว มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน ได้ให้สัมภาษณ์กับนิตยสาร Sixth Tone ว่า นับตั้งแต่ประเทศจีนประกาศล็อกดาวน์ประเทศ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด - 19 การใช้ความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นถึงสองเท่า และแฮชแท็ก #AntiDomesticViolenceDuringEpidemic ก็ได้รับความนิยมอย่างมากบน Sina Weibo ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของจีน และจากรายงานของThe National Coalition Against Domestic Violence's Vision (NCADV) พบว่าในทุก 1 นาทีจะมีผู้หญิงสหรัฐอเมริกาถูกทำร้ายร่างกายจากคนในครอบครัว 20 คน โดย

จำนวน 1 ใน 4 ของผู้หญิง และจำนวน 1 ใน 9 ของผู้ชาย เป็นเหยื่อที่ได้รับความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ
ขั้นร้ายแรงที่สุดของความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งมีการใช้อาวุธถึง 19 % ของการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

ในระหว่างการล็อกดาวน์ในสหราชอาณาจักรช่วงที่ผ่านมา The New York Times เผยว่า
ผู้หญิง 1.6 ล้านคนต้องประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมากขึ้นกว่าปกติ เพราะเหยื่อไม่มีช่องว่างที่จะติดต่อ
เพื่อนหรือหน่วยงานภาครัฐในการขอความช่วยเหลือ เนื่องจากต้องอยู่กับผู้กระทำความรุนแรงตลอดเวลาในที่พักอาศัย

องค์การสหประชาชาติ (UN) ระบุว่า ในระหว่างการล็อกดาวน์มีเด็กและผู้หญิงจำนวนมาก
ต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย มีความเสี่ยงที่จะประสบกับความรุนแรงจากคู่สมรส คนใกล้ชิด หรือคนใน
ครอบครัว โดย 1 ใน 3 ของผู้หญิงทั่วโลกต้องเผชิญกับความรุนแรงทางร่างกายและทางเพศจากคู่สมรสและในช่วง
1 ปีที่ผ่านมา 18 % ของผู้หญิงต้องเผชิญกับความรุนแรงที่เป็นอันตรายถึงชีวิต โดยจากสถิติในทุกวันนี้จะมีผู้หญิง
ประมาณ 137 คน เสียชีวิตจากการทำร้ายร่างกายโดยคู่สมรสหรือคนในครอบครัว

องค์กรยูนิเซฟ (UNICEF) ได้ออกแถลงการณ์เมื่อ 24 มีนาคม 2020 ว่า ในช่วงการควบคุม
การแพร่ระบาดของโควิด - 19 มีเด็กทั่วโลกหลายร้อยล้านคนกำลังเผชิญความเสี่ยงจากการถูกละเมิดความรุนแรง
การถูกแสวงหาประโยชน์ การถูกกีดกันจากสังคม รวมถึงการถูกแยกจากผู้ปกครอง ซึ่งส่งผลต่อความปลอดภัยของเด็ก

เหยื่อความรุนแรงในครอบครัว

ปัญหาเรื่องความรุนแรงในครอบครัว เป็นเรื่องที่หลายองค์กรทั้งในประเทศและต่างประเทศ
ต่างตระหนัก และร่วมกันหาแนวทางในการแก้ปัญหาในเบื้องต้น

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้เขียนรายงานเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความรุนแรงในผู้หญิง
ช่วงการระบาดของโควิด - 19 ว่า หน่วยงานภาครัฐและผู้กำหนดนโยบายจำเป็นต้องเตรียมพร้อมรับมือกับความ
รุนแรงในครอบครัวที่จะเกิดขึ้น มีหน่วยงานที่คอยช่วยเหลือรับเรื่องร้องเรียนของประชาชน ซึ่งคนในสังคมควร
ตระหนักถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว และผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงควรติดต่อขอความช่วยเหลือจาก
หน่วยงานต่างๆ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, ควรทำอย่างไร เมื่อครอบครัวไม่ใช่ Safe Zone อีกต่อไป
[ออนไลน์], 27 เมษายน 2564, แหล่งที่มา: <https://www.dmh.go.th/news-dmh /view.asp?id=30715> [10
ตุลาคม 2564])

3) การหลอกลวงผู้สูงอายุ

ปัจจุบันประเทศไทยมีอัตราการเพิ่มประชากรผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว โดยในปี พ.ศ. 2560
มีผู้สูงอายุประมาณ 11.3 ล้านคน หรือคิดเป็น 16.7 % ของประชากรไทย ซึ่งคาดว่าประเทศไทยจะก้าวสู่สังคม
ผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2564 โดยในปี พ.ศ. 2562 เป็นปีที่ประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนมากกว่าประชากรวัยเด็ก
จากตัวเลขสถิติเปิดเผยออกมาว่าผู้สูงอายุจะถูกหลอกลวงด้วยการหลอกลวงให้เสียทรัพย์สินส่วนใหญ่มักเกิดจากบุคคลใน
ครอบครัวหรือบุคคลที่ไว้ใจใกล้ชิด ทั้งการทำธุรกรรมทางการเงิน การลงนามสัญญากู้ยืมเงิน และการหลอกลวงซื้อ
สินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานราคาสูงกว่าท้องตลาด หรือสินค้าที่มีการอวดอ้างสรรพคุณ

จากข้อมูลการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2560 พบว่ามีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 4.2 ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตหรือโซเชียลมีเดีย ผู้สูงอายุไทยในอนาคตจึงต้องรู้เท่าทันและสามารถใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต โซเชียลมีเดียผ่านช่องทางต่างๆ ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โปรแกรมการดูแลสุขภาพต่างๆ ตลอดจนการทำธุรกรรมทางการเงิน โดนหลอกจากการเผยแพร่ข่าวสารปลอม นำไปสู่การละเมิดสิทธิ การฉ้อโกงทรัพย์สิน ผู้สูงอายุหันมาเล่นอินเทอร์เน็ตมากขึ้น เป็นคนกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากโซเชียลมีเดียเหมือนกัน อย่างการถูกหลอกลวงข้อมูล เพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ส่งผลให้เกิดการส่งต่อเรื่องราวที่ได้มาแบบผิดๆ ไปยังบุคคลอื่นๆต่อไป

เหยื่ออาวโโสในโลกโซเชียลมีเดีย

ผู้สูงอายุถูกหลอกลวงให้ซื้อสินค้าในโลกออนไลน์จากการที่อยู่บ้านเพียงลำพังนั้น ซึ่งอาจเกิดจากการกดสั่งซื้อโดยไม่ได้อ่านรายละเอียด ทั้งนี้ลูกหลานต้องให้ความรู้กับผู้สูงวัยว่าการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ เล่นอย่างไร เช่น แอปพลิเคชันไลน์ Facebook แอปพลิเคชันยอดฮิตของคนสูงวัย ผู้สูงวัยต้องเรียนรู้เท่าทันไม่รับเพื่อนแปลกหน้า และต้องอธิบายให้ทราบว่าภัยในโลกออนไลน์มีอะไรบ้าง ทั้งการถูกหลอกลวงให้โอนเงินโดยการปลอมชื่อเพื่อนในกลุ่มไลน์ การถูกหลอกซื้อสินค้าไม่มีคุณภาพ การหลอกขอข้อมูลส่วนบุคคล ในส่วนกรณีที่ผู้สูงอายุเล่น Facebook จนกระทั่งตกเป็นเหยื่อลงเล่นแชร์ที่ผิดกฎหมาย รวมถึงกรณีอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ (กันตพิชญ์ ใจบุญ และพรเทพ เสง, 2561)

4) ปัญหาหนี้สิน การกู้ยืมเงินนอกระบบ

เงินกู้นอกระบบคือ การที่ผู้ให้กู้เงินนั้นไม่ได้อยู่ในระบบสถาบันการเงิน ซึ่งถือว่าไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลัง กล่าวคือ ไม่ทราบที่มาของผู้ให้กู้ยืมเงิน โดยให้กู้ยืมเงินแบบไม่มีข้อบังคับ ระเบียบ ที่สามารถบังคับหรือควบคุมผู้ให้กู้ยืมเงินได้ ซึ่งในปัจจุบันมีผู้ได้รับผลกระทบจากกรณีดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

หนี้นอกระบบคือ หนี้สินที่เกิดจากการกู้เงินนอกระบบมาใช้จ่ายจนกลายเป็นหนี้สินที่ยากต่อการจัดการของผู้กู้ โดยสามารถแบ่งหนี้ออกเป็น 2 ประเภทได้ดังนี้

- หนี้ระยะสั้น (รายวัน) หรือหนี้รายวันมีหลายรูปแบบ เช่น เงินสด ทอง หรือสินค้าอื่นๆ โดยมีการเก็บเงินดอกเบี้ยรายวัน โดยบวกทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยไว้ด้วยกัน
- หนี้ระยะยาว (รายเดือน/รายปี) หนี้ระยะยาวเป็นการปล่อยกู้ระยะยาวมากกว่า 1 เดือนขึ้นไปจนถึงรายปี โดยเก็บดอกเบี้ยรายเดือนจนกว่าจะนำเงินต้นมาใช้คืนให้กับผู้ปล่อยกู้ ในกรณีที่ยอดเงินกู้สูงมากจะมีการใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันสำหรับเงินกู้นอกระบบ เช่น โฉนดที่ดิน รถยนต์ เป็นต้น

ความเสี่ยงในการใช้เงินกู้นอกระบบ

- ดอกเบี้ยสูง

ถึงแม้ว่าการกู้เงินนอกระบบจะใช้ข้อความโฆษณาในลักษณะ “เงินด่วนดอกเบี้ยถูก” แต่ในความเป็นจริงแล้วจะคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดนั้นคือเกินร้อยละ 15 หรือร้อยละ 1.25 ต่อเดือน

จนดอกเบี้ยอาจสูงถึง 35 % ต่อปีหรือมากกว่านั้น ด้วยความที่ดอกเบี้ยสูงและหลายคนไม่ทันอ่านรายละเอียดให้ชัดเจนทำให้ตกเป็นเหยื่อของเงินกู้ยืมในระบบจนไม่สามารถใช้คืนเงินต้นได้ทัน

- ไม่มีสัญญาชัดเจน

การทำสัญญาเงินกู้ยืมในระบบไม่สามารถตรวจสอบได้ ไม่มีข้อกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน และผู้กู้ไม่สามารถต่อรองกับเจ้าหนี้ได้ด้วย มีเพียงแค่โฆษณาที่ชักจูงผู้กู้เท่านั้น ทำให้ผู้กู้ไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย ในขณะที่การกู้เงินในระบบแม้จะใช้เอกสารและขั้นตอนมากกว่า ซึ่งในปัจจุบันการกู้ในระบบมีขั้นตอนที่ง่ายและรวดเร็วขึ้น มีความน่าเชื่อถือและสามารถสร้างความมั่นใจในการชำระหนี้ให้กับผู้กู้ได้มากกว่า

การกู้เงินในระบบนั้นเป็นการแก้ปัญหาเบื้องต้นเท่านั้น หากมีการกู้เงินในระบบมาแล้ว ให้จัดการชำระหนี้โดยเร็วที่สุด แต่การแก้ปัญหาการเงินในระยะยาวนั้นต้องศึกษาความรู้ด้านการเงิน การฝึกนิสัยการใช้เงิน รู้จักประหยัดอดออม ไม่ใช่เงินฟุ่มเฟือย (บริษัทเงินดีดี จำกัด (มหาชน), เงินกู้ยืมในระบบคืออะไร? ทำไมคนว่าอันตรายหนักหนา [ออนไลน์], 2564, แหล่งที่มา: <https://www.tidl.or.com/th/article/financial/debt-management/what-is-loan-shark.html>, 10 ตุลาคม 2564)

5) การพนัน โดยเฉพาะการพนันออนไลน์

จากรายงานของบริษัทวิจัยแกรนด์วิว(Grand View Research) คาดการณ์มูลค่าตลาดการพนันออนไลน์ไว้ว่าจะสูงถึงกว่า 1 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ภายในปี 2568 มีอัตราเติบโตเฉลี่ยต่อปี 11.5 % หนึ่งในลูกค้ายอดนิยมกลุ่มสำคัญก็คือ นักพนันในกลุ่มวัยรุ่น และจำนวนผู้ใช้งานสมาร์ทโฟนที่มีจำนวนมากอย่างต่อเนื่องในเอเชียแปซิฟิก ส่งผลให้การเล่นพนันทางออนไลน์ กลายเป็นภัยใกล้ตัวเด็กอย่างที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อน การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วทั่วโลกจากเทคโนโลยีที่พัฒนาก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง ที่มีทั้งประโยชน์และโทษ แต่ที่ขึ้นอยู่กับผู้ใช้ว่าจะเลือกใช้ไปในทางใด ปัจจุบันธุรกิจพนันออนไลน์ขยายตัวสูง ดูได้จากทั้งการโฆษณาบนเว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ที่ปรากฏให้เห็นเป็นประจำ การเติบโตของธุรกิจและเว็บไซต์พนันออนไลน์มาจากเหตุผลหลัก 4 ประการ

ประการที่หนึ่ง จำนวนผู้เข้าถึงอินเทอร์เน็ตและใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ทำให้สามารถเข้าถึงหรือเป็นลูกค้าเว็บไซต์พนันออนไลน์ได้ง่าย

ประการที่สอง การอาศัยแพลตฟอร์มอินเทอร์เน็ตของธุรกิจพนัน ทำให้สามารถเข้าถึงผู้เล่นจำนวนมาก การโฆษณาทำได้ง่าย ต้นทุนในการโฆษณาถูก

ประการที่สาม ปัจจุบันการชำระเงินออนไลน์สะดวก ทุกคนคุ้นเคยในการใช้ ช่วยให้เมื่อเล่นพนันเสร็จแล้วสามารถชำระผ่านช่องทางออนไลน์ได้เลย นอกจากนี้ปัจจุบันผู้เล่นยังเชื่อถือเว็บไซต์พนันออนไลน์ไม่กลัวการเบี้ยวจ่ายเงินอีกด้วย

ประการที่สี่ การติดตามตรวจสอบของภาครัฐให้ทั่วถึงทำได้ยาก เพราะอินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่เปิดขนาดใหญ่ แม้เจอแล้ว การจะปิดกั้นที่ทำได้ลำบาก เนื่องจากเว็บส่วนใหญ่จดทะเบียนและตั้งเซิร์ฟเวอร์ในต่างประเทศ ซึ่งหลายประเทศไม่มีกฎหมายรองรับและแม้จะปิดกั้น URL ได้แล้ว เว็บเหล่านั้นก็สามารถจดทะเบียนในชื่อใหม่อย่างง่ายดาย ทำได้ทันที

ปัญหาการพนันในไทยพบว่ามีจำนวนเพิ่มสูงมากและน่าเป็นห่วงโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ข้อมูลจากกรมสุขภาพจิตพบว่า ปี พ.ศ. 2560 มีคนไทยติดพนัน 2.1 ล้านคน เป็นเด็กและเยาวชน 207,000 คน โดยอายุน้อยสุดเพียง 7 ขวบ สอดคล้องกับข้อมูลของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่เปิดเผยสถานการณ์การพนันของไทยในปี พ.ศ. 2560 พบว่าคนไทยเล่นพนันทายผลฟุตบอล 2.4 ล้านคน วงเงินพนันสูงถึง 1.4 แสนล้านบาท โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนมัธยมต้นพบว่าเยาวชนเริ่มจากเล่นพนันทายผลฟุตบอลสูงถึง 82.6 % สูงกว่าการเริ่มต้นจากการเล่นพนันประเภทอื่น ตัวอย่างในช่วงฟุตบอลยูโร 2016 พบว่ามีเยาวชนมากถึง 16.8 % เล่นพนันทายผลฟุตบอลยูโร ในจำนวนนี้เกือบ 10 % เป็นกลุ่มที่เล่นเพราะเพื่อนชักชวน

การพนันออนไลน์ยังเอื้อให้เยาวชนในต่างจังหวัดเข้าถึงการพนันได้ง่าย เช่น จากรายงานศูนย์ศึกษาปัญหาการพนันปี 2561 ถึงผลสำรวจการเล่นพนันใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 10 % ของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างเล่นการพนันผ่านเว็บไซต์ และ 8.8 % เล่นการพนันผ่านแอปพลิเคชัน

จากข้อมูลล่าสุดการประชุมร่วมระหว่างสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย (ไอเอสพี) เมื่อ 9 ก.ย. 2563 ได้ข้อสรุปว่า การปิดเว็บไซต์ หรือเซิร์ฟเวอร์ไม่สามารถทำได้ทันที เนื่องจากต้นทุนของเซิร์ฟเวอร์ไม่ได้ตั้งอยู่ในประเทศไทย ทำให้เมื่อพบเว็บไซต์หรือยูอาร์แอลที่เป็นพนันออนไลน์แล้วทำการปิดกั้นเว็บนั้น สามารถเปลี่ยนชื่อและเปิดในชื่อใหม่ได้ ทั้งนี้ปัจจุบันรัฐปิดเว็บพนันออนไลน์ได้นับพันเว็บไซต์ต่อปี แต่เว็บเหล่านี้ก็กลับมาเปิดใหม่อย่างง่ายดาย

การขยายตัวของพนันออนไลน์เป็นปัญหาเร่งด่วนโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน การจะลดหรือชะลอความนิยมในพนันออนไลน์ นอกจากรัฐต้องใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด ปรับปรุงกฎหมายให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เพิ่มค่าปรับหรือลงโทษอย่างจริงจัง ในอีกมุมหนึ่งรัฐควรส่งเสริมสนับสนุนหรือหากิจกรรมทางเลือกอื่นๆ ที่เยาวชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย สนุก และเป็นประโยชน์ เพื่อลดโอกาสการใช้เวลาไปเล่นพนัน (บัชชีปล็อก - คมชัดลึก, 2563)

6) การก่ออาชญากรรม

อาชญากรรม คือ การกระทำผิดโดยทำให้เกิดความเดือดร้อน เสียหาย ต่อทรัพย์สิน หรือบุคคล เป็นการเรียกการกระทำทางคดีอาญาแบบทั่วไป ตัวอย่าง อาชญากรรม เช่น การฆ่าคนตาย ปล้นทรัพย์ ข่มขืน ซึ่งกฎหมายโดยทั่วไปของทุกสังคมมักกำหนดบทลงโทษของผู้ก่ออาชญากรรม (เรียกว่า อาชญากร) เป็นปัญหาที่คุกคามต่อความสงบเรียบร้อยและความผาสุกของประชาชนในสังคม สาเหตุของปัญหาอาชญากรรมมีหลายประการดังต่อไปนี้ เกิดความบกพร่องทางร่างกาย, เกิดจากความบกพร่องทางจิตใจ, เกิดจากสิ่งแวดล้อม, เกิดจากการไร้ระเบียบในสังคม

ประเภทของอาชญากรรม

- อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์
- การทำร้ายร่างกาย
- การพนัน

- ยาเสพติดและการซื้อขายยาเสพติด
- การทารุณกรรมสัตว์
- การลักทรัพย์
- การจลาจล
- การก่อการร้าย
- การข่มขืนกระทำชำเรา
- การหลอกลวง
- การค้ำมนุษย์และการค้าประเวณี
- ความรุนแรงในครอบครัว

การป้องกันอาชญากรรม

การป้องกันอาชญากรรมมีความหมายและขอบเขตที่หลากหลาย โดยสรุปหมายถึงการทำให้อาชญากรรมไม่เกิดขึ้นตั้งแต่แรกหรืออาจหมายถึงการทำให้อาชญากรรมที่เกิดขึ้นมาแล้วไม่เกิดขึ้นมาอีก ดังนั้นนักอาชญาวิทยาจึงได้จัดประเภทของการป้องกันอาชญากรรมออกเป็นรูปแบบต่างๆ โดยรูปแบบที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป คือ รูปแบบที่มีแนวทางในการป้องกันอาชญากรรม 4 แนว คือ

- การป้องกันโดยอาศัยกฎหมายและการลงโทษ เพื่อข่มขู่ยับยั้งให้คนที่จะคิดทำผิดเกรงกลัวและคนที่ทำผิดแล้วไม่กล้าทำผิดขึ้นอีก เป็นการตัดมูลเหตุจูงใจโดยการทำให้กลัว
- การป้องกันโดยการปรับสภาพแวดล้อมและขจัดปัจจัยที่นำไปสู่การกระทำผิด เช่น ขจัดความยากจน การขาดการศึกษา ควบคุมแหล่งอบายมุข พัฒนาอาชีพ ที่อยู่อาศัย เป็นการป้องกัน โดยให้การพัฒนาเป็นแกนนำ (Development - led approach) นอกจากนี้ยังป้องกันโดยการแก้ไขพัฒนา คนที่ทำผิดแล้วให้กลับคืนสู่สังคม โดยกระทำผิดซ้ำขึ้นอีกเป็นการตัดข้อมูลเหตุจูงใจโดยการทำให้มีวินัยและไม่คิดที่จะทำผิด
- การป้องกันโดยใช้สภาพแวดล้อมโดยการรวมตัวกันของคนในชุมชน เพื่อช่วยกันสอดส่องดูแลลดโอกาสในการกระทำผิด

การป้องกันทั้ง 4 แนวทางต้องทำไปด้วยกัน คือ ตัดมูลเหตุจูงใจและตัดช่องโอกาสในการกระทำผิด โดยแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมทั้ง 4 แนวทาง สามารถอยู่ในระดับการป้องกันอาชญากรรมทั้ง 3 ระดับ กล่าวคือการป้องกันระดับปฐมภูมิเป็นการป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมตั้งแต่แรกจะครอบคลุมถึงการป้องกันแนวที่ 1 ในการยับยั้งคนทั่วไป แนวที่ 2 ในส่วนของการพัฒนาเด็กและเยาวชนและขจัดปัจจัยที่นำไปสู่อาชญากรรม และแนวที่ 3 และ 4 ซึ่งเป็นการตัดช่องโอกาสมิให้มีการกระทำผิด ส่วนการป้องกันในระดับทุติยภูมิจะครอบคลุมถึงการขจัดแหล่งอบายมุข การจัดให้มีงานทำ เป็นต้น และการป้องกันในระดับตติยภูมิ (นที จิตสว่าง, 2555)

2.3.2 ภัยร้าย โกลด์ตัวเด็กและเยาวชน

1) การค้ามนุษย์ ถูกล่วงละเมิดทางเพศ

“การค้ามนุษย์” หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัยหรือการรับไว้ ซึ่งบุคคลด้วยวิธีการขู่เข็ญ หรือด้วยการใช้กำลังหรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบอื่นใดด้วยการลักพาตัวด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวงด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบหรือด้วยการใช้สถานะความเสียหายจากการค้ามนุษย์โดยมิชอบหรือมีการให้หรือรับเงิน หรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจ ควบคุมบุคคลอื่นเพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงประโยชน์ การแสวงประโยชน์อย่างน้อยที่สุด ให้รวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่นหรือการแสวงประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่นการบังคับใช้แรงงานหรือบริการการเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้บังคับหรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย

Trafficking in Person Report : TIP REPOR คือ รายงานการค้ามนุษย์ของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นรายงานประจำปีที่กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา มีหน้าที่ต้องจัดทำตามกฎหมาย Trafficking Victims Protection Act of 2000 (TVPA) เพื่อเสนอต่อสภาสหรัฐเกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ประเทศต่างๆทั่วโลก รายงานการค้ามนุษย์จะครอบคลุมประเทศต่างๆ ซึ่งถูกตัดสินว่าเป็นประเทศ ต้นทาง ประเทศปลายทาง ประเทศทางผ่าน สำหรับผู้ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ในรูปแบบที่ร้ายแรงจำนวนมาก เนื่องจากการค้ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะขยายตัวไปทุกประเทศในโลก รายงานเกี่ยวกับประเทศต่างๆเป็นการบรรยายถึงขอบเขตและลักษณะของปัญหาการค้ามนุษย์ เหตุผลในการรวมประเทศดังกล่าวไว้ในรายงานและความพยายามของรัฐบาลนั้นๆในการต่อสู้กับการค้ามนุษย์

รายงานยังรวมถึงการประเมินผลว่าความพยายามในการต่อสู้กับการค้ามนุษย์ของรัฐบาลในแต่ละประเทศนั้น สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำในการจัดการการค้ามนุษย์ตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย TVPA ตามที่ได้มีการแก้ไขแล้วหรือไม่ นอกจากนี้รายงานยังรวมข้อเสนอแนะในการดำเนินการต่างๆ เพื่อต่อสู้กับการค้ามนุษย์ รายงานส่วนที่เหลือจะอธิบายถึงความพยายามของรัฐบาลในแต่ละประเทศในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์คุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อและป้องกันการค้ามนุษย์ รายงานของแต่ละประเทศจะอธิบายพื้นฐานในการจัดให้ประเทศอยู่ในระดับ 1, ระดับ 2, ระดับ 2 ที่ถูกจับตามอง หรือระดับ 3 ถ้าประเทศใดถูกจัดให้อยู่ในระดับ 2 ที่ถูกจับตามอง รายงานจะอธิบายว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นโดยใช้คำอธิบายซึ่งมีอยู่ในกฎหมาย TVPA ตามที่ได้มีการแก้ไขแล้ว

ความหมายของการจัดระดับ : Tier 1, Tier 2, Tier 2 Watch list, Tier 3

ระดับ 1 (Tier 1) : ประเทศซึ่งรัฐบาลปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำของกฎหมาย TVPA โดยสมบูรณ์

ระดับ 2 (Tier 2) : ประเทศซึ่งรัฐบาลไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำของกฎหมาย TVPA โดยสมบูรณ์แต่กำลังใช้ความพยายามอย่างยิ่งในการที่จะปฏิบัติให้ได้ตามมาตรฐานเหล่านั้น ระดับ 2 ที่ถูกจับตามอง (Tier 2 Watchlist) : ประเทศที่รัฐบาลไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำของกฎหมาย TVPA โดยสมบูรณ์แต่กำลังใช้ความพยายามอย่างยิ่งในการที่จะปฏิบัติให้ได้ตามมาตรฐานเหล่านั้น และ ก) จำนวนสิทธิของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของรูปแบบที่รุนแรงของการค้ามนุษย์มีจำนวนมาก หรือกำลังเพิ่มขึ้นมาก หรือ ข) ไม่สามารถแสดงหลักฐานว่ามี

ความพยายามเพิ่มขึ้นที่จะต่อสู้กับรูปแบบที่รุนแรงของการค้ามนุษย์จากปีที่ผ่านมา หรือ ค) การตัดสินใจว่าประเทศนั้นกำลังใช้ความพยายามอย่างมากที่จะปฏิบัติให้ได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำมาจากการให้คำมั่นสัญญาของประเทศนั้นว่าจะดำเนินมาตรการเพิ่มเติมในปีถัดมา

ระดับ 3 (Tier 3) : ประเทศต่างๆซึ่งรัฐบาลไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำโดยสมบูรณ์และไม่ได้ใช้ความพยายามอย่างมีนัยสำคัญที่จะดำเนินการดังกล่าว

กระบวนการวิเคราะห์การต่างประเทศสหรัฐอเมริกาได้จัดทำรายงานฉบับนี้ขึ้น โดยใช้ข้อมูลจากสถานทูตสหรัฐอเมริกาในประเทศต่างๆเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลประเทศต่างๆองค์กรเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศ รายงานที่มีการตีพิมพ์ การเดินทางไปวิจัยในทุกภูมิภาคและข้อมูลที่มีผู้ส่งมา บนเว็บไซต์ที่ได้จัดทำขึ้นสำหรับองค์กรเอกชนและบุคคลทั่วไป เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าของรัฐบาลในการจัดการกับปัญหาการค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่ทางการทูตของสหรัฐอเมริกา ได้รายงานเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านการค้ามนุษย์และปฏิบัติการของรัฐบาล โดยอาศัยการวิจัยอย่างละเอียดถี่ถ้วน รวมไปถึงการพบปะกับข้าราชการจากหน่วยงานต่างๆ ผู้แทนองค์กรเอกชนในประเทศและระหว่างประเทศ องค์กรระหว่างประเทศ ข้าราชการ นักหนังสือพิมพ์ นักวิชาการ และผู้ตกเป็นเหยื่อที่รอดมา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับรายงานประจำปีนี้ทางกระทรวงการต่างประเทศได้พิจารณาแหล่งข้อมูลของทุกประเทศด้วยมุมมองใหม่ในการประเมินผล

การประเมินความพยายามในการต่อต้านการค้ามนุษย์ของรัฐบาลในแต่ละประเทศ โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 จำนวนผู้ตกเป็นเหยื่อที่มีนัยสำคัญในขั้นแรก กระทรวงการต่างประเทศกำหนดว่าประเทศนั้นเป็น “ประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน หรือประเทศปลายทาง สำหรับจำนวนผู้ตกเป็นเหยื่อของรูปแบบที่รุนแรงของการค้ามนุษย์ในจำนวนที่มีนัยสำคัญ” โดยยึดหลักที่ว่า “ถ้ามีจำนวนผู้ตกเป็นเหยื่อ 100 คนหรือมากกว่านั้น ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ใช้ในรายงานฉบับก่อนหน้าในประเทศซึ่งไม่มีข้อมูลดังกล่าว ประเทศเหล่านั้นจะได้รับการจัดอยู่ในกลุ่มต่างๆแต่นำมารวมไว้ในส่วนที่เรียกว่ากรณีพิเศษ (Special Case Section) เมื่อประเทศเหล่านั้นมีข้อบ่งชี้ว่ามีการค้ามนุษย์ ขั้นที่สองการจัดกลุ่มกระทรวงการต่างประเทศจัดให้แต่ละประเทศที่อยู่ในรายงานการค้ามนุษย์ประจำปี 2549 อยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในจำนวนทั้งหมด 4 กลุ่ม ซึ่งในรายงานฉบับนี้เรียกว่าระดับตามที่ได้รับมอบอำนาจโดยกฎหมาย TVPA การจัดกลุ่มพิจารณาจากระดับของการดำเนินการของรัฐบาลในการต่อสู้กับการค้ามนุษย์มากกว่าที่จะดูที่ขนาดของปัญหา แม้ว่าเรื่องนี้ก็เป็นเรื่องที่สำคัญก็ตาม ในขั้นต้นกระทรวงการต่างประเทศจะประเมินผลว่ารัฐบาลปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย TVPA ในการที่จะขจัดการค้ามนุษย์โดยสมบูรณ์หรือไม่ รัฐบาลที่ดำเนินการดังกล่าวได้สมบูรณ์จะถูกจัดให้อยู่ในระดับ 1 สำหรับรัฐบาลซึ่งกำลังใช้ความพยายาม อย่างยิ่งในการที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำจะถูกจัดให้อยู่ในระดับ 2 รัฐบาลซึ่งไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐาน ขั้นต่ำ โดยสมบูรณ์และไม่ได้ใช้ความพยายามอย่างมีนัยสำคัญในการที่จะดำเนินการดังกล่าวจะถูกจัดให้อยู่ในระดับ 3 และท้ายที่สุดจะนำเกณฑ์สำหรับบัญชีประเทศที่ต้องจับตามเป็นพิเศษ (Special Watch List) มาพิจารณาและถ้าลักษณะตรงกับที่ระบุไว้ในเกณฑ์ประเทศที่อยู่ในระดับ 2 ก็จะถูกจัดให้อยู่ในระดับ 2 ที่ถูกจับตามอง

บทลงโทษที่อาจนำไปใช้กับประเทศที่อยู่ในระดับ 3 รัฐบาลของประเทศในระดับ 3 อาจถูกมาตรการลงโทษบางอย่างรัฐบาลสหรัฐอเมริกาอาจระงับความช่วยเหลือ ซึ่งไม่ใช่ด้านมนุษยธรรมและความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องกับการค้า ประเทศซึ่งไม่ได้รับการช่วยเหลือดังกล่าวจะถูกปฏิเสธหรือระงับเงินสำหรับการเข้าร่วมในโครงการแลกเปลี่ยนทางการศึกษาและวัฒนธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมาย TVPA รัฐบาลของประเทศเหล่านี้จะต้องเผชิญกับการคัดค้านจากสหรัฐอเมริกาในเรื่องของความช่วยเหลือ (ยกเว้นความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม ความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องกับการค้า และความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบางอย่าง) จากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ เช่น กองทุนการเงินระหว่างประเทศและธนาคารโลก เป็นต้น

การดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย การดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ประเทศไทยหยิบยกปัญหาการค้ามนุษย์เป็นวาระแห่งชาติที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนและจริงจังตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 โดยมี พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 (The Anti-Trafficking in Persons Act 2008) และกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (พ.ศ. 2554 - 2559) ที่ให้ความสำคัญ 5 ด้าน คือ การป้องกัน การดำเนินคดี การคุ้มครองช่วยเหลือ การพัฒนากลไกเชิงนโยบายและการขับเคลื่อน การพัฒนาและการบริหารข้อมูล

1. กลไกการดำเนินงานในประเทศไทย

กลไกการดำเนินงานเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ประกอบด้วยคณะกรรมการระดับชาติ 2 คณะ ได้แก่ (1) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ปคม.) ซึ่งนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และ (2) คณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ปกค.) ซึ่งรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และคณะอนุกรรมการต่างๆ เพื่อผลักดันนโยบายระดับชาติ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติดังกล่าวยังได้มีการกำหนดให้จัดตั้งกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยมีการใช้เงินทุนในสองส่วน ได้แก่ การช่วยเหลือผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และการดำเนินโครงการเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ซึ่งหน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนสามารถเสนอโครงการเพื่อขอใช้งบประมาณกองทุนฯ โดยเลขาธิการของกลไกระดับชาติ รวมทั้งการบริหารกองทุนฯ อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)

ในระดับจังหวัดมีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ระดับจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยกรรมการจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และในระดับหน่วยงาน หลายหน่วยงานได้จัดตั้งหน่วยงานย่อยที่มีภารกิจเฉพาะ โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปราม เช่น กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ภายใต้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศูนย์ต่อต้านการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ ภายใต้สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นต้น

ทั้งนี้รัฐบาลเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในกลไกทั้งในระดับชาติ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคประชาสังคมเป็นกรรมการในคณะกรรมการระดับชาติ และระดับจังหวัด โดยมีองค์กรพัฒนาเอกชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ และมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญในกระบวนการคัดแยกเหยื่อด้วย

2. การดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เนื่องจากไทยอยู่ในสถานะประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางของการค้ามนุษย์ นโยบายเพื่อแก้ไข ป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ของไทย ให้ความสำคัญกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นหลัก (Victim-Centered) และมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการแสวงประโยชน์หรือการบังคับใช้แรงงาน การปราบปรามและดำเนินคดีขบวนการค้ามนุษย์ รวมถึง การช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งนโยบายที่ไทยกำลังให้ความสำคัญในปัจจุบัน มีดังนี้

การดำเนินงานเกี่ยวกับผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่เหมาะสมของไทย เมื่อเดือนกันยายน 2556 นายกรัฐมนตรีได้เป็นประธานการประชุมหารือในประเด็นดังกล่าว โดยเน้นการเคารพหลักสิทธิมนุษยชน และประสงค์ให้แรงงานต่างด้าวทั้งหมดได้รับการจดทะเบียนและพิสูจน์สัญชาติให้เรียบร้อย เพื่อให้สามารถอยู่ทำงานในไทยได้อย่างถูกต้องและได้รับสิทธิ/การคุ้มครองทางสังคมต่างๆโดยรัฐบาลกำลังพิจารณาเรื่อง การปรับสิทธิด้านการรักษาพยาบาลแรงงานต่างด้าวจากเดิมที่มีอยู่ให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อรองรับการเตรียมตัวเข้าสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน

การแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในอุตสาหกรรมประมง ซึ่งมีการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ (1) การจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองซึ่งลักลอบทำงานบนเรือประมงปีละ 2 เดือน (2) จัดตั้งศูนย์ประสานแรงงานประมงใน 7 จังหวัดน่านร่อง (3) การประกาศใช้แนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดีสำหรับสถานประกอบการแปรรูปสัตว์น้ำเบื้องต้นในอุตสาหกรรมแปรรูปกุ้งและอาหารทะเลในประเทศไทย (Good Labor Practices Guidelines for Primary Processing Workplaces in the Shrimp and Seafood Industry of Thailand – GLP/PPW) เมื่อเดือนกันยายน 2556 ซึ่งเน้นการจัดการใช้แรงงานบังคับ การใช้แรงงานเด็กเสรีภาพในการสมาคม การเจรจาต่อรองร่วม และความร่วมมือในสถานประกอบการ กิจการ การไม่เลือกปฏิบัติ ค่าจ้าง ชั่วโมงการทำงาน ค่าชดเชย ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานและสวัสดิการ และ (4) การเพิ่มความเข้มข้นในการตรวจแรงงานประมง

การช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยเน้นการดำเนินงานที่การให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดย (1) อนุญาตให้อยู่ใน ปทท. ได้ชั่วคราวเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกาย และจิตใจ รวมทั้งการฝึกอาชีพและทักษะ (2) การอนุญาตให้ผู้เสียหายสามารถออกไปทำงานนอกบ้านพักเมื่อมีความพร้อม (3) การดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมให้กับผู้เสียหายจากภาครัฐ และจากผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์

3. การดำเนินความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ กระทรวงการต่างประเทศมีภารกิจที่เกี่ยวข้องในด้านการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายชาวไทยในต่างประเทศ ผ่านการดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลทั่วโลก มีส่วนในกระบวนการกำหนดนโยบายโดยคณะกรรมการระดับชาติ และการดำเนินความร่วมมือในประเด็นการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี ซึ่งการดำเนินงานระดับระหว่างประเทศที่สำคัญ มีดังนี้

ระดับทวิภาคี

- บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการขจัดการค้าเด็กและสตรีและการช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์ (MOU on Bilateral Cooperation for Eliminating Trafficking in Children and Women and Assisting Victims of Trafficking) ซึ่งไทยได้มีความตกลงกับกัมพูชา(ปี 2546) ลาว(ปี 2548) เวียดนาม(ปี 2551) และเมียนมาร์(ปี 2552) โดยกำลังมีความริเริ่มปรับเนื้อหาของ MoU เพื่อให้เป็นปัจจุบันเพื่อสามารถรองรับสถานการณ์การค้ามนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไป และอยู่ระหว่างการหารือเพื่อจัดทำกรอบความร่วมมือกับอีกหลายประเทศที่มีความเป็นไปได้มากกว่าจะเป็นต้นทางของผู้เสียหายในประเทศไทย และ/หรือปลายทางของคนไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

- การจัดทำบันทึกความร่วมมือระหว่างไทยกับญี่ปุ่นว่าด้วยการแลกเปลี่ยนข่าวสารสำหรับการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ (Memorandum of Cooperation between the Government of Japan and Thailand concerning the Exchange of Information for the Purpose of Preventing and Combating Trafficking in Persons) เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนผู้ต้องสงสัยในคดีค้ามนุษย์ ขยายผลการจับกุมและดำเนินคดีผู้กระทำความผิดทั้งในไทยและญี่ปุ่นอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนความร่วมมือทางกฎหมายระหว่างไทยกับญี่ปุ่น (สำนักงานแรงงาน จังหวัดบุรีรัมย์, 2559)

มูลนิธิเพื่อยุติการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก กล่าวว่าปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคม คือ การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก (Sexual Exploitation of Children : SEC) ซึ่งหมายถึง การบังคับ ชักจูง ส่งเสริม ยินยอม หรือกระทำด้วยประการใด ให้เด็กกระทำการใด หรือไม่กระทำการใด อันเป็นการแสวงหาผลประโยชน์จากเด็กใน 6 รูปแบบ ได้แก่

- การแสวงหาประโยชน์จากเด็กในการค้าประเวณี
- การค้าเด็กเพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศ
- การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กในการเดินทางและการท่องเที่ยว
- การบังคับเด็กแต่งงาน
- วัตถุหรือสิ่งแสดงการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก
- การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กออนไลน์

โดยมีผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการแสวงหาประโยชน์จากทั่วโลก มี 4.5 ล้านคน และ 20 % ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อเหล่านี้คือเด็ก ๆ

การแสวงหาประโยชน์จากเด็กในการค้าประเวณี

ในสังคมไทยมีปรากฏการณ์การค้าประเวณีตั้งแต่อดีต มีรูปแบบที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม เช่น สภาพเศรษฐกิจตกต่ำ ความยากจน การขาดการศึกษา สภาพสังคม วัฒนธรรม ทำให้การค้าประเวณีมีพัฒนาการจากรูปแบบที่เป็นกระบวนการมากขึ้น เช่น ใน 30 ปีก่อน สังคมชนบทในภาคเหนือมีการค้าประเวณีที่นายทุนมีการจ่ายเงินจูงตัว หรือการจ่ายเงินแก่พ่อแม่ของเด็กสาวไว้ล่วงหน้า แล้วนำตัวเด็กสาว

ไปประกอบอาชีพค้าประเวณีเพื่อใช้หนี้ ที่เรียกว่า "ตกเที่ยว" แต่ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น มีการขยายโอกาสให้มีการศึกษา มีโอกาสในการทำงาน มีรายได้เพิ่ม การตกเที่ยวในเด็กสาวในสังคมชนบทเริ่มหายไปจากสังคม โดยมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าประเวณีตามยุคสมัยทางสังคม เช่น ในปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการค้าประเวณีผ่านออนไลน์ เป็นต้น

ข้อมูลสถานการณ์การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กในประเทศไทยของมูลนิธิเอ็คแพทระบุว่าในปัจจุบันการค้าประเวณีเด็ก มีการเปลี่ยนรูปแบบจากการกระทำอย่างโจ่งแจ้งไปเป็นรูปแบบที่ซับซ้อนและมีการหลบซ่อนมากขึ้น (เช่น การขายบริการผ่านสื่อออนไลน์ ร้านเกมส์) แม้ว่าจะมีข้อมูลจากการวิจัยเอกสารยืนยันว่ามีเด็กจำนวนมากเข้าสู่ธุรกิจค้าประเวณีในประเทศไทย แต่จำนวนที่แท้จริงกลับไม่ทราบแน่ชัด ซึ่งกลุ่มเด็กเสี่ยงต่อการถูกล่อลวงเข้าสู่การค้าประเวณี ได้แก่ เด็กเร่ร่อน เด็กแรงงานต่างชาติ เด็กผู้ลี้ภัย เด็กชนกลุ่มน้อยและเด็กไร้สัญชาติ และพบว่ามียุคเด็กเข้าสู่การค้าประเวณี โดยสมัครใจจำนวนไม่น้อย เนื่องจากหน่วยงานต่างๆ มีความเห็นไม่ตรงกันถึงนิยามดังกล่าว จึงทำให้เกิดความสับสนต่อการคัดแยกเด็ก "ที่ค้าประเวณีโดยสมัครใจ" และ "เด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์" เด็กผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมทางเพศในเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพฯ มาจากภาคเหนือมากที่สุด และส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15 - 17 ปี และเมืองท่องเที่ยว เช่น พัทยา ภูเก็ต ยังเป็นแหล่งใหญ่ของธุรกิจการค้าประเวณีเด็ก โดยมาจากความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นส่วนใหญ่

ในอดีตเมื่อมีการกล่าวถึงสาเหตุของการเกิดปัญหาการค้าประเวณี นักวิชาการทางสังคมศาสตร์ และนักสังคมสงเคราะห์จะมุ่งเน้นไปที่ 2 ประเด็นคือ คือ

1. ความยากจนเป็นปัจจัยหลักที่นำไปสู่การค้าประเวณี โดยผู้ค้าประเวณีมีความต้องการยกระดับด้านเศรษฐกิจของครอบครัว การมีงานทำจึงนำไปสู่การค้าประเวณีด้วยความจำเป็น

2. การถูกล่อลวงและบังคับให้ค้าประเวณี

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมีปัจจัยในมิติด้านอื่นๆของการค้าประเวณี และพบว่าจำนวนผู้ค้าประเวณีไม่ได้ลดจำนวนลง จากรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์และปัญหาด้านนโยบาย กฎหมาย ในประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2559 - 2560 ที่จัดทำขึ้นโดยโครงการต่อต้านการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน (ALT) มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา (HRDF) พบว่ามีจำนวนผู้ค้าประเวณีและถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 มีการดำเนินคดีค้ามนุษย์ ด้านบังคับค้าประเวณี จำนวน 244 คดี ในปี พ.ศ. 2560 มีการดำเนินคดีค้ามนุษย์ ด้านบังคับค้าประเวณี จำนวน 246 คดี และผลประโยชน์ทางเพศ จำนวน 2 คดี สรุปสาเหตุได้ดังต่อไปนี้

- สังคมวัตถุนิยมและบริโภคนิยม การเข้ามาของทุนนิยมที่มีสินค้าบริการอำนวยความสะดวก มีการกระตุ้นการขายสินค้าที่ดึงดูดอย่างหลากหลาย ทำให้ผู้คนในสังคมแสวงหาความต้องการทางด้านวัตถุเพิ่มมากขึ้น จนเกิดเป็นช่องว่างในการนำไปสู่การค้าประเวณีเพื่อตอบสนองต่อความต้องการด้านบริโภคนิยม

- นโยบายการเพิ่มรายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยวและเดินทางของประเทศไทยที่ส่งเสริมการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยอย่างสะดวก เกิดช่องว่างในการควบคุมและการคัดกรองนักท่องเที่ยว โดยมีโอกาสที่นักท่องเที่ยวผู้แสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กจะสามารถเดินทางเข้ามาในประเทศไทย เพื่อกระทำการแสวงหาประโยชน์ทางเพศได้

- สื่อเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็ว ทันสมัย เป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมในการใช้แสวงหาประโยชน์ทางเพศในการค้าประเวณีเด็ก

การค้าเด็กเพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศ

แม้ว่าในปี พ.ศ.2561 ประเทศไทยได้รับการเลื่อนอันดับตามรายงานการค้ามนุษย์ของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาตามกฎหมาย Trafficking Victims Protection Act of 2000 (TVPA) จากปี พ.ศ. 2560 ซึ่งอยู่ในกลุ่มที่ 2 ประเทศที่ต้องจับตามอง หรือ Tier 2 Watchlist ขึ้นมาอยู่ที่อันดับ 2 หรือ Tier 2 ปกติ ซึ่งหมายถึงประเทศที่ยังพบปัญหาการค้ามนุษย์ แต่รัฐบาลมีความมุ่งมั่นพยายาม และให้ความร่วมมือกับประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยการบังคับใช้กฎหมายการคุ้มครองผู้เสียหายและการป้องกันการค้ามนุษย์เป็นอย่างดี

ยังมีข้อมูลการรายงานจากข้อมูลของศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี เยาวชน ครอบครัว และป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ ภาค 5 (ศพดส.ภ.5) เข้าช่วยเหลือเด็กสาวชาวเมียนมาร์และลาว จำนวน 5 ราย ที่ถูกนำมาแสวงหาประโยชน์ทางเพศในร้านนวดแผนโบราณในปลายปี พ.ศ. 2561 แม้จะดูเป็นตัวเลขจำนวนน้อยเป็นสิ่งยืนยันได้ว่าการค้าเด็กเพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศยังคงมีอยู่และมีรูปแบบและวิธีการในการกระทำผิดกับเด็กที่มีความหลากหลาย ทำให้ระบุด่วนและการตรวจสอบที่ยากขึ้น

วัตถุหรือสิ่งแสดงการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก

จากการรวบรวมข้อมูลของคณะกรรมการปราบปรามการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต (TICAC) ระหว่างปี 2558 - 2561 มีการจับกุมผู้กระทำความผิดคดีค้ามนุษย์ จำนวน 21 คดี, คดีล่วงละเมิดทางเพศเด็ก จำนวน 13 คดี, คดีครอบครองสื่อลามกอนาจารเด็ก จำนวน 31 คดี และส่งกลับออกนอกราชอาณาจักร จำนวน 6 คดี โดยพบว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้ต้องหาชาวไทย จำนวน 38 คน และผู้ต้องหาต่างชาติ จำนวน 35 คน จากทั้งหมด 71 คดี และที่ผ่านมาศูนย์ไทแคค ได้รับเบาะแส จำนวน 209 เรื่อง ดำเนินคดีไปแล้ว 121 คดี และที่เหลืออยู่ระหว่างการสืบสวนขยายผลต่อ ซึ่งปัจจุบันได้มีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับสื่อลามกอนาจารเด็ก ดังต่อไปนี้

- มีการครอบครอง - ส่งต่อ สื่อลามกอนาจารเด็ก มีบทลงโทษกำหนดให้การครอบครองสื่อลามกอนาจารเด็กเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางเพศของตนเองและผู้อื่น มีโทษจำคุกสูงสุด 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับและกำหนดให้การส่งต่อแก่ผู้อื่น มีโทษจำคุกสูงสุด 7 ปี หรือปรับไม่เกิน 140,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 287/1

- มีสื่อลามกอนาจารเด็กเพื่อการค้า - แจกจ่าย - เผยแพร่ สื่อลามกอนาจารเด็กเพิ่มโทษหนัก จำคุกสูงสุด 10 ปี กำหนดความผิดของการผลิต มีไว้นำเข้าหรือส่งออก หรือเผยแพร่สื่อลามกอนาจารเด็กด้วยวิธีใดๆ การค้า การแจกจ่าย การแสดง หรือเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการค้า สื่อลามกอนาจารเด็ก การโฆษณาว่าสื่อลามกอนาจารเด็กจะหาได้จากบุคคลใด หรือโดยวิธีใด ให้มีโทษจำคุกตั้งแต่ 3 - 10 ปี และปรับตั้งแต่ 60,000 - 200,000 บาท ตามมาตรา 287/2

การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กในการเดินทางและการท่องเที่ยว

จากรายงานการวิจัยของเอ็คแพท อินเตอร์เนชันแนล (ECPAT International) เมื่อปี พ.ศ. 2557 ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความเจริญด้านการท่องเที่ยวและเติบโตอย่างรวดเร็วที่สุดในโลก ซึ่งประเด็นการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กในการเดินทางและการท่องเที่ยวโดยชาวต่างชาติ ได้ถูกเน้นให้เป็นประเด็นสำคัญขึ้นเป็นครั้งแรก โดยจุดหมายปลายทางการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ดึงดูดผู้กระทำผิดทางเพศต่อเด็กให้เดินทางเข้ามา คือ ประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์ ในขณะที่ประเทศกัมพูชา ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศเวียดนาม กำลังกลายมาเป็นประเทศปลายทางหลัก ส่วนประเทศเมียนมาร์ตกอยู่ในภาวะเสี่ยงเนื่องจากเปิดรับนักท่องเที่ยวมากขึ้น

การบังคับให้เด็กแต่งงาน

องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือยูนิเซฟ พบว่าผู้หญิงที่แต่งงานและมีลูกแล้ว 1 ใน 3 หรือ 250 ล้านคนทั่วโลก แต่งงานก่อนอายุ 15 ปี เป็นเด็กหญิง 1 ใน 3 ในประเทศกำลังพัฒนา แต่งงานก่อนอายุ 18 ปี และมีถึง 1 ใน 9 แต่งงานก่อนอายุ 15 ปี การสำรวจขององค์การแพลน อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทยระบุว่าใน 166 หมู่บ้าน จาก 9 อำเภอของจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย พบว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีที่แต่งงานมีสัดส่วนถึง 65.1 % และช่วงอายุน้อยที่สุดที่แต่งงานคือ 11 ปี ซึ่งมีทั้งการแต่งงานระหว่างเด็กกับเด็กและเด็กกับผู้ใหญ่ สาเหตุโดยทั่วไปมาจากการที่เด็กมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น และผู้ปกครองของเด็กจะแก้ปัญหา โดยการให้เด็กแต่งงานกันตามประเพณี รวมทั้งการที่ผู้ใหญ่กระทำความรุนแรงทางเพศต่อเด็กจะมีวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยการแต่งงานเช่นเดียวกัน

การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กทางออนไลน์

สถานการณ์การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กในรูปแบบออนไลน์มีความรุนแรงมากขึ้น พบการล่วงละเมิดในหลายรูปแบบ เช่น การผลิตภาพลามกเด็ก อัฟโหลดขึ้นสู่โซเชียลมีเดีย การไลฟ์สด การส่งภาพอนาจารระหว่างเด็กด้วยตนเอง การใช้ภาพลามกอนาจารเพื่อข่มขู่เด็ก และการละเมิดใช้ออนไลน์ เป็นต้น

จากสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ใช้งานทั่วโลกในปี 2017 โดยสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (ITU) พบว่าประชากรโลกส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีช่วงอายุประมาณ 15 - 24 ปี ซึ่งสะท้อนว่ากลุ่มเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มที่จะตกเป็นเป้าหมายของภัยคุกคาม ความรุนแรง และการแสวงหาประโยชน์ทางเพศบนโลกออนไลน์ได้มากที่สุด โดยตัวเลขสถิติจาก www.thaihotline.org ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่ามีการรายงานรับแจ้งสื่อลามกอนาจารเด็กเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 640 รายการในปี 2016 เพิ่มขึ้นมากกว่า 1 เท่าตัวเป็น 1,400 รายการในปีที่ผ่านมาและมีแนวโน้มที่จะรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลงานวิจัยที่ ECPAT จัดทำร่วมกับองค์การตำรวจอาชญากรรมระหว่างประเทศ (INTERPOL) ที่พบว่ายิ่งผู้ตกเป็นเหยื่อมีอายุน้อย อัตราการถูกล่วงละเมิดยิ่งมีแนวโน้มรุนแรงและเพิ่มสูงขึ้น โดยผู้เสียหายส่วนใหญ่เป็นเด็กช่วงก่อนเข้าสู่วัยรุ่นสูงถึง 56.2 % และเป็นแค่เด็กทารก 4.3 % ซึ่งเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายและยังไม่สามารถระบุตัวตนได้

ปัจจุบันมีการส่งต่อและเผยแพร่สื่อลามกอนาจารและการทารุณกรรมทางเพศต่อเด็กในรูปแบบต่างๆจำนวนมาก เช่น ไฟล์ภาพ คลิปวิดีโอ ข้อความลามก และการถ่ายทอดสด (Live Streaming) โดยใช้การชู้กรรโชกหรือแบล็คเมล์เพื่อแสวงหาประโยชน์หรือเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศ โดยข้อมูลการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กทางออนไลน์ ของบริษัทไมโครซอฟท์ (2018) เปิดเผยว่าในทุกๆ 60 วินาที มีการซื้อขายและส่งต่อภาพลามกอนาจารเด็กประมาณ 500 ภาพทั่วโลก โดยในแต่ละวันมีไฟล์ภาพทั้งที่ลามกและไม่ลามกได้รับการอัปโหลดและส่งต่อกันทั้งหมดกว่า 1.8 พันล้านภาพ อีกทั้งรายงานของ UNODC ยังระบุถึงแนวโน้มว่าไทยกำลังจะกลายเป็นศูนย์กลางการล่องละเมิดทางเพศเด็กผ่านทางเว็บแคมแห่งใหม่ในภูมิภาคนี้อีกด้วย

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้มาตรการป้องกันแบบเดิมไร้ผล แม้ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยอาจจะมีข้อท้าทายทั้งในเรื่องนโยบายและแนวทางในเชิงกฎหมายที่บางจุดอาจมีความล้ำสมัย ขาดการนิยามที่แน่ชัด มีบทลงโทษต่ำเกินไปในบางกรณี การขาดกลไกสนับสนุนที่เหมาะสมในการดำเนินคดีในกรณีข้ามชาติ รวมถึงขาดการเก็บรวบรวมและแชร์ข้อมูล Big Data ระหว่างกัน ทำให้ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องภัยคุกคาม ความรุนแรง และการแสวงหาประโยชน์ทางเพศกับเด็กบนโลกออนไลน์ได้อย่างเด็ดขาด อีกทั้งการระบุตัวผู้กระทำผิดสามารถทำได้ยาก คดีที่เกี่ยวข้องกับการล่องละเมิดทางเพศเด็กออนไลน์มีองค์ประกอบของหลายคดีร่วมอยู่ด้วย อาทิชาวต่างชาติใช้อินเทอร์เน็ตติดต่อเด็ก เดินทางมาล่องละเมิดเด็ก

ทั้งนี้หน่วยงาน องค์กร ภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยยังคงเดินหน้าและผลักดันการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งยังมุ่งหวังและค้ำหามาตรการที่ดีที่สุดในการเตรียมรับมือ ส่งเสริมความตระหนักรู้ และสร้างความร่วมมือให้ครอบครัวมีมติต่างๆเพื่อให้เด็กทุกคนได้รับความคุ้มครองสูงสุดและได้รับการปกป้องจากภัยคุกคามบนโลกออนไลน์ตามหลักปฏิบัติมาตรฐานสากล

2) การติดเกมเกินพอดี

องค์การอนามัยโลกได้จัดให้การติดเกมเป็นโรคชนิดหนึ่ง (Gaming disorder) เป็นอาการทางจิตที่รุนแรงและต้องได้รับการบำบัดรักษาเช่นเดียวกับโรคอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการติดเกมออนไลน์ หรือวิดีโอเกม การเล่นเกมติดเกม แตกต่างจากการเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน หรือเล่นเป็นงานอดิเรก คือ ผลกระทบที่เกิดจากการติดเกมเป็นผลทางด้านลบ ผู้เล่นไม่สามารถควบคุมตนเองได้ต้องเล่นอย่างต่อเนื่องและระยะเวลาการเล่นเพิ่มขึ้น โดยไม่สนใจการทำกิจกรรมอื่น กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข รายงานว่าเด็กไทยเล่นเกมออนไลน์ผ่านโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตเป็นอันดับ 1 ของประเทศในแถบเอเชีย ปัญหาเด็กติดเกมอยู่ในขั้นวิกฤตและทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกปี

สัญญาณบ่งชี้ว่าเป็นโรคติดเกม

1. เมื่อต้องหยุดเล่นหรือถูกขัดจังหวะจะรู้สึกโกรธ และหงุดหงิดรุนแรงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมากขึ้นและไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้
2. แยกตัวออกจากสังคม ตัดขาดจากโลกภายนอก เลือกว่าจะใช้เวลาอยู่หน้าจอมากกว่าจะมีปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อนฝูง
3. ละเลยการเรียน การทำงาน ตลอดจนถึงวัตรประจำวันต่าง ๆ

4. คิดและหมกมุ่นอยู่แต่กับการเล่นเกม วางแผนเพื่อที่จะเอาชนะในการเล่นเกมนั้นต่อไป จะไม่โหยงเหี่ยวมากถ้าเล่นเกมแพ้
5. ไม่สามารถหยุดเล่นได้ทั้งๆที่ ทราบดีว่ามีผลกระทบต่อตนเองอย่างมาก พยายามและดิ้นรนอย่างมากเพื่อให้ได้เล่นเกม
6. ไม่ยอมรับความจริงว่าตนเองมีปัญหาติดเกม
7. พฤติกรรมทางด้านลบอื่นๆ เช่น พุดโกหก หรือขโมยเงินเพื่อเอาไปเล่นเกม ไม่ยอมไปโรงเรียน หรือเล่นจนกลายเป็นการติดการพนันในที่สุด

อันตรายของโรคติดเกม

อาการเสพติดเกมมีลักษณะคล้ายกับการเสพติดยา คือ ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพกาย และจิตใจไม่ทางตรงก็ทางอ้อม เมื่อต้องหยุดเล่นก็จะเกิดอาการคล้ายอาการที่เกิดจากการหยุดยาเสพติด ผลเสียทางร่างกาย เช่น เมื่อต้องเพ่งสายตาไปที่หน้าจอเป็นเวลานานๆจะทำให้ดวงตาเกิดความอ่อนล้า ตาพร่ามัว ตาแห้ง การนั่งเล่นเกมเป็นเวลานานทำให้เกิดอาการปวดเมื่อยตามตัว คอ ไหล่ และข้อมือ เกิดอาการขาดน้ำและขาดสารอาหาร หรือบางรายอาจเป็นโรคอ้วน เนื่องจากร่างกายเคลื่อนไหวน้อยลง ขาดการออกกำลังกาย ตลอดจนได้รับอาหารที่ไม่เหมาะสม ต้มเครื่องต้มยำกำลังซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยน้ำตาลและคาเฟอีนมากเกินไป ขาดการพักผ่อนนอนหลับหลายคนต้องทนทุกข์ทรมานจากการอดหลับอดนอน เกมที่รุนแรงจะทำให้ผู้เล่นเคยชินกับพฤติกรรมที่รุนแรง เกิดอาการก้าวร้าวจากการที่ไม่สามารถเอาชนะเกม หรือในบางกรณีผู้เล่นสามารถเอาชนะเกมได้ทุกครั้ง แต่ชีวิตจริงไม่เหมือนกับในเกมทำให้เกิดอาการหงุดหงิดฉุนเฉียว ส่งผลกระทบต่อหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ ผลการเรียนเลวลง ปัญหาทางด้านสุขภาพจิต เช่น เกิดความวิตกกังวล ซึมเศร้า โรคสมาธิสั้น ในกรณีที่รุนแรงอาจถึงขั้นทำร้ายตัวเองหรือผู้อื่น เกิดอาการวิตกกังวลชนิดหนึ่งที่เกิดจากการออกจากบ้าน กลัวที่ชุมชน (agoraphobia) ซึ่งเป็นอาการที่เกิดขึ้นกับผู้ที่ยกตัวเองออกจากสังคม

คำแนะนำและแนวทางแก้ไขโรคติดเกมเกิดได้กับเด็กและผู้ใหญ่ ในกรณีที่ป็นเด็ก พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะมีบทบาทสำคัญที่สุด อย่านองเกมที่เด็กเล่นว่าไม่เป็นพิษเป็นภัยเหมือนเป็นของเล่นชนิดหนึ่ง ควรตระหนักเสมอว่าเด็กมีโอกาสติดเกมได้เหมือนติดสิ่งเสพติดก่อนที่จะอนุญาตให้เด็กเล่นเกม ควรมีการสัญญาและตกลงกันก่อนว่าจะต้องทำการบ้าน อ่านหนังสือ หรืออาบน้ำกินข้าวก่อนถึงจะเล่นเกมได้จำกัดเวลาเล่นเกม เช่น เล่นได้ไม่เกินวันละ 2 ชั่วโมง เลือกประเภทเกมให้เด็กเล่น ให้รางวัลเมื่อเด็กทำตามข้อตกลงกันได้ เก็บอุปกรณ์ในการเล่นเกมนวมทั้งมือถือให้ห่างไกลจากเด็ก เบี่ยงเบนความสนใจของเด็กให้หันไปทำกิจกรรมอื่นๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่สามารถทำร่วมกับพ่อแม่ได้ เช่น การอ่านหนังสือหรือเล่นนิทานก่อนนอน เล่นกีฬาที่เด็กชอบ พาไปเดินเที่ยวในสวนสาธารณะเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ให้มากขึ้น

ผู้ใหญ่จำนวนไม่น้อยโดยเฉพาะในวัยทำงานเป็นโรคติดเกม ผู้ใหญ่ที่ติดเกมอาจจะแก้ไขได้ยากกว่าเด็ก เพราะไม่มีผู้ปกครองคอยตักเตือน โดยเฉพาะในรายที่อยู่คนเดียว แนวทางการแก้ไข เช่น จำกัดเวลาเล่นเกม แบ่งแยกเวลาการทำงานกับการเล่นเกมให้ชัดเจน ปรึกษาคณะในครอบครัวหรือเพื่อนสนิทให้ช่วยคอยห้ามคอยเตือนให้กำลังใจ หรือคอยชักชวนให้หันไปทำกิจกรรมอื่นๆเช่นเล่นกีฬา ออกกำลังกาย เล่นดนตรี ใช้เวลาว่างไปทำ

กิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น ช่วยดูแลผู้ป่วยในโรงพยาบาล อาสาจราจร ทำความสะอาดวัดวาอาราม ปลูกต้นไม้ ปลูกป่า อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ในรายที่ติดเกมรุนแรงมากอาจต้องพบนักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์

การเล่นเกมที่พอดีทำให้ผู้เล่นได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน คลายเครียด ผิกทักษะ สมาธิ การตัดสินใจ การประสานการทำงานของกล้ามเนื้อและประสาทระหว่างมือกับตา อย่างไรก็ตามการเล่นที่ไม่ควรเล่นติดต่อกันเป็นเวลานาน หรือหมกมุ่นมากเกินไปจนเกินไปจนทำให้เกิดอาการเสพติดและเกิดผลเสียต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ (จิรภรณ์ อังวิทย์ธร, 2562)

3) กักต้อบายมุข การมั่วสุม

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมขณะนี้เห็นว่าน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เนื่องจากมีสิ่งยั่วยุมากมายทั้งจากการโฆษณาและจากเน็ตไฮดอลต่างๆอาจทำให้วัยรุ่นเสี่ยงมีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย ที่สำคัญคือการใช้สารเสพติดเช่นการสูบบุหรี่ดื่มเหล้า

นายแพทย์กิตต์กวี โพธิ์โน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมาราชสีมาราชนครินทร์ จังหวัดนครราชสีมา เปิดเผยว่าจากรายงานข้อมูลของกระทรวงมหาดไทยล่าสุดในปี 2561 ทั่วประเทศมีกลุ่มวัยรุ่นอายุ 11 - 20 ปี จำนวนกว่า 8,000,000 คน ส่วนใหญ่อยู่ในระบบการศึกษา อย่างไรก็ตามจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมขณะนี้เห็นว่าน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เนื่องจากมีสิ่งยั่วยุมากมายทั้งจากการโฆษณาและจากเน็ตไฮดอลต่างๆ อาจทำให้วัยรุ่นเสี่ยงมีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย ที่สำคัญคือการใช้สารเสพติด เช่นการสูบบุหรี่ดื่มเหล้า ซึ่งมีผลเกิดการเสพติดทำลายความสามารถของสมอง โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความจำ เสียการเรียน และมีผลทำให้เกิดโรคทางจิตเวชเช่น โรคซึมเศร้า โรควิตกกังวล โรคจิตเภท และอาจเป็นประตูไปสู่การใช้สารเสพติดอื่นๆตามมา

ทางด้านแพทย์หญิงสายสุดา สุพรรณทอง จิตแพทย์ประจำโรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมา กล่าวว่าผลการศึกษาของกรมสุขภาพจิตล่าสุดในปี 2559 ในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาอายุ 13 - 17 ปีมีปัญหาติดเหล้าและบุหรี่รวมกว่า 300,000 คน โดยติดบุหรี่ร้อยละ 2.4 หรือประมาณ 93,000 คนจากกลุ่มวัยนี้ที่มีจำนวนเกือบ 4 ล้านคน และติดเหล้าร้อยละ 6.4 หรือมีประมาณ 240,000 คน พบในผู้ชายมากกว่าผู้หญิง 2 - 4 เท่าตัว จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ป่วยติดสุราที่เข้าบำบัดรักษาอาการทางจิตที่โรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมา ล่าสุดปีนี้มีอายุน้อยที่สุดเพียง 20 ปีเท่านั้น ซึ่งไม่สามารถรักษาให้สมองกลับมาเหมือนเดิมได้

แพทย์หญิงสายสุดา สุพรรณทอง กล่าวต่อว่าโอกาสพฤติกรรมความเสี่ยงของวัยรุ่นแต่ละคนแตกต่างกันขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่นการเลี้ยงดู สภาพครอบครัว พื้นฐานทางอารมณ์ แต่ที่สำคัญที่สุดคือเพื่อน เนื่องจากวัยรุ่นส่วนใหญ่จะผูกพันกับเพื่อนมากจะเรียนรู้ทักษะทางสังคมรวมถึงการยอมรับค่านิยมต่างๆแนวคิด การปฏิบัติมาจากเพื่อน ซึ่งในช่วงเปิดเทอมใหม่นี้เป็นโอกาสที่วัยรุ่นจะได้พบทั้งเพื่อนเก่าและเพื่อนใหม่ในโรงเรียน อาจถูกชักชวนไปในทางที่ไม่เหมาะสมได้และบางครั้งวัยรุ่นเองไม่ได้คิดอะไรให้รอบคอบเพราะเกรงใจหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือไม่กล้าปฏิเสธเพราะกลัวเพื่อนโกรธ เป็นต้น จึงจำเป็นต้องมีความรู้และมีทักษะการปฏิเสธหากถูกเพื่อนชักชวนไปในทางที่ไม่ดี เพื่อใช้ในดำเนินชีวิตประจำวันอย่างปลอดภัยเป็นผลดีต่อตนเอง

3.เด็กที่ถูกทอดทิ้ง หมายถึง เด็กที่มารดาคลอดทิ้งไว้ในโรงพยาบาล หรือตามสถานที่ต่างๆรวมไปถึงเด็กที่พ่อแม่ปล่อยทิ้งไว้ให้มีชีวิตอยู่ลำพังหรือกับบุคคลอื่น โดยไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุมาจากปัญหาการหย่าร้างหรือครอบครัวแตกแยก มีสภาพชีวิตอยู่ท่ามกลางความสับสนขาดความรัก ความอบอุ่นตลอดถึงเด็กที่ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูอันเนื่องมาจากสาเหตุอื่น

4.เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ หมายถึง เด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางร่างกาย ทางเพศ หรือทางจิตใจ มีชีวิตอยู่อย่างไม่เป็นสุข ระวัง หวาดกลัว เนื่องจากถูกทำร้ายทารุณ ถูกบีบบังคับกดดันจากพ่อแม่ ผู้ปกครองซึ่งมีสภาพจิตใจหรืออารมณ์ไม่เป็นปกติ หรือถูกล่วงละเมิดทางเพศในลักษณะต่างจากบุคคลที่อยู่ใกล้ตัว

5.เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อร้ายแรงที่สังคมรังเกียจ หมายถึง เด็กที่ติดเชื้อเอดส์ หรือมีพ่อแม่เจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์ เป็นเด็กที่มักจะถูกมองอย่างรังเกียจจนไม่สามารถเข้ารับการศึกษารับบริการอื่น ๆ ร่วมกับเด็กปกติทั่วไปได้

6.เด็กในชนกลุ่มน้อย หมายถึง เด็กที่เป็นบุตรหลานของบุคคลที่มีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ มีปัญหาเกี่ยวกับการถือสัญชาติไทยจนเป็นสาเหตุให้ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาหรือบริการอื่น ๆ ส่วนใหญ่อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ตามบริเวณแนวส่วนชายแดนของประเทศไทย

7.เด็กเร่ร่อน หมายถึง เด็กที่ไม่มีที่อยู่อาศัยพักพิงเป็นหลักแหล่งแน่นอน ดำรงชีวิตอยู่อย่างไร้ทิศทางขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตเสี่ยงต่อการประสบอันตรายและปัญหาสังคม

8.เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงานหรือแรงงานเด็ก หมายถึง เด็กที่ต้องทำงานหรือถูกบังคับให้ใช้แรงงานหรือหารายได้ด้วยการขายแรงงานก่อนถึงวัยอันสมควร ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างจนไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนาให้เป็นไปตามหลักพัฒนาการอันเหมาะสมกับวัย

9.เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศหรือโสเภณีเด็ก หมายถึง เด็กที่มีความสมัครใจหรือถูกบังคับ ล่อลวงให้ขายบริการทางเพศ หรือถูกชักจูงให้ต้องตกอยู่ในสภาพเสี่ยงต่อการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ

10.เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หมายถึง เด็กที่กระทำความผิดและถูกควบคุมอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนตามกฎหมายตลอดถึงเด็กหญิงที่ตั้งครรภ์นอกสมรส ซึ่งมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น การทำแท้ง การฆ่าตัวตาย การทอดทิ้งทารก

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าเด็กซึ่งขาดโอกาสไม่ได้รับสิทธิเสรีภาพ ความคุ้มครองตามที่พึงจะได้รับถูกแบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม บางกลุ่มปัญหาเกิดจากความยากจน สภาพสังคม ความเป็นอยู่ของครอบครัว เด็กจำนวนไม่น้อยที่ถูกล่วงละเมิดสิทธิโดยคนในสังคมซึ่งเป็นผู้ใหญ่ หรือแม้กระทั่งคนในครอบครัวเอง

อีกกลุ่มที่เป็นประเด็นน่าสนใจต้องพิจารณา คือ เด็กในชนกลุ่มน้อย เด็กเหล่านี้เกิดจากพ่อแม่ ซึ่งเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติ หรือแรงงานต่างด้าวซึ่งอพยพเข้ามาในเมืองซึ่งอาจเป็นการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย เมื่อไม่มีสัญชาติไทย เด็กเหล่านี้ก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศไทย ไม่มีโอกาสเข้าถึงทั้งทางการศึกษา การแพทย์ การบริการของหน่วยงานรัฐ และความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานจากภาครัฐ ปัญหานี้จึงเป็นปัญหาที่รัฐบาลและหน่วยงานองค์กรต่างๆทั้งในและต่างประเทศต้องเร่งแก้ไข

แนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย การปฏิรูปแก้ไขกฎหมายว่าด้วยสิทธิเด็กของไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กก็เป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้การแก้ไขปัญหาเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่อย่างไรก็ดีความตระหนักในความสำคัญของเด็กของคนในสังคมก็สิ่งที่จำเป็นอย่างมาก คนในสังคมจะต้องเข้าใจในสิทธิเสรีภาพที่เด็กควรจะได้รับ และไม่เข้าไปล่วงละเมิดสิทธิของเด็ก รวมถึงส่งเสริมให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อที่จะเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคมในอนาคต

ผลการศึกษาพบว่าปริมาณเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 8 ปีที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีนโยบายการเรียนฟรี 15 ปีแล้วก็ตาม โดยพบว่าโรงเรียนยังเรียกเก็บค่าใช้จ่ายต่างๆที่เรียกว่า“ค่าบำรุงการศึกษา” นอกจากนี้ประเภทของเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาที่พบมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) เด็กยากจน 2) ประเภทอื่นๆและ 3) เด็กถูกปล่อยปละละเลยในส่วนภูมิภาค

พื้นที่ที่พบภาวะความด้อยโอกาสมากที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาเหตุเนื่องจากขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตและขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานของรัฐ สำหรับปัจจัยเบื้องต้นที่สัมพันธ์กับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาได้แก่ เพศ ภูมิลำเนา และระดับชั้นเรียน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายประกอบด้วยปรับรูปแบบการจัดการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับเด็กทุกกลุ่ม ส่งเสริมทุกภาคที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนอง ความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมาย และส่งเสริมให้มีการจัดสวัสดิการสำหรับเด็กในรูปแบบต่างๆ เช่น กองทุนการศึกษา บริการ รถเดินทางสำหรับเด็กที่มีภูมิลำเนาห่างไกลจากโรงเรียน(องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนบุรี จังหวัดนครราชสีมา, ปัญหาเด็กด้อยโอกาส [ออนไลน์], ที่มา http://www.bangkokideaeasy.com/informations/kayukhla/index.php?op=dynamiccontent_detail&dynamiccontent_id=25553&id=1075, 11 ตุลาคม 2564)

จากการสังเคราะห์การให้คำนิยามเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา(Underprivileged Children in Education) หมายถึง เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีที่ตกอยู่ในสภาวะที่ยากลำบาก มีโอกาสน้อยกว่าเด็กทั่วไป และอยู่ในภาวะเสี่ยงจากการได้รับการเรียนรู้ เช่น เด็กพิการ เด็กที่มาจากครอบครัวยากจน เด็กที่อาศัยอยู่พื้นที่ ห่างไกลหรืออยู่ในชุมชนแออัด เด็กที่ต้องย้ายถิ่นตามพ่อแม่ เด็กไร้บ้าน เด็กจากครอบครัวแรงงานต่างด้าว เด็กที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อม ภาษา วัฒนธรรม ที่ไม่เอื้ออำนวย จนขาดโอกาสในการเข้ารับการศึกษา (ดำรง ตุ่มทอง, 2556)

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมในส่วนของสภาพอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินนโยบายในการแก้ปัญหาคือเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาพบประเด็นปัญหาโดยสรุปดังนี้ 1) ขาดการประสานงานร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาส เนื่องจากปริมาณและความซ้ำซ้อนของพันธกิจที่หน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนต่างแยกกัน รับผิดชอบดูแล ปัญหาขาดการบูรณาการที่ดีตั้งแต่ระดับของการส่งต่อข้อมูล เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา การร่วมการดำเนินการทั้งด้านการจัดการ เรียนการสอน สวัสดิการสังคม และบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้อง 2) การจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส

ทางการศึกษามีกระบวนการขั้นตอนที่ยุ่งยาก ทำให้การเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้า นอกจากนี้การจัดทำงบประมาณเพื่อการศึกษาในส่วนของดูแลเด็กด้วยโอกาส ทางการศึกษายังไม่เป็นไปตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย 3) สังคมไทยยังขาดความตระหนักและการให้ความสำคัญกับเด็กด้วยโอกาสทางการศึกษา ทำให้มาตรการการดูแลกลุ่มเด็กเหล่านี้ไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรทั้งในระดับของผู้นำคนนโยบายและผู้ปฏิบัติทำให้ การกำหนดนโยบายและมาตรการในการช่วยเหลือไม่ครอบคลุมและไม่มี ประสิทธิภาพ 4) ขาดการจัดทำแผนกลยุทธ์เชิงปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้และขาดการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้การดำเนินกิจกรรมและโครงการ เพื่อเพิ่มโอกาสให้แก่เด็กกลุ่มนี้ขาดความต่อเนื่อง (อัญมณี บูรณกานนท์, 2553)

5) ปัญหาการทะเลาะวิวาท โดยเฉพาะระหว่างสถาบัน

วัยรุ่นเป็นวัยของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ การเปลี่ยนแปลงระหว่างวัยถือเป็นช่วงสำคัญที่สุดเนื่องจากอนาคตของวัยรุ่นจะเป็นอย่างไร จะเริ่มจากสิ่งที่เขาได้รับในวัยนี้สภาพแวดล้อมรอบตัวมีอิทธิพลมาก เพราะจะทำให้พวกเขาซึมซับในสิ่งที่สังคมนั้นกระทำหากสังคมที่เขาอยู่เป็นสังคมที่ดีถือเป็นโชคดียิ่งของพวกเขา แต่ถ้าอยู่ในสังคมที่ไม่ดีเขาก็จะได้รับและซึมซับพฤติกรรมที่ไม่ดีนั้นไปด้วย

ปัญหาทะเลาะวิวาทของเด็กวัยรุ่นในสังคมไทยเริ่มรุนแรงขึ้น ในแต่ละครั้งจะมีผู้ที่ได้รับบาดเจ็บสร้างความเดือดร้อนกับตัวผู้ก่อเหตุและผู้ปกครองของกลุ่มเด็กวัยรุ่น ที่ผ่านมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีการหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาขึ้นมาโดยตลอด เพื่อลดและป้องกันทะเลาะวิวาทของกลุ่มวัยรุ่น ปัญหานี้ได้สร้างความเสียหายทั้งกับตัวนักศึกษาเองและชื่อเสียงของสถาบันอีกด้วย ปัจจุบันนี้นักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษามีการประกาศสงครามกันผ่านทางอินเทอร์เน็ตในเว็บไซต์ต่างๆโดยมีการเขียนคำทำทนาย ใช้อภัยคำยั่วยุ ที่รุนแรง นักศึกษาสถาบันคู่อริ ปัญหาดังกล่าวนอกจากจะสร้างความอหังงวุ่นวายให้แก่สังคม ทำให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตแล้ว ยังสร้างความเสื่อมเสียและทำลายความน่าเชื่อถือให้กับสถาบันการศึกษา

นอกจากจะเป็นภาพสะท้อนที่เป็นรูปธรรมของการมีส่วนร่วมของนักศึกษามหาวิทยาลัยและนักศึกษอาชีวศึกษาในการเสนอความคิดเห็น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้วยังเป็นภาพสะท้อนที่เป็นรูปธรรมของ "ต้นตอสำคัญของปัญหา" ซึ่งได้แก่ ความคิดที่ว่าทะเลาะวิวาทเป็นเรื่องของศักดิ์ศรีระหว่างสถาบัน เป็นการแสดงออกถึงความเป็นที่ 1 และเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดกันมา ซึ่งความคิดดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึง ทั้ง "ปัจจัยภายใน" และ "ปัจจัยภายนอก" อันเป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว

"ปัจจัยภายใน" หรือด้านจิตวิทยาของวัยรุ่นนั้น เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับแรงขับเคลื่อนภายใน หรือความต้องการของวัยรุ่นซึ่งแตกต่างจากวัยอื่น เช่น ความต้องการอิสระ ความเป็นตัวของตัวเอง การเป็นที่ยอมรับ มีความสนใจกิจกรรมที่ทำเป็นกลุ่ม การมีประสบการณ์แปลกใหม่และท้าทาย ฯลฯ ซึ่งความต้องการเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผลักดันให้เกิดพฤติกรรมของวัยรุ่น ส่วน "ปัจจัยภายนอก" หรือด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคล ซึ่งประกอบด้วยครอบครัว เพื่อน ชั้นสังคม และวัฒนธรรมกลุ่มย่อย อย่างไรก็ตามปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมากที่สุดคงหนีไม่พ้น เพื่อน เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่านิยมในการแสดงออก (Expressive values) ทศนคติ (Attitudes) และพฤติกรรมที่ของกลุ่มวัยรุ่นอย่างมาก เนื่องจากวัยรุ่นต้องการความเป็นที่ยอมรับ เป็นผู้นำ และเข้าสังคมกับกลุ่มเพื่อน

สาเหตุการทะเลาะวิวาทวัยรุ่น

เหตุการณ์การทะเลาะวิวาทระหว่างนักศึกษาอาชีวะต่างสถาบันที่นับวันยิ่งจะทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเมื่อไม่นานมานี้ได้เกิดกรณีการใช้อาวุธปืนไล่ยิงกันจนเป็นเหตุให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตนั้น ถือเป็น "ปัญหาเรื้อรัง" ที่สังคมต้องการหาหนทางเยียวยาและแก้ไขอย่างเร่งด่วน การเกิดเหตุทะเลาะวิวาทของเด็กวัยรุ่นมีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดเหตุทะเลาะวิวาทของเด็กวัยรุ่นอาทิ เช่น

ทิวา วงศ์ธนาภา (2539) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขของการเกิดเหตุทะเลาะวิวาทของเด็กวัยรุ่น เกิดจากปัจจัยที่หลากหลายดังนี้คือ

1. เกิดจากการถูกทำร้ายร่างกายมาก่อน
2. เกิดจากการเป็นศัตรูคู่อริ
3. เกิดจากความต้องการอวดให้รุ่นน้องเห็น
4. เกิดจากเทศกาล
5. เกิดจากประเพณีและพิธีกรรม
6. เกิดจากความรู้สึกเสียศักดิ์ศรี

ทั้ง 6 ประเด็นเมื่อเกิดขึ้นแล้วส่วนใหญ่ก็จะจางไป แต่อย่างไรก็ตามเงื่อนไขที่ทำให้การก่อเหตุทะเลาะวิวาทดำรงอย่างต่อเนื่องคือ การเกิดตัวตนแห่งสถาบัน ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบันการศึกษาและสถาบันกลุ่มหรือเครือข่าย เป็นต้น สถาบันเหล่านี้จะถูกสร้างขึ้นโดยกระบวนการที่เป็นกลไกทางสังคมจนกลายเป็นประเพณีปฏิบัติสืบทอดกันมา นอกจากนั้นการให้ความหมายหรือตีความ โดยเฉพาะการให้ความหมายและการตีความต่อโลกและสังคมของการก่อเหตุทะเลาะวิวาท จะเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่เกิดขึ้นเมื่อดำเนินวิถีชีวิตอยู่ในสังคมวัยรุ่น

ผลกระทบต่อสังคม

การทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นไทยส่วนใหญ่สะท้อนสภาพการณ์ให้เห็นว่าสภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ความคิด ความเชื่อและค่านิยมของเยาวชนเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพสังคมแบบไทยๆที่มีต้นแบบของผู้ใหญ่ ซึ่งมีลักษณะของการเอื้ออาทร มีความเมตตากรุณาต่อกันแต่มาถึงปัจจุบันต้นแบบของสังคมที่ดี โดยผู้ใหญ่บางคนประพฤติปฏิบัติตนไม่เหมาะสม โดยเฉพาะการแสดงออกซึ่งความรุนแรงหรือตัวอย่างที่เยาวชนได้รับจากสื่อต่างๆเช่นโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เกมส์ ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้เยาวชนบางกลุ่มเอาอย่างจนส่งผลต่อการใช้ความรุนแรงในสังคมและการทะเลาะวิวาทอย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นเมื่อผู้ใหญ่มองว่าวัยรุ่นไทยกำลังหาทางออกต่อปัญหาโดยใช้ความรุนแรงแล้ว ลองมองย้อนกลับไปหาบรรดาผู้ใหญ่ทั้งหลายว่าแท้จริงแล้วตัวเองนั้นเป็นตัวอย่างให้กับกลุ่มวัยรุ่นที่เลือกใช้ความรุนแรงมากกว่าใช้สันติวิธีหรือไม่ การแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในหมู่วัยรุ่นนั้นคงเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา เพราะการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุนั้นเป็นเรื่องยากที่ปัญหาจะจบสิ้น ทุกคนต้องมีความนึกคิดที่จะไม่ใช้ความรุนแรงทั้งการกระทำและคำพูดการแก้ไขปัญหาทุกอย่างควรเริ่มจากการสนทนา พูดคุยกัน เพราะหากมันนิ่งเฉยคงไม่มีทางแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงที่รุมเร้าประเทศไทยในปัจจุบันได้ สังคมจึงต้องอบรมวัฒนธรรมหรือแนะนำสมาชิกใหม่ให้รู้จักกฎเกณฑ์กำหนดพฤติกรรมทางสังคม

เพื่อให้สมาชิกได้รับบทบาทและหน้าที่ของตนในสังคมและอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข แต่ในปัจจุบันที่เราเห็นมีแบบอย่างที่ไม่ดีให้วัยรุ่นเห็นโดยเฉพาะเรื่องการใช้ความรุนแรง นำไปสู่การยกพวกทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมคือ

1. เป็นเหตุให้เกิดความสูญเสีย ไม่เพียงแต่จะสร้างปัญหาให้กับตัวเองแล้ว ยังทำให้สถาบันการศึกษาเสื่อมเสียชื่อเสียง และที่สำคัญกว่านั้นคือเป็นปัญหาให้กับสังคมและคนรอบข้าง เพราะนอกจากนักเรียนโรงเรียนคู่อริจะได้รับบาดเจ็บแล้ว คนส่วนหนึ่งที่ต้องพลอยเดือดร้อนไปด้วย คือ คนที่โดนลูกหลงนั่นเอง ซึ่งมักเห็นในข่าวอยู่เสมอว่าคนที่ไม่รู้เรื่องหรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยได้รับบาดเจ็บ จากการทะเลาะวิวาทของเด็กวัยรุ่นเหล่านี้
2. นักเรียนหรือนักศึกษาที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นกลุ่มที่มีมีโนภาพแห่งตนต่ำกว่านักเรียนอาชีพะทั่วไป คือ มองภาพพจน์ตัวเองต่ำ รู้สึกมีปมด้อย ขาดการยอมรับจากสังคม และมีความวิตกกังวล และกลุ่มเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมก้าวร้าว และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. เป็นเหตุปัจจัยที่ซับซ้อนและใหญ่โตระดับโครงสร้างทางสังคม ซึ่งไม่สามารถแก้ไขแต่เพียงตัวปัญหาหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็นเท่านั้น เหตุปัจจัยที่ว่านี้ได้แก่ ปัญหาด้านชีววิทยา / จิตวิทยาวัยรุ่น ปัญหาการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ระบบการศึกษา อิทธิพลจากสื่อและโฆษณา ปัญหาบริโภคนิยม
4. เมื่อเกิดปัญหาการทะเลาะวิวาท สถาบันเหล่านี้จะถูกสร้างขึ้นโดยกระบวนการที่เป็นกลไกทางสังคมสั่งสมจนกลายเป็นประเพณีปฏิบัติสืบทอดกันมา นอกจากนั้นการให้ความหมายหรือตีความ โดยเฉพาะการให้ความหมายและการตีความต่อโลกและสังคมของการก่อเหตุทะเลาะวิวาท จะเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่เกิดขึ้นเมื่อดำเนินวิถีชีวิตอยู่ในสังคมวัยรุ่น (ศศิกานต์ ศิริมา, ปัญหาการทะเลาะวิวาทของกลุ่มวัยรุ่น, 2557)

3) ภัยออนไลน์

- การถูกล่อลวงจากคนรู้จักบนโลกออนไลน์

จากการตอบแบบสอบถามในเด็ก 4,000 ราย เกี่ยวกับการที่ “เด็กนัดพบเจอคนแปลกหน้าที่พบกันในโลกออนไลน์” พบว่าเด็ก 199 คน ในจำนวนเด็ก 4,000 คน กล่าวออกไปนัดเจอคนแปลกหน้า และเมื่อออกไปเจอกันแล้วก็มักจะได้รับบาดเจ็บหรือการล้อเลียนและถูกรังเกียจ เนื่องจากรูปในโซเชียลไม่เหมือนกับตัวจริง โดยเด็ก 73 คน ที่ออกไปพบคนแปลกหน้าที่นัดเจอผ่านทางโซเชียลถูกล่วงละเมิดทางเพศคิดเป็น 1.9 และอีก 80 คน ถูกหลอกลวงให้เสียเงินและทรัพย์สิน คิดเป็นร้อยละ 2.1 และอีก 50 คนนั้นถูกหลอกให้ถ่ายคลิปลามกเพื่ออนาจาร คิดเป็นร้อยละ 1.3

“จากปัญหาที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นว่าคนที่ดูแลนโยบายและเนื้อหาในการใช้สื่อออนไลน์สำหรับเด็กและเยาวชนนั้นเป็นไปด้วยความเหมาะสม ในการที่เด็กจะสามารถรับชมได้หรือไม่อย่างไร เพราะจากผลสำรวจระบุว่าการใช้โซเชียลเน็ตเวิร์กเป็นไปเพื่อการพักผ่อนและความบันเทิงเป็นหลัก โดยที่ไม่ได้เรียนรู้อะไรจากการใช้โซเชียลแต่ประการใด ที่สำคัญเมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นจากการใช้โซเชียลเน็ตเวิร์กแล้วนั้น เด็กหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีการตระหนักภัยเรื่องนี้อย่างไรบ้าง เพราะจากผลสำรวจยังพบอีกว่าเด็กวัยรุ่นร้อยละ 25 นั้น กล่าวที่จะออกไปเจอหรือนัดเจอคนแปลกหน้าที่พบกันในโลกออนไลน์โดยที่ไม่บอกให้ผู้ปกครองทราบ”

ภัยจากโลกออนไลน์ในเด็กเยาวชนที่พบคือ การที่เด็กแชร์ที่อยู่หรือจุดที่ตัวเองเช็คอิน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้มักเกิดขึ้นได้บ่อย โดยเฉพาะเมื่อเด็กได้มีการพูดคุยกับคนแปลกหน้า และมีการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวมีการถ่ายรูปตัวเอง มีการแชร์ที่อยู่ตัวเองอยู่ตลอดจนการไลฟ์สด ซึ่งเป็นการเปิดเผยหน้าตาและสถานที่ที่ตัวเองอยู่ ซึ่งพฤติกรรมเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวเหล่านี้คิดเป็นร้อยละ 34 ทั้งนี้ตัวเยาวชนไม่ได้ตระหนักถึงภัยและอันตรายที่จะเกิดขึ้นตามมา (ฉัตรชัย นกดี, 2563)

- การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวบนโลกออนไลน์เกินจำเป็น

บัญชีSocialบนโลกออนไลน์ เช่น Facebook Twitter Line Instagram ฯลฯ คือสิ่งที่เรียกว่าเป็นตัวตนDigitalของเรา เพราะโปรไฟล์บนSocial mediaต่างๆจำเป็นต้องใช้ข้อมูลส่วนตัว เพื่อใช้ระบุตัวตนของผู้ใช้งาน อาจดูเหมือนเป็นข้อมูลทั่วไปจนทำให้ผู้ใช้งานไม่ได้ใส่ใจมากนักเกี่ยวกับด้านความปลอดภัย แต่นี่คือข้อมูลที่แฮกเกอร์ต้องการหากผู้ใช้งานละเลยอาจทำให้เกิดช่องโหว่จนนำไปสู่การโจรกรรมข้อมูลได้ง่าย

จากสถิติภัยคุกคามในประเทศจากThaicertพบว่าตั้งแต่ต้นปี 2563 ที่ผ่านมาจนถึงสิ้นเดือนมิถุนายน มีภัยคุกคามที่เกิดขึ้นกว่า 1,400 ครั้ง และมีแนวโน้มจะสูงขึ้นเรื่อยๆเมื่อแฮกเกอร์ขโมยข้อมูลประจำตัวDigital ไปแล้ว มีโอกาสที่แฮกเกอร์จะนำข้อมูลที่ได้นำไปใช้หาประโยชน์ทางด้านอื่นอีก เช่น นำไปก่อภัยไซเบอร์ที่เรียกว่าSocial EngineerหรือเอาไปทำPhishing เป็นต้น ซึ่งหากข้อมูลถูกขโมยไปแล้วกว่าจะแก้ไขได้คงต้องใช้เวลาและเสียหายอาจเป็นจำนวนที่มากจนคิดไม่ถึง

ตัวอย่างการขโมยข้อมูลตัวตนดิจิทัล

1. การโดนขโมย Online Account

ไม่ว่าจะเป็นSocial Network Account ต่างๆหรือ Online Shopping Account เมื่อแฮกเกอร์สามารถเข้าถึงAccountของเราได้แล้ว ไม่ว่าจะความผิดพลาดจากตัวเราเอง (ใช้Passwordง่ายไปหรือใช้ซ้ำกับเว็บอื่น) หรือว่าผิดพลาดจากผู้ให้บริการถ้าระบบไม่รัดกุมเพียงพอ(โดนHackerโจมตีที่ระบบ)ข้อมูลทั้งหมดของเราจะหลุดออกไปทันทีเรียกว่าขโมยความเป็นตัวตนไปได้เลย กรณีนี้ สร้างความเสียหายอย่างรุนแรง เพราะHackerสามารถนำเอาไปทำอะไรก็ได้ และยังสามารถนำไปสร้างความเสียหายอื่นๆได้อีก

2. นำเอาข้อมูลของเด็กไปใช้

การนำข้อมูลของเด็กโพสขึ้นโซเชียลนั้นนอกจากจะกระทบกับสิทธิความเป็นส่วนตัวของเด็ก ข้อมูลที่พ่อแม่หรือผู้ปกครอง นำไปเผยแพร่ในโซเชียลมีเดีย อาจถูกนำเอาข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ในทางที่ผิดได้ เช่นเดียวกัน แฮกเกอร์สามารถนำไปสร้างโปรไฟล์ออนไลน์หรืออาจนำไปทำสิ่งที่เลวร้ายบนโลกออนไลน์ก็ได้เช่นกัน

3. การขโมยเลขบัตรประชาชน

เลขบัตรประชาชนอาจดูเป็นข้อมูลที่ดูทั่วไป แต่จริงๆแล้วในหลายๆครั้งถูกนำไปเป็นข้อมูลเพื่อใช้ยืนยันตัวตนควบคู่กับวันเดือนปีเกิด เช่น หลายครั้งที่มีคนถ่ายรูปบัตรประชาชนลงโพสต์ลง Social Media แบบสาธารณะนั้นอาจทำให้ผู้ไม่หวังดีก็สามารถนำข้อมูลไปยืนยันตัวตนแทนเราได้

4. การปลอมแปลงบัญชีของเหยื่อ

ที่พบบ่อยที่สุดคือการโจรกรรมข้อมูลส่วนตัวจากโปรไฟล์ดิจิทัลต่างๆของเหยื่อ คือ การสร้างบัญชีใหม่โดยใช้ข้อมูลที่ขโมยมา เพื่อนำไปหลอกลวงผู้อื่นด้วยวิธีที่หลากหลายหรือนำไปเปิดบัญชีธนาคาร เป็นต้น

ผลกระทบจากการถูกโจรกรรมข้อมูลส่วนตัวนอกจากจะทำให้เกิดความสูญเสียด้านทรัพย์สินแล้ว ยังทำให้เสียสุขภาพจิต เช่น ความวิตกกังวล ความเครียด ฯลฯ เพราะข้อมูลDigitalของเราคือสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวเองยิ่งเปิดเผยมากเท่าไรยิ่งไม่ปลอดภัยมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งอาจทำให้ถูกคุกคามความเป็นส่วนตัวจากคนแปลกหน้า โฆษณาออนไลน์ต่างๆที่ไม่เหมาะสม หรือแอสแกเกอร์ด้วยนั่นเอง ดังนั้นหากเราทำตาม 7 ข้อที่กล่าวไว้ข้างต้น จะช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหาย ที่สำคัญจะสามารถรับมือการถูกโจมตีภัยคุกคามทางไซเบอร์ได้เกือบทุกรูปแบบ (CYFence, 7 วิธีเพิ่มความปลอดภัยตัวตนออนไลน์ ไม่ให้หลุดเป็นสาธารณะ [ออนไลน์], 2563, แหล่งที่มา: <https://www.cyfence.com/article/7-way-to-secure-your-online-identity/>, 11 ตุลาคม 2564)

- ภัยการถูกแฮกข้อมูลSocial Mediaเพื่อใช้หลอกลวงคนรู้จัก

ภัยคุกคามทางไซเบอร์ หรือCyber Threatคือการโจมตีโดยใช้คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือหลัก เพื่อต้องการแสวงหาผลประโยชน์จากเหยื่อ เช่น โจมตีผู้ใช้งานหรือระบบเครือข่าย เพื่อไม่ให้User เข้าใช้งานได้อีก หรือต้องการผลประโยชน์จากข้อมูลส่วนตัวเหยื่อที่แฮกได้ ซึ่งโดยหลักๆแล้วเหล่าอาชญากรหรือแอสแกเกอร์ มักจะมีศิลปะในการสื่อสารเพื่อให้เหยื่อคล้อยตามเพื่อหลอกลวงขโมยข้อมูลมาได้อย่างง่ายดาย หรือเรียกวิธีการนี้ว่า Social Engineering หนึ่งในภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่พบบ่อยโดยเฉพาะในประเทศไทย เช่น ส่งข้อความยืมเงินผ่าน Facebook การส่งอีเมล Phishing หลอกล่อให้เหยื่อคลิกลิงก์ปลอม หรือ SMS แจ้งว่าเป็นผู้โชคดีได้รับรางวัลต่างๆ เป็นต้น

Social Engineering หรือแปลเป็นไทยว่า “วิศวกรรมสังคม” เป็นศิลปะในการหลอกลวง ล่อหลอกผู้อื่น ใช้หลักการพื้นฐานทางจิตวิทยาให้เหยื่อเปิดเผยข้อมูล เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ตามที่แอสแกเกอร์ต้องการโดยอาศัยจุดอ่อน ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ความไม่รู้ ความประมาท ซึ่งการโจมตีนี้จะได้ผลดีมากเมื่อเทียบกับการโจมตีทางไซเบอร์ลักษณะอื่นๆโดยเฉพาะกับคนที่ไม่มีความรู้ทางด้านไอทีหรือความปลอดภัยทางไซเบอร์ วิธีการสื่อสารมักจะมีรูปแบบดังนี้

- การสร้างสถานการณ์ให้มีความเร่งด่วน เช่น ใกล้จะหมดเวลาแล้ว ให้เหยื่อควรรีบตัดสินใจก่อนโปรโมชันจะหมดลง
- ปลอมแปลงตัวเองเป็นผู้อื่นที่มีความสำคัญกับองค์กรหรือบุคคลสำคัญ เช่น CEO หรือ เจ้าของบริษัท
- พูดยุติเหตุการณ์ต่างๆเพื่อความสมจริงหรือนำสถานการณ์ฉุกเฉิน ณ เวลานั้นมาใช้

ในการอ้างอิง เช่น การขอรับบริจาคเงินน้ำท่วม หรือจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19

- ซ่อนหรืออำพราง URL Domain หรือ Address อันตรายให้เหมือน URL ของจริง
- เสนอผลตอบแทนหรือโปรโมชันเพื่อสร้างแรงจูงใจ
- ในบางครั้งใช้วิธีการแฮกAccountของผู้ใกล้ชิดเหยื่อแล้วติดต่อเหยื่อผ่านSocial Network

เพื่อขอยืมเงิน

กลยุทธ์ของการทำ Social Engineering หรือการทำ Phishing ซึ่งจุดประสงค์หลักๆ คือ การหลอก โดยทำการหลอกล่อผู้ใช้งาน ให้กรอกข้อมูลต่างๆที่สำคัญ โดยไม่จำเป็นต้องทำผ่านอีเมลหรือลิงก์ URL เช่น ในช่วงที่มีการระบาดของโรค COVID - 19 ได้มีการสร้างเว็บไซต์ปลอม www.เราไม่ทิ้งกัน.com โดยเป็นการสร้างโดเมนปลอมหรือคล้ายกันขึ้นมาหลายสิบโดเมน หากผู้ใช้งานไม่ตรวจสอบ URL หรือชื่อโดเมนอย่างละเอียด และเข้าไปกรอกข้อมูลส่วนตัว เช่น เลขที่บัตรประชาชน ชื่อ - นามสกุล เบอร์โทรศัพท์ เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความสำคัญสำหรับการยืนยันตัวตนเพื่อทำธุรกรรมต่างๆทั้งของทางภาครัฐ ธนาคาร หรือบริษัททางการเงินด้านอื่นๆ เมื่อแฮกเกอร์ได้ข้อมูลเหยื่อไปแล้ว ก็สามารถสวมรอยเป็นเหยื่อเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในทางมิชอบ ทำให้เกิดความเสียหายถึงขั้นที่เหยื่อจนหมดตัวก็ได้

ช่องทางในการโจมตีของ Social Engineering

แฮกเกอร์จะใช้การโจมตีดังกล่าวผ่านทางโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook หรือ E-mail ลักษณะจะเป็นข้อความที่มีลิงก์ปลอม เนื้อหาเชิญชวนให้เหยื่อกดลิงก์เข้าไป แล้วจะให้ใส่ข้อมูลส่วนตัวก่อน ถึงจะเปิดดูข้อมูลอื่นได้หรือการหลอกหลวงทางโทรศัพท์ เช่น การโทรมาแจ้งผ่านโทรศัพท์มือถือหรือโทรศัพท์บ้าน ระบุว่ามาจากบริษัทขนส่งพัสดุ บริษัทที่ให้บริการทางการเงินและธนาคาร หรือบริษัทที่ให้บริการอินเทอร์เน็ต เพื่อถามข้อมูลส่วนตัว ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่งสำหรับการให้ข้อมูลส่วนตัว รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว ยิ่งไปกว่านั้น การคลิกลิงก์จากข้อความแปลกๆ ในโซเชียลมีเดียก็มีความเสี่ยงเช่นกัน เพราะข้อมูลส่วนตัวของเราเป็นชุมทรัพย์มหาศาลที่แฮกเกอร์ต้องการ (Thaiware, Phishing คืออะไร? การหลอกหลวงออนไลน์ทั้ง 8 รูปแบบ [ออนไลน์], 2563, แหล่งที่มา: <https://tips.thaiware.com/1429.html>, 12 ตุลาคม 2564)

- Cyberbullying การด่าทอ คุกคาม ว่าร้ายผ่านโลกออนไลน์

Cyberbullying คือ อะไร? แตกต่างจากการ Bully ทั่วไปอย่างไร?

Cyberbullying เป็นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการคุกคามหรือกลั่นแกล้งผู้อื่น โดยอาจใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม หรืออาจส่งข้อความทางโทรศัพท์ อีเมล บล็อก รวมทั้งเว็บไซต์แบ่งปันรูปภาพหรือวิดีโอต่างๆ ซึ่งการกระทำนี้มักเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมบนโลกดิจิทัลที่ไม่มีผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองอยู่ด้วย โดยผู้กระทำอาจรู้จักกับเหยื่อหรือเป็นคนแปลกหน้าก็ได้

แม้ว่าการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์และการรังแกแบบเผชิญหน้าหรือ Bully จะสร้างความเจ็บปวดให้แก่เหยื่อเหมือนกัน แต่การรังแกทั้ง 2 รูปแบบก็แตกต่างกันตรงที่การกลั่นแกล้งกันแบบเผชิญหน้าอาจมีการข่มขู่ทำร้ายร่างกายร่วมด้วย ในขณะที่ Cyberbullying เป็นการใช้เครื่องมือคุกคามเหยื่อบนโลกออนไลน์ ซึ่งสามารถแพร่กระจายสารต่างๆไปได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง รวมทั้งอาจมีบุคคลอื่นอีกมากมายที่อาจเข้ามาเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นี้ด้วย

เด็กกลุ่มใดเสี่ยงเผชิญภัยจาก Cyberbullying ?

การเกิด Cyberbullying มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงวัยมัธยมต้นที่เด็กๆเริ่มโตขึ้น คุณพ่อคุณแม่จึงอาจซื้อโทรศัพท์มือถือให้เด็กใช้ ซึ่งการมีโทรศัพท์เป็นของตัวเองนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กสามารถสร้างบัญชีผู้ใช้ตามเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้

จากสถิติของหน่วยวิจัยการข่มเหงรังแกในโลกไซเบอร์แห่งสหรัฐอเมริกา (Cyberbullying Research Center) พบว่าประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ของเด็กและวัยรุ่นชายหญิงอายุ 11-18 ปี ตกเป็นเหยื่อหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับ Cyberbullying โดยเด็กผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้กระทำหรือตกเป็นเหยื่อมากกว่าเด็กผู้ชาย

ผลกระทบจาก Cyberbullying

การกลั่นแกล้งกันในโลกออนไลน์นั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งที่บ้านและโรงเรียน โดยสามารถเกิดขึ้นได้ตลอด 24 ชั่วโมง เด็กที่ตกเป็นเหยื่อของ Cyberbullying จะรู้สึกประสาทเสียและตกอยู่ในสภาพที่ย่ำแย่ เนื่องจากไม่สามารถหาทางออกของปัญหาได้

ยิ่งไปกว่านั้น Cyberbullying อาจส่งผลกระทบต่อเด็กที่เป็นเหยื่อในระยะยาวได้เช่นกัน โดยอาจทำให้เสี่ยงต่อการเป็นโรควิตกกังวล โรคซึมเศร้า โรคที่เกิดขึ้นจากความเครียด และอาจรุนแรงจนถึงขั้นเด็กคิดฆ่าตัวตายได้ ซึ่งนักวิจัยชี้ว่า ทั้งผู้กระทำและเด็กที่เป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งมีความเสี่ยงสูงมากที่คิดวางแผนฆ่าตัวตาย พยายามฆ่าตัวตาย และฆ่าตัวตายได้สำเร็จ (พบแพทย์.com, Cyberbullying ภัยใกล้ตัวบนโลกออนไลน์ที่พ่อแม่ต้องระวัง [ออนไลน์], 2562, แหล่งที่มา: <https://www.pobpad.com/cyberbullying-ภัยใกล้ตัวบนโลกออนไลน์>, 12 ตุลาคม, 2564)

- Hybrid Scams / Romance Scam การหลอกลวงเป็นผู้อื่น บุคคลมีชื่อเสียง สานสัมพันธ์เพื่อหวังเงิน

Romance Scam คืออะไร รู้จักไว้ก่อนตกเป็นเหยื่อ

Romance Scam คือ การหลอกให้หลงรัก หลอกให้เชื่อว่ารัก หลอกให้เชื่อใจ ให้ความหวังว่าจะแต่งงาน ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันตลอดไป และใช้ความรักความเชื่อใจหรือความหวังของเหยื่อเพื่อแสวงหาประโยชน์ โดยหลอกให้โอนเงินหรือทรัพย์สินอื่นๆไปให้ หลอกให้กระทำผิดบางอย่าง เช่น ขนส่งยาเสพติดหรือสิ่งผิดกฎหมาย ปลอมแปลงเอกสาร เมื่อเหยื่อเริ่มรู้ตัว คนร้ายก็จะหนีหาย ทิ้งให้เหยื่อเสียทั้งเงินและเสียทั้งใจ

คนร้ายที่เข้ามาหลอกลวงเหยื่อนั้น มักจะใช้รูปภาพของบุคคลอื่นที่ดี ดูดี หล่อ สวย น่าเชื่อถือ มักใช้ภาพที่มีการแต่งกายดูดี ภูมิฐาน หรือภาพคนในเครื่องแบบ เช่น ทหาร แพทย์ นักธุรกิจ วิศวกร มีสถานะในโลกออนไลน์เป็นคนโสด หรืออาจเคยแต่งงานมาแล้วแต่ภรรยาเสียชีวิตหรือหย่าร้างกับภรรยาแล้ว

คนร้ายอาจจะแอบอ้างเป็นบุคคลในรูป ใช้ข้อมูลของบุคคลจริงในรูป หรืออาจจะสร้างตัวตนใหม่โดยใช้รูปคนอื่นแต่งเรื่องราวให้ดูน่าเชื่อถือ เพื่อให้เหยื่อเชื่อใจจากภาพลักษณ์ที่เห็น คนร้ายจะแฝงตัวอยู่ในสังคมออนไลน์ทั่วไป ในเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันหาคู่ต่างๆและอาจติดต่อพูดคุยกับเหยื่อได้ทุกช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นทางอีเมล เฟซบุ๊ก ไลน์ เมสเซนเจอร์ ฯลฯ

เหยื่อของ Romance Scam

คนที่อาจตกเป็นเหยื่อของ Romance Scam มักเป็นคนที่ มีสถานะโสด หย่าร้าง เป็นหม้าย เนื่องจากเป็นกลุ่มที่น่าจะเหงา และต้องการหาเพื่อนใจ อาจเป็นผู้สูงอายุที่อยู่ลำพัง มีเวลาว่าง ขาดการดูแลใกล้ชิดจากบุตรหลาน อาจเป็นสาวใหญ่ที่แสวงหารักแท้ หรืออาจจะเป็นใครก็ได้

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อได้ง่ายคือคนที่ไม่ระแวงระวังตนเอง มองโลกในแง่ดีเกินไป เชื่อคนง่าย และเปิดโอกาสให้คนที่ไม่รู้จักเข้ามาพูดคุยสร้างสัมพันธ์ได้ง่าย มีพฤติกรรมเสี่ยงอย่างอื่นด้วย เช่น ใสข้อมูล ประวัติส่วนตัว ภาพถ่ายของตนเอง อัปเดตเรื่องราวในชีวิตประจำวันต่างๆไว้บนเฟซบุ๊ก หรือในเว็บไซต์หาคู่ต่างๆโดยมักตั้ง status ที่เป็นสาธารณะในสื่อสังคมออนไลน์

เมื่อคนร้ายเลือกเหยื่อได้แล้ว ก็จะเข้ามาพูดคุย ตีสนิท โดยการเล่าเรื่องราวที่แต่งขึ้นของตนเอง เช่น เป็นข้าราชการเกษียณ นักธุรกิจ หรือมหาเศรษฐี โสดหรือสมรสแล้วแต่สามีหรือภรรยาเสียชีวิต คนร้ายจะหลอกลวงข้อมูลส่วนตัว เช่น อายุ อาชีพ เพื่อประเมินและสังเกตจุดอ่อนของเหยื่อ ทำให้เชื่อ ทำให้รัก เพื่อให้การหลอกลวงนั้นเป็นผล

รูปแบบการหลอกลวง Romance Scam

1. หลอกล้อมด้วยคำพูดทำให้หลงรัก เช่น ถูกชะตาเมื่อแรกเห็นภาพในโปรไฟล์ เป็นบุพเพสันนิวาส รู้สึกว่ามีวาสนาต่อกัน ยิ่งพูดคุยยิ่งรู้จักก็ยิ่งรัก กำลังมองหาความรักแท้หรือเพื่อนใจที่จะมาลงหลักปักฐานใช้ชีวิตร่วมกัน ในบั้นปลาย จะขอเงินเกษียณหรือจากการทำธุรกิจมาทั้งชีวิตแล้วเดินทางมาหา มาแต่งงานด้วย แต่ยั้งติดขัดที่ขั้นตอนการเดินทาง การโอนถ่ายทรัพย์สินสมบัติ ฯลฯ โดยเฉพาะคนร้ายที่เป็นชาวต่างชาติ ซึ่งยังออกนอกประเทศไม่ได้ด้วยเงื่อนไขบางประการ ต้องให้เหยื่อโอนเงินไปช่วย ไม่ว่าจะเงินค้ำประกัน เงินค่าดำเนินการบางอย่าง ค่าตัวเครื่องบิน ค่าธรรมเนียม และอื่นๆอีกมากมาย เหยื่อหลงเชื่อเพราะรักหรือต้องการทรัพย์สินจากเรื่องหลอกลวงที่คนร้ายสร้างขึ้น

2. หลอกว่าเป็นนักธุรกิจหรือมหาเศรษฐีที่จะมาลงทุนในประเทศไทย ต้องการหาคนมาร่วมลงทุนด้วย หลอกให้เหยื่อโอนเงินไปช่วยหมุนในธุรกิจก่อน เหยื่อหลงเชื่อเพราะคนร้ายหลอกว่าจะได้เงินก้อนใหญ่ ผลตอบแทนสูงหลายสิบเท่า หากรีบลงทุนเสียแต่ตอนนี้

3. หลอกว่าส่งสิ่งของมีราคาสูงมากมาให้ แต่ของติดอยู่ที่ด่านตรวจ จึงขอให้เหยื่อช่วยโอนเงินไปจ่ายก่อนเพื่อจะได้นำของออกมาให้เหยื่อได้ เหยื่อหลงเชื่อเพราะหวังสิ่งของราคาสูงนั้น

4. หลอกว่ามีพ่อแม่พี่น้องหรือแม่แต่ตัวเองกำลังป่วย ขอให้เหยื่อส่งเงินไปช่วยรักษา เมื่อหายแล้วจะได้เดินทางมาหา หลอกว่ากำลังเดือดร้อนต้องใช้เงินจำนวนมาก เช่น ชำระหนี้ หรือไถ่ถอนที่ดินหรือบ้าน เหยื่อหลงเชื่อเพราะรัก สงสาร และหวังที่จะได้ใช้ชีวิตร่วมกันจึงยอมช่วยเหลือ

ทุกรูปแบบมาพร้อมคำสัญญาว่าจะคืนเงินให้ตามจำนวนหรือมากกว่าหลายเท่า รวมทั้งสัญญาว่าจะแต่งงานมีอนาคตร่วมกัน เมื่อเหยื่อเริ่มรู้ตัวหรือสงสัยว่าอาจจะถูกหลอก หรือเหยื่อหมดตัวแล้ว คนร้ายจะหนี ไม่ติดต่อกับเหยื่อ และไม่ให้เหยื่อติดต่อได้ โดยปิดกั้นบัญชีออนไลน์ต่างๆซึ่งก็สร้างขึ้นมาจากเพื่อวัตถุประสงค์นี้อยู่แล้ว คนร้ายมักใช้ประวัติและรูปภาพปลอม ทำให้ติดตามตัวได้ยาก หรือถ้าติดต่อได้ก็อาจเป็นคนที่ถูกนำรูปภาพมาใช้ ไม่ใช่คนร้ายตัวจริง (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2562)

2.5 ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในประเทศไทย

1) สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด

จากนโยบายของรัฐบาลที่วางแนวทางในการปฏิรูประบบราชการ โดยดำเนินการปรับปรุงระบบการบริหารราชการแผ่นดินของ ส่วนราชการต่างๆ ให้เป็นระบบ ซึ่งมีการก่อตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่ เพื่อให้เป็นหน่วยงานหลัก ในการปฏิบัติภารกิจที่เคยซ้ำซ้อนอยู่ใน หน่วยงานอื่นๆ ให้เป็นระบบ เปรียบเสมือนเป็นเจ้าภาพในการดำเนินงาน เพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นหลัก ทั้งยังเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ในส่วนของกระทรวงมหาดไทย มีหน่วยงานใหม่ถือกำเนิดขึ้นเพื่อจัดการสาธารณภัยอย่างเป็นระบบ คือ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยมีภารกิจหน้าที่ในการจัดทำแผนแม่บท การวางมาตรการ ส่งเสริมสนับสนุน การป้องกัน บรรเทาและฟื้นฟูจากสาธารณภัย โดยกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัย สร้างระบบป้องกัน เตือนภัย ฟื้นฟูหลังเกิดภัย และการติดตามประเมินผล เพื่อให้หลักประกันในด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ซึ่งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยนั้นประกอบไปด้วยบุคลากรที่ถ่ายโอนมาจาก 5 หน่วยงาน ได้แก่ 1. กรมการเร่งรัดพัฒนาชนบท 2. กองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมการปกครอง 3. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี 4. กองสงเคราะห์ผู้ประสบภัย กรมประชาสงเคราะห์ 5. กรมการพัฒนาชุมชน (งานบริการด้านช่างพื้นฐาน)

บุคลากรจากหน่วยงานเหล่านี้จะเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันใจการปฏิบัติงานป้องกัน บรรเทา และฟื้นฟู ด้วยระบบการบริหารจัดการสาธารณภัยอย่างเป็นระบบ และเกิดผลสัมฤทธิ์ในการลดความสูญเสียที่เกิดขึ้น จากสาธารณภัยทุกประเภทอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนราชการกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประกอบด้วย สำนักงานเลขาธิการกรม, กองการเจ้าหน้าที่, กองคลัง, ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต 1-18 (เขต 1 ปทุมธานี, เขต 2 สุพรรณบุรี, เขต 3 ปราจีนบุรี, เขต 4 ประจวบคีรีขันธ์, เขต 5 นครราชสีมา, เขต 6 ขอนแก่น, เขต 7 อุบลราชธานี, เขต 8 กำแพงเพชร, เขต 9 พิษณุโลก, เขต 10 ลำปาง, เขต 11 สุราษฎร์ธานี, เขต 12 สงขลา, เขต 13 อุบลราชธานี, เขต 14 อุตรดิตถ์, เขต 15 เชียงราย, เขต 16 ชัยนาท, เขต 17 จันทบุรี, เขต 18 ภูเก็ต) ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย, สำนักช่วยเหลือผู้ประสบภัย, สำนักนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, สำนักมาตรการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและสำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย เมื่อมีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการสาธารณภัยอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเป็นศูนย์กลาง ในการพัฒนาประสิทธิภาพระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้ประชาชนได้รับการดูแลเอาใจใส่ ให้มีความปลอดภัย และไม่ได้รับความสูญเสียด้านชีวิต และทรัพย์สินที่สืบเนื่องจากสาธารณภัย

สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดปทุมธานี เป็นหน่วยงานในสังกัดของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย แต่อยู่ในสายบังคับบัญชาของหน่วยราชการส่วนภูมิภาค ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี (อ้างอิง http://pte.disaster.go.th/inner.pathum-7.63/about/menu_3443/)

วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย

“กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นองค์กรชั้นนำด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยในระดับสากล เพื่อให้ประเทศไทยปลอดภัยยิ่งขึ้น”

1. พัฒนาระบบ กลไกการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศไทยและดำเนินการจัดการสาธารณภัย ทั้งก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัยให้มีมาตรฐานสากล
2. บูรณาการความช่วยเหลือองค์กร และเครือข่ายด้านการจัดการสาธารณภัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ
3. และเครือข่ายให้มีความพร้อมและเพียงพอในการป้องกัน และลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ศึกษาวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย
5. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย เพื่อสร้างการรับรู้และตระหนักให้แก่ทุกภาคส่วน
6. ช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยและบรรเทาทุกข์ในเบื้องต้นให้แก่ผู้ประสบภัย พัฒนาระบบการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในเบื้องต้นให้ทั่วถึงและเป็นธรรม
7. ฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ประสบภัยที่ได้รับความเสียหายจากสาธารณภัยให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็ว และพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม
8. ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับ(อ้างอิง http://pte.disaster.go.th/inner.pathum-7.63/about/menu_3444/)

สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดปทุมธานี ใช้แผนการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ประกอบกับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558-2563 โดยในปัจจุบันได้อยู่ในขั้นตอนการทำแผนปี 2564-2569 อยู่ ซึ่งแผนฉบับปัจจุบันนี้มีสาระสำคัญที่มุ่งเน้นเอกภาพการจัดการสาธารณภัย บูรณาการทำงานทุกหน่วยงาน เน้นกลยุทธ์การทำงานเชิงรุก แนวคิดลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย มีหลักการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ซึ่งนำไปสู่การจัดการภัยพิบัติอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับหลักสากลด้วยแนวคิด ฐูรับ ปรับตัว ฟื้นฟูเร็วทั่ว อย่างยั่งยืน (Disaster Resilience)

ระดับการจัดการสาธารณสุขภัย

ตารางที่ 6 ระดับการจัดการสาธารณสุขภัย

ระดับ	การจัดการ	ผู้มีอำนาจตามกฎหมาย
1	สาธารณสุขขนาดเล็ก	ผอ.ท้องถิ่น / ผอ.อำเภอ / ผู้ช่วย ผอ. กทม.ควบคุม สั่งการ
2	สาธารณสุขขนาดกลาง	ผอ.จังหวัด / ผอ.กทม. ควบคุม สั่งการ บัญชาการ
3	สาธารณสุขขนาดใหญ่	ผบ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ ควบคุม สั่งการ บัญชาการ
4	สาธารณสุขขนาดร้ายแรงอย่างยิ่ง	นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่ได้รับมอบหมาย ควบคุม สั่งการ บัญชาการ

การบริหารจัดการสาธารณสุขภัย

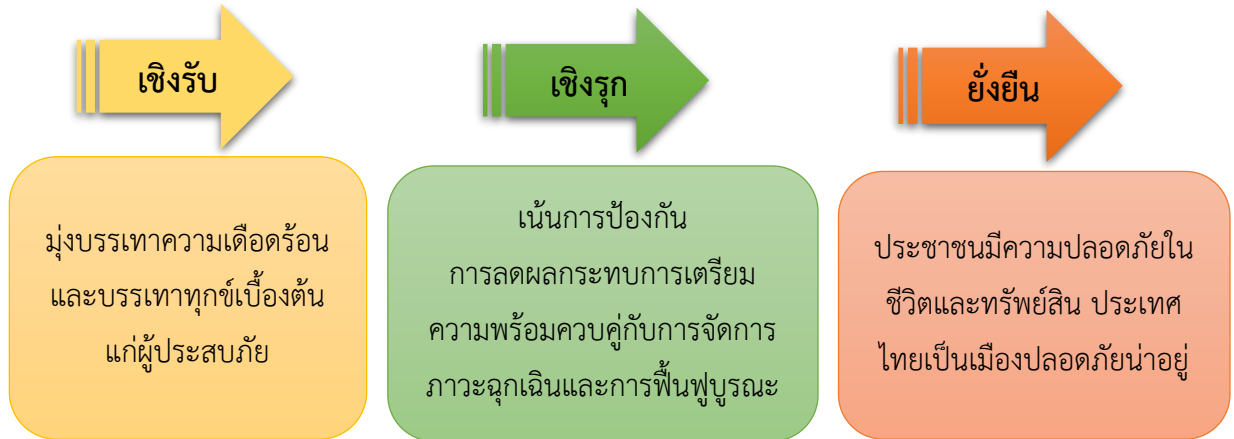
- ระยะเวลาก่อนเกิดภัย (การป้องกัน Prevention) เป็นขั้นตอนที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมและให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ ชุมชน ให้เกิดความตระหนักเกี่ยวกับสาธารณสุขภัย ตัวอย่างเช่นโครงการฟื้นฟูบูรณะแหล่งน้ำ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษและอุทกภัย การจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยจังหวัด/อปท. และแผนแม่บทตามแต่ละประเภทภัย มีการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับสาธารณสุขภัย การเตรียมบุคลากรและชุมชน เพื่อป้องกันปัญหา เช่น อปพร. ชุดเผชิญสถานการณ์วิกฤต (ERT) มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ จัดทำคู่มือโปสเตอร์ ประชาสัมพันธ์ มีฐานข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัย/ฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ (MIS / GIS) และระบบสื่อสารสำรอง
- ระยะเวลาระหว่างเกิดภัย (การเผชิญเหตุ Response) เมื่อมีสาธารณสุขภัยเกิดขึ้น การรับมือกับเหตุจะต้องมีการจัดการภาวะฉุกเฉินตามระดับของภัยที่เกิดขึ้น มีการประสานข้อมูลกับหน่วยงานอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง แจ้งเตือนไปยังพื้นที่เสี่ยงภัยผ่านเครือข่าย อปท. โดยเร็วที่สุด มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการในระดับจังหวัด อำเภอ อย่างทั่วถึง และส่งหน่วยERTกับอปพร. เข้าถึงในพื้นที่ประสบภัย ประสานหน่วยงานเครือข่ายทั้งหน่วยกู้ชีพ หน่วยกู้ภัย ทหาร แพทย์พยาบาล และมีศูนย์พักพิงชั่วคราวควบคู่กัน
- ระยะเวลาหลังเกิดภัย (การฟื้นฟู Recovery) เป็นขั้นตอนหลังจากผ่านพ้นวิกฤต มีการสำรวจความเสียหาย ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน บ้านพักอาศัย เครื่องมือประกอบอาชีพ ไปจนถึงมีการจัดหาที่พักอาศัยชั่วคราว เพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจและอาชีพให้กับผู้ประสบภัย เร่งฟื้นฟูสิ่งสาธารณประโยชน์เช่นไฟฟ้า ประปา ถนน ให้กลับสู่สภาพปกติ โดยเร็ว รวมไปถึงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมด้วย โดยอาศัยแนวคิดที่ผู้ประสบภัยจะต้องช่วยเหลือตัวเองได้ ผู้ประสบภัยต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีการพิจารณาความเสี่ยงในการฟื้นฟูหรือสร้างใหม่ ซึ่งจะมีการจัดสรรงบประมาณ

ที่ใช้ในการเยียวยา ช่วยเหลือผู้ประสบภัยเอาไว้ในแต่ละระดับพื้นที่แล้ว หากพื้นที่นั้นมีความเสียหายเกินงบทที่จัดสรรในพื้นที่ ก็จะมีการขออนุมัติงบประมาณจากศูนย์ที่มีระดับสูงขึ้นมาเป็นลำดับแทน

วิวัฒนาการการบริหารจัดการสาธารณภัยของประเทศไทย

แผนภาพที่ 7 วิวัฒนาการการบริหารจัดการสาธารณภัยของประเทศไทย

กระบวนการแจ้งเตือน ตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

1. ให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการแจ้งเตือนภัย แจ้งเตือนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ/หรือ กอ.ปภ. ในเขตพื้นที่คาดว่าจะเกิดภัย เพื่อแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า แก่ผู้ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบให้ เฝ้าระวังและเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ และพิจารณาเคลื่อนย้ายไปสู่ที่ปลอดภัยได้

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบในการเตือนภัย ได้แก่

2.1 กรมอุตุนิยมวิทยา ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ ทำหน้าที่เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยระดับประเทศ

2.2 กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รับข้อมูลการแจ้งเตือนภัยจากกรมอุตุนิยมวิทยา และศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ เพื่อแจ้งเตือนไปสู่พื้นที่

2.3 จังหวัด ทำหน้าที่แจ้งเตือนภัยระดับจังหวัด

2.4 อำเภอ ทำหน้าที่แจ้งเตือนภัยระดับอำเภอ

2.5 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) และเครือข่ายเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยในระดับท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยระดับชุมชน

3. การจัดวางระบบแจ้งเตือนภัย การจัดวางระบบแจ้งเตือนภัยไว้ตั้งแต่ยามปกติ จะทำให้การแจ้งเตือนภัยกระทำได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพตามแนวทาง ดังนี้

3.1 ทำความตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานว่าจะใช้วิธีการแจ้งเตือนภัยแบบใด

3.2 จัดเตรียมสัญญาณเตือนภัยรูปแบบต่างๆ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดให้มีป้ายเตือนภัยป้ายเส้นทางหนีภัย เครื่องหมายสัญญาณอื่นๆ และแจ้งให้ประชาชนทราบถึงความหมายของสัญญาณเตือนภัยนั้นๆ เพื่อให้สามารถรับมือกับภัยพิบัติหรือเตรียมการอพยพได้ทันทีหากเหตุการณ์ภัยพิบัตินั้นมีระดับความรุนแรงเกินกว่าจะรับมือได้

3.3 การเฝ้าระวัง ให้มีการติดตามสถานการณ์ รวบรวมข้อมูล และประเมินสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อเป็นข้อมูลในการแจ้งเตือนภัย

กระบวนการเตือนภัย

มีการรับข้อมูลจากฐานข้อมูลภัยพิบัติ ทั้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจากเครือข่ายชุมชน เชื่อมโยงกับ กอป.ก.(DDPM) เพื่อทำการติดตามสถานการณ์ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้สั่งการและรับผิดชอบ ทำการวิเคราะห์ภัย เพื่อสั่งการให้ผู้ปฏิบัติการของ ปภ.จังหวัด ทำการลงพื้นที่เสี่ยงภัย และมีแจ้งเตือนกับชุมชนในพื้นที่ต่อไป โดยมีระดับการแจ้งเตือนดังนี้ ศูนย์ ปภ. เขต ลงมาสู่ สำนักงาน ปภ. จังหวัด ที่จะส่งต่อไปยังอำเภอที่เป็นพื้นที่เสี่ยงภัย ไปยังองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ไปถึงผู้นำชุมชนในพื้นที่นั้น ซึ่งรูปแบบในการแจ้งเตือนนั้นจะมีตั้งแต่หนังสือสั่งการ แจ้งเตือนในระบบออนไลน์ หรือในพื้นที่ก็จะมีการใช้ไซเรนมือหมุน และวิทยุสื่อสารแจ้งกับเจ้าหน้าที่และอาสาในพื้นที่โดยตรง

กระบวนการรับแจ้งเหตุสาธารณภัย

ทั้งนี้ ประชาชนก็สามารถแจ้งเหตุสาธารณภัยได้ด้วยตัวเองตามช่องทางต่างๆ ดังนี้

1. เบอร์โทรศัพท์สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดปทุมธานี 02-5817120 หรือสายด่วน 1784 ที่จะต่อสายไปยังพื้นที่ที่รับผิดชอบต่อไป
2. แจ้งเหตุผ่านเครือข่ายอาสาสมัคร ที่สามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ปภ. ได้ในทันที
3. Line OA ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ชื่อ ปภ.รับแจ้งเหตุ @1784DDPM ซึ่งประชาชนสามารถถ่ายรูปเพื่อแจ้งเหตุ และสามารถค้นหาข่าวสารในพื้นที่ของตน รวมไปถึงดูความคืบหน้าของเหตุการณ์ที่แจ้งไปได้ด้วยตัวเอง

2) ส่วนวิเคราะห์ข่าวและเฝ้าระวัง สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรุงเทพมหานคร

ประวัติความเป็นมาของ สำนักงาน ป.ป.ส.

สำนักงาน ป.ป.ส. มีชื่อเต็มว่า "สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด" เป็นหน่วยราชการในระดับกรม สังกัดกระทรวงยุติธรรม จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือ เลขาธิการ ป.ป.ส. เป็นหัวหน้าส่วนราชการ แบ่งโครงสร้างภายในออกเป็น 21 กอง/สำนัก และ 3 กลุ่มขึ้นตรง รับผิดชอบงานด้านการวางแผนจัดยุทธศาสตร์ แต่ละมาตรการตามนโยบายและข้อสั่งการของผู้บริหาร รวมถึงอำนวยความสะดวกการบริหารจัดการภายใน

ประวัติความเป็นมาของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 1

เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2547 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ สำนักงาน ป.ป.ส. แบ่งส่วนราชการภายใน กำหนดให้มีสำนักงาน ป.ป.ส.ภาค 1 ถึง 9 และ กทม. เพื่อรับผิดชอบในการอำนวยความสะดวกประสานการปฏิบัติ ในระดับพื้นที่ ครอบคลุม 76 จังหวัด และ กทม. สำนักงาน ป.ป.ส.ภาค 1 มีจังหวัดที่รับผิดชอบ อำนาจการ ประสานการปฏิบัติประกอบด้วย จังหวัดชัยนาท จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดลพบุรี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสระบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดอ่างทอง

รายละเอียดการทำงาน

ภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน สำนักงาน ปปส.ภาค 1

1. กำหนดยุทธศาสตร์ แนวทาง และบูรณาการด้านนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน และงบประมาณ ด้าน ยาเสพติดในพื้นที่ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศกำหนด
 2. ประสานและสนับสนุนเทคนิควิชาการด้านยาเสพติดให้แก่หน่วยงานและองค์กรในพื้นที่รับผิดชอบ
 3. ประสานและดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับยาเสพติด และกฎหมายว่าด้วยมาตรการใน การปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบ
 4. ติดตาม ประเมินผล และเฝ้าระวังสถานการณ์ปัญหาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบ
 5. เสริมสร้างความเข้มแข็ง และสนับสนุนชุมชน องค์กรภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาชน ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบ
 6. ประสานและสนับสนุนการตัดฟันทำลายพืชเสพติด ปฏิบัติภารกิจและปฏิบัติการร่วมในการแก้ไข ปัญหายาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบ
 7. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย
- ภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละส่วนงานประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ส่วนยุทธศาสตร์และอำนาจการ

1. อำนาจการและบริหารจัดการเกี่ยวกับการบริหารทั่วไปของสำนักงาน
2. ดำเนินการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ในพื้นที่รับผิดชอบให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาสภาพแวดล้อม และนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชาติ รวมทั้งการวิเคราะห์ผล การปฏิบัติตามนโยบายเพื่อสรุปเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไข
3. จัดทำแผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการในพื้นที่รับผิดชอบให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาเสพติด
4. ประสานสนับสนุนจัดทำแผนค่าขอตั้งงบประมาณประจำปี และจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงาน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่รับผิดชอบ
5. วิเคราะห์และกลั่นกรองค่าของงบประมาณประจำปี และแผนปฏิบัติการประจำปีของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่รับผิดชอบ
6. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของหน่วยงานต่างๆ ในระดับภาคและระดับพื้นที่ รวมทั้งสนับสนุนโครงการที่สำคัญ

7. ส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวิชาการ การพัฒนาทางวิชาการ การศึกษาวิจัย ตลอดจนสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยสภาพปัญหายาเสพติด
 8. ดำเนินการพัฒนาบุคลากรทั้งภายใน และภายนอกสำนักงาน
 9. ดำเนินการรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อการป้องกันและบำบัดรักษายาเสพติด รวมทั้งการผลิตสื่อและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่สื่อ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไปสู่กลุ่มเป้าหมาย
 10. อำนวยความสะดวกและสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมและสนับสนุนภาคประชาชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบ
 11. ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการบริหาร กำกับดูแล และร่วมปฏิบัติงานในโครงการพิเศษต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามนโยบายของสำนักงาน ป.ป.ส.
 12. ประสานและอำนวยความสะดวก และสนับสนุนวิทยากรให้แก่หน่วยงานต่างๆตามที่ได้รับคำร้องขอ
 13. ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
- ส่วนที่ 2 ส่วนวิเคราะห์ข่าวและเฝ้าระวัง
1. ดำเนินการตามวงรอบข่าวกรอง โดยคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร
 2. วางแผนรวบรวมข่าวสาร/ข่าวกรอง และวิเคราะห์ภารกิจให้ตรงกับหน่วยข่าว ชุดปฏิบัติการข่าว และแหล่งข่าวที่สำนักงาน ป.ป.ส. จัดตั้งขึ้น
 3. ดำเนินกรรมวิธีทางการข่าว โดยเฉพาะการตรวจสอบ พิสูจน์ทราบ และประเมินค่าข้อมูล ข่าวสาร ข่าวกรอง จากระบบทะเบียนของหน่วยงานภายใน-นอก
 4. สนับสนุนงานสืบสวน ขยายผลข้อมูลข่าวสารที่ได้จากหน่วย/ชุดปฏิบัติการข่าว และแหล่งข่าว เพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงการข่าว
 5. กำหนดกรอบการพัฒนากระบวนการฐานข้อมูลยาเสพติดทั้งในด้านการข่าว การเฝ้าระวัง เพื่อบันทึกประมวลผล ตรวจสอบประเมินค่า รวมทั้งผลิตรายงานข่าวกรองในรูปแบบผังความเชื่อมโยง (Link Diagram) ภาพจำลองสถานการณ์
 6. ประสานและรวบรวมข้อมูลเชิงสถิติ การสำรวจ วิจัย และเอกสารวิชาการ เพื่ออ้างอิง สนับสนุนข้อมูลจากการข่าว เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์และคาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์ยาเสพติดในระดับภาค และพื้นที่
 7. ผลิตรายงานข่าวกรองยาเสพติด รายงานสถานการณ์ปัญหาเสพติดทั้งในระดับพื้นที่ภาค/จังหวัด กลุ่มเครือข่ายและพื้นที่พิเศษ สำหรับสนับสนุนหน่วยปฏิบัติในพื้นที่
 8. เป็นแกนหลักในการจัดระบบข้อมูลยาเสพติดเพื่อการพัฒนาห้องปฏิบัติการข้อมูลยาเสพติดของสำนักงาน ป.ป.ส.ภาค
 9. สนับสนุนข้อมูลการข่าว สถิติ ข้อมูลการตรวจสอบจากระบบทะเบียนแก่ส่วนต่างๆ ภายในสำนักงาน ป.ป.ส. และโต๊ะข่าว ศพส. จังหวัด

ส่วนที่ 3 ส่วนประสานพื้นที่

1. พัฒนาและจัดระบบอำนาจการ และมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของจังหวัดต่างๆ ในพื้นที่รับผิดชอบ
2. อำนวยการ เร่งรัดการดำเนินงานตามแผนโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่กำหนดขึ้น และสำนักงาน ป.ป.ส. สนับสนุน
3. ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาระบบอำนาจการและเทคนิควิชาการแก่หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในพื้นที่
4. สนับสนุนข้อมูลการข่าว สถานการณ์ปัญหาเสพติด และให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับแนวคิดและแนวทางการดำเนินงานตามมาตรการต่างๆ ในลักษณะของที่ปรึกษาด้านยาเสพติดแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้บริหารระดับ สูงของหน่วยงานในจังหวัด ตลอดจนองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. ติดตามผลการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่รับผิดชอบ
6. ปฏิบัติภารกิจและปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในพื้นที่รับผิดชอบ
7. ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ส่วนที่ 4 ส่วนอำนาจการบังคับใช้กฎหมาย

1. ให้คำปรึกษาแนะนำด้านกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งเกี่ยวกับยาเสพติด
2. อำนวยการ สนับสนุนและปฏิบัติการร่วมในการปราบปรามยาเสพติดกับหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในพื้นที่
3. ประสาน รวบรวม และสนับสนุนข้อมูลการข่าวยาเสพติดเพื่อประโยชน์ในการปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่
4. กำกับ ติดตาม และปฏิบัติงานตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบ
5. ควบคุม กำกับ ดูแล และอำนาจการตามระเบียบสำนักงาน ป.ป.ส. ว่าด้วยการยึดเงินล่อซื้อ เพื่อการปราบปรามผู้จำหน่ายยาเสพติด พ.ศ. 2543 แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6. ดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 เกี่ยวกับสถานประกอบการในพื้นที่รับผิดชอบ
7. ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ส่วนที่ 5 ส่วนตรวจสอบทรัพย์สินและบังคับโทษปรับ

1. ตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 และระเบียบที่เกี่ยวข้อง
2. ให้คำปรึกษา แนะนำ พนักงานเจ้าหน้าที่/ผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติงานตาม พระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534
3. รวบรวม พิจารณากลับกรองข้อมูล เอกสารหลักฐาน เพื่อเสนอคณะอนุกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

4. ดำเนินการในฐานะเลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินภาค
5. ประสาน และดำเนินการเกี่ยวกับการยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำ
6. บริหารและจัดการทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัด ขายทอดตลาด และรับมอบ ส่งมอบทรัพย์สิน
7. ดำเนินการบังคับโทษปรับในฐานะเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาศึ ยาสเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบ
8. ร่วมสืบสวนทางการเงินของเครือข่ายการค้ายาเสพติด

3) ศูนย์แจ้งเตือนภัยทางทะเล จังหวัดชลบุรี

สังกัดหน่วยงาน ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ - National Disaster Warning Center กระทรวงมหาดไทย
https://www4.fisheries.go.th/local/index.php/main/view_activities/10/70633

ประวัติความเป็นมา

ประเทศไทยจัดว่าเป็นพื้นที่หนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งในแต่ละปีต้องเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาตินานัปการ แต่ละปีมีความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินนับไม่ถ้วน จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องมีหน่วยงานที่มีภารกิจด้านการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยพิบัติเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ประชาชนและทุกภาคส่วนของประเทศ เกิดจิตสำนึกและความตระหนักรู้ เตรียมพร้อมรับมือได้อย่างทันเหตุการณ์ ทันต่อเวลา และลดความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติลงได้

“ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ” ก่อกำเนิดขึ้นอันสืบเนื่องจากเหตุการณ์คลื่นสึนามิในภาคใต้ของประเทศไทย เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ซึ่งเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยร้ายแรงที่สุด รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการเตือนภัยล่วงหน้า จึงได้ตั้งคณะกรรมการศึกษาระบบการเตือนภัยล่วงหน้าขึ้นตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 16/2548 ลงวันที่ 11 มกราคม 2548 และคณะกรรมการศึกษา ระบบการเตือนภัยล่วงหน้า ได้มีคำสั่งที่ 17/2548 ลงวันที่ 8 เมษายน 2548 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติขึ้น โดยมีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการระบบการเตือนภัย ออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการเตือนภัย การบริหารและควบคุมการปฏิบัติงานของศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ และได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารระบบการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ พ.ศ.2548 กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารระบบการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กภช” โดยมีรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน กรรมการเป็นหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง/กรมที่เกี่ยวข้อง พร้อมด้วยผู้อำนวยการศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้มีศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “ศภช.” เป็นหน่วยงานทำหน้าที่ในฐานะเป็นฝ่ายปฏิบัติและเลขานุการของ “กภช” อยู่ภายใต้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นส่วนราชการระดับกรมในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ในระยะแรกมีสำนักงานเดิมตั้งอยู่บนถนนรัตนนิเบศร์ ตำบลบางกระสอบ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยจัดให้มีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2548

ต่อมาได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารระบบการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 ให้ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติเป็นหน่วยงานภายในสำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารระบบการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ให้ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารระบบการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ พ.ศ. 2548 และระเบียบฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 ให้ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติเป็นหน่วยงานภายในสำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงฯ พ.ศ. 2551 และสำนักงานปลัดกระทรวงฯ ได้มีคำสั่งที่ 663/2552 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2552 กำหนดการแบ่งส่วนราชการภายใน ศภช. ออกเป็น 4 กลุ่มงาน 1 ศูนย์ และ 1 ฝ่าย และตั้งอยู่ที่ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ ถนนแจ้งวัฒนะ ชั้น 6 อาคารรัฐประศาสนภักดี และมีศูนย์ปฏิบัติการที่บางนาภายในบริเวณเดียวกันกับกรมอุตุนิยมวิทยา และทำสุดพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2559 มาตรา 18 และ 19 ให้โอนอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง และมติ คณะรัฐมนตรีของสำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งบรรดากิจการ ทรัพย์สิน งบประมาณ สิทธิ หนี้ ภาระผูกพัน ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างและอัตรากำลัง เฉพาะศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติไปเป็นของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

ปัจจุบันศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติมีที่ตั้งอยู่ที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ถ.อุทงนอก และมีศูนย์ปฏิบัติการที่บางนาภายในกรมอุตุนิยมวิทยา ซึ่งเป็นอาคารสถานที่หน่วยปฏิบัติการโดยเฉพาะ มีเจ้าหน้าที่ผลัดเวรกันอยู่ประจำตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อทำหน้าที่เฝ้าระวัง และแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าให้แก่ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง <http://ndwc.disaster.go.th/in.ndwc-9.283/>

รายละเอียดในการทำงาน

การสร้างระบบเตือนภัยและการให้ความรู้แก่ประชาชน

จากผลของพิบัติภัยคลื่นสึนามิที่เกิดขึ้นอย่างร้ายแรงและรวดเร็ว เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 เป็นสิ่งบ่งบอกให้ทราบว่า ประเทศไทยและประเทศอื่นๆ ที่มีชายฝั่งติดต่อกับทะเลอันดามันอยู่ในชาย ที่อาจได้รับพิบัติภัย เช่นนี้อีกเมื่อใดก็ได้ในอนาคต การจะป้องกันมิให้เกิดคลื่นสึนามิขึ้นนั้นคงจะกระทำมิได้แต่การลดความสูญเสียต่อชีวิต และทรัพย์สินมีทางเป็นไปได้ ถ้าหากมีการใช้มาตรการที่ดี โดยอาจแยกมาตรการ ออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ ได้แก่ การสร้างระบบเตือนภัย และการให้ความรู้แก่ประชาชน

- การสร้างระบบเตือนภัย

บรรดาประเทศต่างๆ ที่ได้รับพิบัติภัยจากคลื่นสึนามิในทะเลอันดามัน มีความเห็นพ้องร่วมกันว่า ควรมีการสร้างระบบเตือนภัยเหมือนอย่างในมหาสมุทรแปซิฟิก แต่จากผลการประชุมระหว่างประเทศ ที่ดำเนินไปหลายครั้ง ได้มีมติว่า ให้แต่ละประเทศสร้างระบบเตือนภัยของตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องมีศูนย์ควบคุมใหญ่อยู่ในประเทศใด โดยเฉพาะ และให้มีการแจ้ง และแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลกันอย่างรวดเร็ว เมื่อเกิดคลื่นสึนามิขึ้น ณ จุดใดจุดหนึ่งในทะเลอันดามัน

ระบบเตือนภัยคลื่นสึนามิที่ประเทศไทยกำลังดำเนินการจัดสร้างอย่างรีบด่วนประกอบด้วยอุปกรณ์เครื่องมือและมาตรการต่างๆ ดังนี้

1. การติดตั้งอุปกรณ์เครื่องมือ อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในระบบเตือนภัยคลื่นสึนามิประกอบด้วยฐานเก็บบันทึกข้อมูลใต้ท้องทะเล และทุ่นลอย ส่งสัญญาณที่พื้นผิวทะเล รวมเรียกว่า DART ย่อมาจาก Deep - ocean Assessment and Reporting of Tsunamis System ฐานเก็บบันทึกข้อมูลใต้ท้องทะเลจะส่งสัญญาณข้อมูลต่างๆ ทั้งในด้านความดันของน้ำทะเล การสั่นสะเทือนของเปลือกโลกและการเปลี่ยนแปลงของคลื่นทะเล ไปยังทุ่นลอยบนพื้นผิวน้ำ ในขณะเดียวกันทุ่นลอยบนพื้นผิวน้ำก็จะเก็บวัดข้อมูลต่างๆ เพิ่มเติม เช่น ความเร็วของกระแสลม อุณหภูมิ และความกดของอากาศ แล้วส่งข้อมูลทั้งหมด เป็นสัญญาณผ่านดาวเทียม ไปยังฐานรับส่งข้อมูลคลื่นสึนามิที่อยู่บนฝั่งต่อไป จากนั้นนักวิชาการที่เกี่ยวข้องในแขนงต่างๆ ทั้งด้านสมุทรศาสตร์ อุทกศาสตร์ และธรณีวิทยา จะประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับผ่านดาวเทียม โดยใช้คอมพิวเตอร์จำลองรูปแบบเพื่อทำนายแนวโน้มของการเกิดคลื่นสึนามิ หากผลการวิเคราะห์พบว่า มีความเป็นไปได้สูงที่จะเกิดคลื่นสึนามิ ก็จะแจ้งไปให้ศูนย์เตือนภัยตามชายฝั่งต่างๆ ทราบทันที เพื่อส่งสัญญาณเตือนภัยให้ประชาชนในท้องถิ่นเตรียมตัวอพยพหนีภัยได้ทันเวลา

2. การวางระบบเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารเตือนภัยระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การเตือนภัยและการเตรียมความพร้อมในการป้องกันภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว จึงให้มีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลเกี่ยวกับการเกิด และการรับภัยคลื่นสึนามิระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ ศูนย์ปฏิบัติการของนายกรัฐมนตรี ศูนย์ปฏิบัติการของหน่วยงาน ทั้งในระดับกระทรวงและระดับกรม รวมทั้งให้มีกลไกในการดำเนินงาน และการวินิจฉัยสั่งการ ในพื้นที่รับผิดชอบแต่ละแห่งโดยฉับไว

3. การติดตั้งระบบเตือนภัยในท้องถิ่น ในท้องถิ่นต่างๆ ที่อาจได้รับภัยจากคลื่นสึนามิ ให้มีการติดตั้งระบบเตือนภัยแก่ประชาชน เช่น การส่งสัญญาณจากหอเตือนภัยที่สร้างไว้ตามจุดต่างๆ การออกข่าวทางสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ การติดตั้งป้ายบอกเส้นทางอพยพหนีภัยไปยังจุดปลอดภัยที่อยู่ใกล้ที่สุด พร้อมทั้งคำแนะนำในการหนีภัย ตลอดจนการวางแผนและซ้อมปฏิบัติการตามแผนของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับมือกับคลื่นสึนามิ ที่อาจเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้ ลำดับเหตุการณ์การไหลบ่าของน้ำ เข้าท่วมบริเวณชายฝั่งอย่างรวดเร็ว เมื่อคลื่นสึนามิซัดเข้าสู่หาดกมลา จังหวัดภูเก็ต

- การให้ความรู้แก่ประชาชน

การให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องคลื่นสึนามิ จะช่วยลดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินได้มาก เมื่อเกิดปรากฏการณ์คลื่นสึนามิขึ้นในพื้นที่ เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นจะมีการระมัดระวังตน และรู้วิธีการหนีภัยได้ทันการณ์ ความรู้เรื่องคลื่นสึนามิอาจสรุปได้เป็น 2 ส่วน คือ ความรู้เกี่ยวกับลักษณะและธรรมชาติของคลื่นสึนามิ และความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนเมื่อมีคลื่นสึนามิเกิดขึ้นในพื้นที่

ความรู้เกี่ยวกับลักษณะและธรรมชาติของคลื่นสึนามิ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคลื่นสึนามิที่ควรทราบ มีดังนี้

1. คลื่นสึนามิเกือบทั้งหมดเกิดจากแผ่นดินไหวรุนแรงใต้ท้องทะเล หรือใกล้บริเวณชายฝั่งทะเล ดังนั้น หากเกิดแผ่นดินไหวรุนแรงในระดับ 8 ของมาตราริกเตอร์ขึ้นไป อาจก่อให้เกิดคลื่นสึนามิขึ้น ณ บริเวณจุดศูนย์กลางแผ่นดินไหว แล้วแผ่ขยายตัวออกไปโดยรอบในทะเล และมหาสมุทร ที่มีอาณาเขตต่อเนื่องกัน

2. คลื่นสึนามิบางลูกมีขนาดใหญ่มากเมื่อเคลื่อนที่เข้ามาถึงบริเวณ น้ำตื้นใกล้ชายฝั่งโดยอาจมีความสูงตั้งแต่ 5 - 6 เมตร จนถึงกว่า 30 เมตร และสามารถไหลท่วมเข้าไปภายในบริเวณชายฝั่ง ได้ไกลถึงหลายร้อยเมตร

3. คลื่นสึนามิประกอบด้วยคลื่นจำนวนหลายลูกซัดเข้าสู่ฝั่งทุกๆ 10 - 60 นาที โดยคลื่นลูกแรกอาจไม่ใช่คลื่นลูกใหญ่ที่สุด และภัยที่เกิดจากคลื่นสึนามิอาจกินเวลายาวต่อเนื่องกันหลายชั่วโมง นับจากคลื่นลูกแรกซัดเข้าสู่ฝั่งแล้ว

4. คลื่นสึนามิยังคงเคลื่อนตัวได้รวดเร็วมาก ถึงแม้จะซัดขึ้นบนฝั่งแล้ว ดังนั้น คนที่เผชิญหน้ากับคลื่นสึนามิ ซึ่งโถมขึ้นบนฝั่งจะมีโอกาสรอดชีวิตได้ยาก

5. ในบางครั้งก่อนที่คลื่นสึนามิลูกแรกจะมาถึงบริเวณใกล้ชายฝั่ง น้ำที่บริเวณชายฝั่ง หรือหาดทรายจะลดระดับลงอย่างผิดปกติ จนมองเห็นพื้นทะเลได้ เป็นปรากฏการณ์เตือนให้ทราบล่วงหน้าว่า คลื่นสึนามิกำลังเคลื่อนตัวมาใกล้จะถึงชายฝั่งแล้ว

6. คลื่นสึนามิมีพลังมากเพราะเป็นการเคลื่อนที่ของมวลน้ำขนาดใหญ่ สามารถพัดพาก้อนหินขนาดใหญ่ที่มีน้ำหนักหลายตัน รวมทั้งเรือ รถยนต์ และซากปรักหักพังอื่นๆ ขึ้นมาบนฝั่งในระยะทางไกลหลายร้อยเมตร ทำลายอาคารบ้านเรือนและสิ่งก่อสร้างต่างๆ ให้พังทลายลงได้ และเมื่อคลื่นถอยกลับไปก็พัดพาเอาสิ่งต่างๆ บนบก ลงไปในทะเล กลายเป็นขยะอยู่ที่ใต้ทะเลใกล้ชายฝั่ง

7. คลื่นสึนามิสามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่เลือกเวลา ทั้งกลางวันและกลางคืน โดยไม่เกี่ยวข้องกับสภาพลมฟ้าอากาศ ดังนั้นแม้ในขณะที่ท้องฟ้าแจ่มใสก็อาจเกิดคลื่นสึนามิขึ้นได้

8. คลื่นสึนามิสามารถเคลื่อนที่ลึกเข้าไปจากบริเวณปากแม่น้ำหรือลำ น้ำที่อยู่ติดต่อกับทะเลได้ ภัยจากคลื่นสึนามิจึงมิได้จำกัดอยู่เฉพาะบริเวณชายฝั่งเท่านั้น

ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนเมื่อมีคลื่นสึนามิเกิดขึ้นในพื้นที่ ในกรณีที่ อยู่บนฝั่ง ให้ปฏิบัติตนดังนี้

1. หากอยู่ในโรงเรียน และได้ยินเสียงเรียกเตือน ให้ฟังคำสั่งและคำแนะนำจากครูและผู้บริหารโรงเรียน
2. หากได้รับสัญญาณเตือนภัยการเกิดคลื่นสึนามิ ควรเคลื่อนย้ายครอบครัว และตนเอง ออกจากพื้นที่เสี่ยงภัยโดยเร็ว และปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่โดยรีบด่วน

3. หากอยู่ที่บริเวณชายหาด และรู้สึกได้ถึงแผ่นดินไหวตรงเท้า (เท้าสั่นสะเทือน) ให้รีบหนีไปอยู่บริเวณที่สูง และให้อยู่ห่างบริเวณชายฝั่ง และปากแม่น้ำหรือคลองที่อยู่ติดต่อกับทะเล

4. หากเกิดคลื่นสึนามิในบริเวณที่อยู่ห่างไกลออกไป อาจมีเวลาเหลือพอที่จะหาบริเวณที่สูงเพื่อหลบภัยหรือจุดที่ทางการจัดเตรียมไว้ให้ แต่ถ้าคลื่นสึนามิเกิดขึ้นในบริเวณใกล้เคียง เมื่อรู้สึกถึงแผ่นดินไหว จะมีเวลาเพียงแค่นาทีที่หาที่หลบภัย ดังนั้นจึงต้องปฏิบัติการโดยรวดเร็วและฉับพลัน

5. หากอยู่บนอาคารสูงหลายชั้นที่มีโครงสร้างที่มั่นคงแข็งแรง ชั้นบนของอาคาร ก็สามารถใช้เป็นที่พักหลบภัยคลื่นสึนามิได้ หากไม่มีเวลาพอในการหาที่สูงอื่นๆ เป็นที่หลบภัย

6. ในกรณีที่ อยู่ในเรือ ให้ปฏิบัติตนดังนี้

7. ให้นำเรือออกจากฝั่งไปยังบริเวณน้ำลึกนอกชายฝั่งทันที เพราะในบริเวณนั้น ความสูงของคลื่นและพลังทำลายยังมีไม่มาก

8. ติดต่อท่าเรือ โดยเฉพาะที่อยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยราชการชายฝั่งอย่างรวดเร็ว เพื่อรับฟังสถานการณ์และคำแนะนำต่างๆ รวมทั้งแจ้งจุดที่เรือลอยลำอยู่ เพื่อขอความช่วยเหลือ ในกรณีที่ต้องการ

9. อาจเกิดคลื่นสึนามิหลายลูกต่อเนื่องกันเป็นระลอก ดังนั้นก่อนกลับเข้าฝั่ง ให้ติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ชายฝั่ง เพื่อทราบสถานการณ์ และปฏิบัติตามคำแนะนำของท่าเรือ หรือเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัด

3) กองเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

ประวัติความเป็นมา

จากสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และผลของปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศรวมทั้งการประเมินผลการดำเนินงานด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมที่ผ่านมา ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพโดยเฉพาะนโยบายและมาตรการทางด้านวัฒนธรรมทำให้ปัจจุบันยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมมุ่งเน้นการป้องกันและการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่สังคมมากกว่าการปราบปรามพฤติกรรมหรือความเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรมต่างๆ รวมทั้งการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของพลวัตโลกจึงมีผลทำให้ภารกิจความรับผิดชอบของงานด้านการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมเป็นงานในเชิงการวางแผนและกำหนดแนวนโยบายเพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับสังคมโดยส่วนรวมเป็นสำคัญ ซึ่ง กองเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ถือเป็นหน่วยงานสำคัญที่เป็นกลไกในการดำเนินงานเชิงรุก ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้เกิดการรองรับการดำเนินงานระดับนโยบายตลอดจนสามารถกำหนดทิศทางการปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ปัญหาสังคมในมิติวัฒนธรรมที่กำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ

วิสัยทัศน์กองเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

กองเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม จะเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการขับเคลื่อน ประสาน และบริหารจัดการเครือข่ายในการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมและสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม ตลอดจนการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บทบาทหน้าที่ของกองเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

1.ศึกษา วิเคราะห์และวิจัย เกี่ยวกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมเพื่อให้ทราบสถานะหรือปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมและพยากรณ์แนวโน้มของการเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรมเผยแพร่หรือแจ้งเตือนภัยให้ประชาชนได้ทราบ รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้น

2.เสนอแนะเชิงนโยบาย รวมถึงกำหนดและเสนอแนวทางเพื่อการสร้างและพัฒนาระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยทางวัฒนธรรม

3.ส่งเสริมความรู้ทางวิชาการและให้ข้อมูลมาตรฐานทางวัฒนธรรมแก่หน่วยงาน องค์กรเครือข่าย และบุคลากรภาครัฐและภาคประชาชนทั่วไป

4.ประสานงาน ตรวจสอบ และวิเคราะห์เพื่อเฝ้าระวังให้เกิดความเหมาะสมของสื่อทุกประเภท

5. เป็นศูนย์กลางในการประสานงานและสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม รวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน โดยส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานของรัฐและเอกชน เพื่อร่วมกันดำเนินงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมให้เกิดเครือข่ายและความเข้มแข็งทั้งระบบ

6. การขับเคลื่อนงานพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์แห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์แห่งชาติ พ.ศ. 2551 พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ต่อวัฒนธรรมและสังคมไทย

การแบ่งโครงสร้างกองเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

1. กลุ่มเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมและสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

ภารกิจ

- ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย สถานการณ์ สภาพแวดล้อม เพื่อให้ทราบสถานะหรือปรากฏการณ์ ทางวัฒนธรรม
- กำหนดและพัฒนาเกณฑ์ / แนวทาง/ มาตรฐานรวมถึงตัวชี้วัดทางวัฒนธรรม เพื่อการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ
- ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม อันประกอบด้วยองค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน สมาคม มูลนิธิ อาสาสมัคร ประชาชน เยาวชน สื่อมวลชน และทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันดำเนินงานการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมให้เกิดความเข้มแข็งทั้งระบบ
- จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รวมถึงกำหนดและเสนอแนวทางการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขการเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม ตลอดจนพัฒนาระบบการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางวัฒนธรรม
- เป็นศูนย์กลางในการประสานงานและสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วน รวมถึง การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน

2. กลุ่มพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

ภารกิจ

- กำหนดแนวทางการสื่อสาร พัฒนา ประชาสัมพันธ์และให้องค์ความรู้ด้านสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชน
- ศึกษา กำหนดและพัฒนาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อทุกประเภท
- เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์แห่งชาติ
- ประสานงานและสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ทุกคณะ
- ตรวจสอบและวิเคราะห์สื่อทุกประเภทเพื่อประสานงาน ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อ (Rating)
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตสื่อที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมและสังคมไทย

3. ฝ่ายบริหารทั่วไป

ภารกิจ

- ประสานงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการแต่ละโครงการ
- ปฏิบัติงานด้านสารบรรณ
- ปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุ
- ปฏิบัติงานด้านการบริหารบุคลากร

4) สำนักงานคณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ

สังกัดหน่วยงาน สกมช. สำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ

National Cyber Security Agency – NCSA

หน้าที่และอำนาจของสำนักงานฯ

1. เสนอแนะและสนับสนุนในการจัดทำนโยบายและแผนว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ และแผนปฏิบัติการเพื่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ตามมาตรา 9 ต่อคณะกรรมการ
2. จัดทำประมวลแนวทางปฏิบัติและกรอบมาตรฐานด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ตามมาตรา 13 วรรคหนึ่ง (4) เสนอต่อ กกม. เพื่อให้ความเห็นชอบ
3. ประสานงานการดำเนินการเพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศตามมาตรา 53 และมาตรา 54
4. ประสานงานและให้ความร่วมมือในการตั้งศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์ในประเทศและต่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ และกำหนดมาตรการที่ใช้แก้ปัญหาเพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์
5. ดำเนินการและประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนในการตอบสนองและรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ
6. เผื่อระวังความเสี่ยงในการเกิดภัยคุกคามทางไซเบอร์ ติดตาม วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ และการแจ้งเตือนเกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์
7. ปฏิบัติการ ประสานงาน สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามนโยบายและแผนว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ แผนปฏิบัติการเพื่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ และมาตรการป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ หรือตามคำสั่งของคณะกรรมการ
8. ดำเนินการและให้ความร่วมมือหรือช่วยเหลือในการป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ โดยเฉพาะภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่กระทบหรือเกิดแก่โครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ
9. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมนักด้านสถานการณ์เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ร่วมกันเพื่อให้มีการดำเนินการเชิงปฏิบัติการที่มีลักษณะบูรณาการและเป็นปัจจุบัน

10. เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของประเทศ รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงและเหตุการณ์ด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้แก่หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชน

11. เป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

12. ทำความตกลงและร่วมมือกับองค์กรหรือหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของสำนักงาน เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

13. ศึกษาและวิจัยข้อมูลที่สำคัญสำหรับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ รวมทั้งดำเนินการอบรมและฝึกซ้อมการรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นประจำ

14. ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ตลอดจนดำเนินการฝึกอบรมเพื่อยกระดับทักษะความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

15. รายงานความคืบหน้าและสถานการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการ ทั้งนี้ ตามระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด

16. ปฏิบัติงานอื่นใดอันเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของประเทศตามที่คณะกรรมการหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2.6 นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

2.6.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

อ้างอิงจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 เดือนกันยายน 2564 ในบริบทและสถานะในการพัฒนาของประเทศไทยได้ให้รายละเอียดเรื่องของมิติทางสังคมหลากหลายรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงในการเกิดภัยทางสังคมในยุคปัจจุบัน ดังนี้

1) มิติด้านความมั่นคง

ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยสมาคมวิทยาศาสตร์การตำรวจสากลได้จัดอันดับประเทศไทยตามระดับความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศอยู่ในอันดับที่ 69 จาก 127 ประเทศ และสถาบันวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์และสันติภาพ ระบุว่าประเทศไทยมีความมั่นคงปลอดภัยทางสังคมในปี 2563 ที่น่าเป็นห่วง โดยไทยอยู่ในอันดับที่ 123 จาก 163 ประเทศ สัดส่วนคดีอาญาต่อประชากรหนึ่งแสนคนของไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยลดลงจาก 113.17 คดี ในปี 2560 เหลือ 87.06 คดี ในปี 2563 ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเชิงรุกมากขึ้นของหน่วยงานด้านความมั่นคง รวมทั้งมีการเตรียมพร้อมเพื่อลดความสูญเสียและผลกระทบจากความรุนแรงของอาชญากรรมและความไม่ปลอดภัยต่างๆทั้งจากภายในและภายนอกประเทศอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ยังคงมีความเสี่ยง แม้ประเทศไทยจะมีแนวโน้มภัยคุกคามทางไซเบอร์ลดลงแต่จากการจัดอันดับโดยใช้ดัชนีความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ของโลก (Global Cybersecurity Index: GCI) พบว่าความมั่นคงทางไซเบอร์ของไทยมีอันดับลดลงอย่างมาก จากอันดับที่ 22 ในปี 2560 เป็นอันดับที่ 44 ในปี 2563 ซึ่งอาจมีสาเหตุจากข้อจำกัดทางศักยภาพและ ความสามารถของทั้งระดับประชาชน องค์กร และภาครัฐของไทย ที่อาจพัฒนาไม่ทันต่อการรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มีพัฒนาการอย่างรวดเร็วสามารถก่อความเสียหายที่รุนแรงและแพร่ขยายผลกระทบ ในวงกว้างยิ่งขึ้น

2) มิติด้านเศรษฐกิจ

ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวของปัจจัยทุนอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากการลงทุนทั้งของภาครัฐและเอกชนขยายตัวต่ำกว่าที่ควร โดยมูลค่าของสต็อกทุนสุทธิ(Net Capital Stock) ในช่วง 3 ปีแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ 2.23 ต่อปี เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก ร้อยละ 2.02 ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 แต่ลดลงค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และ 10 ซึ่งมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของมูลค่าสต็อกทุนสุทธิที่ร้อยละ 3.81 และ 3.08 ตามลำดับ นอกจากนี้ประเทศไทยยังเผชิญกับภาวะการหดตัวของกำลังแรงงานจากการเป็นสังคมสูงวัย โดยประชากรวัยแรงงานของไทยมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี 2559 ส่งผลให้อัตราการมีส่วนร่วมของกำลังแรงงานลดลง

3) มิติด้านทรัพยากรมนุษย์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยในภาพรวมมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการพิจารณาจากดัชนีการพัฒนามนุษย์(Human Development Index: HDI) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาดังกล่าวเป็นผลมาจากการยกระดับสุขภาวะ การเข้าถึง โอกาสทางการศึกษา และระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามมิติด้านคุณภาพของทุนมนุษย์ยังคงเป็นช่องว่างของปัญหาในการพัฒนาของไทยมาโดยตลอด โดยเฉพาะปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการขาดแคลน ทักษะแรงงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผลสัมฤทธิ์การศึกษาของคนไทยอยู่ในระดับต่ำ จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 พบว่านักเรียนไทยมีผลคะแนนค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ในทุกวิชา ทั้งภาษาไทย(49.07 คะแนน) ภาษาอังกฤษ(34.42 คะแนน) คณิตศาสตร์(32.90 คะแนน) และวิทยาศาสตร์(35.55 คะแนน) และผลคะแนนสอบ PISA ด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ อันเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าหลายประเทศ โดยผลคะแนนมีแนวโน้มลดลงจากอันดับที่ 50 จาก 79 ประเทศ/เขตเศรษฐกิจ ในปี 2555 เป็นอันดับที่ 66 ในปี 2561

4) มิติด้านสังคม

ความเหลื่อมล้ำยังคงเป็นปัญหาเรื้อรังที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคด้านรายได้ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กำหนดไว้ที่ 0.41 แม้ลดลงจาก 0.45 ในปี 2560 เป็น 0.43 ในปี 2562 ความแตกต่างด้านรายได้ระหว่างกลุ่มประชากรจึงยังอยู่ในระดับสูง โดยรายได้เฉลี่ยของประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำสุดกับกลุ่มที่มีฐานะดีที่สุดยังคงห่างกันถึงเกือบ 16 เท่า

และยังพบความเหลื่อมล้ำในการถือครองทรัพย์สินในระดับสูง โดยวัดจากค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของการถือครองทรัพย์สินอยู่ที่ 0.6207 ในปี 2562 ซึ่งอยู่ในระดับสูงกว่าความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้มาก เมื่อจำแนกตามรายได้พบว่ากลุ่มรายได้สูงที่สุด ซึ่งความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความมั่งคั่งในประเทศไทย ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากโครงสร้างภาษีของไทยที่ยังทำหน้าที่ในการกระจายรายได้ ส่วนใหญ่ยังคงเป็นภาษีทางอ้อม ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 58 ของภาษีทั้งหมด และเป็นการจัดเก็บจากฐานการบริโภคที่มีอัตราภาษีคงที่เป็นหลัก ขณะที่ภาษีทางตรงที่มีอัตราก้าวหน้ามีสัดส่วนน้อยกว่า นอกจากนี้ยังมีช่องว่างรายได้ระหว่างภาคที่สะท้อนปัญหาความเหลื่อมล้ำในเชิงพื้นที่ โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือที่มีสัดส่วนประชากรถึง 1 ใน 3 ของ ทั้งประเทศยังคงมีผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศกว่า 2 เท่า และต่ำกว่ากรุงเทพมหานคร ปริมาณและภาคตะวันออกถึง 4 - 6 เท่า ซึ่งเป็นผลจากการกระจุกตัวของ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ประกอบกับปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพทุนมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาในระดับพื้นที่ โดยดัชนีความก้าวหน้าของคน(Human Achievement Index: HAI) ซึ่งเป็นเครื่องมือประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนาคนในระดับจังหวัดของไทยชี้ให้เห็นว่า กรุงเทพมหานคร และภาคกลางมีดัชนีที่สูงกว่าจังหวัดและภูมิภาคอื่นๆ ในเกือบทุกด้านสะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ อาทิ ด้านสุขภาพ การศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้ ตลอดจนการคมนาคมและการสื่อสาร

สุขภาวะของคนไทยดีขึ้นแต่ยังคงมีการจัดสรรบริการทางการแพทย์ที่ไม่เท่าเทียม โดยพบว่าอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนต่อประชากรหนึ่งแสนคนลดลงจาก 13.22 คน ในปี 2560 เป็น 10.98 คน ในปี 2563 และการคลอดบุตรในผู้หญิงกลุ่มอายุ 15 - 19 ปี ต่อประชากรวัยเดียวกันหนึ่งพันคน ลดลงจาก 39.60 คน ในปี 2560 เป็น 31.30 คน ในปี 2562 ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขของไทยอยู่ที่การจัดสรรทรัพยากรทางการแพทย์ ทั้งบุคลากรและเครื่องมือทางการแพทย์ยังคงมีความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ โดยส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร มากกว่าพื้นที่อื่นๆ และพบว่าสัดส่วนบุคลากรทางการแพทย์ต่อประชากรระหว่างพื้นที่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลยังคงมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้คนไทยยังมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาด้านสุขภาพจิตและการฆ่าตัวตายเพิ่มสูงขึ้น โดยอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จต่อประชากรหนึ่งแสนคนเพิ่มขึ้นจาก 6.03 คน ในปี 2560 เป็น 7.37 ในปี 2563

2.6.2 กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกระบวนการที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกระทรวงภาคสังคมในการทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชนโดยรวมส่วนราชการด้านนโยบายและการปฏิบัติ ประกอบด้วย

1. กรมประชาสงเคราะห์ สังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
2. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ(สยช.) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี
3. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ(กสส.) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

4. กองพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน กรมการพัฒนาชุมชน สังกัดกระทรวงมหาดไทย
5. การเคหะแห่งชาติ (กคช.)
6. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สังกัดกระทรวงมหาดไทย
7. สังกัดกระทรวงการคลัง

เป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อเป็นองค์การและกลไก ด้านสังคมในการบรรลุนโยบายของรัฐบาล ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน สตรี ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ให้มีการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิตามกรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 โดยบูรณาการแนวคิด ทิศทาง และการบริหารให้เป็นระบบจากภาคีทุกภาคส่วนและทุกระดับ

อำนาจหน้าที่ของกระทรวง (Authority)

ภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มอำนวยการ ประกอบด้วย การเสนอแนะนโยบายและแผนของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ ติดตามประเมินผล
2. กลุ่มนโยบายการพัฒนาสังคมฯ ประกอบด้วย การพัฒนามาตรฐานทางสังคม พัฒนาระบบสวัสดิการสังคม พัฒนาค่านิยมและจิตสำนึกที่เหมาะสมกับสังคมไทย สร้างโครงข่ายความคุ้มครองทางสังคม และการบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศและให้บริการข้อมูล เพื่อการพัฒนาสังคมฯ
3. กลุ่มส่งเสริมการพัฒนาสังคมฯ ประกอบด้วย การส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาสังคม และสวัสดิการสังคม ส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ส่งเสริมศักยภาพเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการ ส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และประชาสังคม กำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคในโอกาสทางสังคม ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของประชาสังคม ส่งเสริมกลไกทางสังคมและการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการพิทักษ์สิทธิและหน้าที่ของประชาชน การบริหารกองทุนและสนับสนุนทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการ
4. กลุ่มการวิจัยและพัฒนาสังคมฯ ประกอบด้วย การศึกษาและวิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมฯ การศึกษาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมฯ และการศึกษาเพื่อสร้างระบบเตือนภัยทางสังคมฯ
5. กลุ่มบริการเฉพาะ ประกอบด้วย งานสนับสนุนวิชาการภูมิภาค งานพัฒนาคู่ครองช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัย งานสถานสงเคราะห์ และงานโครงการพิเศษ

วิสัยทัศน์ (Vision)

“สร้างสังคมดี คนมีคุณภาพ”

พันธกิจ (Missions)

พันธกิจที่ 1 : พัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพเต็มศักยภาพและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง

พันธกิจที่ 2 : สร้างเสริมเครือข่ายจากทุกภาคส่วนในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม

พันธกิจที่ 3 : พัฒนาองค์ความรู้ ชีตความสามารถ และระบบการบริหารจัดการด้านการพัฒนาสังคม

พันธกิจที่ 4 : จัดระบบสวัสดิการที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เพื่อให้ประชาชนมี

หลักประกันและมีความมั่นคงในชีวิต

ค่านิยมองค์กร (Values) “อุทิศตน อาสางาน เอื้ออาทร อำนวยประโยชน์สุข”

ประเด็นยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : พัฒนาศักยภาพคน ครอบคลุม ชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสร้างระบบที่เอื้อต่อการ

พัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : สร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : ส่งเสริมภาคีเครือข่ายอย่างเป็นระบบสู่การเป็นหุ้นส่วนทางสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ยกย่ององค์กรสู่การเป็นผู้นำทางสังคม

โครงสร้างกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2.6.3 สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 เป็นหน่วยงานราชการส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค โดยจัดตั้งตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ.2545 มีฐานะเทียบเท่ากองหรือสำนัก ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 14) ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2558 ได้มีการโอนภารกิจอำนาจหน้าที่ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับประกาศ คำสั่ง มติ คณะรัฐมนตรี ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ มาสังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ **นางหน้า**

- (1) พัฒนางานด้านวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้สอดคล้องกับพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย
- (2) ส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวิชาการ องค์กรความรู้ ข้อมูลสารสนเทศ ให้คำปรึกษา แนะนำแก่ หน่วยงานบริการทุกกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ให้บริการ ในความรับผิดชอบของกระทรวง รวมทั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรภาคเอกชนและประชาชน
- (3) ศึกษา วิเคราะห์ สถานการณ์และสภาพแวดล้อม เพื่อคาดการณ์แนวโน้มของสถานการณ์ทาง สังคมและผลกระทบ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาสังคมและจัดทำยุทธศาสตร์ ในพื้นที่กลุ่มจังหวัด
- (4) สนับสนุนการนิเทศงาน ติดตามประเมินผลการดำเนินงานเชิงวิชาการตามนโยบายและภารกิจ ของกระทรวงในพื้นที่กลุ่มจังหวัด
- (5) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับ มอบหมาย

วิสัยทัศน์ (Vision)

“สสว. เป็น พม.ภาค มุ่งสู่สากล”

ค่านิยมองค์กร (Values)

“รวมพลังสร้างความรู้สู่การพัฒนาสังคม”

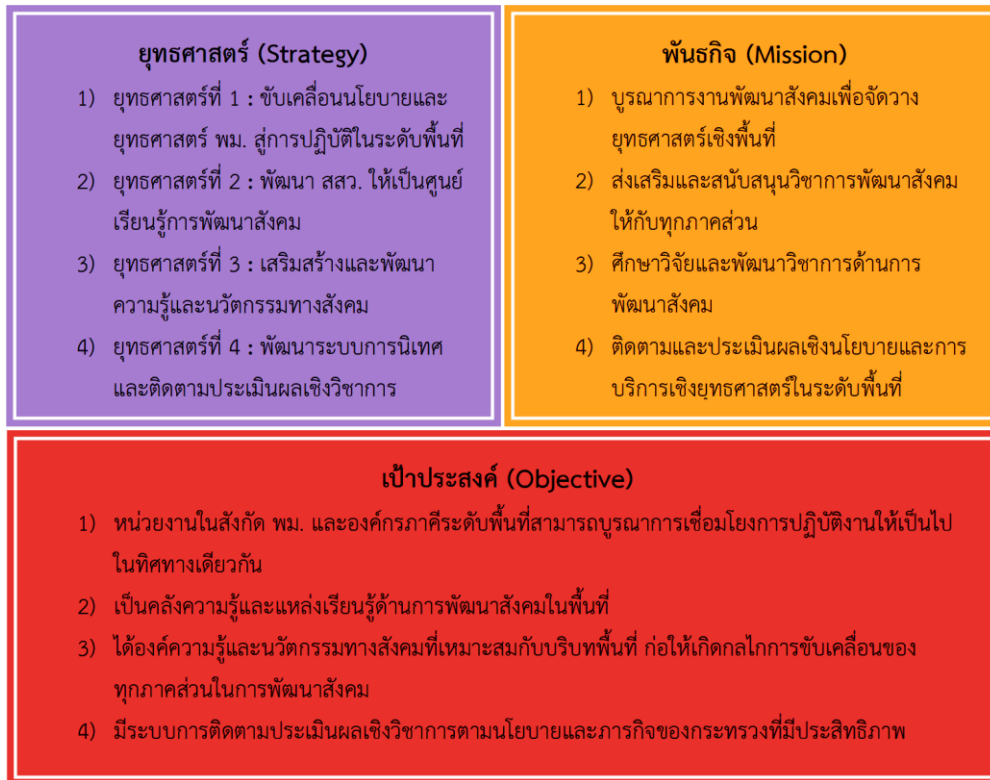
อัตลักษณ์ (Identities)

นตฺถิ ปญญา สมา อาภา
“แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี”
Lighting is always wise

บทบาทหน้าที่ (Role)

- วิจัย/วิชาการ
- สนับสนุนด้านวิชาการ
- ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ
- ศูนย์เรียนรู้
- วิเคราะห์สถานการณ์
- นิเทศ/ติดตามงาน
- ผู้ช่วยผู้ตรวจราชการ

2.7 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาระบบเฝ้าระวังภัยคุกคาม ตรวจสอบการบุกรุก และแจ้งเตือน การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของศูนย์ไซเบอร์กองทัพบก

เกียรติศักดิ์ ลุยทอง และคณะ (2561) สรุปว่า การจัดเก็บสถิติภัยคุกคามทางไซเบอร์และรายงานผลสถิติภัยคุกคามทางไซเบอร์ ศูนย์ไซเบอร์กองทัพบกได้จัดเก็บสถิติภัยคุกคามเป็นเอกสาร ในการนำเสนอให้บังคับบัญชาเพื่อมอบนโยบายสั่งการตรวจสอบหาแหล่งที่มาของภัยคุกคามทางไซเบอร์ และเก็บเอกสารเข้าแฟ้มเอกสารเมื่อการดำเนินการแล้วเสร็จ โดยวิธีดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุให้เอกสารสำคัญตกหล่น หรือชำรุดสูญหายได้ด้วยการทำงานที่ซ้ำซ้อน อาจทำให้การตรวจสอบเป็นไปอย่างล่าช้า และผิดพลาดบ่อยครั้ง ทำให้ส่งผลเสียต่อระบบสารสนเทศของศูนย์ไซเบอร์กองทัพบกและกองทัพบกโดยภาพรวมเพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นผู้วิจัยจึงได้มีแนวคิดที่จะพัฒนาวิธีการเฝ้าระวังภัยคุกคาม และแจ้งเตือนระดับความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภายในศูนย์ไซเบอร์กองทัพบก เพื่อเป็นมาตรการในการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ และลดขั้นตอนการทำงานของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บสถิติภัยคุกคาม และการระวังภัยคุกคาม ตรวจสอบการบุกรุก และแจ้งเตือนการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ อีกทั้งสามารถช่วยสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารของศูนย์ไซเบอร์กองทัพบก ทางด้านการจัดการภัยคุกคามทางไซเบอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

แนวทางการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

กลุ่มเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม (2548: 18) อ้างใน กลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเลย (2556) กล่าวคือ กระทรวงวัฒนธรรมมีนโยบายให้ทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน สมาคม มูลนิธิ ประชาชน และเด็กเยาวชน มีส่วนรวมในการรักษาวัฒนธรรมของชาติ ตามแนวคิดที่ว่าประชาชนทุกคน เป็นเจ้าของวัฒนธรรมการรักษาหรือสืบทอดวัฒนธรรม โดยเจ้าของวัฒนธรรมเองจะทำให้เกิดความยั่งยืนถาวร และตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด การสร้างความรู้ความเข้าใจให้ตระหนักถึงความสำคัญในการเฝ้าระวังทาง วัฒนธรรม อีกทั้งเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มเสี่ยงกลุ่มใหญ่ในสังคมปัจจุบันที่ได้รับอิทธิพลและผลกระทบจนทำให้ ค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมเบี่ยงเบนและเปลี่ยนไป ฉะนั้นการจะช่วยกันตรวจสอบและเฝ้าระวังเด็กและเยาวชนซึ่งเวลาส่วนใหญ่อยู่ในสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องให้เด็กและเยาวชนผู้ซึ่งรู้ เข้าใจ และสัมผัสปัญหา จะได้ช่วยแจ้งเตือนเพื่อนๆให้รู้เท่าทันและห่างไกลจากภัยต่างๆอีกทั้งช่วยแจ้งเตือนผู้ใหญ่และให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อที่จะช่วยกันสร้างภูมิคุ้มกันที่แข็งแรงให้กับสังคม และที่สำคัญจะได้ช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและยั่งยืน

ประชาชนสามารถร่วมเป็นเครือข่ายร่วมกับศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อร่วมดำเนินกิจกรรม เฝ้าระวัง ตรวจสอบ สอดส่องพฤติกรรม สถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นกับสังคมที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ตามบทบาทอำนาจหน้าที่ อนึ่งหากมีพฤติกรรม สถานการณ์ หรือเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาความเบี่ยงเบนทางด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมขึ้นในพื้นที่ และมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงและมีความถี่สูงขึ้น ทำให้เกิดความเบี่ยงเบนของวิถีชีวิตและขัดต่อวัฒนธรรมอันดีงามของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา หรือชุมชนในพื้นที่ กอปรกับมีค่านิยมที่ไม่เหมาะสมใหม่ๆ เกิดขึ้น ให้ดำเนินการประชุมคณะกรรมการศูนย์ระดับท้องถิ่นฯ เพื่อดำเนินการหาทางแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ หากไม่สามารถแก้ไขปัญหาในระดับสถานศึกษาหรือระดับจังหวัดได้ขอให้แจ้งศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรมของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม หรือหน่วยงานภาครัฐผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะจัดการแก้ไขปัญหา โดยด่วนต่อไป โดยอาจใช้มาตรการทางกฎหมายหรืออาจใช้มิติทางวัฒนธรรม เพื่อพิจารณาหาแนวทางการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้เป็นรูปธรรมและต่อเนื่องอย่างยั่งยืนต่อไป

พลังชุมชนกับการเฝ้าระวัง ควบคุม และป้องกันการระบาดของโควิด-19 ในชุมชนชายแดนไทย - ลาว

พิมณฑิพา มาลาหอม (2564) สรุปว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในอดีตเมื่อสถานการณ์ปกติจะพบประเด็นในการเฝ้าระวังของพื้นที่หลักๆ อยู่ 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การข้ามพรมแดนมารับบริการตรวจรักษาอย่างต่อเนื่อง และการมารับยาในสถานบริการสาธารณสุขของประเทศในคนลาว เนื่องจากความเชื่อมั่นในศักยภาพของสถานบริการ ความสะดวกสบาย รวมถึงความใกล้เคียงของภาษาและวัฒนธรรมในพื้นที่ 2) ฝั่งชายแดน และ 2) การป้องกันโรคและภัยสุขภาพข้ามแดน จากการอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งพบว่าการดำเนินงานตามมาตรฐานกฏอนามัยระหว่างประเทศ ปี 2548 (IHR 2005) ยังคงไม่ครอบคลุมถึงจุดผ่อนปรนดังกล่าว รวมถึงมาตรการการเฝ้าระวัง และคัดกรองยังไม่เป็นระบบ และเข้มแข็งเท่าที่ควร เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 “ความปกติแบบใหม่” หรือ “New normal” จึงถือกำเนิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนแห่งนี้ ความอ่อนไหว ความหวาดกลัวในความเปราะบางพื้นที่ชายแดน ทำให้การทำงานของทุกฝ่ายหนักขึ้นเป็นเท่าตัว

การเฝ้าระวัง การควบคุม ป้องกันโรคในพื้นที่ชายแดนต้องรัดกุมขึ้น ดังนั้นชุมชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคประสบความสำเร็จ ดังนั้นการเฝ้าระวังฯ และงานบริหารจัดการสาธารณสุขในชุมชนชายแดนที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน ร่วมกับกลไกการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขระหว่างประเทศจึงถือกำเนิดขึ้นในยุค New normal นี้ จากการทำงานอย่างบูรณาการร่วมกันในทุกฝ่าย ผสานพลังชุมชนที่เข้มแข็งภายใต้กรอบกฎหมายที่กำหนดส่งผลให้เกิดรูปแบบใหม่ของระบบ และกลไกการเฝ้าระวัง ควบคุม ป้องกันการระบาดของโรค โดยใช้กรณีศึกษาโควิด-19 เป็นฐาน ซึ่งสามารถนำไปพัฒนา ต่อยอด และปรับใช้ในกรณีการระบาดของโรคอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืนต่อไปได้

แนวทางการบริหารจัดการภัยพิบัติ: จากภาครัฐสู่ชุมชน

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และคณะ (2563) สรุปไว้ว่า การจัดการภัยพิบัติ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ แต่สามารถยืดหยุ่นหรือเปลี่ยนแปลงได้ตาม เวลาและสถานการณ์ ครอบคลุมการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและช่วยลด ผลกระทบจากความรุนแรงของภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นต่อร่างกายชีวิต และทรัพย์สินของผู้ประสบภัย สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชาติ เพื่อให้ผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือตามหลักการสิทธิมนุษยชน หลักสิทธิพื้นฐาน ของผู้ประสบภัยพิบัติธรรมชาติพึงได้รับจากรัฐ การบริหารจัดการในภาวะภัยพิบัติ จำเป็นต้องมีระบบการดำเนิน การ ที่ถูกต้อง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันท่วงที ในปัจจุบัน ได้มีสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนเรื่องการจัดการภัยพิบัติ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยราชภัฏต่างๆ ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติ ได้นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้และช่วยเหลือสังคม ชุมชน ท้องถิ่น

การเฝ้าระวัง เตือนภัยทางสังคม จากยาเสพติดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น ในพื้นที่การแพร่ระบาดที่ควรเฝ้าระวังจังหวัดอุดรธานี

สังคม สุภรัตน์กุล และคณะ (2564) สรุปไว้ว่า การเฝ้าระวังเตือนภัยทางสังคมจากยาเสพติด ในครัวเรือนสมาชิกในครัวเรือนได้กล่าวตักเตือนกันเอง มีการอบรมให้ความรู้บุตรหลานให้รู้เท่าทันยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ครัวเรือนซึ่งเป็นสถาบันที่เล็กที่สุดในสังคมเป็นพลังภาคประชาชนอีกทั้งเป็นพลังพลเมืองที่มีความเข้มแข็ง และเข้ามามีส่วนร่วมตอบโต้ต่อร่องริเริ่มผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งทางด้านการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติอย่างกว้างขวาง และการเฝ้าระวังเตือนภัยทางสังคมจะยาเสพติดในโรงเรียนนั้น ในโรงเรียนมีกิจกรรมการเฝ้าระวังเตือนภัยทางสังคมแต่ยาเสพติดอยู่ในระดับมาก เน้นการส่งเสริมทางวิชาการสร้างนวัตกรรมที่หลากหลายให้ความสำคัญกับหลักสูตรการเรียนการสอนที่ชัดเจนคือมีการอบรมต่อต้านยาเสพติด บุคลากรในโรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กนักเรียน รวมทั้งมีการชักจูงให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมอบรม เป็นแหล่งอบรมเรียนรู้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรหลาน โรงเรียนมีแบบแผนในการเฝ้าระวังเตือนภัยทางสังคมแต่ยาเสพติดอยู่ในระดับที่ดี และการเฝ้าระวังเตือนภัยทางสังคมกับยาเสพติดในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก การเฝ้าระวังเตือนภัยทางสังคมจากยาเสพติดตามบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับ อยู่ในระดับปานกลาง มีการกำหนดมาตรการการเฝ้าระวังเตือนภัยทางสังคมจากยาเสพติด

กลุ่มผู้เช่าอาศัยในชุมชนการออกตรวจและเฝ้าระวังในร้านเกมส์ การประสานความร่วมมือในชุมชน จากการเฝ้าระวังเตือนภัยทางสังคมจากยาเสพติดในทั้งสามระดับสอดคล้องกับแนวคิด บางคน สามเหลี่ยมให้เยือนภูเขา ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยพลังสามองค์ประกอบคือโรงเรียนในการสร้างองค์ความรู้หรือการทำงานวิชาการในครัวเรือน โดยการโดยครอบครัวการเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านการกอมแก้ว ทางสังคมและการเชื่อมโยงกับการเมืองที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานบริหารในระดับท้องถิ่นกำกับดูแล บทบาทของส่วนท้องถิ่นในการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมจากเสพติด

การปรับปรุงประสิทธิภาพแผนการส่งต่อข้อมูลการแจ้งเตือนภัยในเหตุการณ์วาทภัย กรณีศึกษาพายุโซนร้อนปาบึก

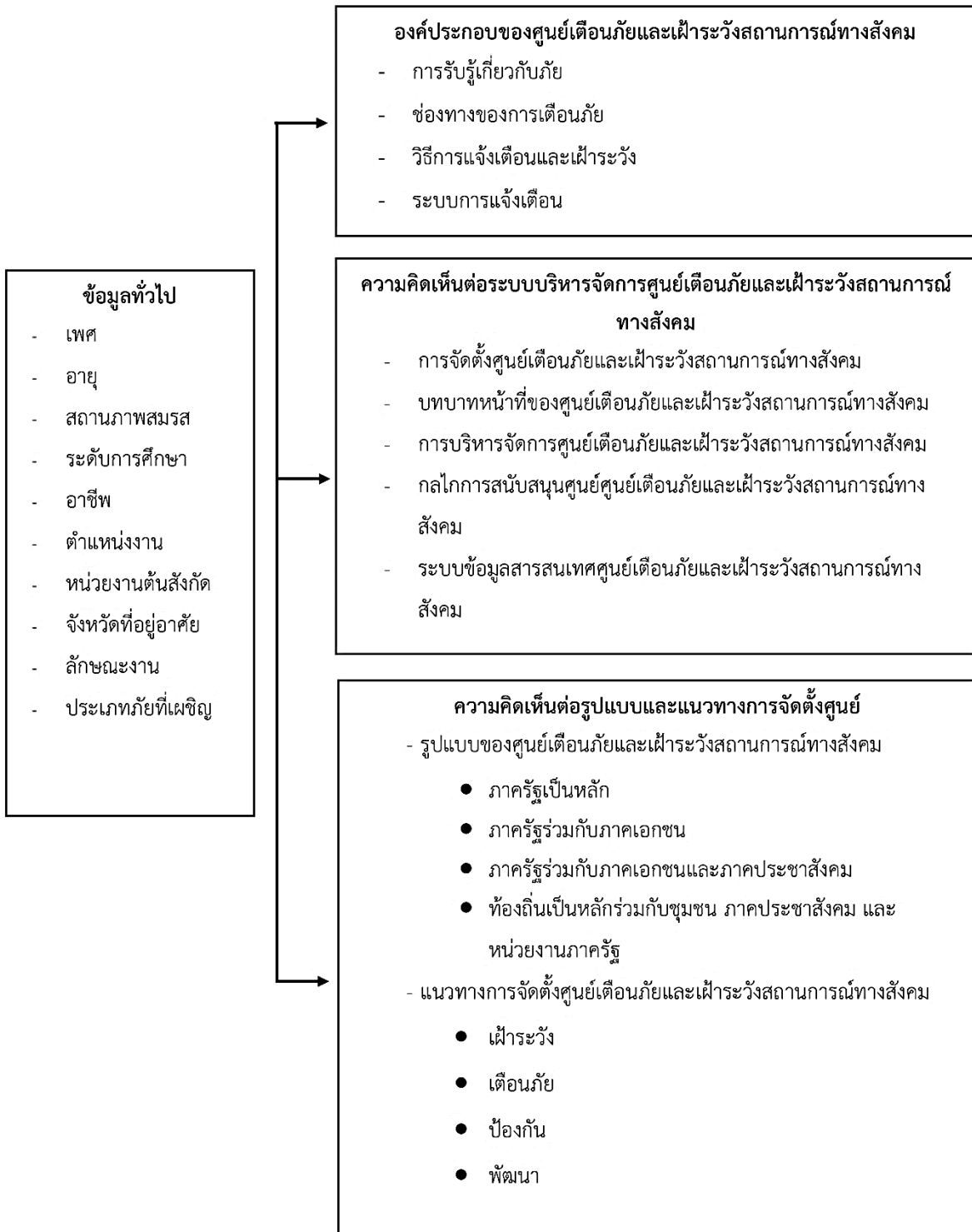
ณัฐพงศ์ บุญทวี และคณะ. (2564) ได้ศึกษาเรื่องการปรับปรุงประสิทธิภาพแผนการส่งต่อข้อมูลการแจ้งเตือนภัยในเหตุการณ์วาทภัย กรณีศึกษาพายุโซนร้อนปาบึก การศึกษาพบว่าปัญหาการส่งต่อข้อมูลการแจ้งเตือนภัยเกิดจากการมีกิจกรรมที่ซ้ำซ้อนกันของแต่ละหน่วยงานและปัญหาความล่าช้าในการส่งต่อข้อมูลให้หน่วยงานถัดไป ผลลัพธ์จากการจำลองสถานการณ์พบว่าแผนการส่งต่อข้อมูลทั้งก่อนและหลังการปรับปรุงประสิทธิภาพมีระยะเวลารวมเฉลี่ยและระยะเวลาสูงสุดอยู่ในกรอบเวลาตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2558 ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางให้แก่ผู้ที่มีอำนาจในการวางแผนจัดการข้อมูลในสถานการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติเพื่อลดความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

2.7 กรอบแนวคิดการศึกษา

กรอบแนวคิดในการศึกษาเพื่อหารูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมที่มีประสิทธิภาพสามารถแสดงได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 รูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินงานวิจัยเพื่อให้ครอบคลุมกับคำถามหรือโจทย์การวิจัย และได้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 วิธีการดำเนินงานวิจัย

การกำหนดตัวอย่างสำหรับกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย 3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ที่ 1. กลุ่มครัวเรือนจำนวน 1,100 ครัวเรือน 2.ผู้บริหารองค์กรที่มีศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมและผู้บริหารในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และบุคลากรผู้ปฏิบัติงานศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Specific Sampling) จำนวน 180 คน เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ทั้งสิ้น 165 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ทั้งสิ้น 15 คน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics)

การกำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากประชาชนทุกคนมีโอกาสเกิดภัยทางสังคมได้ทั้งหมด เพื่อให้ได้สารสนเทศจากประชาชนมาออกแบบศูนย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม กำหนดประชากร คือ ครัวเรือนทุกครัวเรือนในประเทศไทยซึ่งมีจำนวน 21,884,606 ครัวเรือน โดยใช้หน่วยสังเกตคือ หัวหน้าครัวเรือนแต่ละครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครัวเรือนที่ถูกสุ่มเป็นตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ชั้นโดยแบ่งเป็นชั้น (Stratified Two-Stage Sampling) กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อประมาณค่าสัดส่วนของหัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้เกี่ยวกับภัยทางสังคมไม่ถึงร้อยละ 60 ตารางที่ 1 แสดงจำนวนครัวเรือนในประเทศไทยจำแนกตามพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ

ตารางที่ 1 จำนวนครัวเรือนในประเทศไทยจำแนกตามพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ

สำนักงาน	จำนวนครัวเรือน
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1	5,377,691
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2	1,949,505
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3	1,881,422
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4	2,241,606
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 5	1,905,858
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6	1,441,929
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7	1,030,995

สำนักงาน	จำนวนครัวเรือน
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8	1,345,509
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9	1,905,797
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10	1,447,345
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11	1,356,949
รวม	21,884,606

เนื่องจากครัวเรือนที่อาศัยในพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ (สสว.) อาจเกิดประเภทของภัยทางสังคมที่แตกต่างกัน ดังนั้นตัวอย่างควรประกอบด้วยครัวเรือนในทุก สสว. เพื่อให้ได้ครัวเรือนตัวอย่างครอบคลุมจาก สสว. ทั้ง 11 แห่ง งานวิจัยนี้จะทำการแบ่งครัวเรือนออกเป็นชั้นภูมิตามสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการที่ดูแล ตั้งแต่สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2 จนกระทั่งถึงสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11 นอกจากนี้เพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนและประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางเก็บรวบรวมข้อมูล งานวิจัยนี้จัดกลุ่มครัวเรือนในแต่ละ สสว. ตามจังหวัดที่ครัวเรือนนั้นขึ้นทะเบียนสามารถจัดกลุ่มได้ดังนี้

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 รับผิดชอบจำนวน 8 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร นครนายก นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี สมุทรปราการ และอ่างทอง

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2 รับผิดชอบจำนวน 7 จังหวัด คือ จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ปราจีนบุรี ตราด ระยอง และ สระแก้ว

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3 รับผิดชอบจำนวน 8 จังหวัด คือ กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4 รับผิดชอบจำนวน 6 จังหวัด คือ ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ยโสธร สุรินทร์ และศรีสะเกษ

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 5 รับผิดชอบจำนวน 7 จังหวัด คือ ขอนแก่น หนองคาย หนองบัวลำภู มหาสารคาม ร้อยเอ็ด เลย และอุดรธานี

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6 รับผิดชอบจำนวน 7 จังหวัด คือ กาฬสินธุ์ นครพนม บึงกาฬ มุกดาหาร สกลนคร อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7 รับผิดชอบจำนวน 6 จังหวัด คือ ชัยนาท นครสวรรค์ ลพบุรี พิจิตร สิงห์บุรี และอุทัยธานี

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8 รับผิดชอบจำนวน 6 จังหวัด คือ กำแพงเพชร ตาก พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และอุตรดิตถ์

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9 รับผิดชอบจำนวน 8 จังหวัด คือ เชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ ลำปาง ลำพูน และแม่ฮ่องสอน

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 รับผิดชอบจำนวน 7 จังหวัด คือ กระบี่ ชุมพร นครศรีธรรมราช ภูเก็ต ระนอง พังงา และสุราษฎร์ธานี

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11 รับผิดชอบจำนวน 7 จังหวัด คือ นราธิวาส ตรัง ปัตตานี พัทลุง ยะลา สตูล และสงขลา

เมื่อแบ่งครุว์เรือนออกเป็นชั้นภูมิตามตัวแปรสำนักงานส่งเสริมวิชาการที่สังกัดจะได้จำนวนชั้นภูมิทั้งหมด 11 ชั้นภูมิ และจัดกลุ่มครุว์เรือนในแต่ละชั้นภูมิตามจังหวัดแล้วจะได้จำนวนจังหวัดในแต่ละชั้นภูมิแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนจังหวัดจำแนกตามพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ

สำนักงาน	จำนวนจังหวัด
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1	8
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2	7
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3	8
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4	6
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 5	7
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6	7
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7	6
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8	6
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9	8
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10	7
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11	7
รวม	77

แผนการสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ชั้น โดยแบ่งเป็นชั้น แสดงรายละเอียดดังนี้ กำหนดตัวแปรแบ่งชั้นภูมิ คือ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนทางวิชาการซึ่งมีทั้งหมด 11 ชั้นภูมิ ในแต่ละชั้นภูมิกำหนดหน่วยปฐมภูมิ (primary unit) คือ จังหวัดแต่ละจังหวัด และกำหนดหน่วยทุติยภูมิ (secondary unit) คือ ครุว์เรือนแต่ละครุว์เรือน กระบวนการสุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

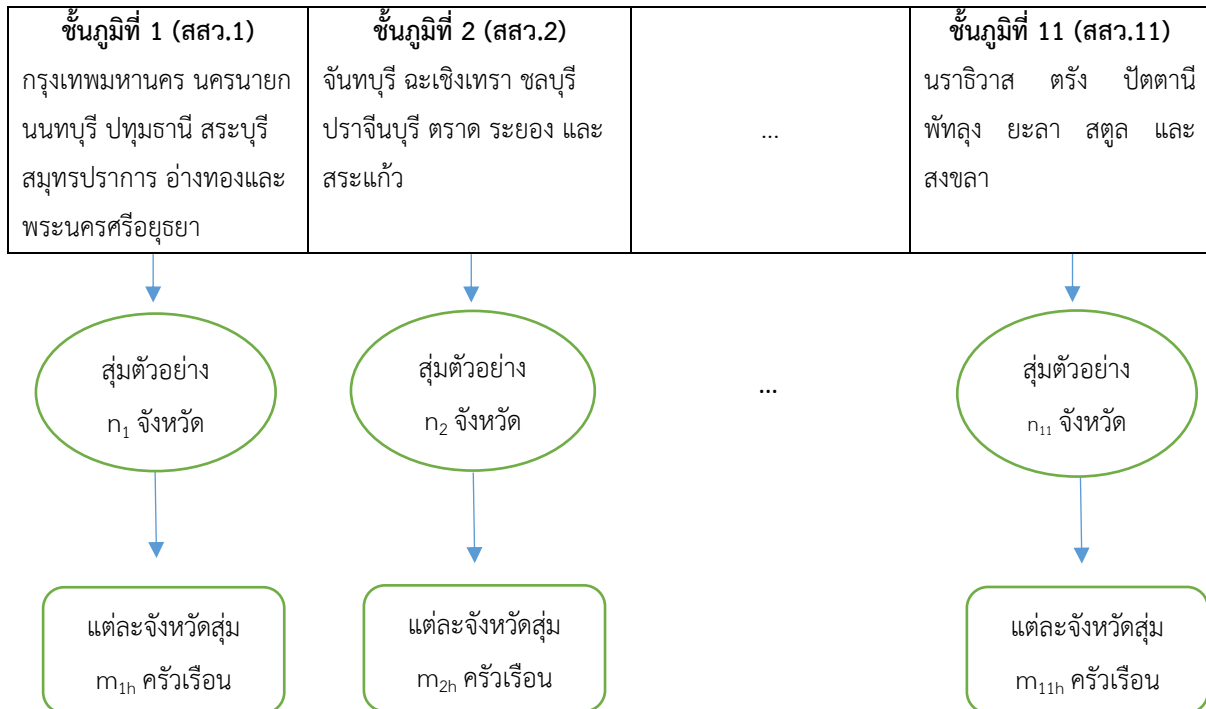

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มตัวอย่างจังหวัดจากทุกชั้นภูมิด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายไม่คืนที่

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มตัวอย่างครัวเรือนจากจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายไม่คืนที่

ผังการสุ่มตัวอย่างแสดงดังแผนภาพที่ 8

แผนภาพที่ 8 ผังการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ชั้น โดยแบ่งเป็นชั้น

3.1.1 การกำหนดขนาดตัวอย่าง

ภายใต้แผนการสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ชั้นโดยแบ่งเป็นชั้น การกำหนดขนาดตัวอย่างจะศึกษาภายใต้ การประมาณค่าพารามิเตอร์ คือ สัดส่วนประชากรของหัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้เกี่ยวกับภัยทางสังคมไม่เกินร้อยละ 60 การกำหนดขนาดตัวอย่างจะแยกกำหนดในแต่ละชั้นภูมิ ซึ่งมีสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ให้ h แทน ชั้นภูมิที่ $h = 1, 2, \dots, 11$

N_h แทน จำนวนจังหวัดในชั้นภูมิ h

M_{hi} แทน จำนวนครัวเรือนในจังหวัดที่ $i = 1, 2, \dots, N_h$ ในชั้นภูมิ h

n_h แทน จำนวนจังหวัดที่สุ่มเป็นตัวอย่างในชั้นภูมิ h

m_{hi} แทน จำนวนครัวเรือนที่สุ่มเป็นตัวอย่างจากจากจังหวัดที่ $i = 1, 2, \dots, n_h$ ของชั้นภูมิที่ h

การกำหนดขนาดตัวอย่างงานวิจัยนี้จะกำหนดจำนวนจังหวัดที่ต้องสุ่มในแต่ละชั้นภูมิ และกำหนดจำนวนครัวเรือนที่จะต้องสุ่มในแต่ละจังหวัด โดยพิจารณาฟังก์ชันค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละชั้นภูมิเป็นดังนี้

$$C_h = C_{h_0} + C_{h_1} n_h + C_{h_2} \bar{m}_h n_h$$

เมื่อ C_h แทน ค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมดในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชั้นภูมิ h

C_{h_0} แทน ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการในชั้นภูมิ h ประกอบด้วยค่าจัดอบรมพนักงานสนามและค่าถ่ายเอกสาร

C_{h_1} แทน ค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อจังหวัดประกอบด้วย ค่าเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลในที่นี้ กำหนดค่าใช้จ่ายเท่ากับ 5,000 บาทต่อจังหวัด ในชั้นภูมิที่ h

C_{h_2} แทน ค่าใช้จ่ายในการในการเก็บรวบรวมข้อมูลหัวหน้าครัวเรือน 1 คน ในที่นี้กำหนดค่าใช้จ่ายเท่ากับ 30 บาท/คน ในชั้นภูมิที่ h

\bar{m}_h แทน จำนวนครัวเรือนเฉลี่ยต่อจังหวัดที่ต้องสุ่มเป็นตัวอย่างในชั้นภูมิที่ h

การกำหนดขนาดตัวอย่างเมื่อกำหนดความผิดพลาดที่ยอมรับได้ เพื่อให้ค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีค่าต่ำสุด ภายในแต่ละชั้นภูมิ (Wang และ คณะ, 2006) ได้ขนาดตัวอย่างในชั้นภูมิที่ h ดังนี้

$$\text{จำนวนครัวเรือนเฉลี่ยต่อจังหวัดในชั้นภูมิที่ } h \text{ เท่ากับ : } \bar{m}_h = \frac{\sigma_{h_2}}{\sqrt{\sigma_{h_1}^2 - \sigma_{h_2}^2 / \bar{M}_h}} \sqrt{\frac{C_{h_1}}{C_{h_2}}} \quad \dots\dots(1)$$

$$\text{จำนวนจังหวัดที่สุ่มในชั้นภูมิที่ } h \text{ เท่ากับ : } n_h = \frac{\sigma_{h_1}^2 - \sigma_{h_2}^2 / \bar{M}_h + \sigma_{h_2}^2 / \bar{m}_h}{V + \sigma_{h_1}^2 / N_h} \quad \dots\dots(2)$$

เมื่อ $\sigma_{h_1}^2 = \frac{1}{N_h - 1} \sum_{i=1}^{N_h} \left(\frac{M_{hi}}{\bar{M}_h} \right) (p_{hi} - p_h)^2$ แทน ความแปรปรวนของสัดส่วนของหัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้ต่ำกว่าร้อยละ 60 ระหว่างจังหวัดในชั้นภูมิที่ h

$$\sigma_{h_2}^2 = \frac{1}{\sum_{i=1}^{N_h} M_{hi}} \sum_{i=1}^{N_h} M_{hi} p_{hi} (1 - p_{hi}) \quad \text{แทน ความแปรปรวนของสัดส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้ด้านภัย}$$

ทางสังคมน้อยกว่าร้อยละ 60 ภายในจังหวัดสำหรับชั้นภูมิ h

\bar{M}_h แทน จำนวนครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ยต่อจังหวัดในชั้นภูมิที่ h

$$V = \left(\frac{d}{z_{\alpha/2}} \right)^2 \quad \text{แทน ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง}$$

d แทน ความผิดพลาดที่ยอมรับได้

$(1-\alpha)$ แทน ระดับความเชื่อมั่นที่ยอมให้เกิดความผิดพลาด

$z_{\alpha/2}$ แทน ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ $1-\alpha/2$ ของตัวแปรสุ่มปกติมาตรฐาน

เมื่อกำหนดความผิดพลาดที่ยอมรับได้เท่ากับ $d = 0.20$ กล่าวคือ สัดส่วนของค่าจริงต่างจากค่าประมาณไม่เกิน 0.21 ภายใต้ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ค่า $Z_{0.025} = 1.96$ โดยใช้ค่าประมาณความแปรปรวนระหว่างจังหวัดในชั้นภูมิเท่ากับ $\sigma_{h1}^2 = 0.04$ และความแปรปรวนของสัดส่วนผู้มีความรู้เกี่ยวกับทางสังคมไม่เกินร้อยละ 60 ภายในชั้นภูมิเท่ากับ $\sigma_{h2}^2 = 0.25$ จะได้จำนวนจังหวัดที่ต้องสุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิแสดงดังตารางที่ 3 จำนวนครัวเรือนที่ต้องสุ่มตัวอย่างเฉลี่ยต่อจังหวัดแสดงดังตารางที่ 4 และจำนวนครัวเรือนที่ต้องสุ่มในแต่ละชั้นภูมิแสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 3 จำนวนจังหวัดที่ต้องสุ่มจำแนกตามพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ

สำนักงาน	จำนวนจังหวัดทั้งหมด (N_h)	จำนวนจังหวัดที่สุ่ม (n_h)	จำนวนจังหวัดหลังปิดเศษ
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1	8	2.90	3
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2	7	2.78	3
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3	8	2.90	3
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4	6	2.63	3
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 5	7	2.78	3
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6	7	2.78	3
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7	6	2.63	3
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8	6	2.63	3
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9	8	2.90	3
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10	7	2.78	3
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11	7	2.78	3
รวม	77		33

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนจังหวัดที่คำนวณได้จากสูตรซึ่งมีค่าเป็นตัวเลขทศนิยม 2 ตำแหน่ง เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดที่ยอมรับได้เกินค่าที่กำหนดจึงทำการปัดขึ้นเป็นจำนวนเต็ม

ตารางที่ 4 จำนวนครัวเรือนเฉลี่ยต่อจังหวัดที่สุ่มจำแนกตามพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ

สำนักงาน	จำนวนจังหวัดที่สุ่ม (n_h)	จำนวนครัวเรือนเฉลี่ย/จังหวัด (\bar{m}_h)	จำนวนครัวเรือนเฉลี่ยหลังปิดเศษ
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1	3	32.28	33
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2	3	32.28	33
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3	3	32.28	33
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4	3	32.28	33
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 5	3	32.28	33
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6	3	32.28	33
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7	3	32.28	33
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8	3	32.28	33
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9	3	32.28	33
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10	3	32.28	33
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11	3	32.28	33
รวม	33		

ในทำนองเดียวกันกับการกำหนดจำนวนจังหวัดที่ต้องสุ่มตัวอย่าง การกำหนดจำนวนครัวเรือนเฉลี่ยต่อจังหวัดได้ทำการปิดเศษทศนิยมให้เป็นจำนวนเต็ม

ตารางที่ 5 จำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่สุ่มจำแนกตามพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ

สำนักงาน	จำนวนจังหวัดที่สุ่ม (n_h)	จำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่สุ่ม (m_h)	จำนวนครัวเรือนที่สุ่มจริง
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1	3	99	100
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2	3	99	100
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3	3	99	100
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4	3	99	100
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 5	3	99	100
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6	3	99	100
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7	3	99	100

สำนักงาน	จำนวนจังหวัด ที่สุ่ม (n_h)	จำนวนครัวเรือน ทั้งหมดที่สุ่ม (m_h)	จำนวน ครัวเรือนที่สุ่ม จริง
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8	3	99	100
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9	3	99	100
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10	3	99	100
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11	3	99	100
รวม	33	1,089	1,100

เพื่อความสะดวกในการจัดสรรค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละชั้นภูมิ งานวิจัยนี้ปรับเพิ่มขนาดตัวอย่างให้แต่ละชั้นภูมิเป็นชั้นภูมิละ 100 ครัวเรือน รวมจำนวนครัวเรือนที่ต้องสุ่มทั้งหมดเท่ากับ 1,100 ครัวเรือน

3.1.2 การจัดสรรขนาดตัวอย่าง

เมื่อทำการสุ่มตัวอย่างจังหวัดในแต่ละสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการจำนวน 3 จังหวัดแล้ว ขั้นตอนต่อไปจะเป็นการจัดสรรขนาดตัวอย่างหรือการกำหนดจำนวนครัวเรือนในแต่ละจังหวัดที่ถูกสุ่มว่าจะเก็บครัวเรือนจำนวนเท่าใด งานวิจัยนี้จะใช้วิธีจัดสรรขนาดตัวอย่างตามจำนวนครัวเรือนในจังหวัดที่สุ่มได้ ดังนี้

ให้ M_{hi} แทน จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในจังหวัดที่ $i = 1, 2, 3$ ในชั้นภูมิ $h = 1, 2, \dots, 11$ จะได้ว่าจำนวนครัวเรือนที่ต้องสุ่มเป็นตัวอย่างมีค่าเท่ากับ

$$m_{hi} = m_h \frac{M_{hi}}{\sum_{i=1}^3 M_{hi}}$$

เมื่อ m_h แทน จำนวนครัวเรือนรวมทั้งหมดที่ต้องสุ่มตัวอย่างจากชั้นภูมิ h ในที่นี้ $m_h = 100$

เมื่อทำการสุ่มตัวอย่างจังหวัดในแต่ละชั้นภูมิ จะได้จังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่าง จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในแต่ละจังหวัด และจำนวนครัวเรือนที่ต้องสุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จังหวัดที่ถูกสุ่มเป็นตัวอย่างและจำนวนครัวเรือนในแต่ละจังหวัดที่ต้องเก็บรวบรวมข้อมูล

สำนักงาน	จังหวัดตัวอย่าง	จำนวน ครัวเรือน ทั้งหมด	จำนวน ครัวเรือนใน ตัวอย่าง
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1	ปทุมธานี	486,261	48
	พระนครศรีอยุธยา	279,535	28
	สระบุรี	236,200	24
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2	ฉะเชิงเทรา	273,574	25
	ชลบุรี	632,489	57
	สระแก้ว	201,702	18
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3	กาญจนบุรี	249,261	32
	นครปฐม	370,517	48
	ประจวบคีรีขันธ์	154,434	20
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4	นครราชสีมา	775,859	61
	ยโสธร	158,679	13
	สุรินทร์	335,796	26
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 5	ขอนแก่น	518,865	57
	หนองคาย	132,654	15
	มหาสารคาม	254,844	28
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6	กาฬสินธุ์	239,320	29
	มุกดาหาร	100,282	12
	อุบลราชธานี	492,960	59
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7	นครสวรรค์	325,394	51
	ลพบุรี	246,567	38
	สิงห์บุรี	67,903	11
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8	ตาก	155,114	23
	พิษณุโลก	311,586	46
	สุโขทัย	207,291	31
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9	เชียงราย	380,842	63
	พะเยา	157,335	26
	แม่ฮ่องสอน	66,343	11

สำนักงาน	จังหวัดตัวอย่าง	จำนวน ครัวเรือน ทั้งหมด	จำนวน ครัวเรือนใน ตัวอย่าง
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10	นครศรีธรรมราช	479,770	67
	ภูเก็ต	161,266	22
	ระนอง	80,470	11
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11	นราธิวาส	172,659	21
	พัทลุง	169,890	21
	สงขลา	465,535	58
รวม			1,100

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

3.2.1 เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ

แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ ผ่านการศึกษาเอกสารทางวิชาการต่างๆ เพื่อสร้างแบบสอบถามที่สามารถตอบโจทยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ภัยสังคมที่ประสบพบเจอในพื้นที่ วิธีการดำเนินงานเมื่อเกิดเหตุภัยสังคม การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ความคิดเห็นต่อระบบบริหารศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ความคิดเห็นต่อรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม โดยเป็นแบบสอบถามที่ผ่านการ Try-out เพื่อทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นแล้ว

แบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ จังหวัดที่อยู่อาศัย ความเกี่ยวข้องกับกรเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พื้นที่อยู่อาศัยกับการประสบภัยทางสังคม การติดต่อหน่วยงานเมื่อเกิดภัย

ส่วนที่ 2 การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ประกอบด้วย

- 2.1 การรับรู้ภัยทางสังคม
- 2.2 ช่องทางของการเตือนภัยทางสังคม
- 2.3 วิธีการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังทางสังคม
- 2.4 ระบบการแจ้งเตือนภัยทางสังคม
- 2.5 โครงสร้างและองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
- 2.6 บทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

คำตอบถูก	ค่าคะแนน	
	เชิงบวก	เชิงลบ
ใช่	1 คะแนน	0 คะแนน
ไม่ใช่	0 คะแนน	1 คะแนน

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ประกอบด้วย

- 3.1 การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
- 3.2 บทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
- 3.3 การบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
- 3.4 กลไกการสนับสนุนศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
- 3.5 ระบบข้อมูลสารสนเทศศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นต่อรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

- 4.1 รูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
- 4.2 แนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

คำถามส่วนนี้เป็นระดับการเห็นด้วย

	เชิงบวก	เชิงลบ
	ค่าคะแนน	ค่าคะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

3.2.2 เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ

1) ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เป็นแบบประเด็นคำถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำไปสู่การศึกษารองประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมที่ดี และเพื่อเพื่อศึกษาระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเจ้าหน้าที่ในองค์กร หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัย และเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม โดยมีแนวคำถามดังต่อไปนี้

- มุมมองต่อสถานการณ์ภัยทางสังคม ภัยที่พบเห็นใดบ้างที่ควรนำไปสู่การวางแผนทางการป้องกัน
- จากภัยดังกล่าว ท่านคิดว่าศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีหน้าที่อะไร และกระบวนการอะไรบ้าง จึงจะเกิดประโยชน์ในการป้องกัน แก้ไขปัญหาทางสังคมต่อประชาชนได้มากที่สุด
- องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง
- หน่วยงานของท่านมีระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมอย่างไรบ้าง
- ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมของหน่วยงานท่านมีอะไรบ้าง
- รูปแบบและแนวทางการพัฒนาศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม เพื่อทำหน้าที่คุ้มครองชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนที่รวดเร็วทันต่อสถานการณ์ ท่านคิดว่าควรเป็นอย่างไร และควรใช้อำนาจ หน้าที่ กฎหมายใดมาเกี่ยวข้อง
- ความคาดหวังของท่านต้องการให้ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมเป็นอย่างไร
- เมื่อมีการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม ศูนย์รวบรวมข้อมูลข่าวสารการเตือนภัย วิเคราะห์ สังเคราะห์เรียบร้อยแล้ว ควรส่งข้อมูลการเตือนภัยไปยังช่องทางใดบ้าง ที่จะถึงตัวประชาชน ให้สามารถรับมือ ป้องกันปัญหาให้กับตัวเองได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ ได้ดีที่สุด

2) ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

เป็นแบบประเด็นคำถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำไปสู่การศึกษารูปแบบองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมที่ดี และเพื่อเพื่อศึกษาระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายเป็นหัวหน้าหน่วยงานสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดปกครองส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในระดับอำเภอ

- มุมมองต่อสถานการณ์ภัยทางสังคม ภัยที่พบเห็นใดบ้างที่ควรนำไปสู่การวางแผนทางการป้องกัน
- จากภัยดังกล่าว ท่านคิดว่าศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีหน้าที่อะไร และกระบวนการอะไรบ้าง จึงจะเกิดประโยชน์ในการป้องกัน แก้ไขปัญหาทางสังคมต่อประชาชนได้มากที่สุด
- องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง
- หน่วยงานของท่านมีระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมอย่างไรบ้าง
- ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมของหน่วยงานท่านมีอะไรบ้าง
- รูปแบบและแนวทางการพัฒนาศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม เพื่อทำหน้าที่คุ้มครองชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนที่รวดเร็วทันต่อสถานการณ์ ท่านคิดว่าควรเป็นอย่างไร และควรใช้อำนาจ หน้าที่ กฎหมายใดมาเกี่ยวข้อง

- ความคาดหวังของท่านต้องการให้ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมเป็นอย่างไร
 - เมื่อมีการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม ศูนย์รวบรวมข้อมูลข่าวสารการเตือนภัย
- วิเคราะห์ สังเคราะห์เรียบร้อยแล้ว ควรส่งข้อมูลการเตือนภัยไปยังช่องทางใดบ้าง ที่จะถึงตัวประชาชนให้สามารถรับมือ ป้องกันปัญหาให้กับตัวเองได้อย่างรวดเร็ว ทันท่วงทีสถานการณ์ ได้ดีที่สุด

3.3 วิธีการดำเนินการวิจัย

- 1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัย ทบทวนวรรณกรรม บทความ และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- 2) จัดประชุมสร้างความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและร่วมวางแผนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
- 3) ศึกษาดูงานศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคมเพื่อศึกษาการทำงาน การบริหารจัดการศูนย์ และช่องทางในการกระจายข่าวสารแก่ชุมชน สังคม
- 4) จัดทำเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 5) จัดทำเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ
- 6) ขออนุมัติจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
- 7) จัดประชุมชี้แจงเครื่องมือเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บข้อมูล
- 8) ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 9) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ
- 10) รวบรวมและวิเคราะห์ผลการจัดเก็บข้อมูล
- 11) สรุปผลการวิจัย
- 12) จัดเวทีวิพากษ์ผลการวิจัย
- 13) จัดทำสรุปเล่มงานวิจัยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มจากการประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จากนั้นจะพิจารณาการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แผนภูมิวงกลม แผนภูมิแท่ง และฮิสโตแกรม ใช้สถิติพรรณนาประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอนุมานเป็นการทดสอบไคสกำลังสอง

3.4.1 การประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

เป็นการให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยประเมินว่าข้อคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถาม สามารถวัดได้ตรงกับเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ แล้วนำผลมาพิจารณาคะแนนของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ดังนี้

1. แน่ใจว่ามีความสอดคล้องหรือวัดได้ มีระดับคะแนนเท่ากับ +1
2. ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องหรือวัดได้ มีระดับคะแนนเท่ากับ 0
3. แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้องหรือวัดได้ มีระดับคะแนนเท่ากับ -1

โดยมีสูตรในการคำนวณเป็นดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

โดยที่ IOC แทน ค่าวัดความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหาในแบบสอบถาม

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

ในการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในทุกข้อคำถามนั้น มีค่าเท่ากับ 1.00 หากข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 จะคัดเลือกไว้หรือหมายความว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.05 จะนำมาพิจารณาปรับปรุงข้อคำถามใหม่หรือหมายความว่า ข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

งานวิจัยนี้ คำนวณค่าวัดความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหาในแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมิน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้รับจากการทดลองใช้ทำการคำนวณค่า IOC ได้ค่าวัดความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แสดงข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

3.4.2 การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การคำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทำได้โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha โดยใช้เฉพาะข้อมูลจากข้อคำถามที่เป็น Rating scale (ซึ่งในงานวิจัยนี้ หมายถึง ส่วนของระดับความเชื่อมั่นของเยาวชนระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษา ที่มีต่อสถาบันหลักของชาติกับการพัฒนาประเทศ) การคำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแสดงดังนี้ (คณาจารย์ภาควิชาสถิติ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553)

สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ใช้ในการหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามสูตรหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ซึ่งคำนวณได้ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_p^2} \right)$$

โดย α คือ สัมประสิทธิ์แอลฟา หรือ ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

k คือ จำนวนข้อคำถามในแบบสอบถาม

s_i^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

s_p^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

n คือ จำนวนชุดของแบบสอบถาม

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) อาจอยู่ระหว่าง -1 และ 1 ซึ่งหากค่า α มีค่าเป็นลบจะหมายถึงความแปรปรวนของคะแนนในแต่ละข้อคำถามมีค่ามาก โดยทั่วไปจะพิจารณาสัมประสิทธิ์แอลฟาในช่วง 0 ถึง 1 เมื่อค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงถึงเครื่องมือวิจัยมีความเชื่อถือได้มาก หรืออาจกล่าวได้ว่า ความแปรปรวนในแต่ละข้อคำถามมีค่าน้อย หากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าเข้าใกล้ 0 จะแสดงถึงเครื่องมือวิจัยมีความน่าเชื่อถือลดลง

การคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยนี้ ดำเนินการโดยการนำแบบสอบถาม จำนวน 35 ชุด ไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้รับจากการทดลองใช้ทำการคำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach's Coefficient of Alpha) (ใช้เฉพาะข้อมูลจากข้อคำถามที่เป็น Rating scale) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.984 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงถึงเครื่องมือวิจัยมีความเชื่อถือได้มาก

3.4.3 สถิติพรรณนา (descriptive statistics)

การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมได้ ซึ่งเป็นข้อมูลดิบ (Row data) มาแสดงค่าความถี่ของข้อมูลที่เก็บมา โดยแสดงเป็นจำนวนและร้อยละ

ค่าร้อยละ (Percentage) เป็นการคำนวณหาสัดส่วนของข้อมูลในแต่ละตัวเทียบกับข้อมูลรวมทั้งหมด โดยมีสูตรดังนี้

$$P = \frac{F \times 100}{n}$$

โดยที่ P แทน ร้อยละ

F แทน ความถี่ของการเกิดเหตุการณ์ที่สนใจ

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

ค่าเฉลี่ย (Mean) เป็นการคำนวณหาค่ากลางของข้อมูลเพื่อเป็นตัวแทนของข้อมูลทั้งหมด โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\bar{x} = \frac{\sum x_i}{n}$$

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยเมื่อใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีหลายวิธี ในงานวิจัยนี้จะใช้หลักการว่าทุกระดับมีความยาวของช่วงเท่ากัน คือ เท่ากับ 0.80 (บุญชม ศรีสะอาด) มีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.21 – 5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
3.41 – 4.20	เห็นด้วยมาก
2.61 – 3.40	เห็นด้วยปานกลาง
1.81 – 2.60	เห็นด้วยน้อย
1.00 – 1.80	เห็นด้วยน้อยที่สุด

3.4.4 การทดสอบไคกำลังสอง (Chi-Squared Test) (ประหยัด แสงงาม, 2562)

การทดสอบไคกำลังสองเป็นการทดสอบสมมติฐานเพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับตัวแปร 2 ตัว ว่ามีความเป็นอิสระต่อกันหรือมีความเกี่ยวพันกันหรือไม่ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นการทดสอบความเป็นอิสระของตัวแปร 2 ตัว ถ้าตัวแปรไม่มีความเกี่ยวพันกันหมายถึงเมื่อทราบค่าของตัวแปรหนึ่งแล้วจะไม่สามารถอธิบายค่าของอีกตัวแปรในหน่วยสังเกตเดียวกันได้ แต่ถ้าตัวแปรมีความเกี่ยวพันกันจะสามารถพยากรณ์หรืออธิบายค่าของตัวแปรหนึ่งจากอีกตัวแปรได้ การใช้สถิติไคกำลังสองทดสอบความเกี่ยวพันมีข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

- (1) ตัวอย่างสุ่มขนาด n จากประชากรหนึ่งกลุ่ม
- (2) ข้อมูลมีระดับการวัดอย่างน้อยในระดับนามบัญญัติ ค่าสังเกตสามารถแบ่งตามคุณลักษณะ

ของตัวแปรสองตัว แต่ละค่าสังเกตสามารถแสดงคุณลักษณะของแต่ละตัวแปรได้เพียงลักษณะเดียว กล่าวคือในแต่ละตัวแปรหน่วยตัวอย่างจะมีค่าได้เพียงค่าเดียว

ข้อมูลอาจถูกจัดอยู่ในรูปตารางการจร (Contingency table) ขนาด $r \times c$ เมื่อ r แทน จำนวนกลุ่มของตัวแปรที่ 1 และ c แทน จำนวนกลุ่มของตัวแปรที่ 2 ถ้าข้อมูลประกอบด้วยค่าสังเกต n ค่าสังเกตที่เป็นอิสระกัน สามารถจัดข้อมูลได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 5.1 ตารางการจรสำหรับทดสอบความเป็นอิสระด้วยสถิติทดสอบไคกำลังสอง

ตัวแปรที่1	ตัวแปรที่2			รวม	
	1	2	...		
1	O_{11}	O_{12}	...	O_{1c}	R_1
2	O_{21}	O_{22}	...	O_{2c}	R_2
\vdots	\vdots	\vdots	\ddots	\vdots	\vdots
r	O_{r1}	O_{r2}	...	O_{rc}	R_r
รวม	C_1	C_2	...	C_c	n

เมื่อ O_{ij} แทน จำนวนค่าสังเกตที่มีลักษณะของในตัวแปรที่ 1 ระดับที่ i และ ตัวแปรที่ 2 ระดับที่ j
สมมติฐานในการทดสอบ คือ

H_0 : ตัวแปรทั้งสองไม่มีความเกี่ยวพันกัน

H_1 : ตัวแปรทั้งสองมีความเกี่ยวพันกัน

สถิติทดสอบ X^2 คำนวณโดย

$$X^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^c \frac{(O_{ij} - E_{ij})^2}{E_{ij}}$$

เมื่อ O_{ij} แทน ความถี่สังเกตในแถวที่ i และ คอลัมน์ที่ j

E_{ij} แทน ความถี่คาดหวังในแถวที่ i และ คอลัมน์ที่ j ภายใต้ H_0 จริง

$$\text{โดยที่ } E_{ij} = \frac{C_i R_j}{n}$$

ภายใต้สมมติฐานว่างเป็นจริง ตัวสถิติ X^2 มีการแจกแจงประมาณด้วยการแจกแจงแบบไคกำลังสองที่
ระดับองศาอิสระ $df = (r-1)(c-1)$

การตัดสินใจจะพิจารณาค่าสถิติ X^2 ที่คำนวณได้ไปเปรียบเทียบกับค่าวิกฤติ $\chi_{df, 1-\alpha}^2$ ที่ระดับองศาอิสระ
 $df = (r-1)(c-1)$ โดยจะปฏิเสธสมมติฐานว่าง เมื่อ X^2 มากกว่าหรือเท่ากับ $\chi_{df, 1-\alpha}^2$ หรือค่าพี (P-Value) น้อย
กว่าหรือเท่ากับระดับนัยสำคัญ

ในกรณีที่มีความถี่คาดหวังมีค่าน้อยกว่า 5 อยู่เกินกว่า 20% เราจะต้องจัดให้แต่ละเซลล์มีความถี่คาดหวัง
มากกว่าหรือเท่ากับ 5 โดยอาจรวมเซลล์ที่อยู่ใกล้กันเพื่อให้ความถี่คาดหวังมีค่ามากพอที่จะใช้การทดสอบไคกำลัง
สองได้อย่างเหมาะสม แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาว่าการกระทำนั้นจะไม่ทำให้การตีความหมายของการแบ่งกลุ่มข้อมูล
เปลี่ยนไป หรือไม่ขัดกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และข้อเสียของการรวมเซลล์ คือ จะทำให้ระดับองศาอิสระของตัวสถิติ
ทดสอบลดลงส่งผลให้กำลังการทดสอบลดลงด้วย

3.5 จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

โครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กลไกกระทรวงการ
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรม
การวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

บทที่ 4

ผลการวิจัย

โครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมที่ดี
- 2) เพื่อศึกษาระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
- 3) เพื่อค้นหารูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ในสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 ให้เกิดเป็นรูปธรรม และจัดทำข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อน อย่างเป็นรูปธรรมให้กับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อดำเนินการสู่เป้าหมาย คือ “กลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” เพื่อการคุ้มครองทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดความมั่นคงในประเทศไทย ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำเชื่อถือและสามารถนำไปกำหนดรูปแบบการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การนำเสนอผลการศึกษประกอบด้วย 2 ส่วนได้แก่

- ส่วนที่ 1 : ผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ
- ส่วนที่ 2 : ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ การสนทนากลุ่มย่อย
- ส่วนที่ 3 : ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึก

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 : ผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยใช้แบบสอบถามในการสำรวจ การคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ดำเนินการโดยการนำแบบสอบถาม จำนวน 35 ชุด ไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้รับจากการทดลองใช้ทำการคำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach's Coefficient of Alpha) (ใช้เฉพาะข้อมูลจากข้อคำถามที่เป็น Rating scale) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.984 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงถึงเครื่องมือวิจัยมีความเชื่อถือได้มาก ผลการศึกษาจากการประกอบด้วย

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2) ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
- 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
- 4) ความคิดเห็นต่อรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์

ทางสังคมของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รายละเอียดอธิบายได้ดังนี้

ผู้วิจัยกำหนดประชากรประกอบด้วย คริวเรือนทุกคริวเรือนในประเทศไทยและกลุ่มตัวอย่าง คือ คริวเรือนจำนวน 1,100 คริวเรือน สุ่มด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ชั้นโดยแบ่งเป็นชั้น (Stratified Two-Stage Sampling) ผู้วิจัยแบ่งคริวเรือนออกเป็น 11 ชั้นภูมิ จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างจังหวัด จากทุกสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 และทำการสุ่มตัวอย่างคริวเรือนในแต่ละจังหวัดที่ถูกสุ่มเป็นตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวแทนคริวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน ความรู้เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม การประสบภัยทางสังคมในพื้นที่อาศัย การประสบภัยทางสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม การดำเนินการเมื่อประสบภัยทางสังคม หน่วยงานเตือนภัยและเฝ้าระวังภัยทางสังคมในพื้นที่ การดำเนินการของหน่วยงานที่เฝ้าระวังและเตือนภัยในสังคม และหน่วยงานที่ติดต่อเมื่อเกิดภัยในสังคม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งข้อมูลเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อระบบบริหารจัดการ ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นต่อรูปแบบและแนวทางการการจัดตั้ง ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม

โดยมีผลการวิจัยดังนี้

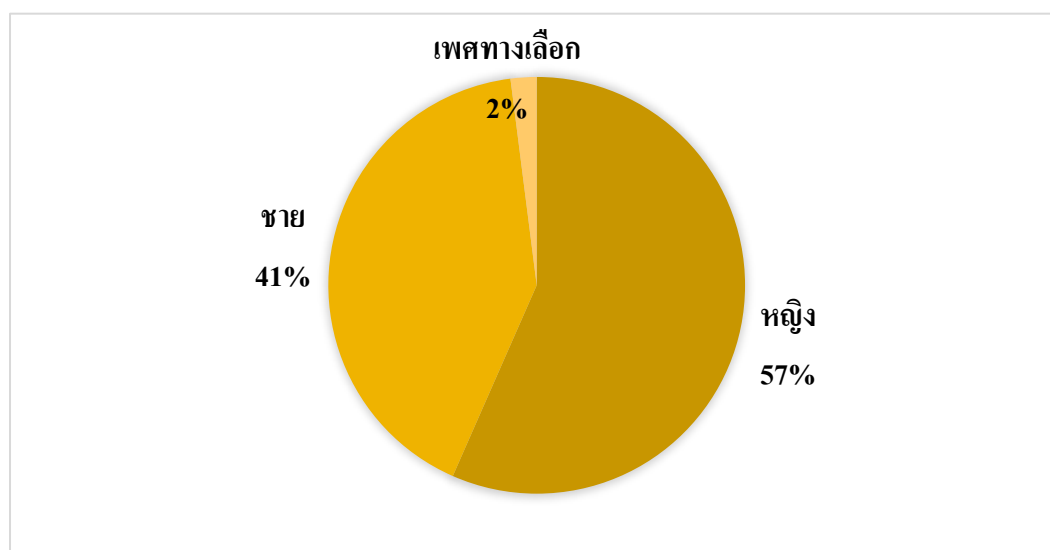
ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแต่ละสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการจำแนกตามเพศ

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ	เพศ			รวม
	ชาย	หญิง	เพศทางเลือก	
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1	37	60	3	100
	(37.00)	(60.00)	(3.00)	(100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2	36	63	0	99
	(36.40)	(63.60)	0.00	(100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3	53	46	1	100
	(53.00)	(46.00)	(1.00)	(100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4	45	49	1	95
	(47.40)	(51.60)	(1.10)	(100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 5	54	46	0	100
	(54.00)	(46.00)	(0.00)	(100.00)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6	31	68	1	100
	(31.00)	(68.00)	(1.00)	(100.00)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7	36	63	1	100
	(36.00)	(63.00)	(1.00)	(100.00)

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ	เพศ			รวม
	ชาย	หญิง	เพศทางเลือก	
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8	38	61	0	99
	(38.40)	(61.60)	(0.00)	(100.00)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9	46	43	11	100
	(46.00)	(43.00)	(11.00)	(100.00)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10	40	49	11	100
	(40.00)	(49.00)	(11.00)	(100.00)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11	33	66	1	100
	(33.00)	(66.00)	(1.00)	(100.00)
รวม	449	614	30	1,093
	(41.10)	(56.20)	(2.70)	(100.00)

หมายเหตุ ค่าใน () หมายถึง ร้อยละของ กลุ่มตัวอย่างเทียบกับจำนวนผู้ตอบในแต่ละ สสว.

แผนภูมิ 1 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

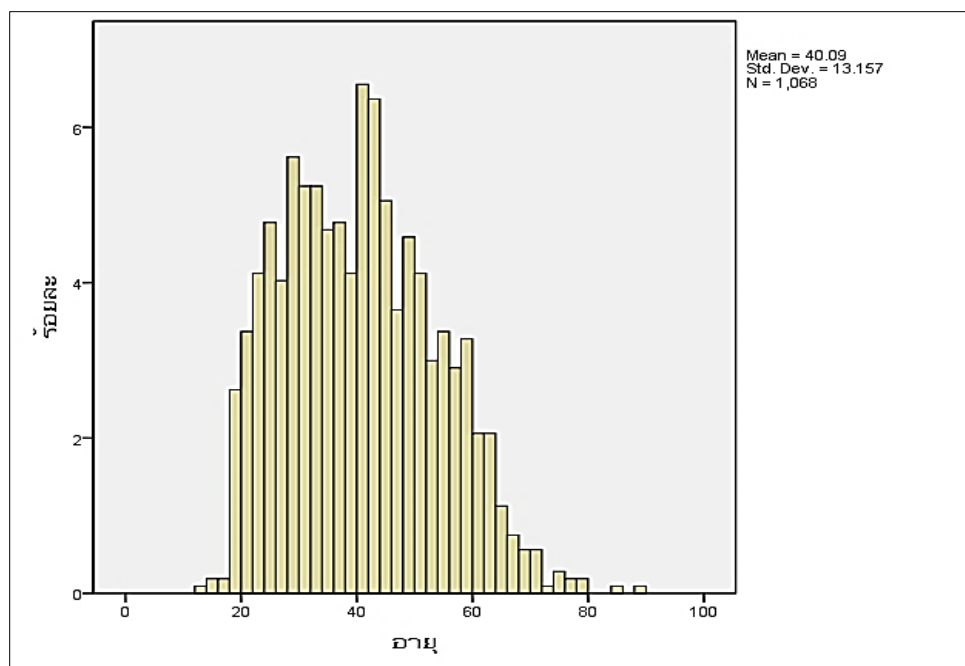
จากผลการวิเคราะห์ตารางที่ 7 และแผนภูมิที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง รองลงมาเป็นเพศชาย และเพศทางเลือกตามลำดับ โดยเพศหญิงมีจำนวน 614 คน คิดเป็นร้อยละ 56.20 เพศชายจำนวน 449 คน คิดเป็นร้อยละ 41.10 และเพศทางเลือก 30 คน คิดเป็นร้อยละ 2.70 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในแต่ละ สสว. พบว่ามีจำนวน 3 สสว. ที่มีร้อยละของผู้ตอบเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงประกอบด้วย สสว.3 สสว.5 และ สสว.9

ตารางที่ 8 อายุต่ำสุด อายุเฉลี่ย อายุสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอายุของผู้ตอบจำแนกตาม สสว.

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ	จำนวน	ต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าสูงสุด	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1	100	17	37.26	85	11.57
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2	98	18	45.53	76	13.95
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3	99	19	40.92	70	13.47
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4	98	22	43.57	66	11.68
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 5	100	22	50.77	70	10.68
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6	90	17	33.61	60	9.50
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7	91	18	44.56	77	11.46
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8	94	13	38.61	75	12.97
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9	100	18	29.9	62	10.75
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10	99	15	37.11	79	13.02
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11	99	18	38.95	88	11.59
รวม	1,068	13	40.09	88	13.16

แผนภูมิที่ 2 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ อายุของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 1,068 คน พบว่าอายุโดยรวม อยู่ระหว่าง 13 - 88 ปี (\bar{X} = 40.09, SD = 13.16) และเมื่อจำแนกผลการวิเคราะห์ ออกมาเป็นแต่ละ สสว โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ สสว.5 อายุ 22 – 70 ปี จำนวน 100 คน (\bar{X} = 50.77, SD = 10.68) สสว.2 อายุ 18 – 76 ปี จำนวน 98 คน (\bar{X} = 45.53, SD = 13.95) สสว.7 อายุ 18 – 77 ปี จำนวน 91 คน (\bar{X} = 44.56, SD = 11.46) สสว.4 อายุ 22 - 66 ปี จำนวน 98 คน (\bar{X} = 43.57, SD = 11.68) สสว.3 อายุ 19 - 70 ปี จำนวน 99 คน (\bar{X} = 40.92, SD = 13.47) สสว.11 อายุ 18 - 88 ปี จำนวน 99 คน (\bar{X} = 38.95, SD = 11.59) สสว.8 อายุ 13 - 75 ปี จำนวน 94 คน (\bar{X} = 38.61, SD = 12.97) สสว.1 อายุ 17 - 85 ปี จำนวน 100 คน (\bar{X} = 37.26, SD = 11.57) สสว.10 อายุ 15-79 ปี จำนวน 99 คน (\bar{X} = 37.11, SD = 13.02) สสว.6 อายุ 17 - 60 ปี จำนวน 90 คน (\bar{X} = 33.61, SD = 9.50) และสสว.9 อายุ 18 - 62 ปี จำนวน 100 คน (\bar{X} = 29.9, SD = 10.75) ตามลำดับ

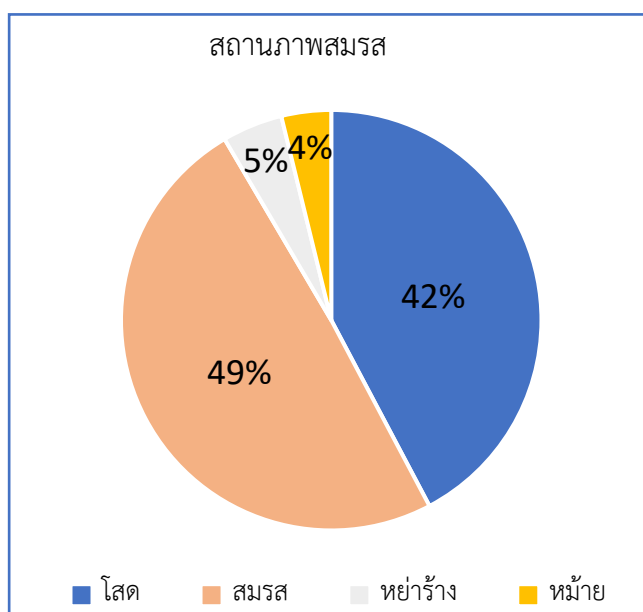
เมื่อพิจารณาการแจกแจงของอายุผู้ตอบแบบสอบถามจากแผนภูมิที่ 2 พบว่า ลักษณะเส้นโค้งการแจกแจงของอายุผู้ตอบมีลักษณะเบ้ขวา หมายความว่าโดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามจะมีอายุน้อยกว่าอายุเฉลี่ย

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพสมรส

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ	สถานภาพสมรส				รวม
	โสด	สมรส	หย่าร้าง	หม้าย	
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1	49 (49.00)	41 (41.00)	4 (4.00)	6 (6.00)	100 (100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2	33 (33.00)	58 (58.00)	6 (6.00)	3 (3.00)	100 (100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3	46 (46.00)	43 (43.00)	4 (4.00)	7 (7.00)	100 (100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4	32 (32.30)	59 (59.60)	6 (6.10)	2 (2.00)	99 (100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 5	16 (16.00)	77 (77.00)	1 (1.00)	6 (6.00)	100 (100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6	62 (62.00)	26 (26.00)	10 (10.00)	2 (2.00)	100 (100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7	31 (31.00)	60 (60.00)	4 (4.00)	5 (5.00)	100 (100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8	44 (44.40)	46 (46.50)	6 (6.10)	3 (3.00)	99 (100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9	77 (77.00)	22 (22.00)	1 (1.00)	0 (0.00)	100 (100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10	52 (52.00)	37 (37.00)	4 (4.00)	7 (7.00)	100 (100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11	22 (22.00)	72 (72.00)	5 (5.00)	1 (1.00)	100 (100)
รวม	464 (42.30)	541 (49.30)	51 (4.60)	42 (3.80)	1,098 (100)

แผนภูมิที่ 3 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพสมรส

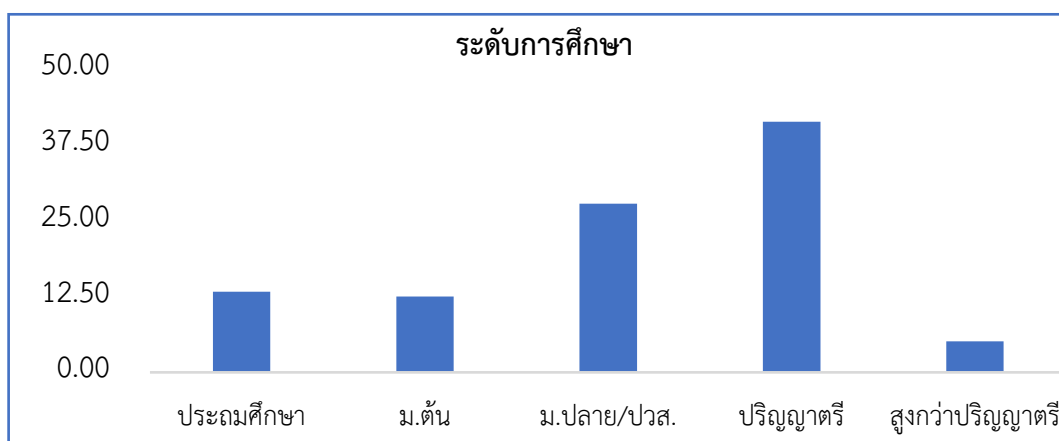
จากตารางที่ 9 และ แผนภูมิที่ 3 ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 541 คน คิดเป็นร้อยละ 49.30 รองลงมาคือ สถานภาพสมรส โสด จำนวน 464 คน คิดเป็นร้อยละ 242.30 สถานภาพสมรส หย่าร้าง จำนวน 51 คน คิดเป็น ร้อยละ 4.60 และ สถานภาพสมรส หม้าย จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 3.80 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามใน สสว.1, สสว.6, สสว.9 และสสว.10 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด รองลงมาเป็นสถานภาพสมรส

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ	ระดับการศึกษา					รวม
	ประถมศึกษา	ม.ต้น	ม.ปลาย/ ปวส.	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี	
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1	7	8	23	57	4	99
	(7.10)	(8.10)	(23.20)	(57.60)	(4.00)	(100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2	24	17	36	20	3	100
	(24.00)	(17.00)	(36.00)	(20.00)	(3.00)	(100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3	19	12	25	40	4	100
	(19.00)	(12.00)	(25.00)	(40.00)	(4.00)	(100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4	22	13	35	21	7	98
	(22.40)	(13.30)	(35.70)	(21.40)	(7.10)	(100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 5	18	16	50	15	1	100

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ	ระดับการศึกษา					รวม
	ประถมศึกษา	ม.ต้น	ม.ปลาย/ ปวส.	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี	
	(18.00)	(16.00)	(50.00)	(15.00)	(1.00)	(100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6	2	0	12	77	7	98
	(2.00)	(0.00)	(12.20)	(78.60)	(7.10)	(100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7	16	7	21	44	11	99
	(16.20)	(7.10)	(21.20)	(44.40)	(11.10)	(100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8	13	14	31	37	4	99
	(13.10)	(14.10)	(31.30)	(37.40)	(4.00)	(100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9	0	3	31	54	12	100
	(0.00)	(3.00)	(31.00)	(54.00)	(12.00)	(100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10	10	19	20	49	2	100
	(10.00)	(19.00)	(20.00)	(49.00)	(2.00)	(100)
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11	14	28	20	37	1	100
	(14.00)	(28.00)	(20.00)	(37.00)	(1.00)	(100)
รวม	145	137	304	451	56	1,093
	(13.30)	(12.50)	(27.80)	(41.30)	(5.10)	(100)

แผนภูมิที่ 4 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากตารางที่ 10 และแผนภูมิที่ 4 ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา คือ ปริญญาตรี จำนวน 451 คน คิดเป็นร้อยละ 41.30 รองลงมา คือ ม.ปลาย/ปวส. จำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 27.80 ประถมศึกษา จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 13.30 ม.ต้น จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 และ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาราย สสว. พบว่า สสว.2 สสว.4 และ สสว.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้น ม.ปลาย/ปวส.

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละของทั้งหมด	ร้อยละของคนที่ตอบ
1) รับจ้างทั่วไป	265	24.10	24.50
2) เกษตรกร (ประมง เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์)	195	17.70	18.00
3) รับราชการ	191	17.40	17.60
4) ธุรกิจส่วนตัว	120	10.90	11.10
5) ลูกจ้างภาครัฐ	102	9.30	9.40
6) ค้าขาย	96	8.70	8.90
7) นักศึกษา	71	6.50	6.60
8) แม่บ้าน	6	0.50	0.60
9) อื่น ๆ	37	3.40	3.40
รวมคนที่ตอบ	1,083	98.50	100.00
ไม่ตอบ	17	1.50	
รวมทั้งหมด	1,100	100.00	

จากตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 1,100 คน แบ่งเป็นคนที่ตอบแบบสอบถามในข้อนี้จำนวน 1,083 คน และคนที่ไม่ตอบแบบสอบถามข้อนี้จำนวน 17 คน โดยคนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 24.10 ของทั้งหมด และคิดเป็นร้อยละ 24.50 ของคนที่ตอบ รองลงมา คือ อาชีพเกษตรกร (ประมง เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์) อาชีพรับราชการ อาชีพธุรกิจส่วนตัว อาชีพลูกจ้างภาครัฐ อาชีพค้าขาย อาชีพนักศึกษา อาชีพแม่บ้าน และ อาชีพอื่นๆ จำนวน 195, 191, 120, 102, 96, 71, 6 และ 37 คน คิดเป็นร้อยละ 17.70, 17.40, 10.90, 9.30, 8.70, 6.50, 0.50 และ 3.40 ของจำนวนคนที่กรอกแบบสอบถามทั้งหมด และคิดเป็นร้อยละ 18.00, 17.60, 11.10, 9.40, 8.90, 6.60, 0.60 และ 3.40 ของจำนวนคนที่ตอบแบบสอบถาม ตามลำดับ

ตารางที่ 12 ความเกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (จำนวนผู้เลือกตอบข้อนี้ 1,091 คน)

ความเกี่ยวข้องกับการเตือนภัย	จำนวนการเลือก		ร้อยละ**
	จำนวน	ร้อยละ*	
1) เฝ้าระวังภัยทางสังคม	405	15.50	37.10
2) ผู้แจ้งเหตุ	396	15.10	36.30
3) ช่วยเหลือเบื้องต้น	320	12.20	29.30
4) ให้ข้อมูลภัยทางสังคม	314	12.00	28.80
5) เตือนภัย	266	10.10	24.40
6) ประสานงานแจ้งเหตุ/ชี้เป้า	265	10.10	24.30
7) ป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้น	262	10.00	24.00
8) รายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	217	8.30	19.90
9) คัดกรอง	176	6.70	16.10
รวม	2,621	100.00	240.20

หมายเหตุ คำถามนี้เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

** หมายถึง ร้อยละเทียบกับผลรวมจำนวนการเลือกแต่ละข้อ

* หมายถึง ร้อยละเทียบกับจำนวนผู้เลือกตอบ 9 ตัวเลือกนี้

จากตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ ความเกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมของผู้ตอบแบบสอบถามมีผู้ตอบข้อนี้จำนวน 1,091 คน พบว่า ความเกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมส่วนใหญ่ คือ เป็นผู้เฝ้าระวังภัยทางสังคม จำนวน 405 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 ของจำนวนผู้ตอบ 9 ตัวเลือกนี้ และ คิดเป็นร้อยละ 37.10 ของผลรวมจำนวนผู้ข้อนี้ รองลงมา คือ เป็นผู้แจ้งเหตุ เป็นผู้ช่วยเหลือเบื้องต้น เป็นผู้ให้ข้อมูลภัยทางสังคม เป็นผู้เตือนภัย เป็นผู้ประสานงานแจ้งเหตุ/ชี้เป้า เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้น เป็นผู้รายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเป็นผู้คัดกรอง จำนวน 396, 320, 314, 266, 265, 262, 217 และ 176 คน คิดเป็นร้อยละ 15.10, 12.20, 12.00, 10.10, 10.10, 10.00, 8.30 และ 6.70 ของความผู้ตอบ 9 ตัวเลือกนี้ และ คิดเป็นร้อยละ 36.30, 29.30, 28.80, 24.40, 24.30, 24.00, 19.90 และ 16.10 ของผลรวมจำนวนผู้ตอบในข้อความเกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ตามลำดับ

ตารางที่ 13 การประสพภัยทางสังคมในพื้นที่ (จำนวนผู้เลือกตอบข้อนี้ 1,095 คน)

พื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่ท่านประสพภัยทางสังคม ด้านใดบ้าง	จำนวนการเลือก		ร้อยละ**
	จำนวน	ร้อยละ*	
1) ภัยโรคอุบัติใหม่ เช่น โควิด-19	694	25.40	63.40
2) ภัยยาเสพติด	599	22.00	54.70
3) ภัยหนี้นอกระบบ	382	14.00	34.90
4) ภัยการพนัน/พนันออนไลน์	327	12.00	29.90
5) ภัยออนไลน์	280	10.30	25.60
6) ภัยความรุนแรงในครอบครัว	240	8.80	21.90
7) ภัยอาชญากรรมกับกลุ่มเปราะบาง	120	4.40	11.00
8) ภัยการค้ำมนุษย์	85	3.10	7.80
รวม	2,727	100.00	249.00

หมายเหตุ คำถามนี้เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

** หมายถึง ร้อยละเทียบกับผลรวมจำนวนการเลือกแต่ละข้อ

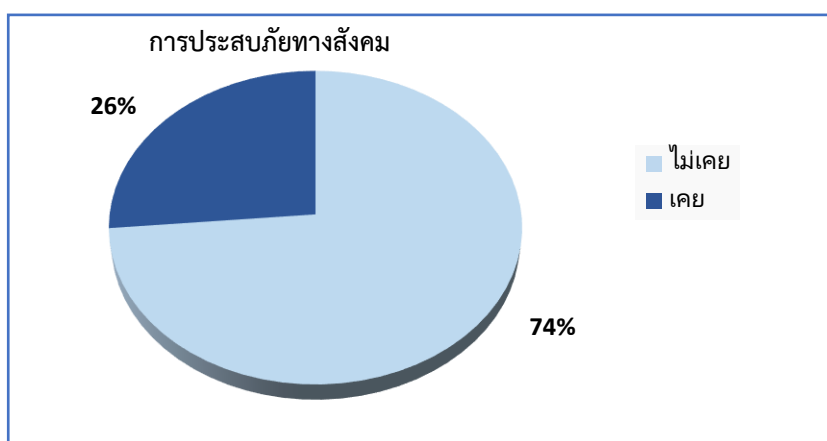
* หมายถึง ร้อยละเทียบกับจำนวนผู้เลือกตอบ 8 ตัวเลือกนี้

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ การประสพภัยทางสังคมในพื้นที่ที่มีผู้ตอบข้อนี้จำนวน 1,095 คน พบว่า ในพื้นที่ส่วนใหญ่ประสพภัยด้าน ภัยโรคอุบัติใหม่ เช่น โควิด-19 จำนวน 694 คน คิดเป็นร้อยละ 25.40 ของผู้เลือกตอบทั้ง 8 ตัวเลือก และ คิดเป็นร้อยละ 63.40 ของจำนวนผู้ตอบข้อนี้ รองลงมา คือ ภัยยาเสพติด จำนวน 599 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 ของผู้เลือกตอบทั้ง 8 ตัวเลือก และ คิดเป็นร้อยละ 54.70 ของผู้ตอบข้อนี้ ภัยหนี้นอกระบบ ภัยการพนัน/พนันออนไลน์ ภัยออนไลน์ ภัยความรุนแรงในครอบครัว ภัยอาชญากรรมกับกลุ่มเปราะบาง และภัยการค้ำมนุษย์ จำนวน 382, 327, 280, 240, 120 และ 85 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00, 12.00, 10.30, 8.80, 4.40 และ 3.10 ของผู้เลือกตอบทั้ง 8 ตัวเลือก และ คิดเป็นร้อยละ 34.90, 29.90, 25.60, 21.90, 11.00 และ 7.80 ของผู้ตอบเรื่องการประสพภัยในพื้นที่ ตามลำดับ

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยประสบภัยทางสังคม

การประสบภัยทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	810	73.60
เคย	290	26.40
รวม	1,100	100.00

แผนภูมิที่ 5 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยประสบภัยทางสังคม

จากตารางที่ 14 และแผนภูมิที่ 5 ผลการวิเคราะห์ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 1,100 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยประสบภัยทางสังคม จำนวน 810 คน คิดเป็นร้อยละ 73.60 และเคยประสบภัยทางสังคม จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 26.40

ตารางที่ 15 การดำเนินการเมื่อเกิดภัยทางสังคม (จำนวนผู้เลือกตอบข้อนี้ 289 คน)

การดำเนินการของท่านเมื่อเกิดภัย	จำนวนการเลือก		ร้อยละ**
	จำนวน	ร้อยละ*	
1) แจ้งเจ้าหน้าที่ที่ใกล้ที่สุด	201	21.30	69.60
2) ประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้อง	159	16.90	55.00
3) ตรวจสอบข้อมูลภัยทางสังคมที่เกิดขึ้นก่อน	120	12.70	41.50
4) ขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ	100	10.60	34.60
5) แสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง	99	10.50	34.30

การดำเนินการของท่านเมื่อเกิดภัย	จำนวนการเลือก		ร้อยละ**
	จำนวน	ร้อยละ*	
6) ติดตามข่าวสารของหน่วยงานรัฐอย่างใกล้ชิด	94	10.00	32.50
7) การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางสังคม ในภาวะวิกฤติ	52	5.50	18.00
8) รายงานผลการให้ความช่วยเหลือ	51	5.40	17.60
9) ส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ประเมินปัญหา	45	4.80	15.60
10) เตรียมการอพยพ	22	2.30	7.60
รวม	943	100.00	326.30

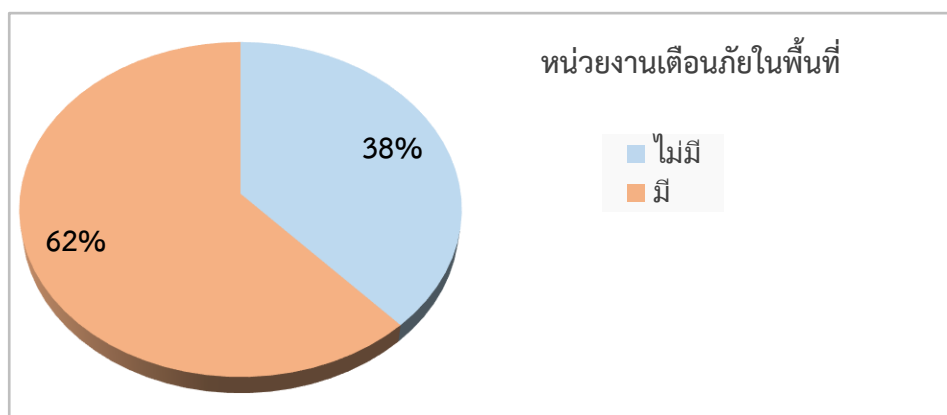
หมายเหตุ คำถามนี้เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ** หมายถึง ร้อยละเทียบกับผลรวมจำนวนการเลือกแต่ละข้อ
* หมายถึง ร้อยละเทียบกับจำนวนผู้เลือกตอบ 10 ตัวเลือกนี้

จากตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์การดำเนินการเมื่อเกิดภัยทางสังคมมีผู้ตอบแบบสอบถามข้อนี้จำนวน 289 คน พบว่า ส่วนใหญ่แจ้งเจ้าหน้าที่ที่อยู่ใกล้ที่สุด จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 21.30 ของจำนวนผู้เลือกตอบ 10 ตัวเลือกนี้ และคิดเป็นร้อยละ 69.60 ของจำนวนผู้ตอบข้อนี้ รองลงมา คือ ประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบข้อมูลภัยทางสังคมที่เกิดขึ้นก่อน ขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ แสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ติดตามข่าวสารของหน่วยงานรัฐอย่างใกล้ชิด การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางสังคม ในภาวะวิกฤติ รายงานผลการให้ความช่วยเหลือ ส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ประเมินปัญหา และเตรียมการอพยพ จำนวน 159, 120, 100, 99, 94, 52, 51, 45 และ 22 คน ของจำนวนผู้ตอบ 10 ตัวเลือกนี้ คิดเป็นร้อยละ 16.90, 12.70, 10.60, 10.50, 10.00, 5.50, 5.40, 4.80 และ 2.30 ของแต่ละทางเลือกในการดำเนินคดี และคิดเป็นร้อยละ 55.00, 41.50, 34.60, 34.30, 32.50, 18.00, 17.60, 15.60 และ 7.60 ของผลรวมจำนวนผู้ตอบข้อนี้ ตามลำดับ

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของหน่วยงานเตือนภัยทางสังคมในพื้นที่

หน่วยงานเตือนภัยในพื้นที่	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	420	38.2
มี	680	61.8
รวม	1100	100

แผนภูมิที่ 6 ร้อยละของหน่วยงานเตือนภัยทางสังคมในพื้นที่

จากตารางที่ 16 จากผลการวิเคราะห์ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 1,100 คน แสดงในตารางที่ 10 และรูปที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทราบว่าไม่มีหน่วยงานเตือนภัยและเผ่าระวังสถานการณ์ทางสังคมในพื้นที่จำนวน 680 คน คิดเป็นร้อยละ 61.80 และทราบว่าไม่มีหน่วยงานเตือนภัยและเผ่าระวังสถานการณ์ทางสังคมในพื้นที่ จำนวน 420 คน คิดเป็นร้อยละ 38.20

ตารางที่ 17 การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเผ่าระวังสถานการณ์ทางสังคม (จำนวนผู้เลือกตอบข้อนี้ 655 คน)

การดำเนินการของหน่วยงานเตือนภัย	จำนวนการเลือก		ร้อยละ**
	จำนวน	ร้อยละ*	
1) มีการบูรณาการการทำงานกันแต่ทำได้น้อย	370	22.50	56.50
2) มีนโยบายในระดับพื้นที่แต่ไม่ชัดเจน	353	21.50	53.90
3) ขาดการจัดการบริหารข้อมูลภัยทางสังคมระดับพื้นที่	230	14.00	35.10
4) ขาดเจ้าภาพหลักที่รับผิดชอบ	224	13.60	34.20
5) ไม่มีแผนปฏิบัติการภัยทางสังคม	175	10.70	26.70
6) ไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง	164	10.00	25.00
7) ไม่มีนโยบายด้านภัยทางสังคม	127	7.70	19.40
รวม	1,643	100.00	250.80

หมายเหตุ คำถามนี้เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ** หมายถึง ร้อยละเทียบกับผลรวมจำนวนการเลือกแต่ละข้อ

* หมายถึง ร้อยละเทียบกับจำนวนผู้เลือกตอบ 7 ตัวเลือกนี้

จากตารางที่ 17 จากผลการวิเคราะห์ การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามข้อนี้จำนวน 655 คน พบว่า ส่วนใหญ่มีการบูรณาการการทำงานกันแต่ทำได้น้อย จำนวน 307 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 ผู้ตอบแบบสอบถาม 7 ตัวเลือกนี้ และคิดเป็นร้อยละ 56.50 ของผู้ตอบแบบสอบถามข้อนี้ รองลงมา คือ มีนโยบายในระดับพื้นที่แต่ไม่ชัดเจน ขาดการจัดการบริหารข้อมูลภัยทางสังคมระดับพื้นที่ ขาดเจ้าภาพหลักที่รับผิดชอบ ไม่มีแผนปฏิบัติการภัยทางสังคม ไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง และไม่มีนโยบายด้านภัยทางสังคม จำนวน 353, 230, 224, 175, 164 และ 127 คน คิดเป็นร้อยละ 21.50, 14.00, 13.60, 10.70, 10.00 และ 7.70 ของผู้ตอบแบบสอบถาม 7 ตัวเลือกของการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม และคิดเป็นร้อยละ 53.90, 35.10, 34.20, 26.70, 25.00 และ 19.40 ผู้ตอบข้อนี้ ตามลำดับ

ตารางที่ 18 หน่วยงานหรือบุคคลที่ติดต่อเมื่อเกิดภัยทางสังคม (จำนวนผู้เลือกตอบข้อนี้ 1,097 คน)

หน่วยงานหรือบุคคลที่ติดต่อเมื่อเกิดภัยทางสังคม	จำนวนการเลือก		ร้อยละ**
	จำนวน	ร้อยละ*	
1) ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน	874	19.00	79.70
2) ผู้นำชุมชน	791	17.20	72.10
3) สถานีตำรวจ	654	14.20	59.60
4) สมาชิกสภาเทศบาล/สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	514	11.20	46.90
5) อาสาสมัครในพื้นที่ เช่น อปปร. อสม. อพม. อสร. ฯลฯ	508	11.00	46.30
6) เจ้าหน้าที่ รพ.สต.	466	10.10	42.50
7) สายด่วน 191, 1300, 1111, 1669, 1330, 1784, 192	361	7.80	32.90
8) ศูนย์ดำรงธรรม	270	5.90	24.60
9) ครู	106	2.30	9.70
10) ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม	60	1.30	5.50
รวม	4,604	100.00	419.70

จากตารางที่ 18 แสดงจำนวนหน่วยงานหรือบุคคลที่ติดต่อเมื่อเกิดภัยทางสังคม มีผู้ตอบแบบสอบถามข้อนี้จำนวน 1,097 คน พบว่า ส่วนใหญ่ติดต่อผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 874 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 ของผู้ตอบทั้ง 10 ตัวเลือก และคิดเป็นร้อยละ 79.70 ผู้ตอบข้อนี้ รองลงมา คือ ติดต่อผู้นำชุมชน สถานีตำรวจ สมาชิกสภาเทศบาล/สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครในพื้นที่ (เช่น อปปร. อสม. อพม. อสร. ฯลฯ) เจ้าหน้าที่ รพ.สต. สายด่วน 191, 1300, 1111, 1669, 1330, 1784, 192 ศูนย์ดำรงธรรม ครู และ ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม จำนวน 791, 654, 514, 508, 466, 361, 270, 106 และ 60 คน คิดเป็นร้อยละ 21.50, 14.00, 13.60, 10.70, 10.00 และ 7.70 ผู้ตอบทั้ง 10 ตัวเลือก และคิดเป็นร้อยละ 72.10, 59.60, 46.90, 46.30, 42.50, 32.90, 24.60, 9.70 และ 5.50 ของผู้ตอบหน่วยงานหรือบุคคลที่ติดต่อเมื่อเกิดภัยทางสังคม ตามลำดับ

4.1.2 การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ผู้วิจัยจะทำการสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัย 6 ด้าน ประกอบด้วย การรับรู้ภัยทางสังคม ช่องทางการเตือนภัยทางสังคม วิธีการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยทางสังคม ระบบการแจ้งเตือนภัยทางสังคม โครงสร้างและองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม และบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม คำถามแต่ละข้อคำตอบที่ถูก คือ คำตอบใช่

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบด้านการรับรู้ภัยทางสังคม

การรับรู้ภัยทางสังคม	คำตอบ		รวม
	ไม่ใช่	ใช่	
1. ภัยทางสังคมถือเป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์	34 (3.10)	1,064 (96.90)	1,098 (100.00)
2. ประเภทของภัยทางสังคมมี 2 ประเภท ได้แก่ ภัยทั่วไป กับ ภัยใกล้ตัว	61 (5.57)	1,035 (94.43)	1,096 (100.00)
3. การแสวงหาประโยชน์จากเด็กถือเป็นภัยทั่วไปที่พบเห็นได้ในสังคม	79 (7.23)	1,013 (92.77)	1,092 (100.00)
4. การค้ามนุษย์เป็นภัยทางสังคมใกล้ตัวที่สามารถเฝ้าระวังและเตือนภัยได้	50 (4.55)	1,048 (95.45)	1,098 (100.00)
5. การหลอกลวง หลอกขายของออนไลน์ หลอกลวงให้กู้เงินออนไลน์ถือเป็นภัยทางสังคม	15 (1.36)	1,084 (98.64)	1,099 (100.00)

ค่าใน () แสดงร้อยละของผู้ตอบเทียบกับจำนวนผู้ตอบข้อคำถามนั้น

จากตารางที่ 19 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าร้อยละ 92 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับภัยทางสังคมในทุกข้อคำถาม โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ว่าการหลอกลวง หลอกขายของออนไลน์ หลอกลวงให้กู้เงินออนไลน์ถือเป็นภัยทางสังคม มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 98.64 รองลงมาเป็น ภัยทางสังคมถือเป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ คิดเป็นร้อยละ 96.90

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบด้านช่องทางการเตือนภัยทางสังคม

ช่องทางของการเตือนภัยทางสังคม	คำตอบ		รวม
	ไม่ใช่	ใช่	
1. การเตือนภัยทางสังคมเป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ	178 (16.36)	910 (83.64)	1,088 (100.00)
2. ช่องทางการเตือนภัยทางสังคมทางบุคคลประกอบด้วย คนในครอบครัว, ผู้นำชุมชน, อพม. เป็นต้น	26 (2.37)	1,071 (97.63)	1,097 (100.00)
3. ช่องทางการเตือนภัยทางสังคมประกอบด้วย ศูนย์ดำรงธรรม ,1300 เป็นต้น	22 (2.01)	1,073 (97.99)	1,095 (100.00)
4. ช่องทางการเตือนภัยทางชุมชนประกอบด้วย ศูนย์ยุติธรรมชุมชน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เสียงตามสาย	17 (1.55)	1,078 (98.45)	1,095 (100.00)

จากตารางที่ 20 เมื่อพิจารณาด้านช่องทางการเตือนภัยทางสังคม จากตารางที่ 14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้เกี่ยวกับ ช่องทางการเตือนภัยทางชุมชนประกอบด้วย ศูนย์ยุติธรรมชุมชน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เสียงตามสาย มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 98.45 รองลงมาเป็น ช่องทางการเตือนภัยทางสังคมประกอบด้วย ศูนย์ดำรงธรรม, 1300 , สายด่วนต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 97.99

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบด้านวิธีการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยทางสังคม

วิธีการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยทางสังคม	คำตอบ		รวม
	ไม่ใช่	ใช่	
1. วิธีการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยทางสังคม ผู้แจ้งต้องลงทะเบียนผ่านเข้ามาในระบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม	214 (19.62)	877 (80.38)	1,091 (100.00)
2. การแจ้งเตือนภัยทางสังคมและเฝ้าระวังภัยทางสังคมถือเป็นหน้าที่ของประชาชน ที่กฎหมายกำหนดไว้	152 (13.93)	939 (86.07)	1,091 (100.00)
3. ประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและการค้ามนุษย์	37 (3.38)	1,058 (96.62)	1,095 (100.00)

จากตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยทางสังคม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ว่า ประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและการค้ามนุษย์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.62 รองลงมาเป็น การแจ้งเตือนภัยทางสังคมและเฝ้าระวังภัยทางสังคมถือเป็นหน้าที่ของประชาชน ที่กฎหมายกำหนดไว้ และ วิธีการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยทางสังคม ผู้แจ้งต้องลงทะเบียนผ่านเข้ามาในระบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 86.07 และ 80.38 ตามลำดับ

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบด้านระบบการแจ้งเตือนภัยทางสังคม

ระบบการแจ้งเตือนภัยทางสังคม	คำตอบ		รวม
	ไม่ใช่	ใช่	
1. ศูนย์เตือนภัยฯ มีระบบการแจ้งเตือนภัยทางสังคมผ่านระบบเครือข่ายออนไลน์	121 (11.04)	975 (88.96)	1,096 (100.00)
2. ศูนย์เตือนภัยฯ ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการให้ชัดเจน	60 (5.46)	1,038 (94.54)	1,098 (100.00)
3. ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีระบบควบคุมกำกับอยู่ที่ระดับจังหวัด	95 (8.70)	997 (91.30)	1,092 (100.00)

จากตารางที่ 22 เมื่อพิจารณาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยทางสังคม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ว่า ศูนย์เตือนภัยฯ ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการให้ชัดเจน มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 94.54 รองลงมาเป็น ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีระบบควบคุมกำกับอยู่ที่ระดับจังหวัด และ ศูนย์เตือนภัยฯ มีระบบการแจ้งเตือนภัยทางสังคมผ่านระบบเครือข่ายออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 91.30 และ 88.96 ตามลำดับ

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบด้านโครงสร้างและองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

โครงสร้างและองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	คำตอบ		รวม
	ไม่ใช่	ใช่	
1. โครงสร้างของศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ร่วมกัน	28 (2.55)	1,069 (97.45)	1,097 (100.00)
2. การจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์เตือนภัยฯ ควรอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด	87 (7.96)	1,006 (92.04)	1,093 (100.00)
3. อาสาสมัครควรเป็นองค์ประกอบหนึ่งของคณะกรรมการศูนย์เตือนภัยฯ ระดับชุมชน	15 (1.37)	1,080 (98.63)	1,095 (100.00)

จากตาราง 23 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับโครงสร้างและองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ว่า อาสาสมัครควรเป็นองค์ประกอบหนึ่งของคณะกรรมการศูนย์เตือนภัยฯ ระดับชุมชน มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 98.66 รองลงมาเป็น โครงสร้างของศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 97.45 การจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์เตือนภัยฯ ควรอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 92.04

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

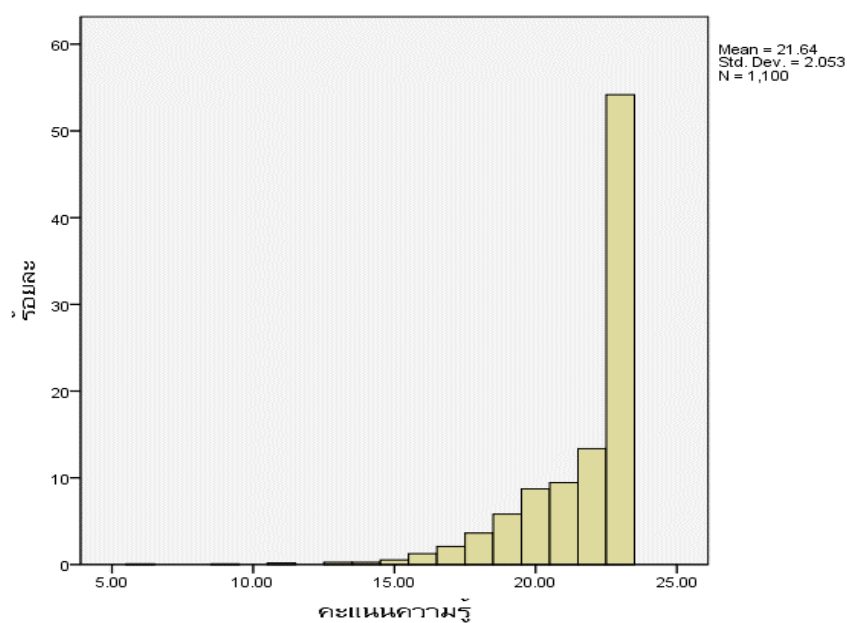
บทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	คำตอบ		รวม
	ไม่ใช่	ใช่	
1. แจ้งเตือนภัยทางสังคมรูปแบบใหม่ให้ประชาชนทราบ	21 (1.92)	1,075 (98.08)	1,096 (100.00)
2. ให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยทางสังคม	12 (1.10)	1,083 (98.90)	1,095 (100.00)
3. เป็นหน่วยงานกลางในการประสานความร่วมมือให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางสังคม	20 (1.82)	1,078 (98.18)	1,098 (100.00)
4. รวบรวมข้อมูลผู้ประสบภัยทางสังคม เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์แนวโน้มของภัยทางสังคม	21 (1.91)	1,077 (98.09)	1,098 (100.00)
5. ศึกษาข้อมูลภัยทางสังคมในต่างประเทศเพื่อวางแผนป้องกันการเกิดภัยทางสังคมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศ	40 (3.66)	1,054 (96.34)	1,094 (100.00)

จากตารางที่ 24 เมื่อพิจารณาบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยในทุกด้านสูงกว่าร้อยละ 96 โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจว่า ให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยทางสังคม มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 98.90 รองลงมาเป็น ศูนย์เตือนภัยเป็นหน่วยงานกลางในการประสานความร่วมมือให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 98.18

ตารางที่ 25 คะแนนต่ำสุด คะแนนสูงสุด คะแนนเฉลี่ย และร้อยละของคะแนนเต็ม ของความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ประเด็นคำถาม	คะแนนเต็ม	จำนวน	คะแนนต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละของคะแนนเต็ม
1) การรับรู้ภัยทางสังคม	5	1,100	1	5	4.77	95.44
2) ช่องทางของการเตือนภัยทางสังคม	4	1,099	0	4	3.76	94.09
3) วิธีการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยทางสังคม	3	1,098	0	3	2.62	87.34
4) ระบบการแจ้งเตือนภัยทางสังคม	3	1,100	0	3	2.74	91.30
5) โครงสร้างและองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	3	1,099	0	3	2.87	95.78
6) บทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	5	1,100	0	5	4.88	97.67
รวม	23	1,100	6	23	21.64	94.09

แผนภูมิที่ 7 คะแนนความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

จากตารางที่ 25 และแผนภูมิที่ 7 ผลการวิเคราะห์ การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมโดยมีคะแนนรวมเต็ม 23 คะแนน พบว่า โดยภาพรวมคะแนนต่ำสุดคือ 6 และคะแนนสูงสุดคือ 23 (\bar{X} = 21.64) คิดเป็นร้อยละ 94.09 ของคะแนนเต็ม และเมื่อจำแนกผลการวิเคราะห์ ออกมาเป็นแต่ละประเด็นคำถาม โดยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ บทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม คะแนนต่ำสุดคือ 0 และคะแนนสูงสุดคือ 5 (\bar{X} = 4.88) คิดเป็นร้อยละ 97.67 ของคะแนนเต็ม การรับรู้ภัยทางสังคม คะแนนต่ำสุดคือ 1 และคะแนนสูงสุดคือ 5 (\bar{X} = 4.77) คิดเป็นร้อยละ 95.44 ของคะแนนเต็ม ช่องทางของการเตือนภัยทางสังคม คะแนนต่ำสุดคือ 0 และคะแนนสูงสุดคือ 4 (\bar{X} = 3.76) คิดเป็นร้อยละ 94.09 ของคะแนนเต็ม โครงสร้างและองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม คะแนนต่ำสุดคือ 0 และคะแนนสูงสุดคือ 3 (\bar{X} = 2.87) คิดเป็นร้อยละ 95.78 ของคะแนนเต็ม ระบบการแจ้งเตือนภัยทางสังคม คะแนนต่ำสุดคือ 0 และคะแนนสูงสุดคือ 3 (\bar{X} = 2.74) คิดเป็นร้อยละ 91.30 ของคะแนนเต็ม และวิธีการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยทางสังคม คะแนนต่ำสุดคือ 0 และคะแนนสูงสุดคือ 3 (\bar{X} = 2.62) คิดเป็นร้อยละ 87.34 ของคะแนนเต็ม

4.1.3 ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

การสำรวจความคิดเห็นต่อระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม แบ่งการศึกษาออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ ความคิดเห็นต่อการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ความคิดเห็นต่อกลไกการสนับสนุนศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม และความคิดเห็นต่อระบบข้อมูลสารสนเทศศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ได้ผลการศึกษาตามตารางที่ 26-30 ดังนี้

ตารางที่ 26 ความคิดเห็นต่อการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรกำหนดกลไก บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ กระบวนการดำเนินงานที่มีความชัดเจน รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์	4.47	0.68	มากที่สุด
2) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ในทุกภาคีเครือข่าย	4.46	0.66	มากที่สุด

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
3) การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ การดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยฯ ก่อน	4.42	0.65	มากที่สุด
4) การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยฯ ควรขึ้นอยู่กับความพร้อมและความ สมัครใจของพื้นที่	4.33	0.73	มากที่สุด
5) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานของศูนย์ เตือนภัยฯ ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (2565-2569)	4.32	0.74	มากที่สุด
รวม	4.40	0.70	มากที่สุด

จากตารางที่ 26 ความคิดเห็นต่อการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมของตัวแทน
ครัวเรือนทั้งหมด 1,100 คน พบว่า ในภาพรวมตัวแทนครัวเรือนเห็นด้วยมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.40 ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน 0.70 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ทุกประเด็นตัวแทนครัวเรือนจะเห็นด้วยระดับมากที่สุด โดย
ประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ศูนย์เตือนภัยฯควรถูกกำหนดกลไก บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ กระบวนการ
ดำเนินงานที่มีความชัดเจน รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ (มีค่าเฉลี่ย 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.68) รองลงมา
คือ ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ในทุกภาคีเครือข่าย (มีค่าเฉลี่ย 4.46 ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน 0.66) และประเด็นที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานของ
ศูนย์เตือนภัยฯ ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (2565-2569) (มีค่าเฉลี่ย 4.32
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.74)

ตารางที่ 27 ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1) ศูนย์เตือนภัยฯ มีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้เสียหายหรือได้รับผลกระทบจากภัยทางสังคม	4.46	0.66	มากที่สุด
2) ศูนย์เตือนภัยฯ มีหน้าที่สร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับประชาชนให้มีความรู้เท่าทันภัยทางสังคม	4.45	0.69	มากที่สุด
3) ศูนย์เตือนภัยฯ มีหน้าที่หลัก คือ เป็นศูนย์ข้อมูลเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในระดับพื้นที่	4.43	0.66	มากที่สุด
4) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการบูรณาการกับภาคีเครือข่ายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากภัยทางสังคม	4.42	0.66	มากที่สุด
5) ศูนย์เตือนภัยฯ มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยภัยทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ	4.40	0.69	มากที่สุด
รวม	4.43	0.67	มากที่สุด

จากตารางที่ 27 ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมของตัวแทนครัวเรือนทั้งหมด 1,100 คน พบว่า ในภาพรวมตัวแทนครัวเรือนเห็นด้วยมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ทุกประเด็นตัวแทนครัวเรือนจะเห็นด้วยระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ศูนย์เตือนภัยฯ มีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้เสียหาย หรือได้รับผลกระทบจากภัยทางสังคม (มีค่าเฉลี่ย 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66) รองลงมา คือ ศูนย์เตือนภัยฯ มีหน้าที่สร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับประชาชนให้มีความรู้เท่าทันภัยทางสังคม (มีค่าเฉลี่ย 4.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69) และประเด็นที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ศูนย์เตือนภัยฯ มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยภัยทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ (มีค่าเฉลี่ย 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69)

ตารางที่ 28 ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีแผนกลยุทธ์เตือนภัยและเฝ้าระวัง สถานการณ์ทางสังคมในระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว	4.45	0.67	มากที่สุด
2) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และภาคส่วนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง	4.43	0.71	มากที่สุด
3) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานที่เท่าทันกับสถานการณ์ทางสังคม	4.42	0.70	มากที่สุด
4) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการออกแบบระบบข้อมูลสารสนเทศการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	4.42	0.70	มากที่สุด
5) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีเครื่องมือการทำงานกับภัยประเภทต่าง ๆ เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากภัยทางสังคม	4.41	0.69	มากที่สุด
6) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และภารกิจการทำงานที่สอดคล้องกับสำนักงานสนับสนุนวิชาการ 1-11	4.31	0.76	มากที่สุด
รวม	4.41	0.70	มากที่สุด

จากตารางที่ 28 ความดีเห็นต่อการบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมของตัวแทนครัวเรือนทั้งหมด 1,100 คน พบว่า ในภาพรวมตัวแทนครัวเรือนเห็นด้วยมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ทุกประเด็นตัวแทนครัวเรือนจะเห็นด้วยระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีแผนกลยุทธ์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว (มีค่าเฉลี่ย 4.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67) รองลงมา คือ ศูนย์เตือนภัยฯ ควรได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และภาคส่วนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง (มีค่าเฉลี่ย 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71) และประเด็นที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และภารกิจการทำงานที่สอดคล้องกับสำนักงานสนับสนุนวิชาการ 1-11 (มีค่าเฉลี่ย 4.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76)

ตารางที่ 29 ความคิดเห็นต่อกลไกการสนับสนุนศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ถือเป็นกลไกระดับพื้นที่ในการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	4.43	0.71	มากที่สุด
2) กลไกคณะทำงานระดับจังหวัดมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการทำงานการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในระดับพื้นที่	4.40	0.69	มากที่สุด
3) กลไกระดับชาติมีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายด้านการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	4.38	0.69	มากที่สุด
4) นโยบาย One Home ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีส่วนสนับสนุนการทำงานแบบบูรณาการของศูนย์เตือนภัยฯ	4.36	0.74	มากที่สุด
5) กลไกศูนย์เตือนภัยระดับสภาเด็กและเยาวชน	4.33	0.77	มากที่สุด
6) กลไกศูนย์เตือนภัยระดับศูนย์การเรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว	4.32	0.76	มากที่สุด
7) กลไกศูนย์เตือนภัยระดับศูนย์บริการคนพิการในชุมชน	4.32	0.78	มากที่สุด
8) กลไกศูนย์เตือนภัยระดับโรงเรียนผู้สูงอายุ	4.25	0.83	มากที่สุด
รวม	4.35	0.75	มากที่สุด

จากตารางที่ 29 ความคิดเห็นต่อกลไกการสนับสนุนศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมของตัวแทนครัวเรือนทั้งหมด 1,100 คน พบว่า ในภาพรวมตัวแทนครัวเรือนเห็นด้วยมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ทุกประเด็นตัวแทนครัวเรือนจะเห็นด้วยระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ถือเป็นกลไกระดับพื้นที่ในการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (มีค่าเฉลี่ย 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71) รองลงมา คือ กลไกคณะทำงานระดับจังหวัดมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการทำงานการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในระดับพื้นที่ (มีค่าเฉลี่ย 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69) และประเด็นที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ กลไกศูนย์เตือนภัยระดับโรงเรียนผู้สูงอายุ (มีค่าเฉลี่ย 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83)

ตารางที่ 30 ความคิดเห็นต่อระบบข้อมูลสารสนเทศศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1) ข้อมูลการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรเข้าถึงง่าย	4.51	0.67	มากที่สุด
2) ควรมีการวิเคราะห์ภัยทางสังคมและสถานการณ์ใหม่ที่จะเกิดขึ้นเพื่อนำมาใช้กำหนดทิศทางการป้องกันภัยทางสังคมรูปแบบใหม่ๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้น	4.5	0.66	มากที่สุด
3) ข้อมูลการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีหลากหลายช่องทางในการแจ้งเตือน เช่น การเตือนภัยผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ	4.48	0.68	มากที่สุด
4) ควรมีการเก็บข้อมูลสถิติของผู้เสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากภัยทางสังคม	4.48	0.67	มากที่สุด
5) ควรมีการเก็บข้อมูลภัยทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลให้ประชาชนทั่วไปศึกษา	4.47	0.68	มากที่สุด
รวม	4.49	0.67	มากที่สุด

จากตารางที่ 30 ความคิดเห็นต่อระบบข้อมูลสารสนเทศศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมของตัวแทนครัวเรือนทั้งหมด 1,100 คน พบว่า ในภาพรวมตัวแทนครัวเรือนเห็นด้วยมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ทุกประเด็นตัวแทนครัวเรือนจะเห็นด้วยระดับมากที่สุด

โดยประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ข้อมูลการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมควรเข้าถึงง่าย (มีค่าเฉลี่ย 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67) รองลงมา คือ ควรมีการวิเคราะห์ภัยทางสังคมและสถานการณ์ใหม่ที่จะเกิดขึ้นเพื่อนำมาใช้กำหนดทิศทางการป้องกันภัยทางสังคมรูปแบบใหม่ๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (มีค่าเฉลี่ย 4.5 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66) และประเด็นที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ควรมีการเก็บข้อมูลภัยทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลให้ประชาชนทั่วไปศึกษา (มีค่าเฉลี่ย 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.68)

4.1.4 ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นต่อรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

การสำรวจความคิดเห็นต่อรูปแบบและแนวทางศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมเพื่อสอบถามถึงหน่วยงานที่จะรับผิดชอบในการบริหารจัดการศูนย์ฯ และเครือข่ายต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นสำหรับศูนย์ฯ แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ความคิดเห็นต่อรูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม และความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ได้ผลการศึกษาตามตารางที่ 31 - 32 ดังนี้

ตารางที่ 31 ความคิดเห็นต่อรูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1) ภาครัฐเป็นหลัก	4.32	0.79	มากที่สุด
2) ภาครัฐร่วมกับภาคเอกชน	4.27	0.77	มากที่สุด
3) ภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนและภาคประชาสังคม	4.37	0.73	มากที่สุด
4) ท้องถิ่นเป็นหลักร่วมกับชุมชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาครัฐ	4.48	0.66	มากที่สุด
รวม	4.36	0.74	มากที่สุด

จากตารางที่ 31 ความคิดเห็นต่อรูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมของตัวแทนครัวเรือนทั้งหมด 1,100 คน พบว่า ในภาพรวมตัวแทนครัวเรือนเห็นด้วยมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.74 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ทุกประเด็นตัวแทนครัวเรือนจะเห็นด้วยระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ท้องถิ่นเป็นหลักร่วมกับชุมชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาครัฐ (มีค่าเฉลี่ย 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66) รองลงมา คือ ภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนและภาคประชาสังคม (มีค่าเฉลี่ย 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.73) และประเด็นที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ภาครัฐร่วมกับภาคเอกชน (มีค่าเฉลี่ย 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.77)

ตารางที่ 32 ความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีบทบาทหน้าที่การเฝ้าระวัง เตือนภัย ป้องกัน พัฒนา และให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้เสียหาย หรือได้รับผลกระทบจากภัยทางสังคม	4.47	0.66	มากที่สุด
2) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยฯ	4.42	0.70	มากที่สุด
3) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีภาคีเครือข่ายในการทำงานร่วมกันทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ท้องถิ่น ชุมชน รวมถึงอาสาสมัครเตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม	4.48	0.65	มากที่สุด
4) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการกำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนการทำงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมไปในทิศทางเดียวกัน	4.47	0.66	มากที่สุด
5) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรกำหนดยุทธศาสตร์เป็นกรอบการขับเคลื่อนการทำงาน การเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม	4.45	0.65	มากที่สุด
6) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีหน่วยงานรับผิดชอบทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และระดับชุมชน	4.46	0.65	มากที่สุด
7) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมรายเดือนและรายปี รายงานของต่อสังคม	4.43	0.67	มากที่สุด
8) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการพัฒนาความรู้และทักษะดิจิทัลในการทำงานของศูนย์ฯ เพื่อตอบสนองการณ์	4.48	0.64	มากที่สุด
รวม	4.46	0.66	มากที่สุด

จากตารางที่ 32 ความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมของตัวแทนครัวเรือนทั้งหมด 1,100 คน พบว่า ในภาพรวมตัวแทนครัวเรือนเห็นด้วยมากที่สุดกับแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยทั้ง 8 ประเด็น มีค่าเฉลี่ย 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ทุกประเด็นตัวแทนครัวเรือนจะเห็นด้วยระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีภาคีเครือข่าย

ในการทำงานร่วมกันทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ท้องถิ่น ชุมชน รวมถึงอาสาสมัครเดือนภัย และเฝ้าระวังทางสังคม (มีค่าเฉลี่ย 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65) และศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการพัฒนาความรู้และทักษะดิจิทัลในการทำงานของศูนย์ฯ เพื่อตอบสนองการณ์ (มีค่าเฉลี่ย 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64) รองลงมา คือ ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีบทบาทหน้าที่การเฝ้าระวัง เตือนภัย ป้องกัน พัฒนาและให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้เสียหาย หรือได้รับผลกระทบจากภัยทางสังคม (มีค่าเฉลี่ย 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66) และศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการกำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนการทำงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมไปในทิศทางเดียวกัน (มีค่าเฉลี่ย 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66) และประเด็นที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยฯ (มีค่าเฉลี่ย 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70)

ส่วนที่ 5 ความเกี่ยวพันระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลและการประสภภัยทางสังคม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่เคยประสภภัยทางสังคมจำแนกตามตัวแปรลักษณะของประชากรซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรเพศ อาชีพ และระดับการศึกษา พร้อมศึกษาความเกี่ยวพันระหว่างตัวแปร โดยการทดสอบความเกี่ยวพันด้วยสถิติเพียร์สัน ไคสแควร์ แสดงผลดังตารางที่ 33 - 35 ดังนี้

ตารางที่ 33 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการประสภภัยทางสังคมจำแนกตามเพศ

เพศ	การประสภภัยทางสังคม		รวม	ค่าสถิติไคกำลังสอง	ระดับองศาอิสระ	ค่าพี
	ไม่เคย	เคย				
ชาย	329 (73.30)	120 (26.70)	449 (100.00)	11.727	2	0.003*
หญิง	460 (74.90)	154 (25.10)	614 (100.00)			
เพศทางเลือก	14 (46.70)	16 (53.30)	30 (100.00)			
รวม	803 (73.50)	290 (26.50)	1093 (100.00)			

ค่าใน () คือ ร้อยละเทียบกับจำนวนรวมในแต่ละแถว * หมายถึง มีความเกี่ยวพันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

จากตารางที่ 33 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการประสพภัยทางสังคมจำแนกตามเพศ พบว่า เพศทางเลือกเคยประสพภัยทางสังคมสูงกว่าเพศอื่นคิดเป็นร้อยละ 53.30 รองลงมาเป็นเพศชายและเพศหญิงซึ่งมีร้อยละใกล้เคียงกันคิดเป็นร้อยละ 26.70 และ 25.10 ตามลำดับ จากการทดสอบความเกี่ยวพันระหว่างการประสพภัยทางสังคมและเพศ พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความเกี่ยวพันกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ค่าสถิติเพียร์สัน ไคสแควร์ = 11.727, องศาเสรี (d.f.) = 2, p-value = 0.003)

ตารางที่ 34 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการประสพภัยทางสังคมจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	การประสพภัยทางสังคม		รวม	ค่าสถิติไคกำลังสอง	ระดับองศาอิสระ	ค่าพี
	ไม่เคย	เคย				
เกษตรกร (ประมง เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์)	148 (75.90)	47 (24.10)	195 (100.00)	33.363	8	0.000*
ค้าขาย	74 (77.10)	22 (22.90)	96 (100.00)			
รับจ้างทั่วไป	213 (80.40)	52 (19.60)	265 (100.00)			
รับราชการ	131 (68.60)	60 (31.40)	191 (100.00)			
ธุรกิจส่วนตัว	82 (68.30)	38 (31.70)	120 (100.00)			
ลูกจ้างภาครัฐ	77 (75.50)	25 (24.50)	102 (100.00)			
นักศึกษา	49 (69.00)	22 (31.00)	71 (100.00)			
แม่บ้าน	5 (83.30)	1 (16.70)	6 (100.00)			

อาชีพ	การประสพภัยทางสังคม		รวม	ค่าสถิติไคกำลังสอง	ระดับองศาอิสระ	ค่าพี
	ไม่เคย	เคย				
อื่น ๆ	15 (40.50)	22 (59.50)	37 (100.00)			
รวม	794 (73.30)	289 (26.70)	1083 (100.00)			

จากตารางที่ 34 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการประสพภัยทางสังคมจำแนกตามอาชีพ หากไม่พิจารณาอาชีพอื่น ๆ พบว่า อาชีพข้าราชการและธุรกิจส่วนตัวมีร้อยละของการเคยประสพภัยทางสังคมใกล้เคียงกันและสูงกว่าอาชีพอื่น คิดเป็นร้อยละ 31.40 และ 31.70 ตามลำดับ รองลงมาเป็นอาชีพลูกจ้างภาครัฐและนักศึกษาคิดเป็นร้อยละ 24.50 และ 31.00 ตามลำดับ จากการทดสอบความเกี่ยวพันระหว่างการประสพภัยทางสังคมและอาชีพ พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความเกี่ยวพันกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ค่าสถิติเพียร์สันไคสแควร์ = 33.363, องศาเสรี (d.f.) = 8, p-value = 0.000)

ตารางที่ 35 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการประสพภัยทางสังคมจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	การประสพภัยทางสังคม		รวม	ค่าสถิติไคกำลังสอง	ระดับองศาอิสระ	ค่าพี
	ไม่เคย	เคย				
ประถมศึกษา	98 (67.60)	47 (32.40)	145 (100.00)			
ม.ต้น	101 (73.70)	36 (26.30)	137 (100.00)	6.606	4	0.158
ม.ปลาย/ปวส.	238 (78.30)	66 (21.70)	304 (100.00)			

ระดับการศึกษา	การประสพภัยทางสังคม		รวม	ค่าสถิติไคกำลังสอง	ระดับองศาอิสระ	ค่าพี
	ไม่เคย	เคย				
ปริญญาตรี	326 (72.30)	125 (27.70)	451 (100.00)			
สูงกว่าปริญญาตรี	42 (75.00)	14 (25.00)	56 (100.00)			
รวม	805 (73.70)	288 (26.30)	1,093 (100.00)			

จากตารางที่ 35 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการประสพภัยทางสังคมจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาเคยประสพภัยทางสังคมมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 32.40 รองลงมาเป็นระดับการศึกษาปริญญาตรี ม.ต้น สูงกว่าปริญญาตรี และ ม.ปลาย/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 27.70 26.30 25.00 และ 21.70 ตามลำดับ แต่จากการทดสอบความเกี่ยวพันระหว่างการประสพภัยทางสังคมและระดับการศึกษา พบว่า ตัวแปรทั้งสอง**ไม่มีความเกี่ยวพันกัน** ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ค่าสถิติเพียร์สันไคสแควร์ = 6.606, องศาเสรี (d.f.) = 4, p-value = 0.158)

ส่วนที่ 6 ความเกี่ยวพันระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลและการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัย

หัวข้อนี้จะศึกษาความเกี่ยวพันระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลและการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยฯ โดยแบ่งการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยเป็น 2 กลุ่ม โดยพิจารณาจากคะแนนการรับรู้ คือ กลุ่มที่มีการรับรู้มากได้คะแนนเกินร้อยละ 80 (ได้คะแนน 18 คะแนนขึ้นไป) และกลุ่มที่มีการรับรู้น้อยได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 80 (ได้คะแนนต่ำกว่า 18 คะแนน) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะแสดงจำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่รับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ จำแนกตามตัวแปรลักษณะของประชากรซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัย การประสพภัยทางสังคม อาชีพ และสสว. พร้อมศึกษาความเกี่ยวพันระหว่างตัวแปร โดยการทดสอบความเกี่ยวพันด้วยสถิติเพียร์สัน ไคสแควร์ แสดงผลดังตารางที่ 36 – 39 ดังนี้

ตารางที่ 36 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามการมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยในพื้นที่

การหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยในพื้นที่	การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์		รวม	ค่าสถิติไคกำลังสอง	ระดับองศาอิสระ	ค่าพี
	น้อย	มาก				
ไม่มี	39 (9.30)	381 (90.70)	420 (100.00)	0.606	1	0.436
มี	54 (7.90)	626 (92.10)	680 (100.00)			
รวม	93 (8.50)	1007 (91.50)	1100 (100.00)			

จากตารางที่ 36 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามการมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยในพื้นที่ พบว่า ครัวเรือนที่มีและไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยมีร้อยละของการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ ที่ระดับมากใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 92.10 และ 90.70 ตามลำดับ และจากการทดสอบความเกี่ยวพันระหว่างการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ และการมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยในพื้นที่ พบว่า ตัวแปรทั้งสอง**ไม่มี**ความเกี่ยวพันกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ค่าสถิติเพียร์สัน ไคสแควร์ = 0.606, องศาเสรี (d.f.) = 1, p-value = 0.436)

ตารางที่ 37 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามการประสบภัยทางสังคม

การประสบภัยทางสังคม	การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์		รวม	ค่าสถิติไคกำลังสอง	ระดับองศาอิสระ	ค่าพี
	น้อย	มาก				
ไม่เคย	66 (8.10)	744 (91.90)	810 (100.00)	0.373	1	0.542
เคย	27 (9.30)	263 (90.70)	290 (100.00)			
รวม	93 (8.50)	1007 (91.50)	1100 (100.00)			

จากตารางที่ 37 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามการประสบภัยทางสังคม พบว่า ตัวแทนครัวเรือนที่เคยและไม่เคยประสบภัยทางสังคมมีร้อยละของการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ในระดับมากใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 90.70 และ 91.90 ตามลำดับ และจากการทดสอบความเกี่ยวพันระหว่างการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ และการประสบภัยทางสังคม พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความเกี่ยวพันกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ค่าสถิติเพียร์สัน ไคสแควร์ = 0.373, องศาเสรี (d.f.) = 1, p-value = 0.542)

ตารางที่ 38 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์		รวม	ค่าสถิติไคกำลังสอง	ระดับองศาอิสระ	ค่าพี
	น้อย	มาก				
เกษตรกร (ประมงเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์)	11 (5.60)	184 (94.40)	195 (100.00)	11.397	8	0.180
	10 (10.40)	86 (89.60)	96 (100.00)			
รับจ้างทั่วไป	22 (8.30)	243 (91.70)	265 (100.00)			

อาชีพ	การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์		รวม	ค่าสถิติไคกำลังสอง	ระดับองศาอิสระ	ค่าพี
	น้อย	มาก				
รับราชการ	23	168	191			
	(12.00)	(88.00)	(100.00)			
ธุรกิจส่วนตัว	7	113	120			
	(5.80)	(94.20)	(100.00)			
ลูกจ้างภาครัฐ	12	90	102			
	(11.80)	(88.20)	(100.00)			
นักศึกษา	3	68	71			
	(4.20)	(95.80)	(100.00)			
แม่บ้าน	0	6	6			
	(0.00)	(100.00)	(100.00)			
อื่น ๆ	5	32	37			
	(13.50)	(86.50)	(100.00)			
รวม	93	990	1083			
	(8.60)	(91.40)	(100.00)			

จากตารางที่ 38 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามอาชีพ พบว่า อาชีพแม่บ้านมีร้อยละของการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา เป็นอาชีพนักศึกษา เกษตรกร และ ธุรกิจส่วนตัว มีร้อยละของการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 95.80 94.40 และ 94.20 ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างจากอาชีพนักศึกษาที่มีร้อยละ 80 อย่างไรก็ตามจากการทดสอบความเกี่ยวพันระหว่างการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ และอาชีพ พบว่า ตัวแปรทั้งสอง**ไม่มีความ**เกี่ยวพันกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ค่าสถิติเพียร์สัน ไคสแควร์ = 11.397, องศาเสรี (d.f.) = 8, p-value = 0.180)

ตารางที่ 39 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตาม สสว.

สสว.	การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์		รวม	ค่าสถิติไคกำลัง สอง	ระดับองศา อิสระ	ค่าพี
	น้อย	มาก				
สสว.1	12 (12.00)	88 (88.00)	100 (100.00)	36.788	10	0.000*
สสว. 2	8 (8.00)	92 (92.00)	100 (100.00)			
สสว.3	13 (13.00)	87 (87.00)	100 (100.00)			
สสว.4	3 (3.00)	97 (97.00)	100 (100.00)			
สสว.5	5 (5.00)	95 (95.00)	100 (100.00)			
สสว.6	6 (6.00)	94 (94.00)	100 (100.00)			
สสว. 7	18 (18.00)	82 (82.00)	100 (100.00)			
สสว. 8	1 (1.00)	99 (99.00)	100 (100.00)			
สสว. 9	5 (5.00)	95 (95.00)	100 (100.00)			
สสว. 10	15 (15.00)	85 (85.00)	100 (100.00)			

สสว.	การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์		รวม	ค่าสถิติไคกำลัง สอง	ระดับองศา อิสระ	ค่าพี
	น้อย	มาก				
สสว.11	7 (7.00)	93 (93.00)	100 (100.00)			
รวม	93 (8.50)	1007 (91.50)	1100 (100.00)			

ค่าใน () คือ ร้อยละเทียบกับจำนวนรวมในแต่ละแถว * หมายถึง มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

จากตารางที่ 39 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามสสว. พบว่า ในแต่ละ สสว. ตัวแทนครัวเรือนมีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ ในระดับมากแตกต่างกัน โดย สสว. เขต 8 มีร้อยละของการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 99.00 และ สสว.เขต 7 มีร้อยละของการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.00 และจากการทดสอบความเกี่ยวข้องระหว่างการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ และ สสว. พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความเกี่ยวข้องกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ค่าสถิติเพียร์สัน ไคสแควร์ = 36.788, องศาเสรี (d.f.) = 10, p-value = 0.000)

ส่วนที่ 7 ความเกี่ยวข้องระหว่างความคิดเห็นต่อระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมและการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่รับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามความคิดเห็นต่อระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรความคิดเห็นต่อการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม บทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม การบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กลไกการสนับสนุนศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม และระบบข้อมูลสารสนเทศศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พร้อมศึกษาความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปร โดยการทดสอบความเกี่ยวข้องด้วยสถิติเพียร์สัน ไคสแควร์ แสดงผลดังตารางที่ 40 - 44 ดังนี้

ตารางที่ 40 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่รับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามความคิดเห็นต่อการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ระดับความคิดเห็น	การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์		ค่าสถิติไคกำลังสอง	ระดับองศาอิสระ	ค่าพี
	น้อย	มาก			
เห็นด้วยมากที่สุด	41 (44.09)	584 (57.99)	27.652	4	0.000*
เห็นด้วยมาก	36 (38.71)	371 (36.84)			
ปานกลาง	16 (17.20)	46 (4.57)			
เห็นด้วยน้อย	0 (0.00)	4 (0.40)			
เห็นด้วยน้อยที่สุด	0 (0.00)	2 (0.20)			
รวม	93 (100)	1,007 (100)			

ค่าใน () คือ ร้อยละเทียบกับจำนวนรวมในแต่ละแถว

* หมายถึง มีความเกี่ยวพันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

จากตารางที่ 40 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามความคิดเห็นต่อการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่า ตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ ในระดับมากส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์ฯ ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 57.99) รองลงมาเห็นด้วยในระดับมากและระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 36.84 และ 4.57 ตามลำดับ ทำนองเดียวกัน ตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ ในระดับน้อยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์ฯ ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 44.09) รองลงมาเห็นด้วยในระดับมากและระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 38.71 และ 17.12 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีร้อยละ 57.99 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อยโดยมีร้อยละ 44.09 ส่วนที่ความคิดเห็นระดับปานกลางตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ มากมีร้อยละ 4.57 ต่ำกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อยที่มีร้อยละ 17.20 จาก

การทดสอบความเกี่ยวพันระหว่างการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ และความคิดเห็นต่อการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความเกี่ยวพันกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ค่าสถิติเพียร์สันไคสแควร์ = 27.652, องศาเสรี (d.f.) = 4, p-value = 0.000)

ตารางที่ 41 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่รับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ จำแนกตามความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ระดับความคิดเห็น	การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ		ค่าสถิติไคกำลังสอง	ระดับองศาอิสระ	ค่าพี
	น้อย	มาก			
เห็นด้วยมากที่สุด	44 (47.31)	604 (59.98)	22.499	4	0.000*
เห็นด้วยมาก	33 (35.48)	349 (34.66)			
ปานกลาง	15 (16.13)	49 (4.87)			
เห็นด้วยน้อย	1 (1.08)	3 (0.30)			
เห็นด้วยน้อยที่สุด	0 (0.00)	2 (0.20)			
รวม	93 (100)	1,007 (100)			

จากตารางที่ 41 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ จำแนกตามความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่า ตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ ในระดับมากที่สุดส่วนใหญ่เห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 59.98) รองลงมาเห็นด้วยในระดับมากและระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 34.66 และ 4.87 ตามลำดับ ทำนองเดียวกันตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ ในระดับน้อยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์ฯ ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 47.31) รองลงมาเห็นด้วยในระดับมากและระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 35.48 และ 16.13 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีร้อยละ 59.98 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้โดยมีร้อยละ 47.31 ส่วนที่ความคิดเห็นระดับปาน

กลางตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์มากมีร้อยละ 4.87 ต่ำกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้ซึ่งมีร้อยละ 16.13 จากการทดสอบความเกี่ยวพันระหว่างการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ และความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความเกี่ยวพันกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ค่าสถิติเพียร์สัน ไคสแควร์ = 22.499, องศาเสรี (d.f.) = 4, p-value = 0.000)

ตารางที่ 42 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่รับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ระดับความคิดเห็น	การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์		ค่าสถิติไคกำลังสอง	ระดับองศาอิสระ	ค่าพี
	น้อย	มาก			
เห็นด้วยมากที่สุด	43 (46.24)	634 (62.96)	41.601	4	0.000*
เห็นด้วยมาก	31 (33.33)	322 (31.98)			
ปานกลาง	16 (17.20)	46 (4.57)			
เห็นด้วยน้อย	3 (3.23)	3 (0.30)			
เห็นด้วยน้อยที่สุด	0 (0.00)	2 (0.20)			
รวม	93 (100)	1,007 (100)			

จากตารางที่ 42 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศูนย์ฯ พบว่า ตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ ในระดับมากส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการบริหารจัดการศูนย์ฯ ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 62.96) รองลงมาเห็นด้วยในระดับมากและระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 31.98 และ 4.57 ตามลำดับ ทำนองเดียวกันตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ ในระดับน้อยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์ฯ ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 46.24) รองลงมาเห็นด้วยในระดับมากและระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 31.98 และ 17.20 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีร้อยละ 62.96

ซึ่งสูงกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้โดยมีร้อยละ 46.24 ส่วนที่ความคิดระดับปานกลางตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์มากมีร้อยละ 4.57 ต่ำกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้โดยมีร้อยละ 17.20 จากการทดสอบความเกี่ยวพันระหว่างการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ และความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความเกี่ยวพันกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ค่าสถิติเพียร์สัน ไคสแควร์ = 41.601, องศาเสรี (d.f.) = 4, p-value = 0.000)

ตารางที่ 43 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่รับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ จำแนกตามความคิดเห็นต่อกลไกการสนับสนุนศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ระดับความคิดเห็น	การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ		ค่าสถิติไคกำลังสอง	ระดับองศาอิสระ	ค่าพี
	น้อย	มาก			
เห็นด้วยมากที่สุด	42 (45.16)	589 (58.49)	31.607	4	0.000*
เห็นด้วยมาก	30 (32.26)	351 (34.86)			
ปานกลาง	18 (19.35)	61 (6.06)			
เห็นด้วยน้อย	2 (2.15)	3 (0.30)			
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1 (1.08)	3 (0.30)			
รวม	93 (100)	1,007 (100)			

จากตารางที่ 43 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ จำแนกตามความคิดเห็นต่อกลไกการสนับสนุนศูนย์ฯ พบว่า ตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ ในระดับมากที่สุดเห็นด้วยกับกลไกสนับสนุนศูนย์ฯ ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 58.49) รองลงมาเห็นด้วยในระดับมากและระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 34.86 และ 6.06 ตามลำดับ ทำนองเดียวกันตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ ในระดับน้อยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์ฯ ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 45.16) รองลงมาเห็นด้วยในระดับมากและระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 32.26 และ 19.35 ตามลำดับ เมื่อ

เปรียบเทียบร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีร้อยละ 58.49 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อยโดยมีร้อยละ 45.16 ในทางตรงข้ามที่ความคิดระดับปานกลางตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์มากมีร้อยละ 6.06 ต่ำกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อยซึ่งมีร้อยละ 19.35 จากการทดสอบความเกี่ยวพันระหว่างการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ และความคิดเห็นต่อกลไกการสนับสนุนศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความเกี่ยวพันกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ค่าสถิติเพียร์สันไคสแควร์ = 31.607, องศาเสรี (d.f.) = 4, p-value = 0.000)

ตารางที่ 44 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่รับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ จำแนกตามความคิดเห็นต่อระบบข้อมูลสารสนเทศศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ระดับความคิดเห็น	การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์		ค่าสถิติไคกำลังสอง	ระดับองศาอิสระ	ค่าพี
	น้อย	มาก			
เห็นด้วยมากที่สุด	52 (55.91)	637 (63.26)	30.994	4	0.000*
เห็นด้วยมาก	26 (27.96)	318 (31.58)			
ปานกลาง	11 (11.83)	47 (4.67)			
เห็นด้วยน้อย	4 (4.30)	3 (0.30)			
เห็นด้วยน้อยที่สุด	0 (0.00)	2 (0.20)			
รวม	93 (100)	1,007 (100)			

จากตารางที่ 44 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ จำแนกตามความคิดเห็นต่อระบบข้อมูลสารสนเทศศูนย์ฯ พบว่า ตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ ในระดับมากที่สุดเห็นด้วยกับระบบข้อมูลสารสนเทศของศูนย์ฯ ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 63.26) รองลงมาเป็นเห็นด้วยในระดับมากและระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 31.58 และ 4.67 ตามลำดับ ทำนองเดียวกันตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ ในระดับน้อยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์ฯ ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 55.91) รองลงมาเป็นเห็นด้วยในระดับมากและระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 27.96 และ

11.83 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีร้อยละ 63.26 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อยโดยมีร้อยละ 55.91 ในทางตรงข้ามที่ความคิดระดับปานกลางและน้อย ร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์มากมีค่าต่ำกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อย จากการทดสอบความเกี่ยวพันระหว่างการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ และความคิดเห็นต่อระบบข้อมูลสารสนเทศของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความเกี่ยวพันกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ค่าสถิติเพียร์สัน ไคสแควร์ = 30.994, องศาเสรี (d.f.) = 4, p-value = 0.000)

ส่วนที่ 8 ความเกี่ยวพันระหว่างความคิดเห็นต่อรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม และการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่รับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามความคิดเห็นต่อรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย ความคิดเห็นต่อรูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมและความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พร้อมศึกษาความเกี่ยวพันระหว่างตัวแปร โดยการทดสอบความเกี่ยวพันด้วยสถิติเพียร์สัน ไคสแควร์ แสดงผลดังตารางที่ 45 - 46 ดังนี้

ตารางที่ 45 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่รับรู้องค์ประกอบของศูนย์จำแนกตามความคิดเห็นต่อรูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ระดับความคิดเห็น	การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์		ค่าสถิติไคกำลังสอง	ระดับองศาอิสระ	ค่าพี
	น้อย	มาก			
เห็นด้วยมากที่สุด	41 (44.09)	602 (59.78)	27.871	4	0.000*
เห็นด้วยมาก	34 (36.56)	343 (34.06)			
ปานกลาง	15 (16.13)	55 (5.46)			
เห็นด้วยน้อย	3 (3.23)	5 (0.50)			

ระดับความคิดเห็น	การรับรู้องค์ประกอบของ ศูนย์		ค่าสถิติไค กำลังสอง	ระดับองศา อิสระ	ค่าพี
	น้อย	มาก			
เห็นด้วยน้อยที่สุด	0 (0.00)	2 (0.20)			
รวม	93 (100)	1,007 (100)			

ค่าใน () คือ ร้อยละเทียบกับจำนวนรวมในแต่ละแถว

* หมายถึง มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

จากตารางที่ 45 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ จำแนกตามความคิดเห็นต่อรูปแบบของศูนย์ฯ พบว่า ตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ ในระดับมากส่วนใหญ่เห็นด้วยกับรูปแบบของศูนย์ฯ ในระดับดับมากที่สุด (ร้อยละ 59.78) รอลงมาเป็นเห็นด้วยในระดับมากและระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 34.06 และ 5.46 ตามลำดับ ทำนองเดียวกันตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ ในระดับน้อยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์ในระดับดับมากที่สุด (ร้อยละ 44.09) รอลงมาเป็นเห็นด้วยในระดับมากและระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 36.56 และ 16.13 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีร้อยละ 59.78 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้โดยมีร้อยละ 44.09 ในทางตรงข้ามที่ความคิดระดับปานกลางและน้อย ร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ มากมีค่าต่ำกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้โดยมีร้อยละ 44.09 จากการทดสอบความเกี่ยวพันระหว่างการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ และความคิดเห็นต่อรูปแบบของศูนย์ฯ พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความเกี่ยวพันกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ค่าสถิติเพียร์สัน ไคสแควร์ = 27.871, องศาเสรี (d.f.) = 4, p-value = 0.000) ตารางที่ 46 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่รับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ จำแนกตามความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดตั้งศูนย์ฯ เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ระดับความคิดเห็น	การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์		ค่าสถิติไค กำลังสอง	ระดับองศา อิสระ	ค่าพี
	น้อย	มาก			
เห็นด้วยมากที่สุด	47 (50.54)	652 (64.75)	19.726	4	0.001*
เห็นด้วยมาก	33 (35.48)	307 (30.49)			

ระดับความคิดเห็น	การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์		ค่าสถิติไค กำลังสอง	ระดับองศา อิสระ	ค่าพี
	น้อย	มาก			
ปานกลาง	12 (12.90)	45 (4.47)			
เห็นด้วยน้อย	1 (1.08)	1 (0.10)			
เห็นด้วยน้อยที่สุด	0 (0.00)	2 (0.20)			
รวม	93 (100)	1,007 (100)			

จากตารางที่ 46 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครัวเรือนกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ จำแนกตามความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดตั้งศูนย์ฯ พบว่า ตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ ในระดับมากส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางการจัดตั้งศูนย์ฯ ในระดับดับมากที่สุด (ร้อยละ 64.75) รอลงมาเป็นเห็นด้วยในระดับมากและระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 30.49 และ 4.47 ตามลำดับ ทำนองเดียวกันตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ ในระดับน้อยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์ฯ ในระดับดับมากที่สุด (ร้อยละ 50.54) รอลงมาเป็นเห็นด้วยในระดับมากและระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 35.48 และ 12.09 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีร้อยละ 64.75 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้โดยมีร้อยละ 50.54 ในทางตรงข้ามที่ความคิดระดับปานกลางร้อยละของตัวแทนครัวเรือนที่มีการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ มาก (ร้อยละ 4.47) มีค่าต่ำกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้โดยมีร้อยละ 12.90) จากการทดสอบความเกี่ยวพันระหว่างกับการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์ฯ และความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดตั้งศูนย์ฯ พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความเกี่ยวพันกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ค่าสถิติเพียร์สัน ไคสแควร์ = 19.726, องศาเสรี (d.f.) = 4, p-value = 0.001)

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ(Qualitative Research)

เพื่อให้ได้แนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ในภาพรวมผู้วิจัยได้ออกแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยแบบองค์รวม (Holistic View) 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การสังเกตหน่วยงาน ผ่านการศึกษาดูงาน ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคมที่มีในประเทศไทย ได้แก่ ศูนย์ช่วยเหลือสังคม(สายด่วน 1300), ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันสาธารณภัย (ปภ.), ส่วนวิเคราะห์ข่าวและเฝ้าระวัง สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรุงเทพมหานคร, กองเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม และสำนักงานคณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ

ข้อมูลที่ได้รับจากการนำมาสังเคราะห์ วางกรอบการวิจัยให้ชัดเจน โดยประยุกต์เปรียบเทียบประเด็นด้านสาธารณภัย การบริหารจัดการศูนย์ องค์ประกอบของศูนย์ บทบาทหน้าที่ การแจ้งเตือนระบบปฏิบัติการ และเป็นข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้น

1.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายจากทุกภาคส่วนใน 11 จังหวัด ผ่านการปฏิบัติการของนักวิจัยของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 เพื่อให้ได้ความเห็น เพื่อการแสวงหามุมมองภาพรวม ความเห็นสาธารณะของขอบเขตการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ในทุกมิติกล่าวคือ

1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ข้อมูลภัย หน่วยแหล่งข้อมูลภัย รูปแบบภัย และอื่นๆ ที่ควรนำเข้าสู่กระบวนการ

2) กระบวนการ (Mechanism Process) องค์ประกอบของระบบปฏิบัติการของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม การบริหารจัดการ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ การจัดเก็บข้อมูล เทคโนโลยีที่สำคัญและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ผลผลิต(Output) สารสำคัญของภัย ในรูปแบบสารสนเทศ ที่ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญที่รับรอง นำไปกำหนดรูปแบบและแนวทางการนำเสนอเพื่อสร้างการรับรู้ และความเข้าใจให้ประชาชนสามารถนำไปประยุกต์ ป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนา โดยใช้รูปแบบที่เหมาะสม (Symbolics) กับช่องทางที่จะเผยแพร่ และ กลุ่มเป้าหมายที่จะรับรู้

4) ผลลัพธ์ (Outcome) การส่งต่อผลผลิต ผ่านช่องทางต่างๆ ที่มีความสะดวกรวดเร็ว และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ในรูปแบบช่องทางสื่อสารมวลชน ที่หลากหลาย เหมาะสมและสอดคล้องกับ กลุ่มเป้าหมายที่สามารถเข้าถึง

5) ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น (Impact) ทศนคติ มุมมอง ที่เห็นคุณค่าและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการจัดตั้ง ศูนย์เตือนภัย รวมถึงความเป็นไปได้ และข้อเสนอแนะอื่นๆ

ข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์จัดกลุ่ม จำแนก ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม 2) การบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม 3) รูปแบบของการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม และ 4) ข้อเสนอแนะให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ นำไปจัดตั้งให้เกิดเป็นรูปธรรม

1.3 สัมภาษณ์เชิงลึก(In - depth Interview) ผลจากข้อมูลในขั้นตอนที่ 1.1 และ 1.2 ดังกล่าวข้างต้น เป็นข้อมูลปฐมภูมิ นำมาประมวลผล จัดกลุ่มข้อมูล สกัดประเด็น สำคัญ นำไปจัดทำกระทงคำถาม ร่างประเด็นคำถามเชิงลึก(In - dept Interview) เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และปรับปรุงคำถามให้ถูกต้องสมบูรณ์ และดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อมูลเชิงลึก เป็นขั้นตอนที่ 3 โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และ 2 ไปจัดทำกระทงคำถาม เพื่อวางแผนสำรวจข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก(In - dept Interview) สร้างคำถามเชิงคุณภาพเพื่อรวบรวมข้อมูล ความรู้(Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่เป็นรากเหง้าสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ชั้นปฐมภูมิ จากเวทีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในพื้นที่สว.1-11 นำมาสรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องตามกรอบการวิจัย เป็นข้อมูลทุติยภูมิ 10 กลุ่มประเด็นสำคัญย่อยและรวมจัดกลุ่มเป็น 5 กลุ่มหลัก ตามขอบเขตการวิจัยที่กำหนดไว้ อันประกอบด้วย

1. กลุ่มปัจจัยนำเข้ารูปแบบภัย และการส่งข่าวจากชุมชน หน่วยงาน บุคคล (Input)
2. ด้านกระบวนการ (Process) 7S
- 3.ด้านผลผลิตสาระสำคัญ /รูปแบบ (Output)

4.ด้านผลลัพธ์ช่องทางเตือน/วิธีการ/รูปแบบเตือน Outcome)

5.ด้านผลกระทบป้องกัน /แก้ไข/ฟื้นฟู/พัฒนา (Impact) ที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน

สกัดคำสำคัญจาก 5 กลุ่ม ที่จำเป็นต้องแสวงหาคำตอบที่นำไปสู่หลักการวิจัยตามวัตถุประสงค์จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ นักวิชาการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งศูนย์เตือนภัย (องค์ประกอบ/การบริหาร/รูปแบบและแนวทางการจัดตั้ง) ให้ครอบคลุม โดยเฉพาะประเด็นเชิงลึก(ตัวยา) ที่กลุ่มประชากรทั่วไปไม่มีภูมิรู้ในเชิงลึก โดยสังเคราะห์ข้อมูลจากส่วนที่เก็บรวบรวมไว้แล้วตามขั้นตอนที่ 1 คือการสนทนากลุ่ม มาเป็นฐานในการจัดทำกระทงคำถาม ให้สอดคล้องกับ อาชีพ ความเชี่ยวชาญ และตำแหน่ง ของผู้ตอบคำถาม ดังนี้

- 1) ปกครองอำเภอ (ป้องกันอำเภอ / ป้องกันจังหวัด (ปก.)
- 2) นักกฎหมาย/ตำรวจ
- 3) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด
- 4) ผู้แทน กระทรวง วธ., ศธ., สธ., รง., มท., กษ., กรมประชาสัมพันธ์
- 5) พมจ./บพด./ศคพ./และหน่วยงาน พม.ในระดับจังหวัด
- 6) ผู้บริหารกระทรวง พม.
- 7) มูลนิธิ NGOs
- 8) รพ.ชุมชน รพ.สต. รพท./ประธานศูนย์บริการด้านสวัสดิการในชุมชน

- 9) ผู้นำชุมชน อสม. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหาร พม.
- 10) ประชาชนทั่วไป
- 11) นักพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 12) ศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์

การวิเคราะห์ข้อมูล : ในขั้นตอนนี้ เพื่อให้เกิดภาพการบริหารจัดการเป็นระบบ โครงสร้างของรูปแบบการจัดตั้ง ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของแมคคินซี (7s Mckinsey Framework) นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ตามแนวคิดทฤษฎีการจัดตั้งและการบริหารจัดการองค์กรให้เกิด ประสิทธิภาพ ซึ่งแมคคินซี (Mckinsey) มองว่าองค์กรที่ดีเกิดจากความสัมพันธ์ของปัจจัย 7 ประการ ดังนี้

1. Style (รูปแบบ)รูปแบบการบริหาร หรือ หลักคิดในการบริหารจัดการของผู้นำศูนย์ฯ ที่จะนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ที่ต้องสอดคล้องกับด้านอื่นๆ ใน 6 ด้าน ทั้งโครงสร้างองค์กร เครือข่าย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การบริหารจัดการ และกระบวนการทางราชการ

2. Shared Value (ค่านิยมร่วม) ค่านิยมร่วมในองค์กร วัฒนธรรมองค์กร เป็นตัวชี้ที่สำคัญที่จะทำให้ศูนย์ฯ เกิดความน่าเชื่อถือ และได้รับการยอมรับนับว่าเป็นหัวใจสำคัญ ขององค์กร

3. Structure (โครงสร้าง) ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหน้าที่ หรือ การกระจายอำนาจทางการบริหาร ซึ่งจะมีผลกับการวางกลยุทธ์ขับเคลื่อนองค์กร เป็นสำคัญ

4. Strategy (กลยุทธ์) หมายถึง การวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร เพื่อตอบสนองต่อการดำเนินงาน ภายใน

และภายนอกโดยมีเป้าหมายสำคัญที่จะทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ ที่ต้องมีความชัดเจน

5. System (ระบบ) กระบวนการและลำดับขั้นตอนในการทำงานที่ต้องเป็นระบบ สอดคล้อง เชื่อมโยงทั้งกระบวนการ ขั้นตอน กรอบ ขอบเขตองค์กร

6. Staff (บุคคล) การบริหารบุคลากร ตั้งแต่การคัดเลือกสรรหา วางโครงสร้างคณะกรรมการ กลุ่ม,ฝ่าย,ผู้ปฏิบัติงาน ในแต่ละระดับ นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับการวางแผนด้านการให้ค่าตอบแทน การลงโทษ และการพัฒนาบุคลากร บุคลากรต้องมีทัศนคติที่ดีต่อ ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และมีอุปนิสัยที่สอดคล้องกับ บทบาท หน้าที่ เช่น เป็นคนแสวงหาข้อมูล อยากรู้ อยากรู้ เห็น ตัว ไม่เฉื่อยชา รวดเร็ว รอบคอบ ไม่เชื่อใครง่าย

7. Skill (ทักษะ) คือลักษณะโดดเด่นในแต่ละตำแหน่ง หน้าที่ ที่เชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ เข้าใจ ในงานที่ถูกกำหนดตาม อำนาจ หน้าที่ และ บทบาท ที่สอดคล้องกับลักษณะงาน

(Mckinsey & Company ,Chicago University of Chicago (1926) , 2013). The Lords of Strategy : The Secret Intellectual History of the New Corporate World. Harvard Business Press. p. 347. ISBN 978-1-4221-5731-2. OCLC 259247279. Archived from the original on August 5, 2020. James O. Mckinsey , (Walter Keuchel (December 30))

การวิเคราะห์ข้อมูล(Analysis) และสังเคราะห์ (Synthesis) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากบทสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม นำมาสังเคราะห์เชื่อมโยงกับระเบียบ อำนาจรัฐ และนโยบาย ที่มีอยู่ปัจจุบันมาสรุปให้สอดคล้องกับทฤษฎี 7S Mckinsey ตามมิติของ บุคคล - เวลา - สถานที่ (person -time - space) เพื่อทำให้ได้แนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ด้วยตารางสามเส้า (Triangulation) ได้ภาพรวมแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ตอนที่ 1 : ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

- การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ตารางที่ 47 สรุปข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ประเด็นคำถาม	ผลการการสนทนากลุ่ม Focus Group
1. ภัยทางสังคมอะไรบ้างที่ท่านพบเคยเห็น	<p>ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เคยพบเห็นภัยทางสังคม ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ภัยจากสื่อโซเชียลมีเดียต่างๆ เช่น เด็กติดเกมออนไลน์ การถูกหลอกหลวงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ การพนันออนไลน์ การถูกขโมยข้อมูลส่วนบุคคลจากช่องทางออนไลน์ รวมถึงภัยแก๊งคอลเซ็นเตอร์ เป็นต้น 2. ภัยหนี้นอกระบบ / เศรษฐกิจ 3. ภัยความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว/ ชุมชน 4. ภัยยาเสพติด 5. ภัยอาชญากรรม เช่น ลักขโมยลักทรัพย์ ทะเลาะวิวาท ฆาตกรรม เป็นต้น 6. ภัยการค้ามนุษย์ ล่วงละเมิดทางเพศ 7. ภัยจาผลกระทบจากเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ส่งผลให้เกิด ปัญหาว่างงาน / ปัญหาคนเร่ร่อน 8. ภัยโรคระบาด COVID-19
2. ภัยทางสังคมอะไรบ้างที่ควรให้ความสำคัญ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภัยทางสังคมต่อประชาชนในสังคม	<p>ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่าภัยทางสังคมที่ควรให้ความสำคัญ มีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ภัยยาเสพติด ซึ่งส่งผลกระทบต่อโดยตรงทั้งตัวบุคคล ครอบครัวและสังคม โดยพบว่า ภัยยาเสพติดส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้เสพโดยตรง และส่งผลกระทบต่อครอบครัว คือ เกิดการทะเลาะวิวาทภายในครอบครัว และส่งผลโดยรวมต่อชุมชน คือ เกิดปัญหาการลักขโมยเพื่อนำเงินไปเสพยา

ประเด็นคำถาม	ผลการสนทนากลุ่ม Focus Group
	<p>2. ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ ซึ่งผู้ที่ติดเชื้อโควิด-19 ต้องทำการรักษาตัว ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพ ส่งผลต่อรายได้ ว่างงาน และสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว</p> <p>3. ภัยจากสื่อโซเชียลมีเดียต่างๆ/ออนไลน์ เด็กติดเกมออนไลน์ การถูกหลอกลวงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ การพนันออนไลน์ การถูกขโมยข้อมูลส่วนบุคคลจากช่องทางออนไลน์ รวมถึงภัยแก๊งคอลเซ็นเตอร์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อครอบครัวทำให้สูญเสียทรัพย์สิน รวมถึงสัมพันธภาพในครอบครัว</p> <p>4. ภัยความรุนแรงในครอบครัว สืบเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันส่งผลต่อรายได้</p> <p>ของสมาชิกในครอบครัว และบางครอบครัว ติดสุรา ยาเสพติด ทำให้เกิดการทะเลาะ กระทบความรุนแรงต่อกัน</p> <p>ทำให้เกิดการหย่าร้าง สมาชิกในครอบครัว เช่น มารดาผู้ถูกระงับ และบุตรที่พบเห็น มีความรู้สึกไม่ปลอดภัย</p> <p>และมีอาการซึมเศร้า เด็กเกิดปมด้อยเมื่อบิดามารดาหย่าร้างกัน</p> <p>5. ภัยอาชญากรรม เช่น ลักขโมยลักทรัพย์ ทะเลาะวิวาท ฆาตกรรม ส่งผลให้ทำให้ประชาชนรู้สึกหวาดกลัว หวาดระแวง ไม่ปลอดภัย</p>
3. ตามความคิดเห็นของท่าน สถานการณ์ภัยทางสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างไร	<p>ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่าสถานการณ์ในปัจจุบันต้องเผชิญกับภาวะที่เปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในครอบครัว และปัจจัยแวดล้อมในชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของประชาชน รวมถึงผลกระทบจากเศรษฐกิจ และโรคระบาด (COVID-19) ทำให้เกิดภัยทางสังคมในรูปแบบต่างๆเพิ่มมากขึ้น เช่นภัยออนไลน์ ยาเสพติด การลักขโมย การล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น</p>
4. หากท่านพบภัยทางสังคม ท่านมีวิธีในการขอรับความช่วยเหลืออย่างไร	<p>ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่าวิธีในการขอรับความช่วยเหลือเมื่อพบภัยทางสังคม ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แจ้งตรงที่หน่วยงานรับผิดชอบ เช่น ทต.อบต.หน่วยงานพม. อาสาสมัครในพื้นที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือแกนนำในพื้นที่ 2. โทรศัพท์แจ้งตามหน่วยงานที่รับแจ้งเหตุ เช่น 191 สายด่วน 1300 เป็นต้น
5. หน่วยงานของภาครัฐหรือภาคเอกชน ที่ทำหน้าที่ในการ	<p>ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่าหน่วยงานของภาครัฐหรือภาคเอกชน ที่ทำหน้าที่ในการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม มีดังนี้</p>

ประเด็นคำถาม	ผลการสนทนากลุ่ม Focus Group
<p>เดือนภัยและเฝ้าระวัง สถานการณ์ทางสังคม ที่ท่าน รู้จักมีหน่วยงานอะไรบ้าง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ ที่ว่าการอำเภอ (ศูนย์ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล) 2. ตำรวจ ได้แก่ ตำรวจตระเวนชายแดน ตำรวจภูธร 3. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ บ้านพักเด็กและครอบครัว ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ศูนย์บริการคนพิการ 4. กระทรวงแรงงาน ได้แก่ แรงงานจังหวัด 5. กระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาลทั่วไป 6. สภากาชาดไทย ได้แก่ กิ่งกาชาดอำเภอ เหล่ากาชาดจังหวัด
<p>6. วิธีการเตือนภัยและเฝ้า ระวังสถานการณ์ทางสังคมที่ ท่านพบเห็นมีอะไรบ้าง</p>	<p>ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่าวิธีการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม มีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผ่านสายด่วน ได้แก่ 1300 (ด้านสังคม) 1669 (ด้านสุขภาพ/อุบัติเหตุ) 191 (แจ้งเหตุด่วนเหตุร้าย) 199 (แจ้งภัยไฟไหม้) 2. ผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ Facebook และ Website ของหน่วยงานราชการ กลุ่มไลน์ เช่น กลุ่มไลน์อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (กลุ่มไลน์ อสม.) 3. สื่อโทรทัศน์ ได้แก่ ข่าวประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโทรทัศน์ 4. หนังสือราชการ ได้แก่ หนังสือประกาศ หนังสือราชการแจ้งไปยังผู้นำชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์ <p>ผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน หรือการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. ผ่านกลุ่ม/เครือข่ายท้องถิ่น ได้แก่ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) <p>อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)</p>
<p>7. ปัญหาและอุปสรรคในการ ดำเนินงานของศูนย์เตือนภัย และเฝ้าระวังสถานการณ์ทาง สังคม ที่ท่านพบมีอะไรบ้าง</p>	<p>ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม มีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การประชาสัมพันธ์เรื่องการเตือนภัยทางสังคมยังคงไม่ทั่วถึง 2. ไม่มีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น การรับเรื่องราวต่าง ๆ แต่ได้มีการจัดเจ้าหน้าที่หมุนเวียนกันเพื่อรับเรื่อง ทำให้บางครั้งการวิเคราะห์ปัญหาอาจมี

ประเด็นคำถาม	ผลการสนทนากลุ่ม Focus Group
	<p>ความผิดพลาด หรือมีการสื่อสารที่ไม่ถูกต้อง ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ตรงประเด็นมากนัก</p> <p>3. ประชาชนเข้าไม่ถึงศูนย์บริการ/ศูนย์เตือนภัยในพื้นที่ การรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการเข้าถึงช่องทางการช่วยเหลือยังมีน้อย</p> <p>4 การปกปิดข้อมูลเชิงลึกของผู้ประสบปัญหาทำให้การช่วยเหลือลำบาก หรือตัวบุคคลหรือครอบครัวผู้ประสบปัญหาไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา</p> <p>5 การแก้ไขปัญหายังไม่ตรงจุดที่ชุมชนต้องการ</p> <p>6 กระบวนการและขั้นตอนการทำงานในหน่วยงานมีความซับซ้อนตามกฎระเบียบ การประสานงานระหว่างหน่วยงานมีความล่าช้า ไม่ทันต่อสถานการณ์ในกรณีฉุกเฉิน</p> <p>7 ความเสี่ยงในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่</p>
<p>8. ตามความคิดเห็นของท่าน หากมีการจัดตั้งศูนย์เตือนภัย และเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ในสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 – 11 สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรทำหน้าที่และมีบทบาทอย่างไร</p>	<p>ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่าหากมีการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ในสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 อาจดูไม่เหมาะสม เนื่องจาก สสว. มีเพียง 11 แห่งทั่วประเทศ การให้บริการอาจไม่ทั่วถึง ทันท่วงที ทั้งนี้หากมีการจัดตั้งศูนย์ฯ ใน สสว. 1-11 ควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำฐานข้อมูลสถานการณ์ทางสังคมในระดับพื้นที่ เพื่อคาดการณ์แนวโน้มสภาพสถานการณ์ทางสังคมที่อาจเกิดในพื้นที่ 2. ป้องกันไม่ให้เกิดสถานการณ์ทางสังคมในพื้นที่ 3. ให้การช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมในพื้นที่ 4. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาทางสังคมหรือสถานการณ์แก่ประชาชนที่ประสบปัญหาทางสังคม 5. ควรมีคณะทำงานในพื้นที่ โดยทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูล และปฏิบัติหน้าที่ในการรับเรื่อง การแก้ไขปัญหา ร่วมกับคณะทำงานระดับพื้นที่ ประสานงานกับศูนย์ย่อยระดับอำเภอ / ตำบล และระดับหมู่บ้าน 6. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อเตือนภัย เฝ้าระวัง สถานการณ์ทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่
<p>9. ท่านคิดว่าองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมควรมีดังนี้</p>	<p>ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่าองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมควรมีดังนี้</p>

ประเด็นคำถาม	ผลการสนทนากลุ่ม Focus Group
ระวางสถานการณ์ทางสังคม ควรมีอะไรบ้าง	<ol style="list-style-type: none"> 1. สถานที่ศูนย์เฝ้าระวังทางสังคม 2. คณะทำงาน/คำสั่งคณะทำงาน ที่มีรูปแบบโครงสร้าง/บทบาทคณะทำงานที่ชัดเจน 3. มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน ครอบคลุม และมีข้อมูลสถานการณ์ทางสังคมที่แม่นยำเที่ยงตรง และเป็นข้อมูลที่นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง 4. งบประมาณ 5. การบูรณาการและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
10. ท่านคิดว่ารูปแบบและแนวทางการพัฒนาศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม เพื่อทำหน้าที่คุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่รวดเร็วทันต่อสถานการณ์ ควรมีรูปแบบอย่างไร	<p>ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่ารูปแบบและแนวทางการพัฒนาศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. รูปแบบการดำเนินงานที่ลดขั้นตอนการทำงาน One Stop Service 2. พัฒนาช่องทางการเข้าถึงการให้บริการของศูนย์ฯ โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ เช่นระบบการแจ้งภัยสังคม มี Application ที่ทันสมัย เช่น LINE OA ฯลฯ 3. มีระบบเฝ้าระวังผู้ประสบปัญหาทางสังคม เช่น ผู้สูงอายุติดบ้าน ติดเตียง ผู้พิการ กลุ่มเปราะบาง (ที่ไม่มีผู้ดูแล) 4. ระบบการประสานส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่รวดเร็ว

- สัมภาษณ์เชิงลึก(In - dept Interview)

การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นสอดคล้องตรงกันในทิศทางเดียวกันว่า ควรมีการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม เพื่อป้องกัน ภัย ภาวะวิกฤติที่บั่นทอนความมั่นคงในชีวิตของประชาชน

การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีการศึกษา รูปแบบและวิธีการทำงานของหน่วยงานที่มีลักษณะการดำเนินการเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ทั้งศูนย์เตือนภัยภายในประเทศและศูนย์เตือนภัยในต่างประเทศ ที่มีรูปแบบการดำเนินการที่มีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาศึกษา และวางแนวทางการสร้างต้นแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม มีการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด การดำเนินงานแบบ Real time ข้อมูลมีการเคลื่อนไหวและอัปเดตตลอดเวลา นอกจากนี้ควรมีประเด็นการเตือนภัยหรือการเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ในประเด็นหลักๆ ให้มีความชัดเจน และมีประเด็นเสริมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ในส่วนของการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมา

วิเคราะห์ไปสู่การแจ้งเตือนภัยทางสังคม ควรมีช่องทางการได้มาซึ่งข้อมูลทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน ภาคประชาสังคม รวมถึงข้อมูลที่มาจากระชาชนทั่วไป

ทัศนคติของผู้บริหารต่อการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม มีหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงานที่ปฏิบัติงานอย่างเฉพาะเจาะจง มีความเชี่ยวชาญในงานที่เกี่ยวกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการสังคมสงเคราะห์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข เป็นต้น และต้องมีการร่วมมือกันกับหน่วยงานในพื้นที่ในระดับท้องถิ่นที่ประสานข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว โดยศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรเป็นศูนย์ฯที่ป้องกัน เฝ้าระวังและแก้ไข ปัญหาที่เกิดจากภัยในรูปแบบต่างๆ

รูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นที่สอดคล้องตรงกันในทิศทางเดียวกันว่าควรมีการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นศูนย์ใหญ่ และมีโครงข่ายศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม คือ สสว.1 - 11 เป็นหน่วยงาน ส่งต่อข้อมูล ทั้งรับ - ส่ง

ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีรูปแบบการดำเนินการที่ชัดเจน มีความรวดเร็วในการแจ้งเตือนภัยทางสังคม การแจ้งเตือนภัยในกรณีเร่งด่วน ควรมีช่องทางการสื่อสารหรือการส่งสารที่รวดเร็ว การดำเนินการประสานงานและลงพื้นที่ให้ความช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที มีหน่วยประสานในพื้นที่ที่ครอบคลุมและทั่วถึง และผู้ประสานงานหรือส่งต่องานควรมีองค์ความรู้และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมืออาชีพ มีความคล่องตัวในการดำเนินการ

บทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ

เป็นศูนย์กลางการทำงานแบบบูรณาการที่ต้องมีข้อมูลและการตัดสินใจ และการสั่งการอย่างชัดเจน ควรมีการรายงานสถานการณ์ทางสังคมได้จริง ควรมีลักษณะของการรวบรวมข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เป็นปัจจุบัน และทันสมัย หยิบใช้งานได้ทันที ดังนั้นควรมีการบูรณาการงานข้อมูลด้านสังคมที่เป็นประเด็นเชิงพื้นที่ของแต่ละจังหวัดที่มาจากหน่วยงานที่เกี่ยวกับความมั่นคงและความปลอดภัยชีวิตในชีวิตและทรัพย์สิน ประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของกระทรวง ซึ่งข้อมูลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในหลายๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ความยากจน ความเจ็บป่วย การศึกษา ความยุติธรรม การคุ้มครองสิทธิ เป็นต้น

กลไกการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

1) กลไกการดำเนินงาน

ผลการสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้ข้อมูล ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันในทิศทางเดียวกันว่า ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ถือเป็นกลไกการคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) ให้กับประชาชนที่ประสบภัยทางสังคม พบว่า กลไกการดำเนินงานควรมีองค์ประกอบดังนี้

- กลไกระดับท้องที่ ควรมีศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมระดับตำบล ที่มีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ท้องถิ่นจังหวัด อาสาสมัครกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ที่มีอยู่ในชุมชน ตำบล ของแต่ละจังหวัด

- กลไกระดับจังหวัด ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (สตภ.พม.) ควรมีทีมงานสนับสนุนที่ประกอบด้วย สถิติจังหวัด ตำรวจ ศึกษาธิการจังหวัด พาณิชย์จังหวัด สภาหอการค้าเกษตรจังหวัด ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด ศูนย์ยุติธรรมจังหวัด และหน่วยงานอื่นๆ

2) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล “ภัยสังคม” ต้องมีความกระชับ เข้าใจง่าย ทันสมัย ทันเวลา และนำระบบดิจิทัลมาใช้ ประชาสัมพันธ์ถึงข้อดีในการมีศูนย์นี้ และข้อเสียของการไม่มีศูนย์นี้ ควรมีการออกแบบข้อมูลที่ต้องการภาพรวมจากส่วนกลาง และนำไปวิพากษ์ร่วมกับกระทรวงที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลแล้วนำมาใช้ร่วมกันได้ จากนั้นอาจนำไปวิพากษ์ระดับภาค พื้นที่เพื่อปรับแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่พื้นที่ต้องการ นอกเหนือจากส่วนกลาง นำสำรวจในรูปแบบ Google Form ให้หน่วยงานในพื้นที่ตอบ แล้วรวบรวมข้อมูลนำมาวิพากษ์กันอีกครั้ง เพื่อให้เกิดการยอมรับ และประกาศใช้ร่วมกัน ข้อมูลศูนย์เตือนภัย อาจมีที่ทำการในระดับหมู่บ้าน ชุมชน เพื่อให้ประชาชนช่วยแจ้ง เช่น เด็กพิการ ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง คนเร่ร่อน บุคคลสูญหาย เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของข้อมูล รวมถึงเป็นการสอบถามข้อมูลความเป็นจริงไปด้วย เครื่องมือทางเทคโนโลยีที่ควรนำมาใช้รวบรวมข้อมูล ใช้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ขั้นตอนน้อย ตอบสนองได้ทันที Google Form ที่ใช้ร่วมกันได้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีระบบวิเคราะห์ประเมินผลออกเป็นสถิติตัวเลข สามารถนำมานำเสนอภาพรวมได้ทันที

ช่องทางในการสื่อสารควรมีการสื่อสารแบบ Two - way communication ในกรณีเร่งด่วนสามารถประสานและให้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว รับแจ้งเรื่องแล้วสามารถมีระบบที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ภายในเวลาที่กำหนดเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่ควรนำมาใช้รวบรวมข้อมูล เป็นระบบ AI และระบบสารสนเทศ เพื่อใช้ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Real Time

ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีประเด็นหลักที่ชัดเจนว่ากระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ต้องมุ่งเป้าไปในประเด็นใดบ้าง เพราะหน่วยงานภาครัฐต่างๆ มีศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังในหลากหลายประเด็นแล้ว เช่น การเตือนภัยทางสภาพอากาศ การเตือนภัยพิบัติ การเตือนภัยด้านสุขภาพ การเตือนภัย ด้านการเกษตรและปศุสัตว์ เป็นต้น ดังนั้น กระทรวงฯ ควรหาประเด็นหลัก หรือหา

Position ที่ชัดเจนว่าเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมที่กระทรวงฯ ดำเนินการเป็นไปในแนวทางใด ประเด็นหลักใดบ้าง

3) การบริหารข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศของการเตือนภัยทางสังคม

มีระบบดิจิทัล ที่เข้าถึงได้ง่าย สะดวก ทุกที่ทุกเวลา มีระบบการเตือนภัย ข้อมูลควรมีความน่าเชื่อถือ มีการอ้างอิงแหล่งที่มา และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ การบริหารข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศของการเตือนภัยทางสังคม ควรมีระบบของการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ให้มีมาตรฐานกลางในการจัดการข้อมูล กระบวนการให้แต่ละขั้นตอนมีความชัดเจน ตั้งแต่การสังเคราะห์/ตรวจสอบข้อมูล การประมวลผล การสรุปข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

4) โครงสร้างของระบบเทคโนโลยีและดิจิทัล

โครงสร้างของระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ควรมีการวางแผนและเสนอแนะความเห็นจากหลายๆ ส่วนราชการ และหน่วยงานเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญด้านเครื่องมือแบบดิจิทัล เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรม และนำมาใช้ได้จริง ส่งผลให้เกิดการนำมาใช้แก้ไข และหาแนวทางป้องกันสถานการณ์ทางสังคมต่าง ๆ โครงสร้างต้องไม่ใหญ่เกินไป มีความคล่องตัว ข้อมูลเป็นปัจจุบัน น่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทุกหน่วยงาน ด้านเทคโนโลยีควรพิจารณาให้ครอบคลุมทั้งความสะดวกในการใช้งาน ปริมาณข้อมูลที่ต้องนำเข้าแพลตฟอร์ม การประมวลผลต่อ ระดับชั้นความลับ ด้านงบประมาณควรประมาณการหรือคำนึงถึงการพัฒนาแพลตฟอร์มในอนาคต เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ทางสังคม

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

โครงการวิจัย”รูปแบบการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมที่ดี ศึกษากระบวนการบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม และค้นหา รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมใน สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุน วิชาการ 1-11 ให้เกิดเป็นรูปธรรม และเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมให้กับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) ศึกษาโดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-methodology) ซึ่งการศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นแบบสำรวจกับประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้ประชากร คือ คริวเรือนทุกครัวเรือนในประเทศไทย โดยมีตัวอย่างจังหวัดทั้งหมด 33 จังหวัด และสุ่มตัวอย่างครัวเรือนทั้งหมด 1,100 ครัวเรือน และการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 165 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี Mixed – Methods และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ผลการศึกษามีดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

1) ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างด้านเพศพบว่าร้อยละ 56.20 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 41.10 เป็นเพศชาย ด้านอายุพบว่าอายุสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง คืออายุ 88 ปี อายุต่ำสุดของ กลุ่มตัวอย่าง คือ อายุ 13 ปี

และอายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 40.09 ปี ด้านสถานภาพการสมรสพบว่าร้อยละ 49.30 ของกลุ่มตัวอย่าง มีสถานภาพการสมรส คือ การสมรสแล้วมากที่สุดรองลงมาร้อยละ 42.30 มีสถานภาพ เป็นโสด และร้อยละ 4.60 เป็นการหย่าร้าง ระดับการศึกษาพบว่าร้อยละ 41.30 จบการศึกษาปริญญาตรีรองลงมาคือร้อยละ 27.80 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส. และร้อยละ 13.30 ของกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับ ประถมศึกษา

ด้านอาชีพพบว่าร้อยละ 24.10 ของกลุ่มตัวอย่างมี อาชีพรับจ้างทั่วไป รองลงมาคือร้อยละ 17.70 มีอาชีพเกษตรกรและร้อยละ 17.40 ของกลุ่มตัวอย่างมีอาชีพรับราชการ

2) ผลการศึกษาข้อมูลการเตือนภัย

ผลการศึกษาข้อมูลการเตือนภัยพบว่าร้อยละ 15.50 ของกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้เฝ้าระวังภัยทางสังคม รองลงมาคือร้อยละ 15.10 เป็นผู้แจ้งเหตุ และร้อยละ 12.20 เป็นผู้ช่วยเหลือเบื้องต้น และมีร้อยละ 6.70 ของกลุ่ม ตัวอย่างเป็นผู้คัดกรองการประสพภัยทางสังคมในพื้นที่พบว่าร้อยละ 24.40 ประสพภัยโรคอุบัติใหม่เช่น โควิด -19 รองลงมาร้อยละ 22.00 ของกลุ่มตัวอย่างประสพภัยยาเสพติดและร้อยละ 14.00 ประสพภัยหนี้นอกระบบ ข้อสังเกตพบว่ามีร้อยละ 3.10 ของกลุ่มตัวอย่างประสพภัยการค้ำมนุษย์

การเคยประสพภัยทางสังคมพบว่า ร้อยละ 73.60 ของกลุ่มตัวอย่างไม่เคยประสพภัย มีเพียงร้อยละ 26.40 เคยประสพภัยทางสังคม ผลการศึกษาการดำเนินการเมื่อเกิดภัยทางสังคมพบว่าร้อยละ 21.30 ของกลุ่ม ตัวอย่างแจ้งเจ้าหน้าที่ที่ใกล้ที่สุดรองลงมาร้อยละ 16.90 ของกลุ่มตัวอย่าง ประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้องและร้อยละ 12.70 ของกลุ่มตัวอย่าง

หน่วยงานเตือนภัยทางสังคมในพื้นที่พบว่า ร้อยละ 61.8 ของกลุ่มตัวอย่างตอบว่ามีหน่วยงานเตือน ภัยทางสังคมในพื้นที่และร้อยละ 38.2 ตอบว่าไม่มี ผลการศึกษาการดำเนินงาน ของหน่วยงานต่อการเตือนภัย และเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมสามอันดับได้แก่ ร้อยละ 22.50 ของกลุ่มตัวอย่างมีการบูรณาการการทำงาน ร่วมกันแต่ทำได้น้อย รองลงมาร้อยละ 21.50 มีนโยบายและระดับพื้นที่แต่ไม่ชัดเจน และร้อยละ 14.00 ขาดการ จัดการ บริหารข้อมูลภัยทางสังคมในระดับพื้นที่และร้อยละ 7.70 ไม่มีนโยบาย ด้านภัยทางสังคม

หน่วยงานหรือบุคคลที่ติดต่อเมื่อเกิดภัยธรรมชาติพบว่าร้อยละ 19.00 ของกลุ่มตัวอย่างแจ้ง ผู้ใหญ่บ้านกำนันรองลงมาร้อยละ 17.20 แจ้งผู้นำชุมชนและร้อยละ 14.20 แจ้งสถานีตำรวจข้อสังเกตพบว่ากลุ่ม ตัวอย่างจะติดต่อท้องที่ซึ่งใกล้กับกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด

3) ผลการศึกษาการรับรู้องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

กลุ่มตัวอย่างรับรู้บทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวัง สถานการณ์ทางสังคม โครงสร้างและองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมและการรับรู้ภัยทางสังคม (ร้อยละ 97.67, 95.78 และร้อยละ 91.30 ตามลำดับ) ก็สังเกตเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 87.39 รับรู้วิธีการแจ้งเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม น้อยที่สุด

4) ความคิดเห็นต่อระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยในระดับมากที่สุดทุกข้อได้แก่ ศูนย์เตือนภัยควรกำหนดกลไกบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ กระบวนการดำเนินงาน ที่มีความชัดเจนรวดเร็วทันต่อสถานการณ์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47) รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับประเด็นศูนย์เตือนภัยควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันในทุกภาคีเครือข่าย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46) และการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีการศึกษาว่า วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมก่อน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42)

ภาพรวมผลการศึกษามบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดในทุกข้อ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43) โดยเฉพาะประเด็นที่ศูนย์เตือนภัยมีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้เสียหาย หรือได้รับผลกระทบจากภัยทางสังคม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61) รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ศูนย์เตือนภัยฯ มีหน้าที่สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนให้มีความรู้เท่าทันภัยสังคม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51) และกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยระดับมากที่สุดว่า หน้าที่หลักของศูนย์เตือนภัยฯ คือเป็นศูนย์ข้อมูลเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในระดับพื้นที่ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43)

ภาพรวมผลการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยฯ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดในทุกข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.41 กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับศูนย์เตือนภัยควรมีแผนกลยุทธ์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45) รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดว่า ศูนย์เตือนภัยฯ ควรได้รับงบประมาณ

สนับสนุนการดำเนินงานจากกระทรวง พม. และภาคส่วนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และควรมีการออกแบบระบบข้อมูลสารสนเทศการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43, 4.42 ตามลำดับ)

ภาพรวมผลการศึกษาคำคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อกลไกการสนับสนุนศูนย์ฯ เตือนภัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดทั้งภาพรวมและทุกข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 โดยเฉพาะ 3 ประเด็นหลักได้แก่ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยระดับมากที่สุดในประเด็น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ถือเป็นกลไกระดับพื้นที่ในการเตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43) รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดเช่นกันในประเด็นกลไกคณะทำงานในระดับจังหวัดมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการทำงานการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในระดับพื้นที่ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40) และในประเด็นกลไกระดับชาติมีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายด้านการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38)

ภาพรวมผลการศึกษาคำคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อระบบข้อมูลสารสนเทศศูนย์เตือนภัยฯ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดทั้งภาพรวมและในทุกข้อ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.49 กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดว่า ข้อมูลการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมควรเข้าถึงง่าย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51) รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยระดับมากที่สุดว่า ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการวิเคราะห์ภัยทางสังคมและสถานการณ์ใหม่ที่จะเกิดขึ้นเพื่อนำมาใช้กำหนดทิศทางการป้องกันภัยทางสังคมรูปแบบใหม่ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50) และศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการเก็บข้อมูลสถิติของผู้เสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากภัยทางสังคม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48)

ภาพรวมผลการศึกษาคำคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่ามี 4 รูปแบบ โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดทั้งภาพรวมและรายข้อ โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดในรูปแบบท้องถิ่นเป็นหลักร่วมกับชุมชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาครัฐ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48) รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดกับรูปแบบภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนและภาคประชาสังคม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37) และรูปแบบภาครัฐเป็นหลัก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32)

ข้อสังเกตของผู้ศึกษา พบว่า รูปแบบของศูนย์เตือนภัยฯ ที่จัดตั้งควรเป็นการพัฒนาความร่วมมือกับหลายภาคส่วน

ผลการศึกษาแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดทั้งในภาพรวมและรายข้อ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดว่า ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีภาคีเครือข่ายในการทำงานร่วมกันทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ท้องถิ่น ชุมชน รวมถึงอาสาสมัครเตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม รวมทั้งควรมีการพัฒนาความรู้และทักษะดิจิทัลในการทำงาน

ของศูนย์เพื่อตอบสนองการณ์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48, 4.48) รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดว่า ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีบทบาทหน้าที่เฝ้าระวัง เตือนภัย ป้องกัน พัฒนาและให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้เสียหาย หรือได้รับผลกระทบจากภัยทางสังคม และควรมีการกำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนการทำงานของศูนย์เตือนภัยฯ ไปในทิศทางเดียวกัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47, 4.47)

5) ความเกี่ยวพันระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับการประสพภัยทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่าเพศอาชีพมีความ เกี่ยวพันกับการประสพภัยทางสังคมโดยมีค่า Sig เท่ากับ 0.003 และ 0.000

ผลการศึกษารองค้ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่า องค้ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ประกอบด้วย การรับรู้ภัยทางสังคม ช่องทางการเตือนภัยทางสังคม วิธีการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยทางสังคม ระบบการแจ้งเตือนภัยทางสังคม โครงสร้างและองค้ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม และบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่าด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ภัยทางสังคมผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ว่าการ หลอกหลวง หลอกขายของออนไลน์ หลอกลงทุนให้กู้เงินออนไลน์ถือเป็นภัยทางสังคมมากที่สุด (ร้อยละ 98.64) ด้านช่องทางการเตือนภัยทางชุมชนควรประกอบด้วย ศูนย์ยุติธรรมชุมชน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เสียงตามสายมากที่สุด (ร้อยละ 98.45) ด้านวิธีการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยทางสังคมเห็นว่าประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและการค้ามนุษย์ มากที่สุด (ร้อยละ 96.62) ด้านระบบการแจ้งเตือนภัยทางสังคม ศูนย์เตือนภัยฯ ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการให้ชัดเจน มากที่สุด (ร้อยละ 94.54) ด้านโครงสร้างและองค้ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม อาสาสมัครควรเป็นองค้ประกอบหนึ่งของคณะกรรมการศูนย์เตือนภัยฯ ระดับชุมชน มากที่สุด (ร้อยละ 98.66) และด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ประสพภัยทางสังคม มากที่สุด (ร้อยละ 98.90)

รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 ได้แก่ ความคิดเห็นต่อรูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม และความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่า ความคิดเห็นต่อรูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมประเด็นที่ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ ให้ท้องถิ่น

เป็นหลักร่วมกับชุมชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาครัฐ (ร้อยละ 56.35) และความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมประเด็นที่ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ 3) ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีภาคีเครือข่ายในการทำงานร่วมกันทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ท้องถิ่น ชุมชน รวมถึงอาสาสมัครเตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม (ร้อยละ 55.91)

ระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ได้แก่ ความคิดเห็นต่อการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ความคิดเห็นต่อกลไกการสนับสนุนศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม และความคิดเห็นต่อระบบข้อมูลสารสนเทศศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่า ความคิดเห็นต่อการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ศูนย์เตือนภัยฯ ควรกำหนด กลไก บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ กระบวนการดำเนินงานที่มีความชัดเจน รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ (ร้อยละ 56.18) ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ศูนย์เตือนภัยฯ มีหน้าที่สร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับประชาชนให้มีความรู้เท่าทันภัยทางสังคม (ร้อยละ 55.32) ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ประเด็นเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ ศูนย์เตือนภัยฯ ควรได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และภาคส่วนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 54.55) ความคิดเห็นต่อกลไกการสนับสนุนศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ถือเป็นกลไกระดับพื้นที่ในการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (ร้อยละ 53.27) และความคิดเห็นต่อระบบข้อมูลสารสนเทศศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ข้อมูลการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรเข้าถึงง่าย (ร้อยละ 59.64)

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นที่สอดคล้องตรงกันในทิศทางเดียวกันว่าควรมีการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม เพื่อป้องกัน แก้ไข ภาวะวิกฤติที่บั่นทอนความมั่นคงในชีวิตของประชาชน

การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีการศึกษารูปแบบและวิธีการทำงานของหน่วยงานที่มีลักษณะการดำเนินการเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ทั้งศูนย์เตือนภัยภายในประเทศและศูนย์เตือนภัยในต่างประเทศ ที่มีรูปแบบการดำเนินการที่มีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาศึกษา

และวางแนวทางการสร้างต้นแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม มีการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด การดำเนินงานแบบ Real time ข้อมูลมีการเคลื่อนไหวและอัปเดตตลอดเวลา นอกจากนี้ควรมีประเด็นการเตือนภัยหรือการเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ในประเด็นหลักๆ ให้มีความชัดเจน และมีประเด็นเสริมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ในส่วนของการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ไปสู่การแจ้งเตือนภัยทางสังคม ควรมีช่องทางการได้มาซึ่งข้อมูลทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน ภาคประชาสังคม รวมถึงข้อมูลที่มาจากประชาชนทั่วไป

ทัศนคติของผู้บริหารต่อการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม มีหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงานที่ปฏิบัติงานอย่างเฉพาะเจาะจง มีความเชี่ยวชาญในงานที่เกี่ยวกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการสังคมสงเคราะห์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข เป็นต้น และต้องมีการร่วมมือกันกับหน่วยงานในพื้นที่ในระดับท้องถิ่นที่ประสานข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว โดยศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรเป็นศูนย์ฯ ที่ป้องกัน เฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากภัยในรูปแบบต่างๆ

รูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นที่สอดคล้องตรงกันในทิศทางเดียวกันว่าควรมีการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นศูนย์ใหญ่ และมีโครงข่ายศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม คือ สสว.1 - 11 เป็นหน่วยงาน ส่งต่อข้อมูล ทั้งรับ - ส่ง

ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีรูปแบบการดำเนินการที่ชัดเจน มีความรวดเร็วในการแจ้งเตือนภัยทางสังคม การแจ้งเตือนภัยในกรณีเร่งด่วน ควรมีช่องทางการสื่อสารหรือการส่งสารที่รวดเร็ว การดำเนินการประสานงานและลงพื้นที่ให้ความช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที มีหน่วยประสานในพื้นที่ที่ครอบคลุมและทั่วถึง และผู้ประสานงานหรือส่งต่องานควรมีองค์ความรู้และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมืออาชีพ มีความคล่องตัวในการดำเนินการ

บทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ

เป็นศูนย์กลางการทำงานแบบบูรณาการที่ต้องมีข้อมูลและการตัดสินใจ และการสั่งการอย่างชัดเจน ควรมีการรายงานสถานการณ์ทางสังคมได้จริง ควรมีลักษณะของการรวบรวมข้อมูลที่นำเชื่อถือเป็นปัจจุบัน และทันสมัย หยิบใช้งานได้ทันที ดังนั้นควรมีการบูรณาการงานข้อมูลด้านสังคมที่เป็นประเด็นเชิงพื้นที่ของแต่ละจังหวัดที่มาจากหน่วยงานที่เกี่ยวกับความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของกระทรวง ซึ่งข้อมูลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในหลายๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ความยากจน ความเจ็บป่วย การศึกษา ความยุติธรรม การคุ้มครองสิทธิ เป็นต้น

กลไกการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

1) กลไกการดำเนินงาน

ผลการสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้ข้อมูล ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันในทิศทางเดียวกันว่า ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ถือเป็นกลไกการคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) ให้กับประชาชนที่ประสบภัยทางสังคม พบว่า กลไกการดำเนินงานควรมีองค์ประกอบดังนี้

- กลไกระดับท้องถิ่น ควรมีศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมระดับตำบล ที่มีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ท้องถิ่นจังหวัด อาสาสมัครกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ที่มีอยู่ในชุมชน ตำบล ของแต่ละจังหวัด

- กลไกระดับจังหวัด ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (สตภ.พม.) ควรมีทีมงานสนับสนุนที่ประกอบด้วย สถิติจังหวัด ตำรวจ ศึกษาธิการจังหวัด พาณิชย์จังหวัด สภากอการค้าเกษตรจังหวัด ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด ศูนย์ยุติธรรมจังหวัด และหน่วยงานอื่นๆ

2) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล “ภัยสังคม” ต้องมีความกระชับ เข้าใจง่าย ทันสมัย ทันเวลา และนำระบบดิจิทัลมาใช้ ประชาสัมพันธ์ถึงข้อดีในการมีศูนย์นี้ และข้อเสียของการไม่มีศูนย์นี้ ควรมีการออกแบบข้อมูลที่ต้องการภาพรวมจากส่วนกลาง และนำไปวิพากษ์ร่วมกับกระทรวงที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลแล้วนำมาใช้ร่วมกันได้ จากนั้นอาจนำไปวิพากษ์ระดับภาค พื้นที่เพื่อปรับแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่พื้นที่ต้องการ นอกเหนือจากส่วนกลาง นำสำรวจในรูปแบบ Google Form ให้หน่วยงานในพื้นที่ตอบ แล้วรวบรวมข้อมูลนำมาวิพากษ์กันอีกครั้ง เพื่อให้เกิดการยอมรับ และประกาศใช้ร่วมกัน ข้อมูลศูนย์เตือนภัย อาจมีที่ทำการในระดับหมู่บ้าน ชุมชน เพื่อให้ประชาชนช่วยแจ้ง เช่น เด็กพิการ ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง คนเร่ร่อน บุคคลสูญหาย เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของข้อมูล รวมถึงเป็นการสอบถามข้อมูลความเป็นจริงไปด้วย เครื่องมือทางเทคโนโลยีที่ควรนำมาใช้รวบรวมข้อมูล ใช้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ขั้นตอนน้อย ตอบสนองได้ทันที Google Form ที่ใช้ร่วมกันได้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีระบบวิเคราะห์ประเมินผลออกเป็นสถิติตัวเลข สามารถนำมานำเสนอภาพรวมได้ทันที

ช่องทางในการสื่อสารควรมีการสื่อสารแบบ Two - way communication ในกรณีเร่งด่วน สามารถประสานและให้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว รับแจ้งเรื่องแล้วสามารถมีระบบที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ภายในเวลาที่กำหนด เครื่องมือทางเทคโนโลยีที่ควรนำมาใช้รวบรวมข้อมูล เป็นระบบ AI และระบบสารสนเทศ เพื่อใช้ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Real Time

ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีประเด็นหลักที่ชัดเจนว่ากระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ ต้องมุ่งเข้าไปในประเด็นใดบ้าง เพราะหน่วยงานภาครัฐต่างๆ มีศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังในหลากหลายประเด็นแล้ว เช่น การเตือนภัยทางสภาพอากาศ การเตือนภัยพิบัติ การเตือนภัยด้านสุขภาพ การเตือนภัย ด้านการเกษตรและปศุสัตว์ เป็นต้น ดังนั้น กระทรวงฯ ควรหาประเด็นหลัก หรือหา Position ที่ชัดเจนว่าเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมที่กระทรวงฯ ดำเนินการเป็นไปในแนวทางใด ประเด็นหลักใดบ้าง

3) การบริหารข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศของการเตือนภัยทางสังคม

มีระบบดิจิทัล ที่เข้าถึงได้ง่าย สะดวก ทุกที่ทุกเวลา มีระบบการเตือนภัย ข้อมูลควรมีความน่าเชื่อถือ มีการอ้างอิงแหล่งที่มา และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ การบริหารข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศของการเตือนภัยทางสังคม ควรมีระบบของการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนให้มีมาตรฐานกลางในการจัดการข้อมูล กระบวนการให้แต่ละขั้นตอนมีความชัดเจน ตั้งแต่การสังเคราะห์/ตรวจสอบข้อมูล การประมวลผล การสรุปข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

4) โครงสร้างของระบบเทคโนโลยีและดิจิทัล

โครงสร้างของระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ควรมีการวางแผนและเสนอแนะความเห็นจากหลายๆ ส่วนราชการ และหน่วยงานเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญด้านเครื่องมือแบบดิจิทัล เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมและนำมาใช้ได้จริง ส่งผลให้เกิดการนำมาใช้แก้ไข และหาแนวทางป้องกันสถานการณ์ทางสังคมต่าง ๆ โครงสร้างต้องไม่ใหญ่เกินไป มีความคล่องตัว ข้อมูลเป็นปัจจุบัน น่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทุกหน่วยงาน ด้านเทคโนโลยีควรพิจารณาให้ครอบคลุมทั้งความสะดวกในการใช้งาน ปริมาณข้อมูลที่ต้องนำเข้าแพลตฟอร์ม การประมวลผลต่อ ระดับชั้นความลับ ด้านงบประมาณควรประมาณการหรือคำนึงถึงการพัฒนาแพลตฟอร์มในอนาคต เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ทางสังคม

5.2 การอภิปรายผล

1. องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

จากการศึกษาองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่า องค์ประกอบของศูนย์ที่ต้องมี คือ มีเจ้าหน้าที่ทำงาน มีผู้รับผิดชอบ มีภาคีเครือข่ายช่วยในการทำงาน มีช่องทางการเตือนภัย การรับรู้เกี่ยวกับภัย มีวิธีการแจ้งเตือน และระบบการแจ้งเตือนที่มีคุณภาพ มีการบริหารงาน อำนาจการ ให้แก่กลุ่มเป้าหมายผู้ประสบภัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

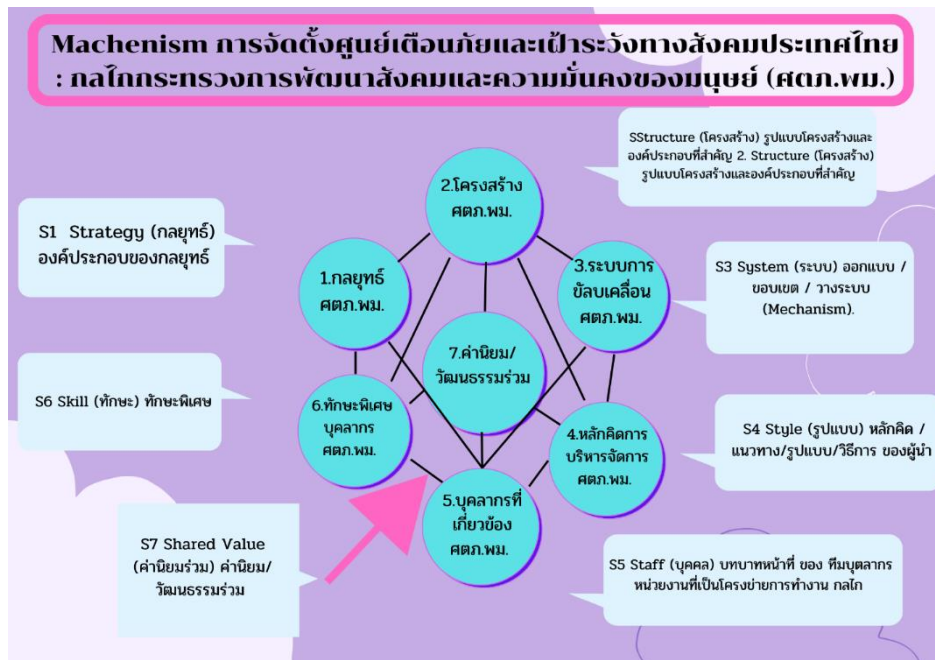
แผนภาพที่ 9 รูปแบบ การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมกลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จาก... ร์ณ์ทางสังคม

กลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มี Mechanism ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 10 Macheinismการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมกลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2. ระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

จากการศึกษาระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม พบว่า ศูนย์เตือนภัยฯควรกำหนด กลไก บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ กระบวนการดำเนินงานที่มีความชัดเจน รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ ควรได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และภาคส่วนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ถือเป็นกลไกระดับพื้นที่ในการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม และการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมควรเข้าถึงง่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ อธิบายได้ดังนี้

1. กลยุทธ์ (Strategy)

- 1) วางกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายเพื่อเป็นกลไกในการ รับ - ส่ง ข้อมูล
- 2) วางกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการองค์กร ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม วางโครงสร้างศูนย์เตือนภัย ฯ ให้สอดคล้องตอบสนองยุทธศาสตร์และนโยบายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และยุทธศาสตร์ชาติ
- 3) วางกลยุทธ์ด้านการจัดการภัยในภาวะวิกฤติฉุกเฉิน ระยะกลาง และระยะยาว ควรแสวงหารูปแบบการปฏิบัติ การแจ้งเตือนที่มีคุณภาพสูงสุดโดยเฉพาะการแจ้งเตือนภัยในกรณีเร่งด่วน
- 4) วางกลยุทธ์ด้านการให้ความช่วยเหลือ การเยียวยา มีระบบปฏิบัติการกู้ภัย
- 5) การบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ประสบภัยทางสังคม ควรมีกระบวนการเชื่อมโยงการพัฒนาศักยภาพของประชาชน ครอบครัว และสังคม
- 6) วางกลยุทธ์ด้านการฟื้นฟูสภาพ มีแผนการปฏิบัติการที่เชื่อมโยงการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม
- 7) กลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเตือนภัยทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ
- 8) กลยุทธ์ด้านการบริหารเชิงนโยบายระหว่างกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานในสังกัดของกระทรวง และหน่วยงานในระดับชาติ
- 9) กลยุทธ์ด้านการประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ และการยอมรับศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
- 10) กลยุทธ์ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี ระบบปฏิบัติการทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. การออกแบบโครงสร้างองค์กร (Structure of a warning and surveillance center)

2.1 ระดับชาติ ควรมีการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในระดับชาติ โดยมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ดังนี้

- 1) โครงสร้างทางเทคโนโลยีดิจิทัล ทันสมัย มีระบบเทคโนโลยีที่ครบครัน
- 2) โครงสร้างระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ต้องไม่ใหญ่เทอะทะเกินไป มีความคล่องตัว
- 3) โครงสร้างฐานข้อมูล ข้อมูลต้องเป็นปัจจุบัน น่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทุกหน่วยงาน
- 4) ควร จัดทำยุทธศาสตร์การบริหาร ยุทธศาสตร์งบประมาณ ทรัพยากร ระบบเทคโนโลยี ที่จะต้องใช้ให้ละเอียด แบบ Two -Way

2.2 ระดับเขต ควรมีการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในระดับเขต โดยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 เป็นหน่วยงานหลัก มีหน้าที่รับผิดชอบข้อมูล การส่งต่อข้อมูลข่าวสาร คัดกรองข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลภัยให้เกิดความน่าเชื่อถือ ประสานขับเคลื่อนการดำเนินงานกับจังหวัดในเขตพื้นที่รับผิดชอบ แบบ Two-Way

2.3 ระดับจังหวัด ควรมีการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในระดับจังหวัด 76 จังหวัด โดยแต่ละจังหวัดเป็นหน่วยงานเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมและบูรณาการร่วมกัน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ นโยบายร่วมกันแบบ Two-Way

2.4 ระดับอำเภอ ควรมีการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในระดับอำเภอ โดยมีหน้าที่ในการบริการรับ-ส่งข้อมูล ข่าวสารเตือนภัยในระดับอำเภอแบบ Two-Way

3. ระบบการบริหาร

3.1 ระบบการบริหาร (ปัจจัยนำเข้า)

- 1) ปัจจัยนำเข้า การแสวงหาข้อมูลภัยทางสังคม จำแนกประเภทของภัยทางสังคมด้านเศรษฐกิจ อาชญากรรม การละเมิดกฎหมาย เทคโนโลยี สื่อออนไลน์ การละเมิดทางเพศ ความรุนแรงทางครอบครัว ภัยจากธรรมชาติ
- 2) ออกแบบกระบวนการรวบรวมนำเข้าข้อมูลภัยจากพื้นที่มายังศูนย์เตือนภัยฯ แบ่งงานตามพื้นที่ ลักษณะองค์กร
- 3) ระบบการส่งต่อและช่องทางการส่งต่อข้อมูลภัยจากพื้นที่ มายังศูนย์เตือนภัยฯ

4) ระบบการจัดเก็บ รวบรวมข้อมูลภัยทางสังคมที่เชื่อมโยงได้ระบบอิเล็กทรอนิกส์

5) การตรวจสอบข้อมูล เพื่อความน่าเชื่อถือ โดยมีแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้

3.2 ระบบการบริหาร (กระบวนการ)

1) การคัดกรองข้อมูล ทบทวนข้อมูล อ้างอิงข้อมูล สร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล

2) การวิเคราะห์ข้อมูล ภาพรวมจากส่วนกลางและนำไปวิเคราะห์ร่วมกับกระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ออกแบบระบบการวิเคราะห์ ด้วยหลักวิชาการให้มีความเท่าทันต่อสถานการณ์ทางสังคมทุกมิติ ข้อมูลต้องทันสมัย และใช้งานได้ทันที เป็นปัจจุบัน บ่งชี้พื้นที่เกิดภัยทางสังคม รูปแบบของภัยทางสังคม ความเสี่ยง และวิธีการรับมือ ปรับตัว ที่รอดพ้นจากภาวะภัยทางสังคม การป้องกันปัญหาเพื่อลดความเสี่ยง และข้อมูลที่มีมาตรฐาน

3) การรับรองข้อมูล เพื่อความน่าเชื่อถือ จากผู้ทรงคุณวุฒิ คณะบุคคลที่เชี่ยวชาญ จากภายในและภายนอก

4) ระบบการบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยฯ โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ นโยบายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงระบบการเงินและงบประมาณ กฎหมาย อำนาจหน้าที่ของคณะผู้บริหาร

5) วางระบบการนำข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ ไปจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ควรมีรูปแบบและช่องทางที่สอดคล้อง ทันสมัย รวดเร็ว เข้าถึงง่าย

3.3 ระบบการบริหาร (ผลผลิต)

1) ข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ อย่างเป็นระบบ

2) จัดทำระบบสารสนเทศที่แสดง ให้เห็นเป็น ข้อความ ข่าวสาร รูปภาพ คลิปวิดีโอ สัญลักษณ์ที่สอดคล้อง กับกลุ่มเป้าหมาย ช่องทางการนำเสนอ วิเคราะห์สภาวะแวดล้อม ที่เหมาะต่อการรับรู้ของประชาชน และพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายในการเตือนภัย

3) เสนอผลการวิเคราะห์ และ สารสนเทศ เพื่อให้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญได้ทบทวนพิจารณาให้การรับรอง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ แม่นยำ

3.4 ระบบการบริหาร (ผลกระทบที่เกิดขึ้น)

1) วิธีการรับมือกับภัยทางสังคม ต้องมีการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า

2) ประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังภัยทางสังคมที่อาจเกิดขึ้น

3) ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ทันเวลา เพื่อป้องกันเหตุการณ์ภัยทางสังคมที่มีความรุนแรง ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในสังคม

- 4) สามารถนำข้อมูลภัยทางสังคมไปวิเคราะห์ เพื่อเสนอเป็นแนวทาง แนวโน้มในการเฝ้าระวังสถานการณ์ภัยทางสังคมในอนาคตได้
- 5) การป้องกันไม่ให้ประชาชนตกเป็นเหยื่อ ทำให้ประชาชนรู้สึกปลอดภัย
- 6) การลดผลกระทบทางร่างกาย ความคิด และจิตใจของประชาชนผู้ประสบภัยทางสังคม
- 7) สร้างกระแสให้เกิดการตื่นตัวของประชาชน เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงภัยทางสังคมที่อาจเกิดขึ้น
- 8) การป้องกันภัยได้ก่อนเกิดการระมัดระวังตัวและเตรียมรับมือกับภัยที่จะเกิดขึ้น
- 9) ลดต้นทุนทางโอกาส (Opportunity Cost) หากเกิดผลกระทบในสังคมให้ประชาชนได้ระมัดระวัง
- 10) การสร้างกลไกในการให้ความช่วยเหลือ เยียวยา ประชาชนผู้ประสบภัยทางสังคม ที่มีความรวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์

4 หลักคิด/แนวทาง/รูปแบบ/วิธีการ ของผู้นำองค์กร

- 1) การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีการสั่งการที่มีความรวดเร็ว มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันในทุกภาคีเครือข่าย ประสานการดำเนินงาน การส่งต่อข้อมูลที่มีความทันสมัย มีระบบเทคโนโลยีที่มีความสะดวก เข้าถึงง่าย และมีบุคลากรที่มีศักยภาพ
- 2) โครงสร้างการบริหารของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีการให้ความเห็นร่วมกันระหว่างหน่วยงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยโครงสร้างต้องไม่ใหญ่เกินไป มีความคล่องตัว ข้อมูลเป็นปัจจุบัน น่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทุกหน่วยงาน
- 3) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ต้องมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านอุปกรณ์และโปรแกรมการใช้งานต่างๆ
- 4) บุคลากรควรมีความรู้ ความสามารถในการทำงานที่เท่าทันต่อสถานการณ์ทางสังคม สามารถวิเคราะห์ คาดการณ์สถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ และทักษะการใช้เครื่องมือการทำงานกับภัยทางสังคมประเภทต่างๆ เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน
- 5) รูปแบบการบริหาร และความเป็นผู้นำของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม โครงสร้างของศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการวางโครงสร้างตำแหน่ง ทั้งระดับบริหาร และระดับปฏิบัติการ ต้องมีการวางกรอบการทำงานตามโครงสร้างตำแหน่งที่มีความชัดเจน
- 6) แบ่งเป็นโครงสร้างของงานบริหารภายในศูนย์เตือนภัยฯ และการปฏิบัติงานเชิงรุก
- 7) สร้างความตระหนักในสถานการณ์และความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้น โดยบูรณาการ คน ทรัพยากร สิ่งของ ข้อมูล เทคโนโลยี กับหน่วยงานภาคีเครือข่ายร่วมกัน

8) มีเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ นโยบายในการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมร่วมกัน ภายใต้ระเบียบ/กฎหมาย

9) มีนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นที่ปรึกษาในการวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ภัยทางสังคมที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงการให้คำปรึกษาในการร่วมกันแก้ไขปัญหาภัยทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

10) สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับ - ส่งต่อข้อมูลข่าวสาร คัดกรองข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลภัยทางสังคมให้เกิดความน่าเชื่อถือ ประสานหน่วยงานระดับจังหวัด เพื่อแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภัยทางสังคมร่วมกับแหล่งข่าวในพื้นที่ 76 จังหวัด ทั้งระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ซึ่งมีกรอบการทำงานที่ชัดเจน

5. ทีมบุคลากร คณะบุคคล อำนาจ การตัดสินใจ

1) ผู้บริหารระดับสูง หน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน บูรณาการการทำงานร่วมกัน ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยฯ

2) เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการประจำศูนย์เตือนภัยฯ ปฏิบัติหน้าที่รับข้อมูลภัยทางสังคม รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยเป็นผู้ที่มีความรู้ มีศักยภาพประสานงาน การรวบรวมข้อมูล และส่งต่อข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว

3) ผู้เชี่ยวชาญ ควรประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทั้งบุคคลภายในกระทรวง พม. และภาคีเครือข่ายกระทรวงอื่นๆ ที่มีองค์ความรู้ ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงาน รวมถึงการให้ความเห็นต่างๆ ในการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม มีความเชี่ยวชาญในงานที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการสังคมสงเคราะห์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข หรือด้านอื่นๆ

4) คณะกรรมการ/ผู้ทรงคุณวุฒิ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ในการทำหน้าที่กำกับ ดูแล วางแนวทางปฏิบัติ ในการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ และมีความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยฯ

6. Skill (ทักษะ) ทักษะพิเศษ

1) ทักษะทางสถิติ และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยจัดทีมงานตามศักยภาพ ความสามารถ ระดับเทคนิค อุปกรณ์ งบประมาณ โดยแบ่งเป็น ระดับปฏิบัติการ ประสานงานในพื้นที่ ระดับฉุกเฉิน ระดับการตัดสินใจ

2) ทักษะทางการบริหาร สามารถบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ทั้งด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารทรัพยากรบุคคล การขับเคลื่อนการดำเนินงาน มีศักยภาพในการเชื่อมโยงภารกิจของศูนย์เตือนภัยฯ ระดับชาติ ระดับเขต ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ

3) ทักษะการสร้างภาคีเครือข่าย มีภาวะผู้นำ ให้คุณค่าและความสำคัญกับบุคลากรในระดับต่างๆ มีพื้นฐานการปฏิบัติหน้าที่กับเครือข่าย ได้เป็นอย่างดี

4) ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล การนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดทำเป็นสื่อสารสนเทศได้อย่างเหมาะสมกับช่องทางการเผยแพร่ การรับรู้ของประชาชน เข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว

5) ทักษะความเชี่ยวชาญด้านกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ประเด็นทางสังคมเฉพาะ และทักษะด้านยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ

7. Shared Value (ค่านิยมร่วม) ค่านิยม/วัฒนธรรมร่วม ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การมีส่วนร่วมควรมีการดำเนินการบูรณาการความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ โดยมีการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับทุกกระทรวง กำหนดเป็นค่านิยมและความร่วมมือปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อให้การขับเคลื่อนของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ได้รับการพัฒนาและยอมรับจากทุกภาคส่วน สร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของร่วมกับทุกภาคส่วน การบูรณาการ คน ทรัพยากร สิ่งของ ข้อมูล เทคโนโลยี ร่วมกัน มีเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และนโยบายร่วมกัน ภายใต้ข้อระเบียบกฎหมายที่อำนวยความสะดวกต่อการทำงาน การมีค่านิยมที่สร้างพลังร่วมกัน เพื่อให้เกิดอัตลักษณ์ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

แผนภาพที่ 11 ระบบแพลตฟอร์มศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ระบบแพลตฟอร์มศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ประกอบไปด้วยการรับ-ส่งข้อมูล ประเด็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม ที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนโดยทั่วไป โดยมีการดำเนินการส่งต่อข้อมูลไปยังจากโซเชียลมีเดีย ผ่านทางช่องทางศูนย์ช่วยเหลือสังคม 1300 ช่องทางหน่วยงานภาครัฐ กระทรวง 20 กระทรวง ผู้บริหารบุคลากร และประชาชน

แผนภาพที่ 12 การขับเคลื่อนกลไก ศูนย์เตือนภัยเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

การขับเคลื่อนกลไก ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กลไกกระทรวงการ
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบไปด้วย

1. ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมระดับประเทศ(กระทรวงการพัฒนาสังคมและความ
มั่นคงของมนุษย์เป็นเจ้าภาพหลัก)

- ศูนย์เฝ้าระวัง
- การพยากรณ์ทางสังคม
- นโยบาย
- มาตรการ
- กลไก
- กลยุทธ์

บทบาท

- นโยบาย
- แผน
- มาตรการ
- แนวทาง
- กำกับ

2. ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมระดับเขต(สสว.1-11)

- ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศแต่ละจังหวัด
- ศูนย์ปฏิบัติการเตือนภัยระดับจังหวัด
- คณะกรรมการศูนย์เตือนภัยระดับจังหวัด

- ศูนย์บริหารภัยพิบัติ(ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน)
(มท./ศธ./รง./อว./ภาคธุรกิจ)

บทบาท

- แผนปฏิบัติการ
- ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ
- ศูนย์บริหารข้อมูล

3. คณะกรรมการศูนย์เตือนภัยฯระดับจังหวัด

- ศูนย์บริหารภัยพิบัติฯ (ผู้ว่าฯเป็นประธาน)
- (มท./ศธ./รง./อว./ภาคธุรกิจ)
- พมจ. เป็นเลขาธิการคณะกรรมการระดับจังหวัด

บทบาท

- มีคู่มือการเตือนภัย
- มีแนวทาง
- มีกระบวนการขั้นตอนการปฏิบัติงานเตือนภัยเข้าพื้นที่
- ถอดบทเรียน
- ต้นแบบเตือนภัย

4. คณะกรรมการศูนย์เตือนภัยฯ ระดับอำเภอ

- ศูนย์บริหารภัยพิบัติฯ (นายอำเภอเป็นประธาน)

บทบาท

- มีคู่มือการเตือนภัย
- มีแนวทาง
- มีกระบวนการขั้นตอนการปฏิบัติงานเตือนภัยเข้าพื้นที่
- ถอดบทเรียน
- ต้นแบบเตือนภัย

5. คณะกรรมการศูนย์เตือนภัยฯ ระดับตำบล

- ศูนย์ช่วยเหลือสังคมตำบล

- ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน
- ศูนย์บริการคนพิการในชุมชน
- ศูนย์ยุติธรรมชุมชน

บทบาท

- อบรมผู้ปฏิบัติงานศูนย์เตือนภัยสังคมระดับตำบล
- สนับสนุน ช่วยเหลือ
- ให้ข้อมูล
- ช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุ
- ป้องกัน

3. รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11

จากการศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 พบว่า รูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมท้องถิ่นควรเป็นหลักร่วมกับชุมชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาครัฐ แนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยฯควรมีภาคีเครือข่ายในการทำงานร่วมกันทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ท้องถิ่น ชุมชน รวมถึงอาสาสมัครเตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม มีการจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังทางสังคมระดับชุมชนแต่งตั้งคณะทำงานในระดับพื้นที่ และจัดทำคำสั่ง จัดตั้งศูนย์เตือนภัยฯให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ จะได้เกิดความรวดเร็วและทันเหตุการณ์ มีการสนับสนุนข้อมูลและองค์ความรู้งบประมาณ มีอุปกรณ์ที่มีมาตรฐานระบบติดตามและรายงานสถานการณ์ที่มีประสิทธิภาพ ถูกต้องและรวดเร็ว ควรจัดตั้งทีมเคลื่อนที่เร็ว มีช่องทางการสื่อสารที่มีความรวดเร็ว มีการจัดตั้ง Call Center รวมถึงการจัดทำ Application แจ้งเตือนและเฝ้าระวัง เพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

แผนภาพที่ 13 รูปแบบ Model การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมกลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

5.3 ข้อเสนอแนะ

ระดับนโยบาย

1) การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมาจากการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาคมในพื้นที่ระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคท้องถิ่น และภาคประชาชน เพื่อสร้างค่านิยมร่วมกัน

2) รูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรเป็นรูปแบบที่มีความยืดหยุ่น ครอบคลุมกับพื้นที่ทั้งประเทศ สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ.2565 - 2569) การจัดตั้งรูปแบบอาจเป็น 4 รูปแบบได้แก่

2.1) รูปแบบการจัดตั้งโดย 1 ฝ่าย โดยรัฐ โดยใช้กลไกหน่วยงานด้านสังคม ประกอบด้วย กระทรวงมหาดไทย (มท.) กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) กระทรวงแรงงาน (รง.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (อว.) กระทรวงคมนาคม ร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2.2) รูปแบบการจัดตั้ง 2 ฝ่าย ร่วมกับรัฐกับภาคธุรกิจเอกชน โดยใช้กลไกของรัฐตามข้อ 2.1 ร่วมกับภาคธุรกิจเอกชนที่มีโครงข่ายการทำงานครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัด ด้วยความสมัครใจ เช่น สภาอุตสาหกรรม สมาคมหอการค้าไทย บริษัทเอกชน (CPF, บริษัทโทรคมนาคม) เป็นต้น

2.3) รูปแบบการจัดตั้ง 3 ฝ่ายร่วมกันระหว่างรัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาสังคม โดยใช้กลไกการทำงานร่วมกันของ 3 ฝ่ายที่มีความพร้อม ศักยภาพทำงานครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัด และเพิ่มภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (ศตภ.พม.)

2.4) รูปแบบการจัดตั้ง 4 ฝ่าย ร่วมกันระหว่างรัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคมและภาคท้องถิ่น โดยใช้กลไกจาก 2.1 - 2.3 และเพิ่มบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ภายใต้ภารกิจของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

ระดับปฏิบัติการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

3. กองพัฒนานวัตกรรม (กพน.) ควรเป็นเจ้าภาพหลักของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (ศตภ.) พม.บูรณาการการทำงานภายในระหว่างกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กับสำนักงานสนับสนุนส่งเสริมวิชาการ 1-11 กับหน่วยงานภายนอก 20 กระทรวง โดยเฉพาะพัฒนาระบบแพลตฟอร์มศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (ศตภ.) พม.

4. องค์กรประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (ศตภ.) ควรเป็นองค์กรที่มีระบบการทำงานในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ดังนั้นควรมีการประสานงานตั้งแต่การออกแบบระบบ การเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ ระหว่างผู้ใช้งานกับหน่วยงานของรัฐด้านดิจิทัล

5. การบริหารจัดการของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (ศตภ.) ควรยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการบริหารองค์กรแบบ Agile เป็นองค์กรสมัยใหม่ที่สามารถปรับตัวและตอบสนองกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว การมีแนวคิดและสร้างทัศนคติใหม่ (New Mindset) เพื่อให้ศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (ศตภ.) มีการดำเนินงานที่รวดเร็ว คล่องตัวกว่าเดิม

6. การบริหารจัดการระบบข้อมูลของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (ศตภ.) ควรเป็นข้อมูลที่มีความทันสมัย มีเครื่องมือการจัดเก็บข้อมูลภัยทางสังคม ผ่านระบบดิจิทัล ระบบการประมวลผล และการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในระดับนโยบาย ระดับองค์กร ระดับพื้นที่ และระดับประชาชน

7. ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม (ศตภ.) เชิงประเด็นปัญหาสังคมหลัก ๆ ได้แก่ การคุกคามทางเพศ การใช้ความรุนแรงในครอบครัว การล่วงละเมิดทางเพศ การค้ามนุษย์ ภัยสื่อออนไลน์กับกลุ่มเปราะบาง ภัยบลูลีกับเด็กและเยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ การลดความเหลื่อมล้ำ ฯลฯ ควรมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องเพื่อจัดทำเป็นรายงานเตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคมระดับประเทศต่อรัฐบาล เพื่อนำไปปรับเป็นมาตรการการป้องกันปัญหาทางสังคม

8. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรลงทุนพัฒนาระบบการบริหารภายใน การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การเงินการคลัง เทคโนโลยีและสารสนเทศ ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์

9. ควรมีกลไกการขับเคลื่อนงาน ในแต่ละระดับให้ชัดเจนตั้งแต่ระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับชุมชน ให้มีความครอบคลุม มีเอกภาพในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรสมัยใหม่ (Rebrand) ที่ก้าวทันต่อภัยทางสังคมยุคใหม่

10. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรเตรียมบุคลากรของหน่วยงานในการเป็นผู้
เฝ้าระวังปัญหาทางสังคม กระบวนการทำงาน

- ต้นน้ำ เช่น การเตรียมคนแจ้งเหตุ การให้ข้อมูลการแจ้งเตือนภัย การให้ความรู้เตือนภัย การเฝ้า
ระวังทางสังคม พยากรณ์เตือนภัยออนไลน์

- กลางน้ำ เช่น การช่วยเหลือทางสังคม

- ปลายน้ำ เช่น แจ้งเหตุ เตือนภัย เฝ้าระวังทางสังคม

11. สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 - 11 ควรมีการวิจัยและพัฒนาทำพื้นที่ทดลอง (Sandbox)
เพื่อทำให้รูปแบบที่ศึกษานำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ควรมีการสื่อสารสาธารณะในประเด็นการเตือนภัยและเฝ้าระวัง
ทางสังคม

บรรณานุกรม

สังคม คุณคณากรสกุล, (๒๕๔๘), สารานุกรมเกี่ยวกับการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม

สืบค้นวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <http://www.socialwarning.m-society.go.th/socwarn/view/SocialSurveillanceBasic.htm>

ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, (ม.ป.ป.), ประวัติความ
เป็นมา ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ (ศภช.)

สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ http://ndwc.disaster.go.th/inner.ndwc-๙.๒๘๓/about/menu_๖๙๒๖/

เสาวลักษณ์ โภศลกิตติอัมพร และคณะ, (๒๕๖๓), วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ “แนว
ทางการบริหารจัดการภัยพิบัติ: จากภาครัฐสู่ชุมชน”

สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org>

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, (๒๕๕๙), การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (หน้า ๒๓-
๒๘)

สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๔

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, (๒๕๖๔), (ร่าง) แผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ
ฉบับที่ ๑๓ (หน้า ๗-๒๕)

สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, (๒๕๔๗), ปัญหาสังคมไทย อ่างใน รุจน์ หาเรื่องทรง, (๒๕๕๓),

สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <http://learning.ricr.ac.th/thailife/webunit๓.html>
 ราชกิจจานุเบกษา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, (๒๕๕๓), พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง อ่างโน บุศรา
 เข็มทอง, ๒๕๕๙

สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๔

สำนักงานปราบปรามและป้องกันยาเสพติด (สปป.) กระทรวงยุติธรรม, (๒๕๖๒), แผนปฏิบัติการด้านการป้องกัน
 และปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕

สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์

<https://www.oncb.go.th/Home/PublishingImages/Pages/ProgramsandActivities.aspx>

เจษฎา โชคดำรงสุข และคณะ, (๒๕๕๘), แผนยุทธศาสตร์กรมสุขภาพจิต ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๕)

สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๔

เทศบาลเมืองคลองแห จังหวัดสงขลา, (๒๕๖๒), ภัยคุกคาม/ความเสียหายจากยาเสพติด

สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์

<http://klonghaecity.go.th/networknews/detail/๑๔๑๑๓๘/data.html>

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, (๒๕๖๔), ควรทำอะไร เมื่อครอบครัวไม่ใช่ Safe Zone อีกต่อไป

สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=๓๐๗๑๕>

กัณฑ์พิชญ์ ใจบุญ และพรเทพ เฮง, (๒๕๖๑), อาวุโสเล่นโซเซียลฯ ป้องกันเสี่ยง เลี่ยงมิจฉาชีพ (โพสต์ทูเดย์)

สืบค้นเมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://www.posttoday.com/life/healthy/๕๕๑๗๑๘>

บริษัทเงินติดล้อ จำกัด (มหาชน), (๒๕๖๔), เงินกู้ยืมระบบคืออะไร? ทำไมคนว่าอันตรายหนักหนา

สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์

<https://www.tidlor.com/th/article/financial/debt-management/what-is-loan-shark.html>

พลเดช ปิ่นประทีป, (๒๕๖๒), ความเหลื่อมล้ำด้านสาธารณสุข

สืบค้นเมื่อ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://infocenter.nationalhealth.or.th/node/๒๗๖๓๐>

บ๊วยชื่อบล็อก - คมชัดลึก, (๒๕๖๓), “พ่นออนไลน์” ภัยใกล้ตัวเด็กยุคโลกโซเซียล

สืบค้นเมื่อ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/๔๑๙๔๑๑>

นัทธี จิตสว่าง, (๒๕๕๕), ความหมายและขอบเขตการป้องกันอาชญากรรม

สืบค้นเมื่อ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <http://www.nathee-chitsawang.com/การป้องกันอาชญากรรม-บท>

ThaiHealthLife, (๒๕๖๔), ปัญหาครอบครัว และวิธีแก้ไขปัญหาครอบครัว

สืบค้นเมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://thaihealthlife.com/ปัญหาครอบครัว>

อุมมี, (๒๕๖๐), เด็ก ๆ ก็เครียดเป็น

สืบค้นเมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://www.islammore.com/main/content.php?page=sub&category=๕๓&id=๕๑๐>

สำนักงานแรงงาน จังหวัดบุรีรัมย์, ๒๕๕๙, ปัญหาการค้ำมนุษย์

สืบค้นเมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://buriram.mol.go.th/news/ปัญหาการค้ำมนุษย์>

มูลนิธิเพื่อยุติการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศจากเด็ก, (ม.ป.ป.), สถานการณ์วิกฤตต่อเด็กและเยาวชน

สืบค้นเมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://www.ecpat-th.org/situations>

จิรภรณ์ อังวิทยาธร, ๒๕๖๒, โรคติดเกม

สืบค้นเมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/๔๕๙/โรคติดเกม/>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (ส.ส.ส.), (๒๕๖๒), สิ่งยั่วยุในสังคม ทำให้วัยรุ่นเสี่ยงเข้าสู่อบายมุข

สืบค้นเมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://www.thaihealth.or.th/Content/๔๙๔๑๙-สิ่งยั่วยุในสังคม%๒๐ทำให้เยาวชนเสี่ยงเข้าสู่อบายมุข.html>

องค์การบริหารส่วนตำบลกายुकละ จังหวัดนราธิวาส, (ม.ป.ป.), ปัญหาเด็กด้อยโอกาส

สืบค้นเมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ http://www.bangkokideaeasy.com/informations/kayukhla/index.php?op=dynamiccontent_detail&dynamiccontent_id=๒๕๕๕๓&id=๑๐๗๕

ดำรงค์ ตุ่มทอง, (๒๕๕๖), วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปัญหาเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา: สถานการณ์ความไม่เสมอภาคในสังคมไทย

สืบค้นเมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org>

ศศิกันต์ ศิริมา, (๒๕๕๗), ปัญหาการทะเลาะวิวาทของกลุ่มวัยรุ่น

สืบค้นเมื่อ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://www.gotoknow.org/posts/๕๖๔๓๒๕>

กรมพล ทองธรรมชาติ และคณะ, (๒๕๕๙), หน้าที่พลเมือง

สืบค้นเมื่อ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๔

โรงพยาบาลเพชรเวช, (๒๕๖๓), Bully ปัญหาสังคมที่ไม่ใช่แค่การแกล้ง

สืบค้นเมื่อ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์

https://www.petcharavejhospital.com/th/Article/article_detail/Social_Bullying

ฉัตรชัย นกดี, (๒๕๖๓), “เด็กไทย” รู้เท่าทัน ป้องกันภัยจากสื่อออนไลน์

สืบค้นเมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://www.thaihealth.or.th/Content/๕๐๙๘๖-“เด็กไทย”%๒๐รู้เท่าทัน%๒๐ป้องกันภัยจากสื่อออนไลน์.html>

CYFence, (๒๕๖๓), ๗ วิธีเพิ่มความปลอดภัย ตัวตนออนไลน์ ไม่ให้หลุดเป็นสาธารณะ

สืบค้นเมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://www.cyfence.com/article/๗-way-to-secure-your-online-identity/>

CYFence, (๒๕๖๓), Cyber Engineering การหลอกลวงที่แฝงภัยจากแฮกเกอร์

สืบค้นเมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://www.cyfence.com/article/what-is-social-engineering/>

ธนาคารไทยพาณิชย์, ภัยมืดซ้อปออนไลน์ ได้ของไม่ตรงปกทำอย่างไร

สืบค้นเมื่อ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://www.scb.co.th/th/personal-banking/stories/tips-for-you/online-shopping-scams.html>

Thaiware, (๒๕๖๓), Phishing คืออะไร? การหลอกลวงออนไลน์ทั้ง ๘ รูปแบบ

สืบค้นเมื่อ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://tips.thaiware.com/๑๔๒๙.html>

พบแพทย์.com, (๒๕๖๒), Cyberbullying ภัยใกล้ตัวบนโลกออนไลน์ที่พ่อแม่ต้องระวัง

สืบค้นเมื่อ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://www.pobpad.com/cyberbullying-ภัยใกล้ตัวบนโลกออนไลน์>

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA), (๒๕๖๒), Romance Scam ไม่รักไม่ว่า แต่อย่ามาหลอกกัน

สืบค้นเมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://www.etcha.or.th/th/Knowledge-Sharing/Romance-Scam-in-IFBL.aspx>

เกียรติศักดิ์ ลุยทอง และคณะ, (๒๕๖๑), การพัฒนาระบบเฝ้าระวังภัยคุกคาม ตรวจหาการบุกรุก และแจ้งเตือน

การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของศูนย์ไซเบอร์กองทัพบก

สืบค้นเมื่อ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ <https://ph๑๑.tci-thaijo.org/index.php/VESTSU/article/view/๑๖๒๙๒๑>

กลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเลย, (๒๕๕๖), การจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

สืบค้นเมื่อ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ https://www.m-culture.go.th/udonthani/ewt_dl_link.php?nid=๑๖๒๕&filename=index_new

พิมพ์ทิพา มาลาหอม และคณะ, (๒๕๖๔), พลังชุมชนกับการเฝ้าระวัง ควบคุม และป้องกันการระบาดของโควิด-๑๙ ในชุมชนชายแดนไทย - ลาว

สืบค้นเมื่อ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๔ จากเว็บไซต์ https://db.sac.or.th/covid-๑๙/th/article-details.php?atc_id=๓

ณัฐพงศ์ บุญทวี และคณะ. 2564. “การปรับปรุงประสิทธิภาพแผนการส่งต่อข้อมูลการแจ้งเตือนภัยในเหตุการณ์ วาดภัย กรณีศึกษาพายุโซนร้อนปาบึก” **จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์ ปีที่ 43(1) ฉบับที่ 167 (มกราคม-มีนาคม 2564)**

ทศพล อัครพงษ์ไพบุลย และคณะ. 2563. “การจัดการภัยพิบัติเชิงบูรณาการ: วิเคราะห์บทบาทกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย” **วารสารการเมืองการปกครอง ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กันยายน - ธันวาคม 2564**

ภาคผนวก

แบบสอบถามเรื่อง รูปแบบการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นในการศึกษารูปแบบการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม กลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดทำโดยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑ - ๑๑ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

แบบสอบถามประกอบด้วย ๔ ส่วน ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ ๒ ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ส่วนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม และส่วนที่ ๔ ความคิดเห็นต่อรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

**แบบสอบถามเรื่อง รูปแบบการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม
กลไกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์**
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบ

กรุณาทำเครื่องหมายถูก ✓ ในช่อง หน้าตัวเลือกที่ท่านเลือก

๑. เพศ

- ๑.ชาย ๒.หญิง ๓.เพศทางเลือก

๒. อายุ.....ปี

๓. สถานภาพสมรส

- ๑.โสด ๒.สมรส ๓.หย่าร้าง ๔.หม้าย

๔. ระดับการศึกษาสูงสุด

- ๑.ประถมศึกษา ๒.มัธยมศึกษาตอนต้น ๓.มัธยมศึกษาตอนปลาย
 ๔.ปริญญาตรี ๕.สูงกว่าปริญญาตรี

๕. อาชีพปัจจุบัน

- ๑.เกษตรกร (ประมง เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์) ๒.ค้าขาย
 ๓.รับจ้างทั่วไป ๔.รับราชการ
 ๕.ธุรกิจส่วนตัว ๖.อื่น ระบุ.....

๖. ปัจจุบันท่านอาศัยอยู่ในจังหวัดใด

๑. พระนครศรีอยุธยา ๒. ปทุมธานี ๓. สระบุรี
 ๔. ฉะเชิงเทรา ๕. สระแก้ว ๖. ชลบุรี
 ๗. กาญจนบุรี ๘. นครปฐม ๙. ประจวบคีรีขันธ์
 ๑๐. นครราชสีมา ๑๑. ยโสธร ๑๒. สุรินทร์
 ๑๓. ขอนแก่น ๑๔. หนองคาย ๑๕. มหาสารคาม
 ๑๖. กาฬสินธุ์ ๑๗. มุกดาหาร ๑๘. อุบลราชธานี

๑๙. นครสวรรค์ ๒๐. ลพบุรี ๒๑. สิงห์บุรี
 ๒๒. ตาก ๒๓. พิษณุโลก ๒๔. สุโขทัย
 ๒๕. เชียงราย ๒๖. พะเยา ๒๗. แม่ฮ่องสอน
 ๒๘. ภูเก็ต ๒๙. ระนอง ๓๐. นราธิวาส
 ๓๑. พัทลุง ๓๒. นครศรีธรรมราช ๓๓. สงขลา
 ๓๔. อื่นๆ.....

๗. ท่านเคยเกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมมากน้อยเพียงใด (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

๑. ผู้แจ้งเหตุ ๒. เตือนภัย ๓. เฝ้าระวังภัยทางสังคม ๔. ให้ข้อมูลภัยทางสังคม
 ๕. ป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้น ๖. คัดกรอง ๗. ช่วยเหลือเบื้องต้น ๘. ประสานงานแจ้งเหตุ/ชี้เป้า
 ๙. รายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๑๐. อื่นๆระบุ.....

๘. พื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่ ท่านประสบภัยทางสังคมด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

๑. ภัยยาเสพติด ๒. ภัยความรุนแรงในครอบครัว ๓. ภัยออนไลน์
 ๔. ภัยหนี้ออกระบบ ๕. ภัยการพนัน/พนันออนไลน์ ๖. ภัยการค้ามนุษย์
 ๗. ภัยอาชญากรรมกับกลุ่มเปราะบาง ๘. ภัยโรคอุบัติใหม่ เช่น โควิด-๑๙
 ๙. ภัยอื่นๆระบุ.....

๙. ท่านเคยประสบภัยทางสังคม อาทิ การล่วงละเมิดทางเพศ อาชญากรรม ความรุนแรงในครอบครัว ฯลฯ เป็นต้นหรือไม่

- ไม่เคยเข้าไปตอบข้อ ๑๑ ถ้าเคยให้ตอบคำถามในข้อ ๑๐

๑๐. เมื่อท่านประสบภัยทางสังคม ท่านดำเนินการอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

๑. ตรวจสอบข้อมูลภัยทางสังคมที่เกิดขึ้นก่อน
 ๒. แจ้งเจ้าหน้าที่ที่ใกล้ที่สุด
 ๓. ประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้อง
 ๔. แสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานบุคคลและองค์การที่เกี่ยวข้อง
 ๕. ติดตามข่าวสารของหน่วยงานรัฐอย่างใกล้ชิด
 ๖. เตรียมการอพยพ
 ๗. ขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ
 ๘. ส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ประเมินปัญหา
 ๙. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางสังคม ในภาวะวิกฤติ
 ๑๐. รายงานผลการให้ความช่วยเหลือ
 ๑๑. อื่นๆระบุ.....

๑๑. ในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมหรือไม่

- ไม่มีหน่วยงานเข้าไปตอบข้อ ๑๓ ถ้ามีหน่วยงานให้ตอบคำถามในข้อ ๑๒

๑๒. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม มีการดำเนินการอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

๑. มีนโยบายในระดับพื้นที่แต่ไม่ชัดเจน ๒. ไม่มีนโยบายด้านภัยทางสังคม

- ๓.ขาดเจ้าภาพหลักที่รับผิดชอบ ๔.มีการบูรณาการการทำงานกันแต่ทำได้น้อย
- ๕.ไม่มีแผนปฏิบัติการภัยทางสังคม ๖.ขาดการจัดการบริหารข้อมูลภัยทางสังคมระดับพื้นที่
- ๗.ไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง ๘.อื่นๆระบุ.....

๑๓. เมื่อเกิดภัยทางสังคมในพื้นที่ของท่าน ท่านจะติดต่อหน่วยงานใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

๑. ผู้นำชุมชน ๒. สมาชิกสภาเทศบาล/สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
๓. ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ๔. อาสาสมัครในพื้นที่ เช่น อพปร. อสม. อพม. อสร. ฯลฯ
๕. เจ้าหน้าที่ รพ.สต. ๕. ครู
๖. สถานีตำรวจ ๗. ศูนย์ดำรงธรรม
๘. ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ๙. คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาระดับพื้นที่
๑๐. สายด่วน ๑๙๑, ๑๓๐๐, ๑๑๑๑, ๑๖๖๙, ๑๓๓๐, ๑๗๘๔, ๑๙๒
๑๑. อื่นๆระบุ.....

ส่วนที่ ๒ การรับรู้องค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้ความเข้าใจของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว

ข้อที่	คำถาม	ตอบ	
		ใช่	ไม่ใช่
๒.๑ การรับรู้ภัยทางสังคม			
๑	ภัยทางสังคมถือเป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์		
๒	ประเภทของภัยทางสังคมมี ๒ ประเภท ได้แก่ ภัยทั่วไป กับภัยใกล้ตัว		
๓	การแสวงหาประโยชน์จากเด็กถือเป็นภัยทั่วไปที่พบเห็นได้ในสังคม		
๔	การค้ำมนุษย์เป็นภัยทางสังคมใกล้ตัวที่สามารถเฝ้าระวังและเตือนภัยได้		
๕	การหลอกลวง หลอกขายของออนไลน์ หลอกหลวงให้กู้เงินออนไลน์ถือเป็นภัยทางสังคม		
๒.๒ ช่องทางของการเตือนภัยทางสังคม			
๖	การเตือนภัยทางสังคมเป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ		
๗	ช่องทางการเตือนภัยทางสังคมที่ใช้ได้มีดังต่อไปนี้		
	๗.๑ ช่องทางบุคคล เช่น คนในครอบครัว,ผู้นำชุมชน,อพม. เป็นต้น		
	๗.๒ ช่องทางของรัฐ เช่น ศูนย์ดำรงธรรม ,๑๓๐๐ ,สายด่วนต่างๆ เป็นต้น		
	๗.๓ ช่องทางชุมชน เช่น ศูนย์ยุติธรรมชุมชน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เสียงตามสาย		
๒.๓ วิธีการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยทางสังคม			
๘	วิธีการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยทางสังคม ผู้แจ้งต้องลงทะเบียนผ่านเข้ามาในระบบของศูนย์เตือนภัยฯ		
๙	การแจ้งเตือนภัยทางสังคมและเฝ้าระวังภัยทางสังคมถือเป็นหน้าที่ของประชาชนที่กฎหมายกำหนดไว้		
๑๐	ประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและการค้ำมนุษย์		
๒.๔ ระบบการแจ้งเตือนภัยทางสังคม			

ข้อที่	คำถาม	ตอบ	
		ใช่	ไม่ใช่
๑๑	ศูนย์เตือนภัยฯ มีระบบการแจ้งเตือนภัยทางสังคมผ่านระบบเครือข่ายออนไลน์		
๑๒	ศูนย์เตือนภัยฯ ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการให้ชัดเจน		
๑๓	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีระบบควบคุมกำกับอยู่ที่ระดับจังหวัด		
๒.๕ โครงสร้างและองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม			
๑๔	โครงสร้างของศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ร่วมกัน		
๑๕	การจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์เตือนภัยฯ ควรอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด		
๑๖	อาสาสมัครควรเป็นองค์ประกอบหนึ่งของคณะกรรมการศูนย์เตือนภัยฯ ระดับชุมชน		
๒.๖ บทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม			
๑๗	แจ้งเตือนภัยทางสังคมรูปแบบใหม่ให้ประชาชนทราบ		
๑๘	ให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยทางสังคม		
๑๙	เป็นหน่วยงานกลางในการประสานความร่วมมือให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางสังคม		
๒๐	รวบรวมข้อมูลผู้ประสบภัยทางสังคม เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์แนวโน้มของภัยทางสังคม		
๒๑	ศึกษาข้อมูลภัยทางสังคมในต่างประเทศเพื่อวางแผนป้องกันการเกิดภัยทางสังคมใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้นในประเทศ		

ส่วนที่ ๓ ความคิดเห็นต่อระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับทัศนคติของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว

ลำดับ	คำถาม	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็น ด้วย มาก	ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อย ที่สุด
๓.๑ การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม						
๒๒	การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการศึกษา วิเคราะห์ความเป็นไปได้การดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยฯ ก่อน					
๒๓	การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยฯ ควรขึ้นอยู่กับความพร้อมและความสนใจของพื้นที่					
๒๔	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ในทุกภาคีเครือข่าย					
๒๕	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานของศูนย์เตือนภัยฯ ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (๒๕๖๕-๒๕๖๙)					
๒๖	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรกำหนด กลไก บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ กระบวนการดำเนินงานที่มีความชัดเจน รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์					
๓.๒ บทบาทหน้าที่ของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม						

ลำดับ	คำถาม	เห็นด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อย ที่สุด
๒๗	ศูนย์เตือนภัยฯ มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยภัยทางสังคมในรูปแบบต่างๆ					
๒๘	ศูนย์เตือนภัยฯ มีหน้าที่หลักคือเป็นศูนย์ข้อมูลเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในระดับพื้นที่					
๒๙	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการบูรณาการกับภาคีเครือข่ายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากภัยทางสังคม					
๓๐	ศูนย์เตือนภัยฯ มีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้เสียหาย หรือได้รับผลกระทบจากภัยทางสังคม					
๓๑	ศูนย์เตือนภัยฯ มีหน้าที่สร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับประชาชนให้มีความรู้เท่าทันภัยทางสังคม					
๓.๓ การบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม						
๓๒	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และภารกิจ การดำเนินงานที่สอดคล้องกับสำนักงานสนับสนุนวิชาการ ๑-๑๑					
๓๓	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการทำงานที่เท่าทันกับสถานการณ์ทางสังคม					
๓๔	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และภาคส่วนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง					
๓๕	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีแผนกลยุทธ์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว					
๓๖	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีเครื่องมือการทำงานกับภัยประเภทต่างๆ เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากภัยทางสังคม					
๓๗	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการออกแบบระบบข้อมูลสารสนเทศการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม					
๓.๔ กลไกการสนับสนุนศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม						
๓๘	กลไกระดับชาติมีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายด้านการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม					
๓๙	กลไกคณะทำงานระดับจังหวัดมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการทำงานการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในระดับพื้นที่					

ลำดับ	คำถาม	เห็นด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อย ที่สุด
๔๐	นโยบาย One Home ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีส่วนสนับสนุนการทำงานแบบบูรณาการของศูนย์เตือนภัยฯ					
๔๑	กลไกการสนับสนุนศูนย์เตือนภัยฯ มีดังต่อไปนี้ -อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ถือเป็นกลไกระดับพื้นที่ในการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม					
	-โรงเรียนผู้สูงอายุ					
	-สภาเด็กและเยาวชน					
	-ศูนย์การเรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว					
	-ศูนย์บริการคนพิการในชุมชน					
๓.๕ ระบบข้อมูลสารสนเทศศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม						
๔๒	ข้อมูลการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรเข้าถึงง่าย					
๔๓	ข้อมูลการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ควรมีหลากหลายช่องทางในการแจ้งเตือน เช่น การเตือนภัยผ่านแอปพลิเคชันต่างๆ					
๔๔	ควรมีการเก็บข้อมูลภัยทางสังคมในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลให้ประชาชนทั่วไปศึกษา					
๔๕	ควรมีการเก็บข้อมูลสถิติของผู้เสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากภัยทางสังคม					
๔๖	ควรมีการวิเคราะห์ภัยทางสังคมและสถานการณ์ใหม่ที่จะเกิดขึ้นเพื่อนำมาใช้กำหนดทิศทางการป้องกันภัยทางสังคมรูปแบบใหม่ๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้น					

ส่วนที่ ๔ ความคิดเห็นต่อรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม

ลำดับ	คำถาม	เห็นด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อย ที่สุด
๔.๑ รูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม						
๔๗	รูปแบบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมควรมีรูปแบบดังต่อไปนี้					

ลำดับ	คำถาม	เห็นด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อย ที่สุด
	-ภาครัฐเป็นหลัก					
	-ภาครัฐร่วมกับภาคเอกชน					
	-ภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนและภาคประชาสังคม					
	-ท้องถิ่นเป็นหลักร่วมกับชุมชน ภาคประชาสังคม และ หน่วยงานภาครัฐ					
๔.๒ แนวทางการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม						
๔๘	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีบทบาทหน้าที่การเฝ้าระวัง เตือนภัย ป้องกัน พัฒนาและให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้เสียหาย หรือได้รับผลกระทบจากภัยทางสังคม					
๔๙	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรเป็น หน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เตือน ภัยฯ					
๕๐	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีภาคีเครือข่ายในการทำงานร่วมกันทั้ง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ท้องถิ่น ชุมชน รวมถึงอาสาสมัครเตือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคม					
๕๑	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการกำหนดนโยบายในการขับเคลื่อน การทำงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทาง สังคมไปในทิศทางเดียวกัน					
๕๒	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรกำหนดยุทธศาสตร์เป็นกรอบการ ขับเคลื่อนการทำงานการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ ทางสังคม					
๕๓	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีหน่วยงานรับผิดชอบทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และระดับชุมชน					
๕๔	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการจัดทำรายงานสถานการณ์ทาง สังคมรายเดือนและรายปี รายงานของต่อสังคม					
๕๕	ศูนย์เตือนภัยฯ ควรมีการพัฒนาความรู้และทักษะดิจิทัลใน การทำงานของศูนย์ฯ เพื่อตอบสนองการณ์ใหม่ๆที่คาดว่าจะ เกิดขึ้น					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

แนวคำถามในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

คำชี้แจงการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

1. ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) แนะนำตนเองและทีมงาน
2. ผู้ดำเนินการสนทนาชี้แจงจุดมุ่งหมายในการสนทนากลุ่ม และวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. ผู้เข้าร่วมสนทนาแนะนำตนเอง
4. เริ่มคำถามในแนวการสนทนาที่จัดเตรียมไว้ตามประเด็นต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเท่าเทียมกัน
5. สรุปประเด็นจากการสนทนากลุ่ม

แนวคำถามในการจัดสนทนากลุ่ม

1. มุมมองของท่านกับสถานการณ์ภัยทางสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างไร มีภัยอะไรบ้างที่ท่านพบเห็นในสังคมที่ควรนำไปสู่การวางแผนการป้องกัน แก้ไข มิให้เกิดต่อประชาชนในสังคม ครอบครัว บุคคล
2. หากท่านพบเห็นข่าวหรือเบาะแสของภัยทางสังคมตามข้อ 1 ท่านจะมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลืออย่างไร
3. ภัยทางสังคมที่เกิดขึ้นตามข้อที่ 1 ท่านคิดว่าศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรทำหน้าที่และมีบทบาทอย่างไร
4. หากจะมีการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในสังกัดหน่วยงานสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 ซึ่งแต่ละเขตดูแลกลุ่มจังหวัดในการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ท่านคิดว่าองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมควรมีอะไรบ้าง
5. หน่วยงานของท่านมีระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมอย่างไรบ้าง

6. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมของหน่วยงานท่านมีอะไรบ้าง

7. รูปแบบและแนวทางการพัฒนาศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมเพื่อทำหน้าที่คุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่รวดเร็วทันต่อสถานการณ์ ควรเป็นอย่างไร

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. มุมมองของท่านกับสถานการณ์ภัยทางสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างไร มีภัยอะไรบ้างที่ท่านพบเห็นในสังคมที่ควรนำไปสู่การวางแผนการป้องกัน แก้ไข มิให้เกิดต่อประชาชนในสังคม ครอบครัว บุคคล

2. หากท่านพบเห็นข่าวหรือเบาะแสของภัยทางสังคมตามข้อ 1 ท่านจะมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลืออย่างไร

3. ภัยทางสังคมที่เกิดขึ้นตามข้อที่ 1 ท่านคิดว่าศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรทำหน้าที่และมีบทบาทอย่างไร

4. หากจะมีการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในสังกัดหน่วยงานสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-11 ซึ่งแต่ละเขตดูแลกลุ่มจังหวัดในการเตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม ท่านคิดว่าองค์ประกอบของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมควรมีอะไรบ้าง

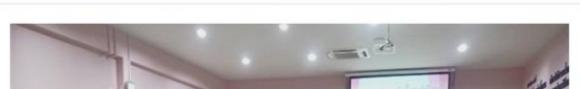
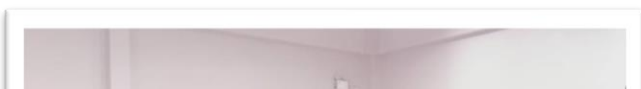
5. หน่วยงานของท่านมีระบบบริหารจัดการศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมอย่างไรบ้าง

6. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมของหน่วยงานท่านมีอะไรบ้าง

7. รูปแบบและแนวทางการพัฒนาศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมเพื่อทำหน้าที่คุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่รวดเร็วทันต่อสถานการณ์ ควรเป็นอย่างไร

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ Focus Group

ประชุมสรุปผลจากการเก็บข้อมูลการวิจัย

เวทีวิพากษ์ผลงานวิจัย

คณะผู้ดำเนินการวิจัย

ที่ปรึกษาโครงการ

ศาสตราจารย์ ระพีพรรณ คำหอม	คณบดีคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผศ.ดร.ประหยัด แสงงาม	อาจารย์ประจำภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
นายสนองวิชัย ภูวันทมาตย์	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอ่างทอง

หัวหน้าโครงการวิจัย

นางสาวทัศนีย์ สุขีวกุล	ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑
------------------------	---

คณะผู้วิจัย

นักวิจัยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1
 นักวิจัยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2
 นักวิจัยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3
 นักวิจัยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4
 นักวิจัยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 5
 นักวิจัยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6
 นักวิจัยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7
 นักวิจัยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 8
 นักวิจัยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9
 นักวิจัยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10
 นักวิจัยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1
ที่อยู่ 1/2 หมู่ 2 ถ.รังสิต-นครนายก ต.รังสิต
อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 12110

Phone: 02-5771887 Fax: 02-5776829/02-5772908

E-mail: Tps01@hotmail.com / Tps01@m-society.go.th

www.tps01.m-society.go.th